

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE ȘI POLITICE**

**Cu titlu de manuscris
CZU: 343.9 (043.3)**

STERSCHI Florena Esther

**CRIMINALITATEA TRANSNAȚIONALĂ: NORMATIVUL
PENAL DE SANȚIONARE ȘI POLITICI DE PREVENIRE ȘI
COMBATERE**

Specialitatea științifică: 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Teză de doctor în drept

Conducătorul științific:

CUȘNIR Valeriu, prof. univ.,
doctor habilitat în drept

Autor:

Chișinău, 2015

(© STERSCHI Florena Esther, 2015)

CUPRINS

ADNOTĂRI.....	4
LISTA ABREVIERILOR.....	7
INTRODUCERE.....	8
1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE.....	15
1.1. Analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în România	15
1.2. Analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în Republica Moldova.....	19
1.3. Analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în alte state.....	23
1.4. Concluzii la Capitolul 1.....	33
2. NORMATIVUL PENAL PRIVIND SANȚIONAREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE ÎN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA.....	35
2.1. Conceptul și etiologia criminalității organizate transnaționale.....	35
2.2. Participația penală - bază a incriminării actului criminal săvârșit în asociere.....	47
2.3. Norme speciale privind criminalitatea organizată transnațională în România.....	59
2.4. Norme speciale privind criminalitatea organizată transnațională în Republica Moldova.....	70
2.5. Concluzii la Capitolul 2.....	80
3. POLITICI PENALE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE LA NIVEL EUROPEAN.....	83
3.1. Cadrul instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale la nivel european.....	83
3.2. Cooperarea internațională a României, ca stat membru al UE, în vederea prevenirii și combaterii criminalității organizate transnaționale.....	97
3.3. Cooperarea internă și internațională în Republica Moldova privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale.....	114
3.4. Măsuri de prevenire și combatere a criminalității organizate transnaționale.....	121
3.5. Concluzii la Capitolul 3.....	160
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	163
BIBLIOGRAFIE.....	168
DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII.....	180
CV-ul AUTORULUI.....	181

ADNOTARE

Sterschi Florena Esther, „Criminalitatea transnațională: normativul penal de sancționare și politici de prevenire și combatere”, teză de doctor în drept la specialitatea 554.01 – Drept penal și execuțional penal, Chișinău 2015.

Teza cuprinde: 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 161 titluri și 167 pagini text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvintele cheie: criminalitate organizată transnațională, infracțiune transnațională, organizație criminală, grup criminal organizat, grup criminal structurat, cooperare internațională.

Domeniul de studiu: cercetarea vizează domeniul dreptului penal, atenția fiind axată pe analiza juridico-penală a criminalității organizate transnaționale.

Scopul tezei de doctorat constă în efectuarea, pe baza cercetărilor teoretice și a materialelor empirice, a unor investigații ample în privința problemelor juridico-penale a criminalității organizate transnaționale. Pe aceeași cale, s-a urmărit formularea propunerilor de ameliorare a calității cadrului normativ din materie și a unor măsuri eficiente de prevenire a criminalității organizate.

Obiectivele: stabilirea conceptului de criminalitate organizată transnațională; reevaluarea cadrului normativ privind criminalitatea organizată din legislația penală a României și a Republicii Moldova; caracterizarea cadrului instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale la nivel european; analiza principiilor de cooperarea interstatală, mai ales cu referire la statele UE, în domeniul prevenirii criminalității organizate transnaționale.

Noutatea științifică și originalitatea rezultatelor obținute derivă din cercetarea pluridisciplinară a cadrului sancționator și politicilor penale privind fenomenul criminalității organizate transnaționale, or teza reflectă o cercetare științifică pertinentă, pragmatică, comparativă a principalelor probleme juridice din domeniu, unde sunt operate analize și evaluări, formulate concluzii și recomandări, de natură să contribuie la perfecționarea și eficientizarea normativului penal de prevenire și de combatere a fenomenului în cauză.

Problema științifică importantă soluționată constă în abordarea multiaspectuală a politicilor penale privind fenomenul criminalității organizate transnaționale, analiza și reevaluarea cadrului legislativ de prevenire și de combatere a fenomenului în cauză, fapt de natură să contribuie la perfecționarea și eficientizarea normativului penal în acest domeniu.

Importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării rezidă în cercetarea complexă a fenomenelor de criminalitate organizată, dar mai ales a celei transnaționale, definirea bazelor conceptuale în materia dreptului penal, cuprinderea unor vaste materiale teoretice și practice în vederea urmăririi dezvoltării direcțiilor de acțiune ale criminalității organizate, trasarea de noi perspective asupra cadrului teoretico-metodologic în domeniul criminalității organizate transnaționale.

Implementarea rezultatelor științifice va servi cu siguranță, ca bază de pornire în cercetare și pentru alți specialiști din domeniul dreptului penal și nu numai, privind perfecționarea cadrului juridic din domeniul învățământului și cercetării, fiind o prioritate națională în armonizarea legislației din spațiul comunitar european.

АННОТАЦИЯ

Стерски Флорена Естхер, «Транснациональная преступность: уголовно-правовые санкции и политика по предотвращению и контролю», диссертация доктора юридических наук, специальность 554.01 – Уголовное и уголовно-исполнительное право, Кишинев, 2015 г.

Диссертация состоит из трех глав, общие выводы и рекомендации, библиография из 161 заголовка и 167 страниц основного текста. Достиженные результаты опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: организованная преступность, транснациональное преступление, организованная преступная группа, преступная организация, структурированная преступная группа, международное и региональное сотрудничество.

Область исследования. уголовное право; работа отражает уголовно-правовое исследование организованной преступности, внимание сосредоточено на уголовно-правовом анализе транснациональной преступности.

Цель и задачи докторской диссертации заключается в проведении, на основе теоретических исследований и судебной практики, обширного изучения уголовно-правовых проблем организованной транснациональной преступности. Задачи: определение концепции организованной транснациональной преступности, переоценка нормативно-правовой базы по борьбе с организованной преступностью в Румынии и Республики Молдовы, правомочия государственных институтов по предотвращению и борьбе с организованной транснациональной преступностью на европейском уровне, анализ принципов межгосударственного сотрудничества в особенности на европейском пространстве, в сфере предотвращения организованной транснациональной преступности.

Научная новизна и оригинальность достигнутых результатов вытекает из всестороннего изучения уголовно-правовой политики Румынии и Республики Молдова по противодействию организованной транснациональной преступности, в том числе из прагматического сравнительного правового анализа соответствующих юридических норм, а также из научных оценок и обозначенных проблем в данной области, выводов и рекомендаций по совершенствованию законодательства («lex ferenda») и улучшению правоприменительной практики по борьбе с организованной транснациональной преступностью.

Решенная научная проблема состоит в многостороннем подходе к уголовной политике в отношении явления транснациональной организованной преступности, анализа и переоценки законодательной основы для предотвращения и борьбы с этим явлением, научным разработкам по совершенствованию законодательства в этой области.

Теоретическая важность и прикладное значение этой работы заключается в исследовании сложных явлений организованной преступности и особенно транснациональной организованной преступности, определение концептуальных основ для уголовного права, охватывающие обширные теоретические и практические разработки для борьбы с организованной преступностью, совершенствование теоретической и методологической основ исследования транснациональной организованной преступности.

Внедрение научных результатов: работа, несомненно, послужит в качестве научной основы проведения исследований в Уголовном праве, в том числе по предотвращению и борьбе с организованной транснациональной преступностью, а также в области высшего образования для подготовки кадров.

ANNOTATION

Sterschi Florena Esther , “Transnational crime: criminal sanctioning normative and politics for prevention and combating”, doctor’s thesis in law specialization 554.01 – Criminal and criminal executorial Law, Chisinau 2015.

The thesis includes three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 161 titles and 167 pages of basic text. The results were published in 10 scientific papers.

Key words: Transnational organized crime, transnational crime, criminal organization, criminal organized group, criminal structured group, international cooperation.

Study field. The study approached the criminal law domain, the attention being based on the legal and criminal analysis of transnational organised crime.

Purpose of the doctorate thesis consist from investigation, on theoretical and practical basis, of legal and criminal problems regarding transnational organised crime. In the same way the study intended to improve the quality of the regulatory framework and effective measures to prevent organized crime.

Objectives: defining the concepts of transnational organized crime, reviewing the regulatory framework on organized crime in Romanian and Republic of Moldova criminal law, characterization of the institutional framework on preventing and combating transnational organized crime at the european level, analysis of the principles of cooperation between states, especially with reference to the EU, in the domain of prevention transnational organized crime.

The scientific novelty and the originality of obtained results: It is the first work of such complexity, in the specialization literature of Romania and the Republic of Moldavia, in which is performed a pertinent, pragmatic and comparative scientific research of the main legal problems in the field, where are formulated conclusions and recommendations, which insure the elaboration and efficient performance of concrete proposals of “lex ferenda”, valid for both states.

The solved scientific problem resides in the multidimensional approach to penal policy on the phenomenon of transnational organized crime, analysis and reassessment of the legislative framework for preventing and combating the phenomenon, which is likely to contribute to the development and improvement of the penal norm in this area.

The theoretical importance and the applicative value of the paper resides in the complex research of the organized crime phenomena, but especially the transnational organized crime, defining conceptual bases for criminal law, including a vast theoretical and practical materials in order to pursue development of main directions for organized crime activities, drawing new expectations at theoretical and methodological framework in domain of transnational organized crime.

The implementation of scientific results. The reference scientific work in the Criminal Law domain, will definitely serve as starting point in research for other Criminal Law specialists and not only, on improving the legal framework from educational and researching domain, being a national priority in harmonizing the legislation in the European community space.

LISTA ABREVIERILOR

UE	- Uniunea Europeană
EUROJUST	- Agenția europeană pentru coordonarea acțiunilor de combatere a terorismului și combaterea infracțiunilor grave transnaționale în interiorul UE
MEA	- Mandatul European de Arestare
SECI	- Inițiativa de Cooperare Sud-Vest a Europei
NATO	- Alianța Nord Atlantică
EUROPOL	- Oficiul European de Poliție
INTERPOL	- Organizația Internațională a Poliției Criminale
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
OCDE	- Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică
CE	- Consiliul Europei
DEXI	- Dicționar explicativ al limbii române
CP	- Codul penal
C.pr.pen.	- Cîndul de procedură penală
Alin.	- Alineat
Art.	- Articol
Lit.	- Litera
CJ	- Curtea de Justiție
Ult	- Ultim
CPC	- Cod de procedură civilă
CNA	- Centrul Național Anticorupție
PAUEM	- Planul de Acțiuni Uniunea Europeană – Moldova
CCCEC	- Centrul de Combatere pentru Crimele Economice și Corupție
SNPCT	- Sistemul Național de Prevenire și Combatere a Terorismului
OUG	- Ordonanța de Urgență a Guvernului
ANSPDCP	- Autoritatea Națională de Supraveghere a Prelucrării Datelor cu Caracter Personal
CE	- Comisie Europeană
TCE	- Tratatul privind Uniunea Europeană
OSCE	- Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
CSI	- Comunitatea statelor independente
SEECF	- Procesul de Cooperare în Sud – Estul Europei
ICE	- Inițiativa Central Europeană
JAI	- Justiție și Afaceri Interne
PESC	- Politica Externă și de Securitate Comună
CPJ	- Cooperarea Polițienească în Materie Penală
SIS	- Sistemul de Informații Schengen
OLAF	- Oficiul European Antifraudă
RJE	- Rețeaua Judiciară Europeană
TREVI	- Terorism, Radicalism, Extremism, Violență
M.OF.	- Monitorul Oficial

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța problemei abordate. Actuala decadă poate fi caracterizată drept o eră a globalizării, organizațiile criminale cunoscând, la rândul lor, o accentuată internaționalizare, ținând cont de sistemul lor rapid de propagare prin depășirea granițelor unui stat, soluțiile regăsindu-se nu numai în legislația națională ci și în identificarea altor instrumente juridice internaționale, în măsură să determine și să realizeze o ripostă serioasă împotriva acestora. Deplasarea nestingherită a persoanelor, a bunurilor precum și a informațiilor a condus la o puternică relansare, multe țări în curs de dezvoltare și în tranziție descoperind oportunități majore în economia globală.

Pentru criminalitatea organizată transnațională, Europa este un teatru de acțiune ce pornește din Ural și se întinde până la Atlantic, regiunea central - europeană fiind expusă în mod particular acestui atac, atât din considerente de ordin geografic, cât și din motivații de ordin politic. De aceea, Europa este impusă să combată criminalitatea organizată transnațională – care are tendințe evidente de integrare – folosind 28 sisteme de justiție, 28 legislații care diferă între ele și acționează pe alocuri neordonat. Ca atare, fiecare Cod penal, fiecare forță de poliție și instituție judiciară poate fi, la un moment dat, un obstacol pentru celelalte 27.

Comunitatea internațională recunoaște provocarea adresată de cel mai teribil inamic al începutului de mileniu, respectiv criminalitatea organizată, o conexiune profund ilegală de crimă organizată și terorism, având o întindere și un conținut care amenință o paletă largă de interese ale unui stat.

În momentul în care Uniunea Europeană aproape și-a dublat mărimea, înțelegerea corectă a etiologiei actului criminal transnațional, cooperarea între instanțele de judecată naționale, precum și cooperarea între forțele de ordine, este mai importantă ca niciodată. Uniunea Europeană nu va funcționa în mod eficient decât dacă diferitele organe însărcinate cu asigurarea respectării legii pe teritoriul său, pot colabora rapid și eficace. Din aceste ultime considerente, eforturile vizând transformarea Uniunii Europene într-un spațiu de libertate, de securitate și de justiție sunt atât de cruciale.

Este necesară conjugarea eforturilor la nivel național, precum și în cadrul NATO și UE pentru implementarea programelor de educare a populației, spre a crește rezistența psihologică a societății, așa încât atenția în eventualitatea atacurilor teroriste să fie menținută asupra obiectivelor strategice pe termen lung.

Nu în ultimul rând, cooperarea internațională constituie o prioritate în activitățile autorităților naționale desfășurate pe linia combaterii criminalității organizate transnaționale,

având în vedere că atât grupările criminale implicate în traficul de droguri, cât și cele teroriste operează nu numai în țările de proveniență. Infrațiunile de contrabandă, corupere, terorism, spălare a banilor, trafic de persoane etc., au cunoscut o creștere fără precedent, aspecte ce impun intensificarea luptei împotriva criminalității organizate și cooperării internaționale în domeniul drepturilor omului și dreptului internațional penal.

În condițiile tendințelor internaționale care se dezvoltă în lume, în special, criminalitatea organizată transnațională îmbracă forme dintre cele mai variate, deoarece nu există hotare naționale pentru infraționalitatea bancară, informațională sau a cybercriminalității, iar experiența în ceea ce privește lupta cu aceste forme de criminalitate, este încă insuficientă.

Cercetarea atentă a cadrului normativ dedicat prevenirii criminalității organizate au scos în evidență unele imperfecțiuni ale politicii penale represive, fapt care a solicitat incursiuni teoretice pentru a oferi legiuitorului propuneri de *lege ferenda*, în eventuala intervenție de perfecționare a normelor juridice, mai ales penale, existente în domeniul de referință.

Pentru deducerea unor soluții legislative adecvate s-a impus cu pregnanță și studiul legislațiilor penale ale altor țări existente în materia studiată. Înseși definirea conceptelor de „crimă organizată”, „grup infrațional organizat”, „grup structurat”, „grup criminal organizat” și „organizații criminale”, respectiv delimitarea sferei de cuprindere a acestora în structura de ansamblu a fenomenului infrațional, constituie un obiect de studiu actual, cu atât mai mult cu cât acesta s-a extins simțitor în ultimii ani, cucerind sfera social-politică și social-culturală.

Pe de o parte, importanța temei de cercetare este determinată de necesitatea abordării și elaborării soluțiilor practice privind corecta apreciere a și aplicare a unui tratament adecvat celor care săvârșesc fapte penale în cadrul unor grupări criminale organizate cu caracter transnațional. În acest sens, am considerat ca fiind actual și oportun demersul dedicat caracterizării normativului penal, dedicat reglementărilor orientate spre prevenirea criminalității organizate. Prin explicarea dimensiunilor normative, lucrarea are menirea să contribuie la reajustarea practicii judiciare și să constituie un instrument de lucru util celor care își desfășoară activitatea de luptă împotriva criminalității organizate transnaționale.

Pe de altă parte, o dimensiune pragmatică absolut necesară cunoașterii criminalității organizate transnaționale o constituie prevenirea acesteia. Acest aspect comportă o importanță în plus, mai ales pentru Republica Moldova, stat cu aspirații europene, pus în fața implementării unor standarde europene, inclusiv în domeniul prevenirii criminalității organizate transfrontaliere. Practica și experiența pozitivă internațională ne demonstrează, fără echivoc, că la baza prevenirii eficiente a acestui tip de criminalitate stă cooperarea pe plan juridic a statelor

europene, iar conceperea unor mecanisme preventive care ar sta la baza unei asemenea cooperări este un deziderat inherent pentru Republica Moldova.

Din rațiunile expuse mai sus, am considerat că o analiză juridico-penală a reglementărilor existente în domeniul prevenirii criminalității organizate transnaționale este oportună, benefică și necesară, în special, pentru eficientizarea activității de aplicare a normativului penal.

În Republica Moldova și România printre oamenii de știință care au contribuit la elaborarea concepției teoretice privind problematica criminalității organizate se enumeră: M. Gheorghiuță, Ig. Ciobanu, V. Bujor, O. Bejan, V. Untilă, V. Ursu, M. Bîrgău, S. Brînză, V. Stati, Gh. Gladchi, I. Pitulescu, Gh. Mocuța, C. Voicu, A. Lazăr, D. Miclea, C. Bogdan, A. Cucuș, S. Bogdan, C. Jura etc.

Fără a pune la îndoială însemnătatea teoretico-științifică și aplicativă a studiilor elaborate de către autorii în cauză, precizăm, că prezenta lucrare este o încercare de actualizare a unor concepte, idei și soluții privitoare la răspunderea penală și prevenirea criminalității organizate transnaționale.

În acest sens, până în prezent nu au fost studiate asemenea aspecte precum ar fi: posibilitatea implementării în legislația penală moldovenească și cea românească a unor amendamente legislative ce ar doza efectul preventiv al legii penale în domeniul combaterii criminalității organizate transnaționale; reevaluarea și ajustarea politicilor de cooperare internațională, mai ales între Republica Moldova și România în domeniul prevenirii criminalității organizate transnaționale; elaborarea unor strategii de prevenire a criminalității organizate transnaționale și a altor tipuri de criminalitate cu care interacționează etc.

Scopul și obiectivele tezei. *Scopul* lucrării constă în efectuarea, pe baza cercetărilor teoretice și a materialelor empirice, a unor investigații ample în privința problemelor juridico-penale a criminalității organizate transnaționale. În același context, s-a urmărit formularea propunerilor de ameliorare a calității cadrului normativ din materie și a unor măsuri eficiente de prevenire a criminalității organizate .

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor *obiective*:

- analiza lucrărilor științifice din doctrina penală autohtonă și cea străină publicate la tematica problemei investigate;
- studierea conținutului sediului normativ de instituire a reglementărilor în domeniul prevenirii infracțiunilor comise pe calea asocierii criminale;
- stabilirea conceptului de criminalitate organizată transnațională;
- reevaluarea cadrului normativ privind criminalitatea organizată din legislația penală a României și a Republicii Moldova;

- caracterizarea cadrului instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale la nivel european;
- analiza principiilor de cooperarea interstatală, mai ales cu referire la statele UE, în domeniul prevenirii criminalității organizate transnaționale;
- conturarea unor măsuri ce ar eficientiza activitatea de prevenire a criminalității organizate transnaționale;
- formularea recomandărilor științifice pentru îmbunătățirea legislației penale și practicii judiciare pe segmentul problematicei investigate.

Obiectul cercetării îl constituie complexul de probleme juridico-penale și criminologice cu caracter teoretic, practic și aplicativ privind criminalitatea organizată transnațională. O atenție deosebită s-a acordat legislației penale în care este instituit regimul sancționator pentru infracțiunile comise de către o organizație criminală transnațională.

Suportul metodologic al lucrării. În contextul studiului efectuat au fost utilizate un șir de metode de cercetare, precum ar fi: metoda analizei, care a constatat în examinarea critică a doctrinei penale și a celei criminologice referitoare la criminalitatea organizată transnațională; metoda sistematică, respectiv punerea în vizor a premiselor istorice care au stat la baza profilării organizațiilor criminale transnaționale drept categorii distincte de grupări criminale; metoda clasificării, care a permis clasificarea grupurilor criminale organizate și identificarea pe această cale a trăsăturilor definitorii ale organizațiilor criminale transnaționale; metoda comparativă, care reflectă studiul comparativ al legislațiilor penale în materia de referință; metoda logică, adică aplicarea regulilor și categoriilor logicii juridice la interpretarea normelor dreptului pozitiv.

Noutatea științifică a rezultatelor obținute.

Prezenta teză de doctorat constituie o cercetare științifică actuală, complexă și bine sistematizată a problematicei prevenirii și combaterii criminalității organizate transnaționale.

Noutatea prezentei investigații și-a găsit reflectare într-un șir de rezultate științifice, printre care menționăm următoarele:

1. S-a argumentat că la abordarea conceptului de criminalitate organizată transnațională urmează a fi luate în considerație două premise obligatorii din care rezultă esența acestei forme de criminalitate și prin care aceasta poate fi definită: a) noțiunea și trăsăturile generale ale criminalității organizate; b) noțiunea de activitate infracțională transnațională.

2. S-a demonstrat că criminalitatea organizată transnațională poate fi definită ca fiind o totalitate de infracțiuni, săvârșită de grupări criminale organizate la diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni ai unor state diferite, infracțiuni ce sunt comise prin folosirea pe scară largă a

coordonării activității criminale la nivel transnațional și care constau în răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale, în scopul obținerii unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora, prin recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic.

3. S-a argumentat că criminalitatea organizată transnațională se caracterizează prin următoarele trăsături definitorii: existența unor grupări organizate criminale de diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni ai unor state diferite sau persoane fără cetățenie; presupune folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional; infracțiunile sunt săvârșite prin răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale; existența scopului de obținere a unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora; recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic, pentru realizarea scopurilor sale.

4. De lege-lata în legătură cu încadrarea juridică a infracțiunii *de constituire a unui grup infracțional organizat* (art. 367 CP al României) s-a demonstrat că *în cazul aderării nu interesează activitatea depusă de făptuitor în cadrul grupului*, deoarece în opinia noastră simpla calitate de membru al grupului, dobândită prin voința expresă sau tacită a făptuitorului este de natură să atragă incidența art. 367 CP al României, în măsura în care cel care aderă are o participare reală la activitățile acesteia.

5. De *lege-ferenda* s-a fundamentat necesitatea introducerii la art. 284 CP al R. Moldova a unui nou alineat, care ar avea următorul conținut: **alin. (3) Aderarea la una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin.(1) sau (2) al prezentului articol se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.**

6. De *lege-ferenda* propunem completarea art. 367 CP cu alin. (7) CP al României care va avea următoarea formulare normativă: **Prin organizator se are în vedere persoana care a constituit sau care dirijează activitatea unui grup criminal organizat.**

7. De *lege-ferenda* considerăm a fi oportună reformularea circumstanței agravante prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. i) CP al R. Moldova din omorul săvârșit **de două sau mai multe persoane** în omorul săvârșit **de două sau mai multe persoane ori de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.**

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată rezidă în abordarea multiaspectuală a politicilor penale privind fenomenul criminalității organizate transnaționale, analiza și reevaluarea cadrului legislativ de prevenire și de combatere a

fenomenului în cauză, fapt de natură să contribuie la perfecționarea și eficientizarea normativului penal în acest domeniu.

Importanța teoretică și aplicativă a lucrării. Importanța teoretică a tezei rezidă în cercetarea complexă a fenomenelor de criminalitate organizată, dar mai ales a celei transnaționale, definirea bazelor conceptuale în materia dreptului penal, cuprinderea unor vaste materiale teoretice și practice în vederea urmăririi dezvoltării direcțiilor de acțiune ale criminalității organizate, trasarea de noi perspective asupra cadrului teoretico-metodologic în domeniul criminalității organizate transnaționale.

Valoarea aplicativă a lucrării se manifestă printr-o serie de recomandări, dar și propuneri de *lege ferenda*, care pot fi însușite de legislativul României și al Republicii Moldova, pentru îmbunătățirea normativului penal în domeniu. Examinarea dispozițiilor legale, pot contribui la o îmbunătățire calitativă a prevederilor legale în materie. Astfel, apreciem că elaborarea concepțiilor științifice sunt de natură să prezinte interes atât pentru jurisprudență, cât și pentru legiuitorul român și moldovean. În același sens, concluziile și recomandările formulate pot contribui la o bună realizare a actului de justiție, dar și ca material didactic în instituțiile de profil la materia dreptului penal.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Concluziile și recomandările formulate au fost tratate în conținutul mai multor articole științifice și pot servi drept bază teoretico-metodologică pentru efectuarea unor cercetări ulterioare. Totodată, unele concepte, ideii, opinii ce au constituit rezultatul cercetării, au făcut obiectul unor publicații de interes național, inclusiv în formă de rapoarte și comunicări la conferințe, în speță în cadrul Conferinței științifico-practice internaționale „Reformele cadrului legal și instituțional din Republica Moldova prin prisma practicilor europene”, Chișinău, 30 aprilie, 2011.

Sumarul capitolelor tezei. Structura lucrării este condiționată de conținutul acesteia, scopul, obiectivele investigării tezei de doctorat este subordonată unei logici de cercetare. Lucrarea constă din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări precum și lista surselor bibliografice.

Prin conținutul său, cele trei capitole reflectă atât cercetările în domeniul la ziua de astăzi, prezentarea analizei practice realizate, cât și opinia personală a autorului. Concluziile la tema noastră de cercetare sunt prezentate pe larg în conținutul tezei, dar și în partea finală de asemenea.

Primul Capitol cu titlul ***ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE***, este destinat, prioritar, analizei materialelor științifice

(monografii, articole, manuale) publicate la tema tezei de doctorat în Republica Moldova, România și alte state.

Doctrina penală atestă o experiență relativă în domeniul studiului problematicei criminalității organizate transnaționale. În consecință, ne-am focusat atenția asupra mai multor lucrări științifice care, de o manieră sau alta, au ca obiect de cercetare tema supusă investigației. Astfel, în acest Capitol introductiv al lucrării, s-a efectuat o retrospectivă a manifestărilor doctrinare din domeniu, incluzând atât cercetările naționale, cât și pe cele ale autorilor străini, care au influențat autorul și i-au oferit posibilitatea de a-și forma o concepție clară de cercetare.

În Capitolul 2 ***NORMATIVUL PENAL PRIVIND SANȚIONAREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE ÎN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA***, prin aplicarea diferitelor metode de cercetare, sunt tratate într-o consecutivitate logică problemele cu caracter conceptual referitoare la criminalitatea organizată transnațională precum și a etiologiei acestui tip de criminalitate. O atenție deosebită a fost acordată caracterizării cadrului normativ, inclusiv a celui penal, existent în materia prevenirii criminalității organizate atât în legislația penală a Republicii Moldova, cât și a României. O atenție deosebită a fost consacrată participației penale, ca bază a incriminării actului criminal săvârșit în asociere, axându-ne în principal pe formele participației penale propriu-zise: autorat, coautorat, instigare și complicitate.

Capitolul 3 ***POLITICI PENALE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE LA NIVEL EUROPEAN*** este dedicat cadrului instituțional de reacție comunitară împotriva criminalității organizate transnaționale. În prim plan, a fost scos în evidență cadrul instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale la nivel european. O abordare aparte și-a găsit-o cooperarea internațională a României și a Republicii Moldova cu alte state, ca premisă indispensabilă de prevenire și combatere a criminalității organizate transnaționale. În acest sens, au fost tratate și aspectele privind acquis-ul comunitar în domeniul cooperării judiciare: Rețeaua Judiciară Europeană, Agenția Europeană pentru Coordinarea Acțiunilor de Combateră a Terorismului și a Criminalității grave transnaționale în interiorul UE (EUROJUST), Mandatul European de Arestare etc.

Finalul prezentei cercetării științifice, s-a concretizat în formularea unor concluzii și recomandări care, în opinia autorului pot constitui o bază de pornire în cercetare și pentru alți specialiști din domeniul Dreptului penal și nu numai, privind perfecționarea cadrului juridic din domeniul învățământului și cercetării, fiind o prioritate națională în armonizarea legislației din spațiul comunitar european.

1. ANALIZA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE

1.1. Analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în România

În cadrul acestui capitol este întreprinsă o analiză temeinică a celor mai importante materiale științifice referitoare la criminalitatea organizată transnațională publicate în România, acordându-se prioritate acelor publicate în ultimii ani.

O primă lucrare examinată a fost cea a autorului român C. Voicu cu denumirea *Spălarea banilor murdari*. Elementele de referință ale lucrării sunt „semnalele de alarmă” pe care autorul le trage cu privire la pericolul generat de consolidarea crimei organizate, în special pentru combaterea traficului ilicit de droguri și implicit acțiunea de contracarare a spălării banilor, fiind necesare o reformare a structurilor statului și schimbări legislative rapide. Utilitatea materialului comportă o valoare deosebită prin concluziile autorului referitoare la cristalizarea noțiunilor de crima organizată, spălarea banilor murdari, reciclarea capitalurilor, traficul de droguri, crima internațională, organizațiile criminale etc. [89].

O altă lucrare consacrată temei crimei organizate a fost elaborată de I. Pitulescu, *Al treilea război mondial – Crima Organizată*, care în fond constituie o remarcabilă „radiografie a crimei organizate în România din perioada 1990-1997. Lucrarea conține dezvăluiri din practica judiciară, dar și evoluția criminalității organizate la nivel internațional. Autorul a urmărit să selecteze cele mai complexe cauze penale și să atragă atenția asupra creșterii fenomenului infracțional în România. Și-a exprimat viziunea într-un mod direct cu privire la modalitățile de manifestare a crimei organizate și conexiunile dintre ele atât la nivel mondial, cât și în România, iar concluziile și măsurile propuse și-au adus o contribuție însemnată sub aspect teoretic și practic [81].

În continuare, o atenție deosebită s-a acordat lucrării *Cunoașterea crimei organizate*, autor Damian Miclea. Lucrarea este axată pe conceptul de crimă organizată, iar ca metodă de cercetare primordială folosită este cea comparativă. Impresionează argumentele prezentate de autor în înțelegerea fenomenului de crimă organizată și a caracteristicilor acesteia. Elementul de noutate adus de autor între caracteristicile crimei organizate stabilite în contextul studiilor de specialitate, este cel de „perversitate”, înțelegând prin această terminologie „atragera” spre compromitere a indivizilor prin diverse forme, atragerea tinerilor și socializarea cu cei care dețin poziții cheie în instituții, care au probleme financiare, eliminarea din posturi incomode prin avansare, întinderea de capcane etc. În același timp, atrage atenția asupra rolului important pe care îl prezintă adoptarea *strategiilor* în lupta împotriva crimei organizate, propunând o serie de măsuri în acest

sens. Este valoroasă concluzia formulată de autor referitoare la „caracterul transnațional al criminalității organizate care implică o determinare a legii penale aplicabile”. Împărtășim opinia autorului potrivit căreia în privința criminalității organizate transnaționale nu există un „model”, întrucât există diferențe privind tradițiile, structura, specializarea, precum și zonele geografice unde acționează, acaparând piețele [73].

Următoarea publicație la care ne referim, este cea a lui Cristian Jura, ***Terorismul internațional***. Lucrarea este un instrument în domeniul prevenirii și combaterii terorismului, autorul subliniind inconvenientele întâlnite în găsirea unei definiții juridice a terorismului internațional universal valabile. Autorul prezintă o abordare sistematică de o înaltă rigoare a rolului și mecanismelor organizațiilor internaționale euro-atlantice și europene în privința combaterii terorismului. Au semnificație concluziile pe care autorul le formulează în privința nu numai a cadrului legislativ în sensul perfecționării acestuia, dar mai ales preocuparea pentru implementarea corectă a acestor reglementări, atrăgând atenția că, fără transpunerea lor în plan operațional, lupta împotriva terorismului rămâne doar o luptă teoretică”, opinie la care ne raliem, fiind necesară conjugarea eforturilor la nivel național, precum și în cadrul NATO și UE pentru implementarea programelor de educare a populației, spre a crește rezistența psihologică a societății, așa încât atenția în eventualitatea atacurilor teroriste să fie menținută asupra obiectivelor strategice pe termen lung. Din punct de vedere al fundamentării științifice, lucrarea poate fi considerată de referință, însă pentru noi prezintă un interes limitat, deoarece doar unele din rezultatele obținute comportă utilitate pentru tema tezei [68].

De o valoare științifică deosebită se prezintă și monografia autorului Gh. Mocuța cu titlul ***Criminalitatea organizată și spălarea banilor***. Reperele acestei monografii sunt evoluția criminalității organizate și spălarea, reciclarea și replasarea banilor murdari. Autorul reușește să examineze cele mai importante aspecte legate de criminalitatea organizată și spălarea banilor, abordând acest segment destul de controversat al crimei organizate atât sub aspect teoretic, cât și practic. Considerăm că autorul și-a adus un aport considerabil în această materie, ceea ce îl distinge prin studierea analitică și înaltă ținută științifică [74].

În altă ordine de idei, avem în vedere și publicația științifică, apărută în anul 2007 cu denumirea ***Combaterea criminalității contra patrimoniului arheologic european***. Pentru autori acesteia, criminalitatea contra patrimoniului arheologic a constituit o provocare, deoarece infracționalitatea generalizată din acest domeniu a devenit în zilele noastre, parte a criminalității organizate transnaționale, cu concursul unor organizații criminale care dispun de uriașe sume de bani, dar și sprijin din partea autorităților publice ale statelor.

În opinia noastră, este o inovație în privința criminalității contra patrimoniului arheologic în România și asta deoarece, după anul 2000, în zona „Sarmisegetusa Regia”, sit arheologic decretat de UNESCO „patrimoniul comun umanității” au început să acționeze și să-și dezvolte activitățile grupările criminale organizate, care, prin traficul ilegal cu bunuri arheologice, au obținut venituri uriașe cu complicitatea și coruperea unor persoane influente din zona politică, jurnaliști și funcționari publici.

Volumul conține un număr de 12 studii dintre cele mai importante prezentate la *conferința internațională* cu tema **Combaterea traficului ilicit de bunuri furate din siturile arheologice aflate în Europa Centrală și de Sud- Est**, organizată în perioada 28-31 mai 2007 la Alba Iulia. Lucrările științifice selectate s-au axat pe aspecte privind combaterea acțiunilor de furt și trafic ilegal cu bunuri arheologice la nivel european, un rol important avându-l și INTERPOLUL, dar și activitatea organelor judiciare din state precum: România, Bulgaria, Austria, Italia, Polonia și Serbia. Volumul de lucrări prezintă importanță prin ilustrarea instrumentelor judiciare de luptă împotriva *criminalității organizate transnaționale contra patrimoniului arheologic*, respectiv Convenția europeană de protecție a patrimoniului arheologic (Valetta-Malta, 16.01.1992), precum și a Legii nr.150/24 iulie 1997 de ratificare a acestei convenții.

Documentul trasează și direcțiile de acțiune pentru largirea colaborării la nivel național și regional, îmbunătățirea legislației în domeniul combaterii eficiente a criminalității contra patrimoniului arheologic, care a devenit o problemă mondială, prin găsirea celor mai bune soluții de contracarare a acestui fenomen [69].

În altă ordine de idei, avem în vedere lucrarea **Terorism și Antiterorism în epoca actuală**, avându-i ca autori pe Mihaela Negrescu și Marius Negrescu. Elementele de referință ale acestei cercetări științifice sunt: istoria terorismului, conceptul de terorism, riscurile terorismului în România, antiterorismul, măsurile de prevenție, stările comportamentale ale militarilor în situații excepționale, precum și metodele de autoreglare psihică și de optimizare folosite în pregătirea trupelor speciale. Autorii și-au propus să prezinte anumite organizații și acte teroriste, de natură să determine riscuri în raport de România, dar și rolul trupelor speciale. Se abordează problematica terorismului și antiterorismului din perspectivă sociologică și psihologică. Lucrarea prezintă un caracter științific, dar are și o aplicabilitate practică. Utilitatea materialului este redusă, cauza fiind formatul psiho-social și istoric al acesteia [77].

O lucrare științifică importantă este și cea cu titlul **Incriminarea, prevenirea și combaterea spălării banilor provenind din activități de crimă organizată potrivit reglementărilor interne și internaționale**, al căreia autor este C. Bogdan.

Din structura lucrării rezultă că autorul a realizat o abordare pluridisciplinară a infracțiunii de spălare a banilor, în special a celor proveniți din activități de crimă organizată, din punct de vedere al dreptului penal, procesul penal, criminologiei și criminalisticii.

Principalele repere ale lucrării sunt: metodele, mijloacele și tehnicile de spălare a banilor proveniți din infracțiuni, incriminarea în legislația penală, rolul și atribuțiile instituțiilor chemate să aplice legea în acest domeniu, aspecte procedurale privind urmărirea și judecarea acestui gen de infracțiuni. Suntem în acord cu opinia autorului potrivit căreia criminalitatea organizată a devenit un fenomen transnațional, iar infracțiunea de spălare a banilor a căpătat un caracter internațional prin faptul că cele mai des folosite metode de spălare a banilor murdari constă în schimbarea lor în moneda altui stat, eventual prin așa-numitele „paradisuri fiscale” și întoarcerea lor într-o formă de natură a fi valorificată. În egală măsură, achiesăm și la punctul de vedere privind imunitatea jurisdicțională, cunoscut fiind faptul că de cele mai multe ori plasarea banilor murdari se face cu complicitatea unor persoane care beneficiază de acest privilegiu, ceea ce face imposibilă efectuarea unui control riguros al acestora. De altfel, ridicarea imunităților constituie una din propunerile formulate în conținutul tezei. Sunt notabile argumentele prezentate în ceea ce privește legăturile existente între infracțiunea de spălare a banilor și infracțiunile privind traficul de droguri, sens în care ne raliem opiniei privind caracterul transnațional al acestor infracțiuni, a „globalizării infracționalității” căreia trebuie să i se răspundă tot cu o „ripostă globală”. Apreciem că autorul și-a atins scopul propus, reușind să elaboreze o concepție proprie cu privire la infracțiunea de spălare a banilor și particularitățile acesteia [43].

S. Bogdan este autorul lucrării „**Criminologie**” (2009). Este o publicație care are ca obiect de cercetare un domeniu relativ restrâns al criminalității, axându-se pe următoarele repere: criminologia etiologică, criminologia judiciară, victimologia, anumite forme de criminalitate, dar și anumite metode de prevenire a criminalității. Prezintă interes clasificarea formelor de criminalitate pe care autorul o propune. S-a alocat prea puțin spațiu criminalității organizate, iar cea transnațională este trecută cu vederea, precizând doar că în funcție de locul comiterii, criminalitatea poate fi clasificată ca fiind „națională” sau criminalitate „internațională”. Capitolul VII este consacrat prevenirii criminalității, oferind timid câteva metode de prevenire a criminalității [44].

În continuare, ne-a reținut atenția articolul științific al autorului din Republica Moldova – M. Gheorghită cu titlul ***Interpretarea contemporană a criminalității organizate***. Se cuvine să relevăm clasificarea, dar și structura criminalității pe care autorul le realizează. Este notabil că autorul, înainte de a intra în polemică cu doctinarii care au puncte de vedere diferite, aplică metoda comparativă de cercetare, precum și cea istorică. Sunt impresionante argumentele

autorului privind criminalitatea organizată privită ca fenomen social căruia îi sunt caracteristice: mediul criminal dintr-o anumită zonă, câștigurile uriașe obținute cu concursul și protejarea structurilor ierarhice, dar și autocontrolul ilegal exercitat în structurile proprii ale puterii. Suntem de acord cu concluziile autorului și afirmăm că realizările acesteia prezintă noutate științifică tipică unui studiu de un asemenea nivel, dar și originalitate [63].

O altă publicație științifică la tema supusă analizei, este teza de doctor în drept cu titlul ***Cadrul metodologic al investigării infracțiunilor din domeniul criminalității organizate și a actelor de terorism***, susținută de A. Cucos în anul 2010. Autorul și-a concentrat studiul pe următoarele probleme: analiza juridică privind prevenire și combaterea criminalității organizate și a actelor de terorism cu referire în special la forma de criminalitate întâlnită în România, prevenirea terorismului prin sistemul național, constituit în acest sens, caracterizarea generală a elementelor constitutive ale infracțiunilor din domeniul criminalității organizate și a actelor de terorism, aspecte de ordin procedural privind investigarea infracțiunilor pe segmentul criminalității organizate și a terorismului. Nu s-a regăsit în lucrare un capitol axat pe metode sau strategii de prevenire și combatere a criminalității organizate transnaționale cu atât mai mult cu cât „actele de terorism” sunt, în opinia noastră, o componentă a criminalității transnaționale.

Originalitatea și valoarea științifică a lucrării o reprezintă faptul că a încercat o abordare într-o manieră pluridisciplinară a infracțiunilor din domeniul criminalității organizate și a actelor de terorism, respectiv a dreptului penal, dreptului procesual penal, criminalisticii și psihologiei, dar și a elementelor de drept comparat. Această analiză ne-a indicat modalitățile de investigare a infracțiunilor din domeniul criminalității organizate și a actelor de terorism, care nu pot fi neglijate, însă multe alte probleme legate de criminalitatea organizată transnațională, metodele de prevenire și combatere ale acestei componente a criminalității organizate au rămas neabordate, considerate în opinia sa mai puțin importante [58].

1.2. Analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în Republica Moldova

Printre primele studii monografice consacrate cercetării fenomenului crimei organizate am pune în evidență lucrarea **Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования**, al cărei autor este M. Gheorghică [64].

În cadrul acestei lucrări, autorul analizează și definește fenomenul crimei organizate, identifică trăsăturile acestui fenomen, structura și tipurile de manifestare, elaborează modelul criminalistic al infracțiunii săvârșite de un grup criminal organizat, caracterizează organizarea

investigării infracțiunilor comise de grupuri criminale organizate, inclusiv particularitățile tactice de efectuare a unor anumite acțiuni de urmărire penală, conturează un sistem de măsuri de profilaxie privind infracțiunile săvârșite de grupuri oragnizate. Lucrarea se impune prin abordarea complexă, caracterul multiaspectual și tratamentul de amplitudine asupra fenomenului crimei oraganizate, precum și furnizarea unor modele și viziuni aparținând științei criminalistice [64].

În tangență cu fenomenul supus cercetării este lucrarea **Criminalitatea recidiviștilor**, autori V.Bujor și O.Bejan [49], consacrată tratamentului criminologic al criminalității recidiviștilor, analizei și structurării fenomenului în cauză, interdependenței criminalității recidiviștilor cu crima organizată, impactului detenției penitenciare asupra nivelului criminalității recidiviștilor, caracteristicii criminologice a personalității recidiviștilor, precum și măsurilor de prevenire a criminalității recidiviștilor. Autorii sesizează influența recidiviștilor asupra extinderii și creșterii criminalității organizate și profesionale, asupra contagiunii criminale a minorilor și tinerilor cu vârste cuprinse între 18 și 25 ani.

Alături de publicațiile consacrate fenomenului crimei organizate este și lucrarea **Crima organizată, Contrasens bussines auto ilicit: aspecte sociale, penale și criminologice**, autor V. Untilă. Această lucrare se evidențiază prin competența investigațiilor în problema combaterii criminalității organizate în sfera *businessului auto ilicit*, care a depășit frontierele multor state. Autorul reușește să examineze măsurile și acțiunile de combatere a criminalității privind furturile și răpirile de mijloace de transport auto la nivel național și internațional. De referință sunt concluziile formulate cu privire la importanța ce trebuie acordată reglementării la nivel internațional. Originalitatea și valoarea științifică rezidă în faptul că autorul prezintă cercetarea criminalității organizate în domeniul furturilor de autovehicule din țările membre ale CSI, dar și din legislațiile altor state, oferind un studiu comparativ dar și măsurile ce trebuie aplicate din punct de vedere al tragerii la răspundere în cazul furturilor mijloacelor de transport, de asemenea manieră încât să corespundă standardelor internaționale. Apreciem că monografia prezintă un interes incontestabil, având în vedere analiza efectuată de autor prin utilizarea datelor cercetărilor internaționale și naționale pe mai mulți ani [87].

Cu referire nemijlocită la problematica **prevenirii criminalității organizate** se cuvine să relevăm importanța deosebită a studiului monografic în domeniul dreptului penal și criminologiei al autorului I. Ciobanu **Criminalitatea organizată la nivel transnațional și unele forme de manifestare în Republica Moldova** [54].

Monografia autorului reprezintă o lucrare originală, de referință în materia dreptului penal și criminologiei, atât pentru teoreticieni, cât și pentru practicieni, întrucât din conținutul lucrării

se evidențiază atenta analiză a *criminalității organizate la nivel transnațional* - ca fenomen social, formațiune complexă și structurată a grupurilor criminale organizate sau organizațiilor criminale care folosesc metodele și mijloacele specifice în scopul creării directe sau indirecte a unor beneficii financiare și materiale. În monografie, autorul a pus accentul pe examinarea criminalității în Republica Moldova, pornind de la trei indici: respectiv nivelul, structura și dinamica acesteia. Monografia analizată se prezintă ca fiind una dintre valoroasele publicații în materie, comparativ cu alte lucrări publicate mai târziu, deoarece cele mai multe recomandări și propunerii ale acestuia și-au găsit aplicabilitatea în practică.

În calitate de suport metodologic de referință pentru tratamentul penal al crimei organizate servește lucrarea **Participația penală**, autor X. Ulianovschi (2000) [85]. Cercetarea monografică, este axată pe noțiunea și condițiile participației penale, natura juridică a participației, formele participației penale, particularitățile participației la infracțiune ca subiect special, participația improprie, precum și stabilirea pedepsei în caz de participație penală. Rezumând pe marginea viziunilor doctrinare privind condițiile participației penale, autorul X. Ulianovschi, sesizează că pentru existența participației trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții: a) să existe o pluralitate de făptuitori; b) să existe o legătură subiectivă (coeziune psihică) între participanți; c) fapta să fie săvârșită într-o cooperare materială sau intelectuală; d) săvârșirea acestei fapte să fie prevăzută de legea penală; e) cooperarea mai multor persoane să nu fie cerută de conținutul legal al infracțiunii [85].

O altă publicație științifică la tema tezei este manualul elaborat de Gh. Gladchi - **Criminologie generală**. Lucrarea este dedicată examinării problemelor criminalității în ansamblul ei general. Față de această publicație interesul nostru este doar colateral, sub aspect juridico-penal. Autorul face o incursiune pe tărâmul dreptului penal, exprimându-și opinia în privința cauzelor și condițiilor criminalității ca fenomen antisocial, comportamentul criminalului ca individ sub aspectul complexității ființei sale biologice, precum și victima infracțiunii. Unele rezultate științifice realizate de autor, pot fi valorificate în vederea clarificării cercetării criminologice în scopul descoperirii tipului de infracțiuni, de a contribui la prevenirea și combaterea criminalității în timp și spațiu [66].

Deosebit de relevant este și studiul monografic „**Criminalitatea organizată – aspecte criminologice și juridico-penale**” [42], autori fiind M.Bîrgău și V.Ursu. Din analiza studiului a rezultat că autorii, prin elaborarea concluziilor și propunerilor formulate și-au adus o contribuție însemnată în ceea ce privește prevenirea și combaterea criminalității organizate. Subliniem, în acest sens, recomandările pe care autorii le propun legiuitorului în ceea ce privește modificarea art.41 și art.47 CP al Republicii Moldova.

Într-o altă lucrare de specialitate [88], s-a afirmat că „la baza criminalizării tipurilor organizate ale infracțiunilor stau formele participației penale, considerându-se totodată că „obiectul clasificării participanților îl constituie activitatea comună (cooperarea participanților, iar formele însuși exprimă nu caracterul legăturii dintre persoane, nu structura acestora, ci trăsăturile specifice ale structurii activității comune a unor persoane subiectiv legate între ele, adică nu legătura dintre persoane, ci legătura dintre acțiunile lor). Pornind de la această opinie, coroborată cu dispozițiile art. 43 CP al Republicii Moldova conform căreia „în funcție de gradul de coordonare a acțiunilor participanților se deosebesc următoarele forme de participație: participație simplă; participație complexă; grup criminal organizat; organizație (asociație) criminală” susținem acest punct de vedere pentru următoarele considerente: trebuie clarificate legislativ noțiunile principale, de criminalitate organizată, activitate criminală, organizație (asociație) criminală și cea de „*grup organizat structurat*”, câtă vreme CP al Republicii Moldova face vorbire de gradul de coordonare a acțiunilor participanților.

De asemenea, deosebit de relevantă este propunerea autorilor în ceea ce privește definiția criminalității organizate conform căreia, „*criminalitatea organizată reprezintă o totalitate unică, de sistem a diferitelor tipuri, profesional săvârșite de infracțiuni sub formă de îndeletnicire permanentă prin eforturile unor persoane unite în formațiuni criminale stabilite special formate, bine organizate, conspirate și protejate de demascare (inclusiv cu ajutorul legăturilor corumpate), formațiuni ce activează de sine stătător sau care constituie părți structurale ale unui sistem criminal de nivel interregional sau transnațional* [88].

În contextul cercetării criminalității transnaționale organizate, deosebit de utilă a fost lucrarea autorului I. Ciobanu **Criminologie**. Elementele de referință ale cercetării sunt: istoricul criminologiei, reglementarea luptei împotriva criminalității, noțiuni, concepte și metode de prevenire a criminalității, instituțiile internaționale și strategiile de luptă împotriva criminalității, conceptul de resocializare a infractorului, noțiuni și concepte ale traficului de ființe umane. Prezintă un interes deosebit concluziile autorului referitoare la unele măsuri în plan juridic, politic, social-economic și, nu în ultimul rând, în plan informațional, al cooperării cu alte state. Realizând o comparație cu lucrările la care ne-am referit pe aceeași temă, studiul se prezintă ca fiind o cercetare de înaltă calitate și ținută științifică. Aceasta deoarece I. Ciobanu nu a încercat să se refere la toate tipurile de criminalitate organizată. Tactica autorului a fost de *a selecta doar problema traficului de ființe umane*, considerată o problemă prioritară în prezent. Urmare acestui demers a reușit, în opinia noastră, să-și atingă obiectivele pe care și le-a propus [53].

Un loc aparte în publicațiile care se referă la tema tezei îl ocupă și monografia **Caracterizarea criminologică și juridico-penală a traficului de ființe umane**, elaborată de V.

Bujor, O. Bejan și Gh. Butnaru. Autorii au întreprins o examinare aprofundată a fenomenului traficului de ființe umane sub aspect criminologic și juridico-penal, pornind de la apariția acestui flagel. Au realizat definiția conceptului de trafic de ființe umane, caracterizată ca fiind una din formele de manifestare a criminalității organizate, constând în acte de comerț cu oameni, organe sau țesuturi ale acestora în scopul obținerii de sume de bani pornind de la premisa privind cererea și oferta. Totodată, autorii au analizat fenomenul traficului de ființe umane din perspectiva evoluției, a legăturii acestuia cu criminalitatea organizată. Deosebit de caracterul său științific, lucrarea prezintă și o pronunțată aplicabilitate practică, deoarece conține referiri la mai multe cauze penale relevante în practica judiciară în această materie. Autorii au făcut trimitere în special la următoarele aspecte: suportul științific al calificării infracțiunilor referitoare la traficul de ființe umane (conceptul traficului de ființe umane, temeiul juridic al calificării infracțiunilor, cauzele care generează sau favorizează traficul de ființe umane, formele de organizare, mecanismul și analiza juridico-penală a normelor privitoare la traficul de ființe umane. Deosebit de relevante sunt propunerile de *lege ferenda* formulate în baza examinărilor efectuate, în scopul îmbunătățirii cadrului legislativ în această materie. Monografia este în aprecierea noastră, cu certitudine un instrument facil de cercetare a unora dintre cele mai polemizate aspecte legate de acest tip de infracțiune [51].

O altă lucrare de referință ce a fost utilizată în prezentul studiu la aprecierea infracțiunii de organizare sau conducere a unei organizații criminale incriminate la art. 284 CP al Republicii Moldova este ***Tratatul de drept penal, Partea specială, Vol-II*** elaborat de către autorii S.Brînză și V.Stati. Astfel, autorii elucidează cu lux de amănunte elementele și semnele constitutive ale infracțiunii incriminate la art. 284 C.P al Republicii Moldova, care în esență prevede răspunderea penală pentru o infracțiune comisă în participație constituită [48].

O altă lucrare, care reflectă aspectele juridico-penale a uneia dintre manifestările criminalității organizate transnaționale o constituie ***Infracțiuni privind traficul de substanțe narcotice, psihotrope sau de analoage ale acestora*** (Teorie și practică judiciară), elaborată de către R. Cojocaru [56]. Înainte de a face analiza juridico-penală propriu-zisă, autorul descrie tabloul care reflectă dinamica de săvârșire a acestor infracțiuni cu caracter transnațional pe teritoriul Republicii Moldova.

1.3. Analiza materialelor științifice la tema tezei publicate în alte state

În manualul de ***Drept internațional. Partea specială***, autorii ruși R.Valeev și G.Kurdiucov examinează într-un mod minuțios categoriile de infracțiuni internaționale, pe de o parte, și cele

transnaționale, pe de altă parte, făcând o diferențiere netă a acestora. Autorul a conchis că aceste două categorii de infracțiuni sunt interdependente, fiecare din acestea putând fi conexată criminalității organizate transnaționale prin prisma reglementărilor specifice acestor domenii ale dreptului internațional [94].

De asemenea, în viziunea autorilor crimele transnaționale sunt definite ca fapte ilicite internaționale, care încalcă sau creează pericolul dezvoltării relațiilor internaționale dintre state. În doctrina rusă, această categorie de infracțiuni mai este denumită fie ca „infracțiuni convenționale”, întrucât componentele repectivelor categorii de infracțiuni sunt prevăzute în convențiile internaționale, fie drept „crime penale cu caracter internațional”, deoarece obiectul nemijlocit al acestora are un caracter general penal, în sensul dreptului intern, dar cu elemente de extranietate. De obicei, infracțiunile transnaționale se comit de persoane fizice și nu sunt legate cu politica unui sau altui stat, iar răspunderea pentru comiterea lor survine în conformitate cu dreptul penal național al țării. Statele – membre ale convențiilor de combatere a anumitor genuri de infracțiuni transnaționale *sunt obligate* să criminalizeze aceste fapte, componentele acestora fiind prevăzute de actele normative internaționale, și de asemenea să prevadă sancțiuni pentru comiterea lor [94].

Autorii sus-menționați, susțin clasificarea infracțiunilor transnaționale în 5 grupe de bază:

1. infracțiunile teroriste cu caracter transnațional (deturnarea sau capturarea unei garnituri de tren, a unei nave aeriene, maritime sau fluviale; luarea de ostatici, pirateria, atacul asupra persoanelor ce beneficiază de protecție internațională ș.a.);
2. crimele internaționale organizate pe bază mafiotă constituite în scopul dobândirii veniturilor materiale (circulația ilegală a substanțelor narcotice, traficul de ființe umane, organizarea migrației ilegale, contrabanda cu armament și cu mijloacele de transport, răspândirea pornografiei și proxenitismul etc.);
3. infracțiunile economice, care presupun realizarea operațiunilor și acțiunilor transnaționale în două sau mai multe țări (legalizarea veniturilor criminale, falsificarea banilor);
4. comercializarea transnațională a obiectelor și valorilor culturale ca părți a patrimoniului național;
5. faptele care, prin poluare, încalcă echilibrul ecologic și starea mediului înconjurător în mai mult de un stat [94, p. 569-570].

Autorul rus I.Barannic, în lucrarea sa de doctorat cu titlul ***Criminalitatea organizată transnațională și cooperarea organelor de drept din estul Rusiei cu statele din regiunea Pacificului la combaterea acesteia: aspecte criminologice*** [92] examinează problema infracționalității transnaționale prin prisma instrumentelor normative de cooperare existente în

regiunea Pacificului și în partea de est a Federației Ruse. Făcând o clasificare minuțioasă a infracțiunilor internaționale și a celor transnaționale, Barannic evidențiază că infracționalitatea transnațională vizează, în mod prioritar, circulația ilegală a drogurilor și migrația ilegală, fapt pentru care elucidează structura, dinamica, formele de manifestare și tendințele acestor tipuri de infracțiuni din multitudinea crimelor transnaționale.

Autorul menționează că prin criminalitate organizată transnațională se înțelege:

- a) sub aspect criminologic – un fenomen social, având un caracter juridico-penal, manifestat prin funcționarea grupurilor și asociațiilor criminale, care folosesc legăturile internaționale, persoanele cu funcție de răspundere corupte din cadrul organelor vamale, poliției de frontieră, precum și a altor organe care realizează controlul activității economice externe, pentru realizarea operațiunilor ilegale referitoare la circulația fluxurilor informaționale, monetare, obiectelor fizice, persoanelor, a altor mijloace materiale și nepatrimoniale peste frontiera de stat cu scopul asigurării funcționării proprii și satisfacerii necesităților proprii prin intermediul înmulțirii capitalurilor și dobândirii puterii;
- b) sub aspect juridico-penal – totalitatea formațiunilor criminale, grupurilor criminale organizate, organizații și asociații criminale organizate, precum și activitatea lor ilicită, realizată fie în mai mult de un stat, fie într-un singur stat, dar pregătirea, planificarea conducerea sau controlul substanțial al acesteia a avut loc într-un alt stat, fie realizată într-un stat, dar cu participarea unui grup criminal organizat care își desfășoară activitatea criminală în mai mult de un stat, fie că urmările ei prejudiciabile au loc într-un alt stat [92].

Din analiza materialelor expuse în lucrarea sa, Barannic I. face următoarea prognoză pentru regiunea de Est a Federației Ruse cu referință la infracțiunile organizate transnaționale:

- 1) În sfera migrării ilegale cele mai mari fluxuri se vor resimți din partea cetățenilor Chinei, care folosesc subiecții antrenați în protecția frontierei rusești pentru emigrarea în SUA, Japoniei, în vederea emigrării în statele Europei sau realizării activității ilicite pe teritoriul Federației Ruse, la fel a cetățenilor Coreei de Nord, care tranzitând teritoriul Chinei și Rusiei se îndreaptă în Republica Coreea.
- 2) Luând în considerare lipsa perspectivei de stabilizare a situației politico-economice în Afganistan, Republica Populară Democrată Coreeană și a țărilor triumphiului de aur în sfera comercializării drogurilor, regiunea de est a Rusiei va rămâne o cale de bază pentru tranzitarea substanțelor narcotice „grele” (opiului, heroinei ș.a.) în Japonia din Afganistan și țările Asiei Centrale.

- 3) Odată cu sporirea migrației legale și ilegale va crește și numărul infracțiunilor comise de cetățenii străini împotriva cetățenilor străini, indiciile infracționalității fiind trecute în categoria criminalității latente.
- 4) Deși, în general, organele de drept a Federației Ruse au primit o bază normativă suficientă pentru cooperarea în sfera infracțiunilor organizate transnaționale cu partenerii din SUA, China, Republica Coreea, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, totuși nivelul de cooperare a acestora nu corespunde cu realitatea criminală existentă în regiune [92, p. 219-221].

Un alt autor rus, I.V. Godunov în teza sa de doctorat intitulată ***Criminalitatea organizată transnațională în Rusia: căi și soluții de contracarare***, clasificând tipurile de infracțiuni transnaționale, atribuie la acest sistem infracțiunile internaționale, ultimele făcând parte componentă din primele [96, p. 213].

Totodată, autorul menționează că activitatea grupurilor criminale organizate anume din perspectiva preluării unui vector terorist, cu înclinații politice, se integrează în relațiile criminale internaționale [96, p. 4].

Criminalitatea transnațională determină oportunitatea creării unei criminologii internaționale, al cărei obiect de studiu ar trebui să îl constituie infracțiunile internaționale, infracțiunile cu caracter internațional, determinantele economice, politice și culturale ale acestor infracțiuni care acționează în plan internațional și, de asemenea, măsurile universale de combatere a fenomenului infracționalității transnaționale [96, p. 10].

Deși, în lucrarea sa, I.V. Godunov se axează pe examinarea segmentului infracționalității transnaționale vizând în special Federația Rusă, sub aspectul apariției și dezvoltării bazei normative de prevenire și combatere a acestui fenomen social negativ, totuși clasificările, metodele de combatere, înțelesul și descrierea criminalității transnaționale, precum și mijloacele de drept penal internaționale antrenate la contracararea și diminuarea răspândirii asociațiilor criminale transnaționale prin lume, sunt utile pentru toate statele care se ciocnesc sau se vor ciocni în viitorul apropiat cu acest fenomen abominabil [96].

În lucrarea sa ***Criminalitatea transnațională ca amenințare a securității naționale a Rusiei (mecanismele convenționale de combatere)***, Vasilieva L.N. accentuează că metodele îndreptate spre combaterea infracționalității transnaționale, printre care – procedurile simplificate de extrădare, acordarea ajutorului juridic reciproc, confiscarea mijloacelor și veniturilor obținute pe cale criminală metodele actuale de monitorizare a finanțării operațiunilor, accesul la secretul bancar, vor deveni cu mult mai eficace în cazul cointeresării maxime a tuturor țărilor implicate în lupta cu criminalitatea organizată care nu cunoaște limitele unui singur stat [128, p. 113-121].

Baicov D.M. în *Expansiunea criminalității organizate ca amenințare a securității naționale a Rusiei*, ajunge la aceleași concluzii ca și preopinutul nominalizat supra, adăugând că sunt necesare de soluționat următoarele probleme:

- rezolvarea complexă a problemelor economice și sociale ale statalității rusești contemporane;
- reabilitarea complexului armat și ridicarea potențialului militar al statului;
- asigurarea consecvenței activității politice externe a Federației Ruse, care ar fi îndreptată spre satisfacerea intereselor naționale ale societății rusești [127, p. 651-655].

În studiul său cu denumirea *Unele probleme ale luptei cu criminalitatea cibernetică ca una din cele mai periculoase crime transnaționale*, Filimonov S.A. demonstrează că avântul criminalității transnaționale, și în mod special a criminalității cibernetice, este în continuă creștere, fapt care denotă o necesitate stringentă de a elabora cât mai rapid mecanisme eficiente de contracarare a acestui fenomen. Propunerea de bază a autorului rus constă în criminalizarea cât mai rapidă a tuturor infracțiunilor din domeniul informaticii, inclusiv în țările slab dezvoltate, care sunt niște focare de unde operează subiecții acestei activități ilicite [137].

Davidov V.O., în lucrarea sa *Infracțiunile transnaționale cu caracter extremist ca obiect al cercetării criminalistice*, atrage atenția asupra sporirii în tempou devastator a numărului infracțiunilor transnaționale anume cu caracter extremist pe teritoriul Federației Ruse (de la 356 de cazuri în anul 2007, până la 874 de cazuri pentru anul 2014), neluând în considerare criminalitatea latentă, care în acest domeniu este foarte considerabilă. Autorul vine cu o serie de propuneri, sub aspect criminalistic, care ar trebui să amelioreze situația în acest domeniu, printre care: analiza istorică a descoperirii infracțiunilor transnaționale cu caracter extremist, elaborarea caracteristicilor de bază ale extremismului transnațional, evidențierea instrumentelor de bază a cooperării dintre state, analiza și înlăturarea factorilor de bază care determină acest tip de criminalitate, elaborarea noilor metode, propuneri, recomandări, precum și a noilor metode bazate pe tehnologiile informaționale, cu implicarea cadrelor înalt calificate, apte să facă față acestui fenomen social negativ etc. [130].

Autorul rus Serova E.B., în lucrarea sa *Grupul criminal organizat transnațional: înțelesuri și trăsături criminalistice*, atrage atenția asupra faptului că infracțiunile transnaționale nu doar că tind să fie transfrontaliere, în sensul că hotarele naționale sunt ignorate total, ci și că aceste din urmă infracțiuni se consolidează pe un anumit teritoriu prin exercitarea de presiuni și pătrunderea în structurile de stat, iar în acest mod membrii grupului criminal organizat

transnațional înlocuiesc statul pentru obținerea veniturilor enorme și majorarea capitalului criminal deja existent [136, p. 55-60].

Kubov R.H. și Spiridonov A.P. specifică că înțelesul infracțiunilor transnaționale diferă de cel al infracțiunilor internaționale (adică infracțiunile recunoscute astfel în conformitate cu dreptul internațional, spre exemplu infracțiunile militare) și de cel al infracțiunilor locale, asupra cărora pot influența o serie de factori care provin din afara jurisdicției statului vizat, dar care, în principiu, sunt limitate de jurisdicția unui stat concret.

Autorii propun modificarea art. 1, alin. (3) al Legii Federației Ruse privind securitatea de stat [36], astfel încât în capitolul intitulat „securitatea și obiectele acesteia” de introdus în calitate de obiect al securității de stat, pe lângă persoană – drepturile și libertățile acesteia, societatea – valorile materiale și spirituale a acesteia, statul – orânduirea constituțională, suveranitatea și integritatea teritorială, și astfel de valori precum sunt securitatea internațională și ordinea de drept internațională [132].

În literatura de specialitate există și o noțiune aparte a infracțiunilor “complexe”, care sunt legal definite și identificate de legislațiile naționale și internaționale, dar nu pot forma o categorie aparte de infracțiuni “de masă”. Totuși, aceste infracțiuni sunt relevante din punct de vedere politic, deoarece ele pot fi considerate unele din cele mai grave amenințări la adresa stabilității oricărui stat a lumii și sunt transnaționale după natura lor, astfel acestea afectează mai multe țări în același timp. Din rândul acestora fac parte crimele organizate, traficul de ființe umane, organizarea migrației ilegale, falsificarea banilor și coruperea [39, p. 65].

Autoarea elvețiană, Anna Alvazzi, în articolul său *Statistica internațională criminală și juridică* [39, p. 65-73] aduce date statistice elocvente ce prevăd o creștere atât a infracționalității organizate luată aparte, cât și a criminalității organizate transnaționale în general, analizează ce permite a concluziona că necesitatea ameliorării situației create pe arena internațională este stringentă, iar reducerea numărului infracțiunilor cu caracter internațional și/sau transnațional este o necesitate incontestabilă dictată de realitatea obiectivă.

Autorul belarus Tanchevici O. în lucrarea sa *Caracterizarea criminalistică și strategia descoperirii infracțiunilor transnaționale* [107] acordă o atenție deosebită elaborării unei strategii întregi de combatere a fenomenului criminalității transnaționale în baza căreia se află analiza caracteristicilor criminologice a grupurilor criminale organizate transnaționale, caracteristica crimelor transnaționale și a fenomenului criminalității în cauză.

Autorul atribuie criminalității transnaționale sensul de sistem al organizațiilor criminale, caracterizate prin stabilitate și înclinații spre aviditate, care își realizează activitatea ilegală în

afara teritoriului țării unde se bazează. Caracteristicile funcționale distinctive ale criminalității transnaționale le constituie:

- pătrunderea și acapararea (expansiunea) organizată și ilegală a spațiilor și ramurilor protejate ale altor state;
- modificarea criminală a mediului de aflare și funcționare în scopul pregătirii planurilor, mijloacelor tehnice și a armelor;
- comercializarea proprietății obținute pe cale criminală, “spălarea” mijloacelor bănești, investirea mijloacelor financiare criminale în economia tenebră pe teritoriul statelor unde se poziționează și funcționează organizația;
- profitul maximal în condițiile riscului minimal;
- prezența în structura criminală a organizației a unui sistem de protecție a grupului în general, a unor părți componente și a unor membri în particular;
- nesupunerea activă a organelor de drept pe ambele părți ale frontierei;
- activitatea criminală organizată ce depășește hotarele țării de dislocare, inclusiv și primirea și asigurarea activității formelor (asociațiilor) criminale străine;
- respectarea unui nivel maxim de conspirare. Cu cât este mai înalt nivelul de conspirare, cu atât este mai mare probabilitatea supraviețuirii organizației criminale care își desfășoară activitatea în mai multe state [107, p. 10-11].

În lucrarea *În lagărul Afinei: pregătirea pentru conflict în era informatică* [39], englezul Phil Williams descrie minuțios organizațiile criminale transnaționale, particularitățile desfășurării activității lor și influența acestei îndeletniciri asupra securității internaționale. Mai mult decât atât, acesta descrie modul în care criminalitatea transnațională modifică aspectul mediului internațional, cum a evoluat și continuă dezvoltarea sa în drumul spre influența mondială și în ce ar consta pericolul real pentru securitatea internațională admiterea și tolerarea acestor tipuri de organizații criminale.

Phil Williams indică la o serie de factori care permit atribuirea grupurilor organizate transnaționale la problemele de securitate internațională:

1. ele sunt mai profitabile decât organizațiile politice;
2. ele nu prezintă același pericol evident ca în cazul organizațiilor teroriste;
3. crimele sunt probleme interne; iar forța coercitivă a statului și securitatea națională au baze diferite, diferite competențe, structuri, personal implicat etc. [79, p. 315].

Autorul atribuie la cauzele creșterii în progresie a crimelor transnaționale: activitatea economică transnațională, care se află în continuă creștere și care permite ascunderea tranzacțiilor ilicite, dezvoltarea transporturilor, revoluția în comunicații care a scăzut gradul de

transparență globală și a dus la o diferențiere a păturilor sociale și mai mare, incapacitatea guvernelor de a se isprăvi de sine stătător cu respectivul tip de infracțiuni [79, p. 318-319] și procesul de globalizare în general [80, p. 13]. Actualmente, cele mai influente asociații organizate transnaționale sunt: mafia italiană și mafia americană, criminalitatea organizată din Federația Rusă, organizațiile criminale nigeriene [80, p. 31-36].

A. Politova, profesoară ucraineană, în articolul său denumit *Cooperarea statală internațională în combaterea criminalității organizate transnaționale* [105], la descrierea infraționalității transnaționale, arată că în ultimii ani se desfășoară și se adâncesc tot mai activ relațiile de cooperare dintre statele lumii în sfera combaterii criminalității, împrejurare care justifică opinia conform căreia, criminalitatea organizată capătă tot mai des un caracter global.

Astfel, spre exemplu, în Ucraina, conform datelor statistice ale MAI al Ucrainei, în anul 2010 au fost deconspirate 397 de grupuri și organizații criminale (dinamica comparativ cu anul 2009 o constituie 4,7 %), din care 40 (dinamica comparativ cu anul 2009 – 2,2 ori) – cu relații internaționale. În acest mod, infracțiunile comise pe teritoriul Ucrainei de către grupurile și organizațiile criminale se referă la infracțiunile „convenționale” și comportă un caracter transnațional [105, p. 324].

Autorul ucrainean A. Haraberiș în studiul său privind *Infracțiunea de contrabandă ca infracțiune economică transnațională*, ajunge la concluzia că particularitățile cele mai caracteristice dezvoltării infraționalității transnaționale, care se ocupă în mod special cu contrabanda și cu alte infracțiuni conexe acesteia, în Ucraina și în alte state ale CSI, sunt:

1. expansiunea criminalității organizate străine și reunirea acesteia cu grupurile criminale locale;
2. formarea organizațiilor (asociațiilor) criminale transnaționale în bază de etnie, ceea ce determină atât conlucrarea lor, cât și relațiile de conflict dintre acestea;
3. tănuirea, deplasarea legalizarea („spălarea”) veniturilor provenite din activitate criminală;
4. întărirea formațiunilor criminale transnaționale.

Pentru Ucraina, tabloul infracțiunilor transnaționale este format din astfel de infracțiuni precum: contrabanda (în care predomină contrabanda cu armament și cu valori culturale), bussinesul ilicit cu anticariat, migrarea ilegală etc. [138, p. 147-148].

În cazul Republicii Belarus, după cum susțin profesorii Mercușin V. și Sinico O., infracțiunile transnaționale au un impact negativ și mai mare decât în cazul altor state ale lumii, întrucât amplasarea geopolitică a țării și existența „transparenței” frontierelor între fostele state ale URSS-ului determină teritoriul acesteia, să fie unul de tranziție pentru transportarea armelor,

drogurilor, deplasărilor ilegale ale mijloacelor de transport răpite și altor infracțiuni similare [134, p. 117].

Explicarea fenomenului este evidentă: în Republica Belarus, ca și în alte foste state ale URSS-ului, în prim plan au înaintat procesele cu care înainte nu s-a întâlnit statul: transnaționalizarea criminalității organizate, creșterea fluxurilor de migranți și, în particular, sporirea pe teritoriul republicii a numărului de refugiați, a emigranților ilegali, eficacitatea insuficientă a legislației penale și multe altele [93, p. 89].

Dintre măsurile necesare de implementat în vederea ameliorării situației pe tărâmul infracțiunilor transnaționale sunt enumerate următoarele:

- dezvoltarea și perfecționarea cooperării internaționale atât sub aspectul asistenței juridice, cât și în limitele organelor și organizațiilor internaționale;
- elaborarea și întărirea în legislația națională a bazelor de cooperare în sfera combaterii criminalității organizate transnaționale corelativ cu prevederile Convenției ONU împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000 și a protocoalelor adiționale ale acesteia;
- unificarea etapizată a legislației penale naționale corelativ cu obligațiunile internaționale asumate și, în primul rând, în conformitate cu Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate;
- asigurarea eficacității și oportunității realizării legislației în vigoare, inclusiv prin aplicarea unui complex de măsuri general-statale de control și monitorizare a executării acesteia;
- elaborarea continuă a bazei științifico-metodologice necesare funcționării sistemului de contracarare a criminalității organizate transnaționale [134, p. 119].

Autoarea rusă T. Rodionova, în articolul științific intitulat ***Problemele criminalității organizate transnaționale în doctrina dreptului penal al Rusiei*** [106, p. 99-102], atrage atenția asupra faptului că criminalitatea organizată transnațională ca un fenomen social general negativ, pe de o parte, este un produs al dezvoltării obiective a societății, a politicii și economiei mondiale, iar pe de altă parte – este creată și determinată de acestea, în continuare influențează negativ asupra tendințelor de evoluare a criminalității organizate în general, asupra dezvoltării pieții criminale atât internaționale, cât și regionale, precum și a organelor de drept ale statelor concrete [106, p. 99].

Drept răspuns la apelurile criminalității organizate a sec. XXI-lea a fost crearea Centrului pentru cercetarea criminalității transnaționale și corupției (Washington) în scopul informării, cercetării, instruirii și formulării soluțiilor pentru lupta și combaterea urmărilor criminalității transnaționale, a terorismului și corupției. Fondat în 1998, Centrul realizează eficient direcțiile principale a cercetărilor științifice, inclusiv în Federația Rusă. Astfel, au fost create centre

regionale de cercetare în Vladivostok, Saratov, Stavropol, Celyabinsk. Rezultatele principale ale cercetărilor criminalității organizate transnaționale sunt reflectate pe paginile edițiilor științifice, atât rusești, cât și a celor din străinătate, în mod particular în revista științifică: Tendințele criminalității organizate [157].

La definirea conceptului infracțiunilor transnaționale, T.Radionova este de acord cu prevederile Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate, adăugând că este “profund convinsă că conceptul de criminalitate organizată transnațională nu este doar o caracteristică teritorială primitivă a criminalității organizate dar, deopotrivă, prezintă un model de activitate criminală organizată, un sistem cu mai multe nivele superioare de comportament criminal” [157, p. 101].

James Sheptycki, profesor criminolog canadian de la Universitatea York din Toronto, în lucrarea sa intitulată *Combaterea crimei organizate transnaționale* [72] examinează întregul limbaj și spectru de expresii folosite în jurul sintagmei “crime organizate transnaționale”. Sheptycki atribuie problemei combaterii acestui fenomen, în calitate de factor primordial, incapacitatea poliției de a contracara tendințele criminalității organizate transnaționale. Astfel, “aparatul de poliție include acum forțele de securitate și echipe de elită care operează în conformitate cu diverse standarde internaționale. În această nouă ordine, mecanismele tradiționale de contracarare a criminalității organizate nu mai sunt adecvate. Măsurile de combatere a criminalității organizate interne pierd în războiul împotriva criminalității organizate transnaționale, anume din perspectiva cererii care depășește oferta [72, p. 160].

Criminalitatea transnațională, crima organizată, spălarea banilor și corupția sunt patru concepte de bază care au câștigat, câștigă și vor continua să câștige spații tot mai largi de acțiune atât în plan intern, cât și în cel internațional. Aceste patru concepte urmează să fie examinate ca un tot întreg, ca un ansamblu de activități practicate de organizațiile criminale transnaționale [72, p. 4].

Multe organizații criminale transnaționale se aseamănă cu niște corporații mari multinaționale și deseori au și o structură managerială asemănătoare. În același timp, ele mențin o structură flexibilă care le permite să transfere rapid mijloace și fonduri, precum și să reacționeze instantaneu la aplicarea legii sau la schimbarea direcțiilor de obținere a veniturilor ilicite [119, p. 169].

În lucrarea “Crima organizată în lume” [38], autorii finlandezi S. Adamoli, Adrea Di Nicola, E.U. Savona și P. Zoffi atrag atenția asupra crimelor organizate și tendințelor de depășire de către acestea a hotarelor unui stat, astfel încât, situația creată în prezent, le transformă într-o nouă formă, și anume - crimă organizată transnațională. Totodată, lucrarea prezintă 2 direcții de

bază de combatere a fenomenului criminalității transnaționale, stabilind o serie de măsuri-răspunsuri ale crimei organizate prin prisma reglementărilor și posibilităților naționale a fiecărui stat în parte, precum și soluții de contracarare a fenomenului răspândirii organizațiilor criminale transnaționale prin instrumente și mijloace de drept internațional.

1.4 Concluzii la Capitolul 1

Făcând o concluzie generală pe marginea tuturor materialelor științifice analizate în secțiunile acestui Capitol introductiv, putem menționa că printre oamenii de știință care s-au preocupat activ de elaborarea concepției teoretice de soluționare a problemelor legate de conținutul criminalității organizate transnaționale se enumeră: M. Gheorghită, Ig. Ciobanu, V. Bujor, V. Untilă, V. Ursu, M. Bîrgău, S. Brînză, V. Stati, Gh. Gladchi, I. Pitulescu, Gh. Mocuța, C. Voicu, A. Lazăr, D. Miclea, C. Bogdan, A. Cucos, S. Bogdan, C. Jura, R. Valeev, G. Kurdiucov, I. Barannic, T. Rodionova, A. Haraberiuș, A. Politova, J. Sheptycki, S. Adamoli, P. Williams etc.

Este de menționat că lucrările acestor autori consacrați reprezintă baza teoretică a investigației. Prezenta teză de doctorat vine să completeze studiile întreprinse anterior în domeniu, evidențiindu-se unele tendințe și aspecte noi de dezvoltare a științei în domeniul de referință, specifice pentru etapa actuală de dezvoltare a societății.

Examinarea și studierea aprofundată a problemei criminalității organizate, dar mai ales a criminalității organizate transnaționale ne îndreptățește să afirmăm că în prezent, acest fenomen a fost cercetat direct sau tangențial în conținutul diferitor lucrări de specialitate menționate mai sus. Totodată, infractorii transnaționali sunt deosebit de ingenioși astfel încât, pe de o parte, ei își adaptează noile metode de comitere a infracțiunilor la realitățile timpului, iar, pe de altă parte, înseși formațiunile criminale transnaționale în cadrul cărora activează suportă și ele o restructurare perpetuă. Prin urmare, dată fiind mobilitatea vădită ce caracterizează acest tip de criminalitate înseși cercetările științifice în materie trebuie să aibă un caracter continuu.

În același timp, se face absolut necesară o reevaluare a conținutului politicilor penale de prevenire și de combatere a criminalității organizate transnaționale prin prisma normativului penal în vederea relevării unor propuneri de *lege ferenda* care ar ține pas noilor curente de gândire juridică și politici promovate la nivel penal.

Prin urmare, scopul lucrării constă în efectuarea, pe baza cercetărilor teoretice și a materialelor empirice, a unor investigații ample în privința problemelor juridico-penale și

criminologice a criminalității organizate transnaționale. Pe aceeași cale, s-a urmărit formularea propunerilor de ameliorare a calității cadrului normativ din materie și a unor măsuri eficiente de prevenire a criminalității organizate .

Atingerea scopului propus presupune realizarea următoarelor *obiective*:

- analiza lucrărilor științifice din doctrina penală autohtonă și cea străină publicate la tematica problemei investigate;
- studierea conținutului sediului normativ de instituire a reglementărilor în domeniul prevenirii infracțiunilor comise pe calea asocierii criminale;
- stabilirea conceptului de criminalitate organizată transnațională;
- reevaluarea cadrului normativ privind criminalitatea organizată din legislația penală a României și Republicii Moldova;
- caracterizarea cadrului instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale la nivel european;
- analiza principiilor de cooperarea interstatală, mai ales cu referire la statele UE, în domeniul prevenirii criminalității organizate transnaționale;
- stabilirea unor măsuri ce ar eficientiza activitatea de prevenire a criminalității organizate transnaționale;
- formularea recomandărilor științifice pentru îmbunătățirea legislației penale și practicii judiciare pe segmentul problematicii investigate.

2. NORMATIVUL PENAL PRIVIND SANȚIONAREA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE ÎN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA

2.1. Conceptul și etiologia criminalității organizate transnaționale

Ultimul deceniu al sec. XX s-a caracterizat printr-o veritabilă schimbare în toate domeniile economico-sociale, a gândirii și a modului de viață. Asistăm, astfel, la un fenomen al globalizării comerțului, al piețelor financiare, al protecției mediului înconjurător, al drepturilor omului etc. Această tendință a provocat două rezultate simultane: dispariția limitelor dintre național, regional și internațional, lumea devenind aproape un stat; întrepătrunderea problemelor politice, economice și sociale, până la punctul de a nu mai fi posibil să fie separate.

Dacă în secolele anterioare, cursul istoriei era determinat în mare proporție de evenimentele ce aveau loc în anumite regiuni ale lumii, astăzi, în secolul XXI, viitorul omenirii se naște și se modelează în cele mai diverse și de neimaginat zone. Aceasta datorită unei rețele de determinări și influențări aflată într-o continuă extindere. Globalizarea nu lasă prea multe șanse statelor de a trăi izolat. Pe de o parte, populațiile lor resimt nevoia de a fi reprezentate și conduse pe scena internațională, iar, pe de altă parte, evoluțiile dintr-o zonă a lumii au un impact rapid, surprinzător de rapid asupra altelei. Ceea ce individualizează actualul model al globalizării este intensitatea și, dacă se poate spune astfel, globalismul ei (în sensul că fenomenul globalizării nu mai lasă astăzi nici un fel de insule virgine în raport cu efectele sale – este un fenomen global și atotcuprinzător) [76, p. 259].

În cadrul acestei tendințe, globalizarea s-a extins și în sfera criminalității. A apărut astfel crima organizată la nivel transnațional și transcontinental. Această tipologie a infracționalității și-a îndreptat atenția spre anumite domenii, favorizate de climatul de globalizare, cum ar fi: traficul de stupefiante, traficul ilicit de arme, traficul de materiale nucleare, terorismul, prostituția, pedofilia, spălarea banilor, furtul și contrabanda de mașini scumpe, furtul și contrabanda cu obiecte de patrimoniu cultural, răpirea oamenilor de afaceri și a vedetelor în scopul șantajului și extorcării de fonduri, corupția din companiile multinaționale, pervertirea responsabililor guvernamentali, pirateria camioanelor și a vaselor maritime, poluarea mediului și furtul de bani prin intermediul computerelor etc. Crima organizată a îmbrăcat un aspect mondializat, aducând atingere siguranței publice, umbrind suveranitatea statelor și tulburând buna desfășurare a activității instituțiilor economice, politice și sociale.

De la zi la zi, formele de manifestare ale crimei organizate s-au diversificat, acestea trecând de la domenii tradiționale, cum sunt jocurile de noroc, camăta și prostituția, la traficul internațional de automobile furate, furtul obiectelor de artă și arheologice, fraudă cu cărți de credit, comerț cu

animale rare etc., ajungându-se la organizarea activității infracționale după modelul companiilor legale (sectoare de preluare, producție, transport, valorificare, protecție) etc.

În ultimii ani, ca urmare a conflictelor naționale, etnice și chiar interstatale, un mare număr de depozite militare a căzut sub controlul unor bande criminale, fapt ce face ca traficul cu armament, substanțe toxice și radioactive să cunoască o dezvoltare fără precedent, fiind aproape scăpat de sub control. Organizațiile criminale sunt implicate tot mai mult în practici ilicite de dumping și înregistrarea unor pierderi fictive, operațiuni realizate deseori cu complicitatea unor funcționari corupți.

O problemă absolut necesară care urmează să-și găsească o rezolvare elocventă în prezentul studiu o constituie definirea conceptului de „criminalitate organizată transnațională”.

Într-o primă abordare se consideră că prin activitate criminală organizată transnațională se are în vedere realizarea de către o organizație criminală a unor operațiuni ilegale legate de transferul peste frontieră a banilor, bunurilor mobile, persoanelor în scopul utilizării condițiilor prielnice de piață în una sau a mai multe țări străine pentru obținerea unor profituri economice considerabile, prin eschivarea de la controlul social cu folosirea eficientă a corupției, violenței și a diferențelor esențiale existente între legislațiile penale ale diferitor state [99].

Această noțiune a stat la baza discutării problemelor criminalității organizate transnaționale în cadrul conferinței internaționale de la Neapole din 1994.

O noțiune a criminalității organizate transnaționale a fost abordată și în cadrul Simpozionului internațional dedicat criminalității organizate din 1988 ce a avut loc în Sant-Claude: „Criminalitatea transnațională organizată reprezintă orice participare sau organizare a unui grup de persoane care în mod permanent practică o activitate infracțională și al cărei scop de bază este obținerea de venituri indiferent de frontierele naționale ale statelor lumii” [95].

Din această noțiune pot fi evidențiate următoarele trăsături definitorii ale criminalității organizate transnaționale:

- existența unei organizații sau participarea în cadrul acesteia;
- caracterul continuu sau permanent al activității infracționale;
- existența scopului de profit;
- se bazează pe ignorarea frontierelor naționale.

După cum se menționează în literatura de specialitate aceste trăsături redau într-o anumită măsură dimensiunile și esența criminalității organizate transnaționale. Însă conceptul pare a fi deficitar din moment ce primele trei trăsături sunt valabile și caracterizează în general criminalitatea organizată [96].

În viziunea noastră, la abordarea conceptului de criminalitate organizată transnațională urmează a fi luate în considerare două premise obligatorii din care rezultă esența acestei forme de criminalitate:

1. Noțiunea și trăsăturile generale ale criminalității organizate;

2. Noțiunea de activitate infracțională transnațională;

Elaborarea unei noțiuni eficiente a criminalității organizate a constituit o preocupare constantă pentru organizațiile internaționale.

Analiza multilaterală a definiției actuale a criminalității organizate a fost făcută la Conferința mondială a miniștrilor afacerilor interne (securității) pentru combaterea criminalității organizate transnaționale, desfășurată de Consiliul Economic și Social al ONU (21-23 noiembrie 1994) [135, p. 143].

Drept urmare, au fost evidențiate următoarele condiții în care se folosește termenul „criminalitate organizată”:

- membri ai organizațiilor criminale se consideră persoanele care își unesc forțele în scopul participării la activitatea ilegală. De regulă, ei practică activitatea criminală de antreprenariat, oferind mărfuri și servicii ilicite, interzise de lege, sau mărfuri și servicii legale, dar care se achiziționează pe cale ilegală;
- activitatea grupărilor criminale organizate de comercializare a mărfurilor și serviciilor interzise de lege necesită coordonare și organizare esențială [101, p. 283].

Autorul M. Chiriac susține că în concepția INTERPOL-ului, organizațiile criminale ar putea fi împărțite în patru mari grupe distincte:

- **Familia mafiei**, care prezintă structuri ierarhice, norme interne de disciplină, un cod de conduită și o diversitate mare de activități ilicite (familiile italiene, americane, columbiene);
- **Organizațiile profesionale**, ai căror membri se specializează în una sau două tipuri de activități criminale (furtul și traficul de mașini furate, răpiri de persoane);
- **Organizații criminale etnice**, care sunt rezultatul unui concurs de împrejurări specifice precum închiderea granițelor, circulația dificilă peste frontiere, slăbiciunea legilor, expansiunea geografică (triadele, yakuza, jamaicanii);
- **Organizațiile teroriste internaționale** care practică asasinatele, deturnările de avioane, răpirile de persoane, sub motivații politice, militare, religioase sau rasiale [52, p.158].

În viziunea noastră, una dintre cele mai reușite formulări ale definiției de crimă organizată elaborată de organisme internaționale este cea formulată de Grupul Ad-hoc pentru Crima

Organizată al Uniunii Europene: „Crima organizată este prezentă ori de câte ori două sau mai multe persoane sunt implicate într-un proiect infracțional comun, de-a lungul unei perioade de timp mai extinsă sau nedeterminată, cu scopul de a obține putere și profituri și atunci când unui asociat i se dau sarcini pe care trebuie să le îndeplinească, în interiorul organizației, 1) prin afaceri sau activități corelate afacerilor; 2) prin folosirea violenței sau a intimidării; 3) prin influența mediilor politice, a mijloacelor de informare în masă, a economiei, a guvernului sau a organelor judiciare; 4) prin controlul exercitat asupra unui teritoriu concret, dacă este necesar, în scopul comiterii în colectiv sau individual a infracțiunilor planificate care, din punct de vedere legal, vor putea fi considerate infracțiuni grave” [117].

În opinia autorului M. Gheorghiță, criminalitatea organizată reprezintă un fenomen social deosebit, caracterizat prin întrunirea unui anumit mediu interlop în cadrul unei sfere sociale: localități, raioane, orașe, regiuni concrete, țări în scopul extragerii unor venituri colosale cu un grad maxim de protecție a eșaloanelor ei superioare de răspundere penală și efectuării de către ei a unui control nelegitim al puterii [116, p. 15].

În opinia autorului C. Păun, termenul de „crimă organizată” semnifică activitățile infracționale ale unor grupuri constituite pe principii conspirative, în scopul obținerii unor importante venituri ilicite. Criminalitatea organizată se deosebește prin aceea că activitățile criminale presupun obținerea unor importante beneficii materiale ilicite și participarea mai multor infractori [120, p. 55].

În varianta clasică a unei organizații criminale, autorul O. Pop, identifică o serie de trăsături specifice din perspectiva cărora poate fi definită organizația criminală:

a) Structura. Membrii rețelei au sarcini și responsabilități în funcție de pregătirea și abilitatea specifică a fiecăruia. Însă și structura se caracterizează prin ierarhie strictă și autoritate.

b) Ermetism și conspirativitate. Această trăsătură derivă atât din vechea origine socio-culturală a fenomenului, cât și din necesități obiective determinate de nevoia de autoprotecție, de evitare a penetrării propriilor rânduri de către organisme abilitate prin lege.

c) Flexibilitate, rapiditate și capacitate de infiltrare. În timp, organizațiile criminale de tip mafiot au dovedit o extraordinară capacitate de adaptare atât în privința domeniilor preferate de activitate, cât și la condițiile concrete, social-politice și istorice din țările în care s-au constituit.

d) Caracterul transnațional al organizațiilor criminale. Deschiderea largă a frontierelor, elaborarea unei legislații extrem de permissive factorului extern, slaba dezvoltare economică, instabilitatea politică și corupția din țările sărace au creat posibilități și breșe excepționale pentru expansiunea și mondializarea organizațiilor criminale.

e) Orientarea spre profit. Această trăsătură caracterizează activitatea organizațiilor criminale. Câștigul este realizat prin menținerea monopolului asupra domeniilor în care își desfășoară activitatea: traficul de narcotice, jocurile de noroc, pornografia, prostituția, traficul cu arme etc.

f) Utilizarea forței. Este esențială în atingerea propriilor obiective și se manifestă prin intimidare, șantaj, corupție și violență. Aceste metode sunt utilizate în două direcții: 1) pentru a menține disciplina în interiorul propriei structuri. O dată pătruns în "interior", recrutul învață „codul onoarei” și legea tăcerii (*omerta* siciliană). Indiscreția sau trădarea sunt pedepsite cu moartea, indiferent dacă structura criminală se numește Mafia, La Cosa Nostra, Yakuza, Triade etc.; 2) pentru a pedepsi acele persoane care nu se supun cerințelor și intereselor criminale sau acționează împotriva lor [121, p. 14].

Într-un alt registru de idei, se susține că criminalitatea organizată se caracterizează prin următoarele trăsături fundamentale:

- membrii grupurilor criminale trebuie să fie organizați după o structură bine stabilită, cu legături interpersonale de natură să conducă la comiterea de acte violente;
- grupurile criminale organizate să desfășoare activități de intimidare și corupție în scopul obținerii de câștiguri fabuloase prin spălarea banilor;
- să existe activități criminale desfășurate în afara granițelor țării;
- între membrii grupurilor criminale să existe o cooperare și conlucrare la nivel transnațional [57].

În opinia autorilor I. Antonian și V. Pahomov criminalitatea organizată se reduce la un fenomen, care pe o bază calitativă nouă, unifică criminalitatea general-penală și cea economico-acaparatoare, când infracțiunile grave, sunt săvârșite de către organizații ale infractorilor, care sunt stabile, mobile, ierarhice și adânc conspirate, sunt conduse de lideri sau un nucleu de lideri, și care permanent tind spre lărgirea proporțiilor activității sale criminale [126, p. 67-68].

Într-o altă accepțiune, criminalitatea organizată este definită ca un fenomen social negativ, relativ de sine stătător, ce caracterizează consolidarea mediului criminal în limitele regiunii, sau țării în întregime; împărțirea asociației criminale pe niveluri ierarhice cu evidențierea liderilor, ce n-au atribuție la săvârșirea unor infracțiuni concrete și care îndeplinesc funcții organizaționale de dirijare, ideologice; atragerea în activitatea criminală a persoanelor cu funcție de răspundere (coruperea); monopolizarea și lărgirea domeniilor activității criminale; crearea unor sisteme de rezistență (reacții), îndreptate spre neutralizarea tuturor formelor controlului social [129, p. 9].

În viziunea autorului V. Luneev, criminalitatea organizată reprezintă o comunitate stabilă de persoane, ce s-au organizat pentru o activitate criminală comună în scopuri acaparatoare pentru exercitarea controlului într-o anumită sferă socială sau asupra unui teritoriu anumit [100, p.27].

După părerea autorului V. Bujor, criminalitatea organizată se caracterizează prin următoarele trăsături definitorii din care rezultă esența acesteia:

- Realizarea activității de un grup criminal (organizație, asociație) stabil și care este determinată de necesitatea extinderii capacității de acțiune și a capacității concurențiale pe piața produselor și serviciilor ilegale precum și asigurării securității infractorilor față de organele de drept și grupările rivale de afaceri.
- Specializarea și distribuirea rolurilor între membrii organizației și între grupurile criminale din care se compune asociația criminală respectivă.
- Ierarhia strictă în interiorul grupului criminal.
- Normele de comportament strict definite și existența unor valori criminale.
- Orientarea activității grupelor și asociațiilor criminale spre obținerea de profit.
- Producerea sau oferirea unor produse ori servicii ilicite.
- Obținerea puterii, în sensul posibilităților reale de a determina adoptarea deciziilor de ordin politic, economic, financiar, exercitarea influenței în mass-media, administrația publică etc. în interesul lumii interlope.
- Implicațiile în afacerile legale.
- Coruperea funcționarilor publici [109, p. 8].

Din această perspectivă, același autor definește crima organizată ca fiind o formă a patologiilor sociale care se manifestă prin activitatea asociațiilor criminale cu scopul de a obține profit și putere pe calea producerii sau oferirii de bunuri și servicii ilicite, ultimele nefiind satisfăcute pe cale legală [109. p. 8].

În viziunea criminologului I. Ciobanu, există două puncte de vedere din perspectiva cărora poate fi definită crima organizată: a) **din punct de vedere juridic** - care privește crima organizată ca un ansamblu de acțiuni ilegale, inițiate de către organizația criminală sau mai multe organizații criminale care urmăresc să obțină bani și putere; b) **din punct de vedere social-economic** - care consideră crima organizată ca „parte integrantă a vieții sociale, politice și economice ale unei națiuni” și ca un ansamblu de acțiuni legitime și ilegite, care oferă cetățenilor bunuri și servicii licite și ilicite. Ambele puncte de vedere postulează ideea că crimă organizată nu poate exista:

- fără o structură organizațională specifică;
- fără protecție oferită de persoane oficiale corupte;
- fără bunurile și serviciile oferite publicului [111. p. 34].

În concluzie, același autor punctează următoarele idei, pe care le găsim deosebit de originale în contextul dezvoltării noțiunii de criminalitatea organizată contemporană:

a) *Crima organizată nu este altceva decât o metodă de monopolizare a pieții tenebre.* În această determinare se conțin toți indicii necesari. Crima organizată apare numai acolo, unde există condiții pentru economia tenebră. Aceste condiții se formează în regimul politic, care în puterea doctrinei ideologice alese nu este apt să satisfacă cererile zilnice ale cetățenilor sau regimul, care nu este apt să ofere cetățenilor astfel de mijloace de realizare a cerințelor, ca ei să nu recurgă la crimă. Deosebirea este numai în multitudinea de condiții pentru apariția și dezvoltarea economiei tenebre și, corespunzător, volumul serviciilor: cu cât e mai mare volumul, cu atât mai mulți oameni se implică în mediul de influență a crimei organizate.

b) *Existența pieții tenebre este imposibilă fără acordul puterii de guvernământ.* Acordul se cumpără. Cumpărat pe ascuns, dreptul de activitate duce la monopolizare, deoarece funcționarul de stat are frică de scurgerea informației și, totodată, cu o afacere mică tenebră este cointerestat în lichidarea concurenților. Monopolizarea aduce tot timpul surplus de venit.

c) *Crima organizată nu poate fi concepută fără analiza macroproceselor economice, sociale și politice,* adică proceselor ce au loc la intercorelarea societăților, statelor sau altor sisteme sociale mari [111. p. 34].

Autorul englez H. Abadinsky consideră că criminalitatea organizată se caracterizează prin anumite trăsături definitorii din care reiese esența acesteia ca fenomen social-juridic. La acestea se referă: un număr limitat de membri; tendința pentru expansiune; folosirea violenței și a corupției; existența unei specializări; monopolizarea; existența unor „reguli” specifice lumii interlope, care-i dirijează activitatea [37. p. 579].

În viziunea autorului rus V.Aghildin complexitatea tratării conceptului de criminalitate organizată rezultă din faptul că acest fenomen nu trebuie examinat doar din perspectiva faptelor ilicite ce o înglobează. În conceptul criminalității organizate urmează a fi introdus și un alt element, precum *organizarea*. Cu alte cuvinte, la definirea acesteia trebuie luate în considerare atât particularitățile faptelor ilicite ce o compun, cât și a persoanelor ce le comit. Plecând de la aceste premise autorul definește organizația criminală ca fiind o grupare tainic organizată sau o asociere de asemenea grupări, ierarhic structurată, care-și autoasigură activitatea orientată spre obținerea unor profituri din furnizarea mărfurilor sau serviciilor atât pe cale ilegală, cât și legală,

însă prin mijloace ilegale și care, recurge la violență sau la amenințarea cu aplicarea violenței în scopul deținerii monopolului asupra pieței și la coruperea structurilor statale pentru a-și asigura securitatea [125. p. 34].

În același sens, autorul identifică următoarele categorii de infracțiuni ce pot fi comise de către o organizație criminală:

- ⇒ infracțiuni al căror scop principal îl constituie obținerea de profituri. Din rândul acestor fapte penale fac parte: traficul de droguri, traficul de ființe umane, traficul de arme, sustragerile, șantaje, organizarea migrației ilegale, proxenetism, falsificarea banilor, cardurilor și a altor mijloace de plată etc.;
- ⇒ infracțiuni prin săvârșirea cărora se urmărește înlăturarea concurenților. Din acest grup fac parte infracțiuni cu caracter violent, precum ar fi: omoruri, vătămări ale integrității corporale, răpiri, distrugerea sau deteriorarea bunurilor;
- ⇒ infracțiuni săvârșite cu scopul de a ascunde alte infracțiuni. La acestea pot fi atribuite, în primul rând infracțiunile de corupere, trafic de influență etc.;
- ⇒ infracțiuni săvârșite cu scopul păstrării capitalului. Din această categorie fac parte evaziunile fiscale și eschivarea de la achitarea plăților vamale;
- ⇒ infracțiuni săvârșite pentru legalizarea veniturilor obținute în rezultatul desfășurării activităților infracționale. În acest registru se înscrie spălarea banilor și activități de pseudoantreprenoriat [125. p. 34].

Autorul V. Ursu definește criminalitatea organizată ca o totalitate unică, de sistem a diferitelor tipuri, profesional săvârșite, de infracțiuni sub formă de îndeletnicire permanentă, prin eforturile unor persoane unite în formațiuni criminale stabile, special formate, bine organizate, conspirate și protejate de demascare (inclusiv cu ajutorul legăturilor corupte), formațiuni ce activează de sine stătător, sau care constituie părți structurale ale unui sistem criminal de nivel interregional sau transnațional [88].

Cea de a doua premisă luată de către noi în considerație la definirea conceptului de criminalitatea organizată transnațională, o constituie însăși noțiunea de crimă transnațională.

În Convenția ONU din 15 noiembrie 2000 împotriva criminalității transnaționale organizate la art.3 alin. (2) sunt specificate următoarele trăsături definitorii ale infracțiunii transnaționale:

- a) este săvârșită în mai mult de un stat;
- b) este săvârșită într-un stat, dar o parte substanțială a pregătirii, planificării, conducerii sale sau a controlului său are loc într-un alt stat;

c) este săvârșită într-un stat, dar implică un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în mai mult de un stat;

d) este săvârșită într-un stat, dar are efecte substanțiale într-un alt stat [11, p. 333].

De fapt, această prevedere a Convenției a stat la baza definirii infracțiunii transnaționale în legislația penală a Republicii Moldova. Astfel, în conformitate cu art. 12 alin. (2): „Locul săvârșirii infracțiunii transnaționale se consideră atare dacă: a) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriul a încă, cel puțin, unui alt stat; b) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar o parte substanțială a organizării și controlului acesteia a avut loc într-un alt stat, și invers; c) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, cu implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale care desfășoară activitate infracțională în mai mult de un stat, și invers; d) infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar are consecințe grave într-un alt stat” [19].

Cu referire la prima situație consemnată al art. 12 alin. (2) lit. a) CP al R. Moldova, adică *infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova și pe teritoriul a încă, cel puțin, unui alt stat*, pot fi exemplificate mai multe spețe. Astfel, într-o speță: „inculpa C.M., în luna aprilie 2005, aflându-se în s. Corjova, r-nul Criuleni, în scopul exploatarei sexuale comerciale, prin înșelăciune a determinat-o pe R.A. să plece în or. Istanbul, Turcia, promițându-i un loc de muncă în calitate de chelner cu un salariu lunar în sumă de 3000 dolari SUA, a ajutat-o să-și perfecteze pașaportul străin și, procurându-i bilet de călătorie la avion, a transportat-o în or. Istanbul, Turcia, unde a fost adăpostită în scop de exploatare sexuală într-un hotel și, fiind privată de libertate, a fost impusă prin aplicarea forței fizice, contrar voinței sale să întrețină rapoarte sexuale cu diferiți bărbați, motivându-i necesitatea restituirii cheltuielilor suportate la transportarea ei în Turcia” [149].

Într-o altă speță, numitul H.T.H. a fost condamnat în baza art.362¹, art. 42, alin.(5), 207 CP al Republicii Moldova pentru faptul că, în perioada lunilor martie - aprilie 2010, acționând împreună și de comun acord cu un cetățean al Turciei și alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, în privința cărora cauza penală a fost disjunsă în procedură separată, urmărind scopul obținerii direct a unui folos financiar în mărime de 27000 euro care, conform cursului oficial al BNM constituia 448200 lei, a organizat intenționat intrarea și șederea ilegală pe teritoriul Ungariei, prin tranzitarea ilegală a teritoriului României, a cetățenilor Irakului: Al-S.E.F.A., O.K.A. și M.A.D., care nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți ai acestor state, prin traversarea râului Prut, cu ajutorul unei bărci pneumatice și intrarea ilegală în România, prin eludarea controalelor de frontieră a ambelor state. Ulterior, H.T.H., urmărind scopul obținerii unui folos financiar pentru organizarea ieșirii ilegale de pe teritoriul României și intrării ilegale

în Ungaria a cetățenilor Irakului Al-S.E.F.A., O.K.A. și copilului minor al acestora A.I.A. a solicitat și a primit de la primul suma de 7000 euro, prin intermediul lui S.W.I.” [146].

Privitor la cea de a doua situație, consemnată la art. 12 alin. (2) lit. b) CP *infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar o parte substanțială a organizării și controlului acesteia a avut loc într-un alt stat, și invers*, poate fi exemplificată următoarea speță: „C.L. a fost condamnată în baza art. art. 362/1, în perioada mai – august 2011, aflându-se în mun. Chișinău și acționând împreună și de comun acord cu o persoană nestabilă de către organul de urmărire penală de origine ucrainean și alte persoane neidentificate de către organul de urmărire penală, urmărind scopul obținerii directe a unui profit financiar în mărime de 14 000 dolari, a organizat intrarea și șederea ilegală pe teritoriul Canadei, tranzitarea ilegală pe teritoriul Federației Ruse și Republicii Coreea, a cetățeanului R. Moldova C.I., care nu este nici cetățean și nici rezident al acestor state. Pe parcursul lunii mai 2011, C.L. s-a întâlnit cu C.I. în mun. Chișinău, unde i-a explicat acestuia că preventiv este necesară intrarea pe teritoriul Ucrainei, iar ulterior de pe teritoriul Ucrainei prin tranzitarea teritoriului Federației Ruse și Republicii Coreea îi va fi organizată intrarea și șederea pe teritoriul Canadei. La sfârșitul lunii iunie 2011, C.L., acționând pentru realizarea scopului său infracțional de organizare a migrației ilegale în Canada a lui C.I., i-a dat indicații lui C.I. de a se deplasa în or. Kiev, Ucraina și de a avea cu sine 4 500 dolari, ca al doilea avans necesar în scopul organizării migrației ilegale în Canada. Astfel, la 30 iunie 2011, C. I., acționând conform instrucțiunilor primite de la C.L., s-a deplasat în or. Kiev, Ucraina, unde ajungând, a fost întâlnit de ea.

Tot atunci, ea a solicitat și a primit de la C.I. al doilea avans în cuantum de 4 500 dolari. În aceeași zi, C.L. l-a cazat temporar pe C.I. pentru o perioadă de aproximativ o lună, într-un apartament din or. Kiev, Ucraina. În continuare, în perioada iulie - august 2011, persoanele necunoscute, care acționau împreună și de comun acord cu C.L. și persoana nestabilă de către organul de urmărire penală, au confecționat în circumstanțe nestabilite pentru C.I. un pașaport fals al cetățeanului Statului Israel, cu numărul 10629926, pe numele lui D.I., în care era aplicată fotografia lui C.I. La 12 august 2011, C.I., ajungând în or. Vancouver, Canada, cu prilejul controlului de acte la intrarea pe teritoriul Canadei a prezentat pașaportul fals al cetățeanului Statului Israel, pe numele lui D.I., unde a fost reținut de către reprezentanții organelor de drept pe motivul deținerii actelor de identitate false” [144].

În legătură cu cea de a treia situație, consemnată la art. 12 alin. (2) lit. c., *infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, cu implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale care desfășoară activitate infracțională în mai mult de un stat, și invers*, poate fi oferit următorul exemplu: „inculpatul B.I., prin înțelegere prealabilă cu Ș.

A., au organizat un grup criminal și în perioada de la 14 mai 2007 până la 25 octombrie 2008, pe ascuns, au săvârșit un șir de sustrageri de animale din localitățile r-lui Glodeni, pe care apoi le transportau ilegal prin contrabandă peste frontiera de stat a Republicii Moldova în Ucraina, unde le realizau” [148].

Într-o altă speță: „C.T.I., A.G.P. și T.G.V., aproximativ din luna aprilie 2011 până la 27 iunie 2011, împreună și prin înțelegere prealabilă cu două persoane în privința cărora cauza penală a fost disjunsă în procedură separată și persoane neidentificate de organul de urmărire penală, acționând cu intenția unică de a pune în circulație, fără autorizație, material nuclear Uraniu 235 (U-235) care creează pericol de a cauza moarte, vătămare gravă a integrității corporale, sănătății și daune esențiale mediului, comunicând prin intermediul rețelei de telefonie mobilă, au păstrat și transportat la 27 iunie 2011 în mun. Chișinău pentru transmitere lui A.R. 10 gr. de material nuclear Uraniu 235, evaluat la suma de 320.000 euro, în scopul stabilirii calității acestui material nuclear de către viitorii cumpărători. Inculpatul C.T.I. de către organul de urmărire penală a fost învinuit de faptul, că A.A. alias “Colonel” și alte persoane neidentificate de către organul de urmărire penală, la începutul anului 2011, a creat și a condus o organizație criminală compusă din reuniuni de grupuri criminale, conducătorii cărora erau însăși A.A. și C. T.I., care desfășurau o activitate infracțională pe teritoriul R. Moldova, cât și în afara ei [147]”.

Merită atrasă atenția că în ultima vreme, arsenalul crimei organizate și-a îmbogățit panopia prin apariția și proliferarea așa-numitei „contrabande nucleare”, de care încearcă să profite țările cu regimuri dictatoriale, dornice de a-și dezvolta un arsenal nuclear propriu, dar și unele organizații teroriste tentate de a-și confecționa arme nucleare, îndeosebi pentru amenințare și șantaj [112, p. 115].

În final, reieșind din cea de a patra situație, prevăzută de art. 12 alin. (2) lit. d) CP *infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, dar are consecințe grave într-un alt stat, și invers*, pot fi aduse mai multe exemple din practica judiciară.

Astfel într-o speță: „Inculpații D.T., I. E., G. V., F. O. și o altă persoană, în privința căreia urmărirea penală a fost disjunsă, la o dată nestabilă, au întocmit un plan privind punerea în circulație a valutei străine false și anume, a dolarilor SUA. Conform planului infracțional elaborat, D. T. i-a atras la săvârșirea infracțiunii pe persoana în privința căreia urmărirea penală a fost disjunsă, cetățeanul bulgar I. E. și alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, care în perioada 23.09.2010 - 29.10.2010, au asigurat confecționarea și transportarea pe teritoriul R. Moldova din Bulgaria a dolarilor SUA falși, cu scopul punerii acestora în circulație. Acționând sub controlul organului de urmărire penală, S. D., în perioada 23.09.2010 - 29.10.2010, a achiziționat de la persoanele menționate dolari SUA falși, iar în dependență de

suma achiziționată, au variat și condițiile de procurare, acestea fiind de la 35% pînă la 45% veritabili din suma celor falși” [145].

Într-un alt spectru de idei, referindu-ne la trăsăturile criminalității organizate transnaționale se identifică trei trăsături definitorii ale acesteia:

- criminalitatea organizată transnațională este dislocată într-un anumit stat;
- poate să-și realizeze activitatea infracțională într-un stat, însă de regulă această activitate este realizată în mai multe state;
- liderii care conduc și dirijează activitatea criminalității organizate transnaționale au șanse mai mici de a fi demascați, întrucât ei sunt izolați într-o măsură mai mare de autorii direcți ai infracțiunilor [139. p. 593-594].

Putem afirma, că în prezent, ***criminalitatea organizată transnațională este avantajată*** de existența următoarelor situații: - libera circulație a cetățenilor și mărfurilor și a posibilităților reduse de control asupra acestui fenomen pe teritoriul unui stat; - existența în unele țări a unor normative penale și politice diferite în domeniul comercial, bancar, fiscal, dar și a tratamentului jurisdicțional neuniform în materie; - lipsa unei reglementări comune în domeniul penal la nivel european, precum și a unei voințe conjugate la nivelul fiecărui stat privind eforturile de contracarare coordonată a criminalității organizate transnaționale.

Plecând de la premisele menționate *supra* putem defini ***criminalitatea transnațională organizată ca fiind o totalitate de infracțiuni, săvârșite de grupări criminale organizate la diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni a unor state diferite, infracțiuni ce sunt comise prin folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional și care constau în răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale, în scopul obținerii unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora, prin recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic.***

Din această noțiune rezultă următoarele trăsături definitorii ale criminalității transnaționale organizate:

1. **Existența unor grupări organizate criminale de diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni a unor state diferite sau persoane fără cetățenie;**
2. **Presupune folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional;**
3. **Infracțiunile sunt săvârșite prin răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale;**

4. **Existența scopului de obținere a unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora;**
5. **Recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic, pentru realizarea scopurilor sale.**

2.2. Participația penală – bază a incriminării actului criminal săvârșit în asociere

Participația penală este prevăzută ca modalitate principală de săvârșire a infracțiunii în diferite forme ale asocierii. De remarcat este faptul că în tratarea acestui subiect, legiuitorul român face o trimitere generică la aspecte ce țin de criminalitatea organizată și, în special, în cadrul condițiilor de existență a pluralității constituite ca formă de săvârșire a infracțiunii.

Prin pluralitatea de infractori se înțelege situația în care un număr (o formațiune) de două sau mai multe persoane au săvârșit, prin eforturi conjugate, aceeași infracțiune. Pentru existența unei pluralități de infractori se cere să existe, sub raportul laturii obiective, o contribuție efectivă a două sau mai multor persoane la săvârșirea aceleiași fapte prevăzute de legea penală, iar sub raportul laturii subiective să existe voința acestor persoane de a coopera la săvârșirea faptei respective [50, p. 424].

În dreptul penal românesc sunt cunoscute trei forme ale pluralității de infractori: *pluralitatea naturală*, *pluralitatea constituită* și *pluralitatea ocazională*.

Pluralitatea naturală așa cum este denumită pluralitate necesară, reprezintă acea formă a pluralității de infractori care este determinată, în mod necesar, de însăși natura faptei prevăzute de legea penală, *în sensul că aceasta nu poate fi realizată în mod natural decât prin colaborarea a două sau a mai multor persoane* [65, p. 267].

Dintre faptele prevăzute de legea penală care constituie o pluralitate naturală de infractori, cele mai multe sunt acelea care nu pot fi săvârșite decât prin contribuția a două persoane, astfel încât ele poartă denumirea de *infracțiuni bilaterale*. În acest sens poate fi exemplificată infracțiunea de bigamie (art.376 CP al României), incestul (art. 377 CP al României și art. 201 CP al Republicii Moldova) etc.

Participația constituită este o formă a pluralității de infractori creată prin asocierea sau gruparea mai multor persoane în vederea săvârșirii de infracțiuni. În raport cu celelalte forme ale pluralității de infractori, pluralitatea constituită se caracterizează prin împrejurarea că ea se creează prin simplul fapt al asocierii sau grupării mai multor persoane în vederea săvârșirii de infracțiuni [50, p. 426].

După cum menționează autorul N. Giurgiu, corespunzând conceptului criminologic de bandă criminală, pluralitatea constituită a fost incriminată de legiuitorul român ca infracțiune distinctă, *simpla înjghebare sau creare a unei asociații în scopuri criminale prezentând un grad de pericol social suficient de mare pentru a justifica incriminarea ei*, chiar independent de trecerea la săvârșirea infracțiunilor programate [65. p. 268]. Ținând seama de caracterul pluralității constituite de infractori, legiuitorul român a incriminat-o ca infracțiune de sine stătătoare. În cazul în care se săvârșește vreuna dintre infracțiunile-scop, prevăzute în programul asocierii, va exista un concurs real de infracțiuni.

Din această categorie de infracțiuni cu pluralitate constituită de infractori putem exemplifica: *constituirea unui grup infracțional organizat* (art. 367 CP al României [20]), iar în reglementarea anterioară complotul (art. 167 CP al României din 1968 [21]) și *asocierea pentru săvârșirea de infracțiuni* (art. 323 CP al României din 1968 [21]).

Astfel, conform textului de lege al art. 367 alin. (1) CP al României se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi *inițierea sau constituirea unui grup infracțional organizat, aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unui astfel de grup*. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol fapta se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, când *infracțiunea care intră în scopul grupului infracțional organizat este sancționată de lege cu pedeapsa detențiunii pe viață sau cu închisoarea mai mare de 10 ani* [21].

În conformitate cu art. 367 alin. (3) CP al României dacă *faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) au fost urmate de săvârșirea unei infracțiuni, se aplică regulile privind concursul de infracțiuni* [21].

Se poate observa că în ipoteza comiterii infracțiunii scop de către grupul criminal organizat nu se mai poate vorbi de o pluralitate constituită de infractori, ci de o pluralitate de infractori ocazională.

În România a existat chiar și o formă de pluralitate constituită numită în doctrină „grup infracțional neorganizat”, ce cuprindea acele grupuri infracționale de persoane ce nu îndeplineau condițiile „grupului infracțional organizat”, dar păreau că sunt mai mult decât o „banală” asociere în scopul comiterii de infracțiuni. Această abordare a fost criticată deoarece acest „grup infracțional neorganizat” nu are elemente de specificitate care să permită delimitarea sa fără dubiu de o asociere pentru comiterea de infracțiuni [45, p. 705].

O normă similară celei sus-menționate este formulată și în CP al Republicii Moldova la art. 284. Potrivit normei incriminatorii instituite la alin. (1) al art. 284 CP se pedepsește cu închisoare de la 8 la 15 ani fapta de *creare sau conducere a unei organizații criminale, adică*

întemeierea unei astfel de organizații și organizarea activității ei, fie căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, fie ținerea de adunări ale membrilor ei, fie crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, fie înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, fie organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate [19].

Infracțiunea este pedepsită mai aspru, cu închisoare de la 15 la 20 de ani sau detențiune pe viață, dacă aceasta constă în *crearea sau conducerea unei organizații criminale sau a unui grup criminal organizat cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni cu caracter terorist* [19].

Făcând o comparație între normele incriminatorii stipulate la art. 367 CP al României și 284 CP al Republicii Moldova, putem face următoarele constatări cu caracter general:

- ambele norme incriminează fapte legate de constituirea unei pluralități de infracțiuni și se pedepsesc indiferent de faptul dacă ulterior creării unei organizații criminale sau grup criminal organizat sunt sau nu săvârșite anumite fapte infracționale;
- norma specificată la art. 367 CP al României este mai abstractă decât cea formulată la art. 284 CP al Republicii Moldova. Ambele norme incriminează conduita de *creare, inițiere*, respectiv de *conducere* a unei entități sau formațiuni criminale organizată. În timp ce în CP al României se incriminează orice *formă de sprijinire a unui grup criminal organizat*, la nivel abstract aceasta presupune orice activitate de ajutorare, înzestrare materială etc. În CP al Republicii Moldova aceste activități sunt specificate, în sensul că legiuitorul enunță eventualele conduite prin care se pot manifesta: *căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, ținerea de adunări ale membrilor ei, crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate*;
- deși norma de la art. 367 CP al României este formulată mai abstract și are un caracter mai generalizat în raport cu conduita pe care o descrie, aceasta se caracterizează printr-o arie mai mare de aplicabilitate decât art. 284 CP al Republicii Moldova. O asemenea concluzie derivă din ideea că în CP român în afară de activitatea de instituire și de creare a unui grup infracțional organizat mai este pedepsită și cea de aderare la o

formațiune criminală de acest gen. În CP al Republicii Moldova simplul membru al organizației criminale nu poate fi supus răspunderii penale pentru infracțiunea incriminată la art. 284 CP

De *lege ferenda* propunem ca și în CP al Republicii Moldova să fie introdusă răspunderea penală pentru cel ce aderă la o organizație criminală. Însă la incriminarea unei asemenea fapte trebuie să se țină cont că regimul de sancționare pentru cel care organizează sau conduce un grup criminal organizat sau o organizație criminală după cum o definește legiuitorul moldovean, trebuie să fie mai aspru decât pentru cel care are doar calitatea de membru al unei asemenea grupări.

Plecând de la aceste rațiuni deloc neglijabile considerăm oportună introducerea la art. 284 CP al Republicii Moldova a unui alineat nou, care ar avea următorul conținut:

- alin. (3) *Aderarea la una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin.(1) sau (2) al prezentului articol se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.*

În continuare ne vom referi la anumite elemente și subelemente constitutive ale infracțiunii de *constituire a unui grup infracțional organizat* incriminată la art. 367 CP al României.

Din analiza textului incriminator, observăm că acțiunile de *inițiere, constituire* presupun o întrunire a mai multor persoane, pe o anumită perioadă de timp.

Spre deosebire de aceste modalități de săvârșire a infracțiunilor analizate, în cazul *aderării* sau *sprijinirii* unui grup infracțional organizat, infracțiunea poate fi comisă de un singur individ.

Aderarea se poate realiza în mod expres, printr-o declarație scrisă sau verbală. În schimb, sprijinirea constă în ajutorul dat grupului infracțional organizat prin diverse metode de la acordarea de sfaturi, comunicare de date, ajutor financiar până la livrarea de echipamente, instrumente mijloace sau alte bunuri.

Ne raliem opiniei majoritare exprimate în doctrină, conform căreia, pluralitatea ocazională nu poate exista decât în forma instigării la constituirea unui grup organizat sau instigarea la aderarea sau sprijinirea unui asemenea grup [70, p. 66; 60, p. 599].

Promovăm opinia potrivit căreia *în cazul aderării nu interesează activitatea depusă de făptuitor în cadrul grupului*, deoarece în opinia noastră simpla calitate de membru al grupului, dobândită prin voința expresă sau tacită a făptuitorului este de natură să atragă incidența art. 367 CP al României în măsura în care cel care aderă are o participare reală la activitățile acesteia.

Acțiunea de inițiere se poate realiza prin determinarea unei persoane să facă parte dintr-un anumit grup, fiind oarecum o formă de instigare. Mai poate consta în acțiuni de pregătire prin

lansarea ideii de alăturare unui grup în vederea săvârșirii de infracțiuni grave, astfel cum sunt reglementate de lege. Constituirea reprezintă o modalitate de săvârșire a infracțiunii care presupune întrunirea membrilor grupului, trasarea rolului și a responsabilităților pentru fiecare dintre ei. Aderarea reprezintă acordul dat de o persoană, în sensul alăturării membrilor unui grup infracțional organizat, în scopul comiterii de infracțiuni grave.

Achiesăm la opinia formulată în literatura de specialitate conform căreia, sprijinirea constă în orice ajutor pe care o persoană, care nu este membru al unui grup infracțional organizat, îl acordă acestuia, pentru a înlesni desfășurarea activităților grupului sau chiar a-l menține. Este important ca inițierea, constituirea aderarea sau sprijinirea să facă trimitere la un grup infracțional organizat în sensul enunțat de lege [60, p. 656].

Din punct de vedere al laturii subiective, infracțiunea se săvârșește cu intenție, scopul fiind comiterea mai multor infracțiuni grave, pentru a obține direct sau indirect un câștig.

Pluralitatea ocazională sau participația există ori de câte ori o faptă prevăzută de legea penală a fost săvârșită de un număr mai mare de persoane decât cel care ar fi fost necesar potrivit cu natura acelei fapte [61, p. 169].

În dreptul penal este în general admis că, pentru *existența participației penale*, trebuie să fie îndeplinite următoarele condiții:

➤ Să se fi săvârșit o faptă prevăzută de legea penală, adică o acțiune sau o inacțiune prevăzută de lege ca element material al unei anumite infracțiuni. Condiția este îndeplinită atunci când activitatea săvârșită de participant reprezintă o contribuție la o infracțiune fapt consumat sau la o tentativă pedepsibilă la acea infracțiune.

➤ Fapta să fie săvârșită în cooperare, adică prin contribuția două sau a mai multor persoane. Condiția este îndeplinită din moment ce există pluralitate de subiecți activi, indiferent dacă aceștia au îndeplinit aceiași formă de cooperare (toți sunt autori) sau forme diferite (autor și instigator, autor și complice, autor, instigator și complice). În prim caz, participație este simplă, iar în al doilea caz complexă [61, p. 170].

➤ Să existe voință comună a participanților de a săvârși în cooperare aceiași faptă prevăzută de legea penală, această voință de cooperare fiind de esența participației. Existența și esența participației penale sunt determinate de existența unei duble legături psihice între participanți și anume, pe de o parte, voința lor comună de a coopera la săvârșirea aceleiași fapte prevăzute de legea penală, iar pe de altă parte, scopul sau rezultatul comun urmărit de participanți prin săvârșirea faptei. În dreptul penal românesc, dintre cele două legături psihice, numai prima este indispensabilă pentru existența participației, fiindcă fără voința comună de a coopera la săvârșirea faptei nu poate exista această formă a pluralității de

infractori. În ceea ce privește cea de a doua legătură, aceasta condiționează nu existența participației penale, ci numai caracterul său perfect (propriu) sau imperfect (impropriu) [50, p. 430].

➤ Fapta prevăzută de legea penală, săvârșită de două sau mai multe persoane trebuie să constituie infracțiune. Pentru a constitui infracțiune fapta, trebuie să fie săvârșită cu vinovăție în forma cerută de lege pentru infracțiunea respectivă. Condiția este îndeplinită atunci când doi sau mai mulți participanți au săvârșit fapta cu aceeași formă de vinovăție sau când numai unul dintre făptuitori a acționat cu vinovăție sub forma intenției, ceilalți acționând din culpă ori chiar fără vinovăție.

Spre deosebire de legislația penală românească de referință, în legislația penală a Republicii Moldova, este prevăzută o noțiune legală a participației penale. Potrivit dispoziției definitorii consacrate la art. 41 CP: „Se consideră participație cooperarea cu intenție a două sau mai multor persoane la săvârșirea unei infracțiuni intenționate” [19].

Potrivit autorului X. Ulianovschi pentru existența participației penale se cer a fi întrunite următoarele condiții: a) să existe pluralitate de făptuitori; b) să existe o legătură subiectivă (coeziune psihică) între participanți; c) fapta să fie săvârșită cu cooperare materială sau intelectuală; d) săvârșirea de către toți participanții a uneia și aceleiași fapte prevăzute de legea penală; e) cooperarea mai multor persoane să nu fie cerută de conținutul legal al infracțiunii [86, p. 93].

Într-o altă viziune, se susține că în urma analizei art. 41 din CP al Republicii Moldova pot fi deduse următoarele condiții ale participației penale:

- ⇒ pluralitatea de subiecte;
- ⇒ activitatea în comun a participanților la infracțiune;
- ⇒ unitatea intenției;
- ⇒ cooperarea doar la o infracțiune intenționată [47, p. 345].

Autorul A. Borodac distinge trei semne definitorii ale participației penale care rezultă din textul de lege ale art. 41 CP, dintre care două sunt obiective, iar cel de-al treilea este subiectiv. *Semnele obiective*: 1) participarea la săvârșirea uneia și aceleiași infracțiuni a două sau a mai multor persoane; 2) cooperarea lor; și *semnul subiectiv*: comunitatea de intenții [46, p. 304].

Din textul de lege, reiese în mod explicit că instituția participației în legislație penală a Republicii Moldova este posibilă doar în cazul conjugării eforturilor participanților în direcția comiterii unei infracțiuni intenționate. În afară de aceasta, legiuitorul moldovean mai pretinde ca însăși cooperarea participanților să aibă un caracter intenționat.

De fapt, în literatura de specialitate se afirmă că elementul intelectual al intenției participantului la infracțiune include: 1) conștientizarea pericolului social al faptei săvârșite; 2) conștientizarea caracterului social periculos al faptelor altor participanți (minim ale unuia dintre ei); 3) prevederea survenirii rezultatului infracțional comun. Elementului volitiv al intenției îi corespunde coordonarea reciprocă a acțiunilor, adică participanții își expun dorința de a acționa în comun la săvârșirea infracțiunii și de a atinge un rezultat infracțional comun sau admiterea conștientă a survenirii acestuia. Lipsa condiționării reciproce a acțiunilor exclude și participația [47, p. 346].

Lipsa în legislația penală românească a unei noțiuni legale a participației penale face ca doctrina și jurisprudența românească să recunoască existența participației penale atât în ipoteza comiterii infracțiunii cu intenție, cât din culpă (imprudență).

În același sens, mai este de menționat că în doctrina penală românească se face o delimitare netă între participația penală proprie și participația penală improprie. Prin participație penală propriu-zisă sau perfectă se are în vedere acel gen de participație obișnuit sau comun, la care toți participanții la infracțiune (autori, instigator, complici) acționează cu intenție (*idem animus*), iar în cazul infracțiunilor de culpă toți făptuitorii (coautori) acționează din culpă (*eadem culpa*) [50, p. 433].

Participația improprie la rândul ei, este acea formă de participație penală la care persoanele care săvârșesc, prin voință comună, o faptă prevăzută de legea penală nu au toate aceiași atitudine psihică, nu acționează cu aceiași formă de vinovăție, unii participanți acționând cu intenție, iar alții din culpă sau fără vinovăție. Ca urmare a acestei neconcordanțe pe planul laturii subiective, fapta săvârșită în participație penală apare, pentru unii dintre participanți, ca o infracțiune intenționată, iar pentru alții ca o infracțiune din culpă, ori ca o faptă săvârșită fără vinovăție [50, p. 449].

Participația improprie presupune așadar, pe lângă voința comună de cooperare (element comun și participației proprii) un element psihic specific, particular. De această dată, participanții nu mai urmăresc obținerea prin colaborare a unui rezultat comun, ci a unor rezultate diferite, unii dintre ei fiind atrași, fără să-și dea seama, la realizarea altui rezultat decât cel pe care îl au în vedere ceilalți participanți [62, p. 81].

În legislația penală a Republicii Moldova sunt reglementate patru categorii de participanți. Astfel, în conformitate cu art. 42 alin.(1) CP: „Participanții sînt persoanele care contribuie la săvârșirea unei infracțiuni în calitate de autor, organizator, instigator sau complice”[19].

În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol: „Se consideră autor persoana care săvârșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, precum și persoana care a săvârșit infracțiunea prin intermediul persoanelor care nu sînt pasibile de răspundere penală din cauza vârstei, iresponsabilității sau din alte cauze prevăzute de prezentul cod” [19].

În baza alin.(3): „Se consideră organizator persoana care a organizat săvârșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora” [19].

În corespundere cu alin. (4) al art.42 CP al R. Moldova: “Se consideră instigator persoana care, prin orice metode, determină o altă persoană să săvârșească o infracțiune” [19].

În sfârșit, potrivit alin. (5) al articolului sus-menționat: „Se consideră complice persoana care a contribuit la săvârșirea infracțiunii prin sfaturi, indicații, prestare de informații, acordare de mijloace sau instrumente ori înlăturare de obstacole, precum și persoana care a promis dinainte că îl va favoriza pe infractor, va tăinui mijloacele sau instrumentele de săvârșire a infracțiunii, urmele acesteia sau obiectele dobândite pe cale criminală ori persoana care a promis din timp că va procura sau va vinde atare obiecte [19].

În CP al României sunt identificate trei categorii de participanți ai infracțiunii:

- autorul adică – *persoana care săvârșește nemijlocit o faptă prevăzută de legea penală* (art. 46 alin. (1) CP);
- instigator – *persoana care, cu intenție, determină o altă persoană să săvârșească o faptă prevăzută de legea penală* (art. 47 CP);
- complice – *persoana care, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod la săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală* (art. 48 CP). De asemenea, *este complice persoana care promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va tăinui bunurile provenite din aceasta sau că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă după săvârșirea faptei promisiunea nu este îndeplinită* [86, p. 98].

Spre deosebire de legislația penală moldovenească existentă în materie, în legislația penală romană nu este specificată noțiunea de organizator al infracțiunii.

În viziunea autorului V. Dongoroz la pluralitatea ocazională rolul de cvasiorganizator îl are instigatorul, iar acolo unde nu există instigator, autorul apare el însuși ca un fel de organizator [61, p. 170].

Totodată, distinsul profesor recunoaște că această categorie este proprie pluralității de infractori constituită, la care există o grupare organizată în sânul căreia se poate reliefa figura distinctă a unui sau unor adevărați organizatori [61, p. 170].

Prin urmare, de lege ferenda, în cadrul pluralității constituite la art. 367 CP al României, în care după cum s-a menționat în prezentările anterioare se prevede răspunderea penală pentru fapta de **constituire a unui grup criminal organizat**, propunem formularea legislativă a noțiunii de organizator al grupului criminal organizat.

Astfel, propunem completarea art. 367 cu alin. (7) CP care va avea următoarea formulare normativă: „*Prin organizator se are în vedere persoana care a constituit sau care dirijează activitatea unui grup criminal organizat*”.

Într-un alt spectru de idei, în legislația penală a Republicii Moldova la art. 43 CP, sunt elucidate în mod expres formele participației penale și criteriile de clasificare a acestora. Astfel, în funcție de gradul de coordonare a acțiunilor participanților se deosebesc următoarele forme de participație:

- 1) participație simplă;
- 2) participație complexă;
- 3) grup criminal organizat;
- 4) organizației (asociație) criminală [19].

În conformitate cu prevederile art. 44 din CP al R. Moldova, *infracțiunea se consideră săvârșită cu participație simplă dacă la comiterea ei au participat în comun, în calitate de coautori, două sau mai multe persoane, fiecare realizând latura obiectivă a infracțiunii*.

Cu alte cuvinte, la această normă a legii, legiuitorul moldovean nu face altceva decât să definească coautoratul în calitate de formă a participației. Astfel, după cum menționează pe drept cuvânt autorul X. Ulianovschi coautori sunt persoanele care au cooperat ocazional și în baza unei înțelegeri subiective cu acțiuni de executare (nemijlocit), la comiterea în comun a aceleiași fapte infracționale [86, p. 98].

Cu referire la subiectul ce formează domeniu de preocupare a acestei lucrări este de menționat că sub forma participației simple (coautoratului) poate fi săvârșită și o infracțiune transnațională așa cum este definită la art. 12 alin. (2) CP al R. Moldova.

În speță: „(...) S.V., într-una din zile, la sfârșitul lunii aprilie 2010, în perioada 26 aprilie 2010 până la 29 aprilie 2010, aflându-se în Turcia, de la o persoană necunoscută, a procurat substanțe narcotice în proporții deosebit de mari, și anume: heroină în cantitate de 924 g. În scopul introducerii ilegale a substanțelor narcotice procurate din Turcia în R. Moldova, heroina procurată a împachetat-o într-un container de polietilenă, pe care l-a pus într-o geantă de piele de culoare cafenie, special amenajată, având un fund dublu în vederea tănuirii de controlul vamal, prin ascunderea într-un loc special pregătit și adaptat în acest scop, pe care, la 28 aprilie 2010 sau 29 aprilie 2010 în Istanbul, Turcia, a transmis-o cet. T.S., aflat cu microbuzul

de serviciu de model „Mercedes Sprinter”, pentru ca acesta să o transporte în R. Moldova pe numele lui U.S.

La data de 01 mai 2010 T.S., aflat la volanul microbuzului de serviciu de model „Mercedes Sprinter”, având în calitate de bagaj geanta cu substanțe narcotice – heroină, transmisă de către S.V., a intrat în țară, traversând frontiera vamală a R. Moldova, realizând intenția lui S.V. de a transporta peste frontiera vamală a R. Moldova substanțele narcotice menționate. La 02 mai 2010, în jurul orei 11.30 în mun. Chișinău, geanta împreună cu conținutul aflat în ea a fost transmisă de către T.S. lui S.V.” [143].

O asemenea activitate infracțională nu poate însă să intre în categoria infracțiunilor comise de către o organizație criminală transnațională, întrucât lipsește acel nivel de coordonare organizatoric cerut pentru acest tip de criminalitate, precum ar fi criminalitatea organizată.

O altă formă a participației penale este definită la art. 45 CP al Republicii Moldova. Potrivit textului de lege, infracțiunea se consideră săvârșită cu participație complexă dacă la comiterea ei participanții au contribuit în calitate de autor, organizator, instigator sau complice. Latura obiectivă a infracțiunii cu participație complexă poate fi realizată:

- a) de un singur autor;
- b) de doi sau mai mulți autori [19].

Pentru existența participației complexe nu este absolut necesar ca să contribuie la săvârșirea infracțiunii toți acești participanți, ci este suficientă participarea, spre exemplu, a autorului și complicelui, a autorului și instigatorului, a autorului și organizatorului, a autorului, instigatorului și complicelui etc. Este posibilă oricare îmbinare a eforturilor acestora. În orice caz însă, obligatorie este participarea unuia sau mai multor autori [47, p. 375].

Cea de a treia formă a participației penale este definită la art. 46 CP al Republicii Moldova: *Grupul criminal organizat este o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni* [19].

Se face vădită observația după care această formă a participației penale se deosebește de cele anterioare prin criteriul ei de stabilitate și statornicie.

Criteriul statorniciei, de obicei, presupune intenția membrilor grupului criminal organizat de a săvârși nu doar o singură infracțiune, ci mai multe. Totuși, statornicia grupului criminal organizat poate să se manifeste doar prin acțiunile multiple de organizare, planificare și pregătire detaliată a unei infracțiuni [86, p. 98].

Se mai menționează că statornicia relațiilor dintre membrii grupului, la rândul său, exprimă nu doar gradul înalt de coordonare a acțiunilor și comportării lor, dar și caracterul retras,

nivelul de izolare a acestei formațiuni criminale de societate (cu regulile sale de comunicare, de subordonare, disciplină etc.) [86, p. 98].

Fiecare persoană care intră în grupul criminal organizat, nu este doar un simplu participant la acel grup, ci membru al grupului, indiferent de locul și funcțiile de executare, ce i-au fost încredințate lui în cadrul desfășurării planurilor de activitate infracțională.

În practica judiciară a Republicii Moldova, prezintă interes delimitarea între infracțiunea comisă de două sau mai multe persoane sub forma coautoratului simplu, de cea săvârșită de către un grup criminal organizat.

În acest sens, CSJ a statuat: „Săvârșirea sustragerii de un grup criminal organizat are loc în cazul în care această faptă e comisă de o reuniune stabilă de persoane care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni. Spre deosebire de două sau mai multe persoane, care s-au înțeles în prealabil despre săvârșirea sustragerii, grupul criminal organizat se caracterizează, în special, prin stabilitate, prin prezența în componența lui a unui organizator și printr-un plan dinainte elaborat al activității infracționale comune, precum și prin repartizarea obligatorie a rolurilor între membrii grupului criminal organizat, în timpul pregătirii sustragerii [142, p. 5].

Infracțiunile cu caracter transnațional identificate în baza criteriilor specificate la art. 12 alin. (2) CP săvârșite de către un grup criminal organizat pot fi atribuite, fără doar și poate la criminalitatea organizată transnațională.

În acest sens, sunt relevante următoarele cazuri din practica judiciară.

Într-o speță: „... în luna martie a anului 2003, numitul C.S., aflându-se în or. Istanbul, Turcia a impus-o pe concubina lui S.A. s-o telefoneze pe cunoscuta ultimei T.N., care se afla pe teritoriul R. Moldova și să-i propună de lucru în calitate de chelneriță în restaurantul ce-i aparține. Ultima căzând de acord asupra propunerii făcute de către S.A., în luna aprilie a aceluiași an, împreună cu ruda ei N.T., s-au deplasat în or. Chișinău, unde la hotelul „Chișinău” au fost întâlnite de un bărbat neidentificat, prezentându-se ca fiind V., care le-a transportat în or. Odesa, Ucraina unde de la aerogară s-au deplasat cu avionul în or. Istanbul, Turcia. Ajungând la locul de destinație, T.N. și N.T. au fost întâlnite la aeroport de cetățeanca română B.C., care le-a trimis lui C.S. și bărbatilor pe nume L. și N. Ulterior, C.S. împreună cu persoanele neidentificate L. și N., le-au depozitat de actele de identitate și le-a impus forțat pe A.S., T.N. și N.T. să aibă relații sexuale contra plată cu mai mulți bărbați de origine turcă într-un apartament privat, iar mai târziu în două hotele din or. Antalia” [153].

Într-o altă speță: „G.T., în luna februarie a anului 2004, i-a propus numitei M.N. de lucru în Turcia în calitate de vânzătoare de magazin cu o remunerare de 500 de dolari SUA pe lună, la

care ultima, neavând surse financiare de existență în țară a căzut de acord. Totodată, G.T. i-a propus victimei să mai caute și alte persoane de sex feminin pentru a le convinge să meargă în Turcia în vederea angajării ca vânzătoare, propunere care, de asemenea a fost acceptată de ultima. Ulterior, M.N, necunoscând despre intențiile criminale a inculpatei G.T. le-a convins pe numitele T.N., G.F. și A.I., cu care se afla în legături de rudenie să meargă în Turcia pentru a lucra în calitate de vânzătoare, propunere ce a fost acceptată de către acestea. La sfârșitul lui februarie a anului 2004, într-un loc stabilit din timp, victimele s-au întâlnit cu G.T., care împreună și de comun acord cu două persoane neidentificate de urmărirea penală, numita D. și un cetățean de origine turcă, le-au transportat în Chișinău cu un microbus. După ce au ajuns la aeroportul Internațional Chișinău, G.T împreună cu L. au procurat bilete pentru cele 4 victime la ruta Chișinău-Istambul. După îmbarcare făptuitoarele le-au anunțat pe victime că la locul de destinație urmează să fie întâlnite de o persoană, care le va conduce și le va repartiza la locurile de muncă. Ajunse la destinație, M.N. T.N., G.F. și A.I. au fost întâlnite de niște persoane de sex masculin, care inițial le-au luat banii și documentele, după care le-au transportat într-un subsol al unui hotel din Istambul, unde au fost ținute mai multe zile, timp în care au fost anunțate că vor practica prostituția. Mai târziu, sus-numitele au fost transportate într-un alt oraș unde, după ce au fost cazate într-un hotel au fost constrânse să ofere servicii sexuale contra plată” [140].

Noțiunea de grup infracțional organizat este consacrată și în legislația penală a României al art. 367 alin. (6) CP: *„Prin grup infracțional organizat se înțelege grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, constituit pentru o anumită perioadă de timp și pentru a acționa în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni”* [20].

Ultima formă a participației penale reglementate în legislația penală a R. Moldova o constituie organizația criminală. Astfel, în conformitate cu art. 47 CP: *„Se consideră organizație (asociație) criminală o reuniune de grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice”* [19].

Reieșind din această noțiune legală în doctrina penală de specialitate moldovenească sunt identificate următoarele trăsături definitorii ale organizației criminale:

- 1) organizația criminală reprezintă o reuniune de grupuri criminale;
- 2) consolidarea grupurilor criminale într-o comunitate stabilă;
- 3) divizarea activității organizației între membrii organizației și structurile ei;

4) scopul organizației criminale este de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și a realizării de interese economice, financiare sau politice [47, p. 380].

Spre deosebire de membrii organizației criminale, care poartă *răspunderea penală numai pentru infracțiunile la a căror pregătire sau participare au participat* (art.47 alin. (5) CP al R. Moldova), *organizatorul și conducătorul organizației criminale poartă răspunderea pentru toate infracțiunile săvârșite de către organizație* (art.47 alin. (4) CP al R. Moldova).

După cum se menționează în doctrină această prevedere legală este aplicabilă chiar și în cazul în care organizatorul sau conducătorul organizației criminale nu știa despre săvârșirea infracțiunii, cu condiția ca membrii organizației criminale să fi acționat în vederea scopurilor propuse de organizația criminală [86, p. 98].

O asemenea soluție interpretativă este asimilată și de practica judiciară de aplicare a legislației în domeniu. Astfel, în Hotărârea plenului CSJ a R. Moldova ***Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj***: „Organizatorul și conducătorul organizației criminale poartă răspundere pentru toate infracțiunile de șantaj săvârșite de această organizație, indiferent de faptul dacă a luat sau nu parte la săvârșirea acestor infracțiuni. În cazurile în care organizația criminală și-a început activitatea infracțională, iar membrii acesteia au săvârșit fapte de șantaj, prevăzute de planurile organizației date, atunci acțiunile organizatorului sau conducătorului organizației criminale trebuie calificate prin concurs, conform art.284 și lit.a) alin.(3) art.189 CP. În cazul săvârșirii aparte de către membrii organizației criminale a infracțiunilor, care nu au fost prevăzute în planurile activității organizației criminale, răspunderea pentru aceste infracțiuni o vor purta numai persoanele care au realizat nemijlocit aceste infracțiuni” [141, p. 7].

2.3. Norme speciale privind criminalitatea organizată transnațională în România

O primă lege specială din România destinată prevenirii și combaterii criminalității organizate transnaționale o constituie *Legea nr. 39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, cu modificările și completările ulterioare* [32]. Potrivit actului legislativ sus-menționat prin *grup infracțional organizat* se are în vedere grupul structurat, format din trei sau mai multe persoane, care există pentru o anumită perioadă și acționează în mod coordonat în scopul comiterii uneia sau mai multor infracțiuni grave, nu constituie grup infracțional organizat grupul format ocazional în scopul comiterii imediate a uneia sau mai multor infracțiuni și

care nu are continuitate sau o structură determinată ori roluri prestabilite pentru membrii săi în cadrul grupului.

Prin infracțiune gravă se înțelege infracțiunea care face parte din una dintre următoarele categorii: omor, omor calificat, omor deosebit de grav; lipsire de libertate în mod ilegal; sclavie; infracțiuni contra patrimoniului, care au produs consecințe deosebit de grave; infracțiuni privitoare la nerespectarea regimului armelor și munițiilor, materiilor explozive, materialelor nucleare sau al altor materii radioactive; falsificare de monede sau de alte valori; divulgarea secretului economic, concurența neloială, nerespectarea dispozițiilor privind operații de import sau export, deturnarea de fonduri, nerespectarea dispozițiilor privind importul de deșeuri și reziduuri; proxenetismul; infracțiuni privind jocurile de noroc; infracțiuni privind traficul de droguri sau precursori; infracțiuni privind traficul de persoane și infracțiuni în legătură cu traficul de persoane; traficul de migrați; spălarea banilor; infracțiuni de corupție, infracțiunile asimilate acestora, precum și infracțiunile în legătură directă cu infracțiunile de corupție; contrabanda; bancruta frauduloasă; infracțiuni săvârșite prin intermediul sistemelor și rețelelor informatice sau de comunicații; traficul de țesuturi sau organe umane.

Totodată, prin prevederile legii este stabilită și noțiunea de *infracțiune cu caracter transnațional*, prin care se are în vedere orice infracțiune care, după caz:

- este săvârșită atât pe teritoriul unui stat, cât și în afara teritoriului acestuia;
- este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar pregătirea, planificarea, conducerea sau controlul său are loc, în tot sau în parte, pe teritoriul altui stat;
- este săvârșită pe teritoriul unui stat de un grup infracțional organizat care desfășoară activități infracționale în două sau mai multe state;
- este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar rezultatul acesteia se produce pe teritoriul altui stat.

Referindu-ne în continuare la dispozițiile art.367 CP al României, se poate menționa faptul că în practica judiciară s-a simțit nevoia dezlegării unei chestiunii de drept în materie penală privind incriminarea sau dimpotrivă dezincriminarea infracțiunilor prevăzute de art.323 CP Român 1969 și art.8 din Legea nr.39/2003. Așa cum s-a menționat anterior, noile reglementări ale infracțiunii de constituirea unui grup infracțional nu au mai făcut trimitere și la cele două infracțiuni precizate mai sus, sens în care prin Decizia nr.12/2014, publicată în M. Of. nr.507/08.07.2014, Înalta Curte de Casație și Justiție a clarificat chestiunea de drept stabilind că,, *Faptele prevăzute de art.323 din Codul penal și art.8 din Legea nr.39/2003, în reglementarea anterioară modificărilor aduse prin Legea nr.187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii*

nr.286/2009 privind Codul penal, se regăsesc în incriminarea din art.367 din Codul penal, nefiind dezincriminate” [150].

În speță, prin Sentința penală nr. 96 din 25 februarie 2013 a Tribunalului Galați s-a dispus condamnarea inculpatului T.S. pentru săvârșirea infracțiunii de constituire a unui grup infracțional organizat prev. de art. 7 alin. (1) din Legea nr. 39/2003 și pentru comiterea infracțiunii de contrabandă în formă continuată prev. de art. 270 alin. (1), (2), (3), raportat la art. 274 din Legea nr. 86/2006. Rolul inculpatului T.S. era acela de a finanța și coordona activitățile legate de contrabanda cu țigări, inclusiv cele legate de introducerea în țară a cantităților de țigări de către cetățenii români, moldoveni ori ucraineni - membri ai grupului infracțional, comandându-le acestora cantitățile și sortimentele de țigări. Profiturile obținute din activitatea de contrabandă sunt mari nu numai datorită diferențelor dintre prețurile la țigări practicate în Republica Moldova și Ucraina pe de o parte și România pe de altă parte, ci și faptului că prin introducerea acestora în țară, în mod ilicit, sunt sustrate de la plata taxelor vamale de import, a TVA-ului la import și a accizei. De asemenea, prin comercializarea lor ulterioară „la negru” se obțin profituri importante având în vedere că se eludează plata impozitului pe profit și a TVA. În urma investigațiilor efectuate s-a stabilit că pe raza județelor Galați, Tulcea și Brăila își desfășurau activitatea două grupuri infracționale organizate ce vizau obținerea de importante profituri bănești, prin introducerea în țară și ulterior prin comercializarea ilicită a unor cantități mari de țigări. Acest grup infracțional care avea ca lider, în România, pe inculpatul T.S. zis „J.”, era specializat în introducerea în România din Republica Moldova și Ucraina a unor cantități de țigări, în special prin punctele de trecere a frontierei moldo-românești [152].

Într-o altă speță, la începutul anului 2011, inculpatul S.D.M. a inițiat o asocierie infracțională având ca principal scop distribuirea pe raza județului Neamț a unor cantități importante de țigarete fără timbru, provenite din Ucraina și Republica Moldova, introduse prin contrabandă pe teritoriul României. Inculpatul S.D.M. se aprovizionează cu țigarete de contrabandă, iar sursa acestor bunuri nu au putut fi identificată cu certitudine în cursul cercetărilor efectuate în cauza, în special în condițiile unei lipse totale de colaborare cu organele de urmărire penală a inculpatului. La rândul lor, inculpații și învinuiții care cumpărau marfa de contrabandă de la inculpatul S.D.M. aveau posibilitatea de a o comercializa mai departe către consumatorii finali, în special prin intermediul magazinelor ori barurilor care desfășurau activitate în comunitățile rurale din partea de est a județului Neamț [151].

Un alt act legislativ prin care se urmărește prevenirea traficului de persoane, infracțiune care de regulă are un caracter transnațional o constituie **Legea nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane [30].**

Legea privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, urmărește armonizarea legislației române cu acquis-ul comunitar și aducerea acesteia la standardele europene și internaționale, reprezentând, totodată, o adaptare și completare a legislației interne în raport cu prevederile Protocolului privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, îndeosebi de femei și copii, adițional Convenției ONU împotriva criminalității transnaționale organizate.

La întocmirea legii s-a ținut, de asemenea, cont și de alte documente internaționale în materie, cum sunt: Acțiunea comună din 24 februarie 1997 privind combaterea traficului de ființe umane și exploatarea sexuală a copiilor, adoptată de Consiliul UE pe baza art. K3 din Tratatul UE și Recomandările Consiliului Europei: nr. R(2000) 11 privind lupta împotriva traficului de ființe umane în scopul exploatării sexuale, nr. R(91)1 1 privind exploatarea sexuală, pornografia, prostituția și traficul de copii și tineri, nr. 1325(1997) privind traficul de femei și prostituția forțată în Statele membre ale Consiliului Europei, nr. 1099(1996) privind exploatarea sexuală a copiilor, nr. 1065(1987) privind traficul de copii și alte forme de exploatare a copilului, precum și documentele Organizației Internaționale a Muncii, cum este, de exemplu, Convenția nr. 182 privind interzicerea și imediata eliminare a celor mai nocive forme de muncă a copilului (1999).

Lege în cauză operează cu următoarele dispoziții speciale:

1) *prin trafic de persoane* se înțeleg următoarele faptele prevăzute la art.210 și art.211 CP Rom: recrutarea, transportarea, transferarea, adăpostirea sau primirea unei persoane, în scopul exploatării acesteia prin constrângere, prin răpire, inducerea în eroare sau, abuz de autoritate sau profitând de imposibilitatea acelei persoane de a se apăra sau de a-și exprima voința, ori de starea de vădită vulnerabilitate a acelei persoane, prin oferirea, darea, acceptarea sau primirea de bani ori de alte foloase în schimbul consimțământului persoanei care are autoritate asupra acelei persoane, în scopul exploatării acelei persoane;

2) *prin exploatarea unei persoane* se înțelege următoarele fapte prevăzute la art.182 CP Rom: supunerea la executarea unei munci sau îndeplinirea de servicii, în mod forțat; ținerea în stare de sclavie sau alte procedee asemănătoare de lipsire de libertate ori de aservire; obligarea la practicarea prostituției, la manifestări pornografice în vederea producerii și difuzării de materiale pornografice sau alte forme de exploatare sexuală; prelevarea de organe, țesuturi sau celule de origine umană, în mod ilegal.

Un alt act legislativ ce poate fi inclus în nomenclatorul care ne interesează o constituie ***Legea nr. 143 din 26 iulie 2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri*** [29].

Pentru a se proteja de posibilitatea prinderii și arestării lor, traficanții ce conduc rețelele internaționale de trafic ilicit de droguri, își organizează activitatea infracțională în sistem piramidal astfel încât, atunci când sunt prinși traficanții de la baza piramidei, cei din vârf nu sunt afectați pentru că practic nu sunt cunoscuți. Pentru a contracara activitatea infracțională a traficantilor de droguri care sunt foarte bine organizați și dotați, poliția trebuie să-și îmbunătățească permanent metodele și mijloacele de luptă pentru prinderea și demascarea lor, dar în același timp, să dispună și de cadrul legislativ necesar. Amploarea fără precedent a producției, consumului și traficului ilicit de droguri tinde să erodeze bazele sistemului social și să afecteze instituțiile fundamentale ale statului de drept.

În prezent, traficul ilicit de droguri reprezintă o activitate criminală, lucrativă și cu caracter transnațional, având drept scop imediat livrarea și alimentarea centrelor de consum și în final, obținerea unor câștiguri uriașe, ceea ce justifică orientarea de a adopta politici penale antidrog, pentru apărarea sănătății propriilor cetățeni, dar și ocrotirea și salvarea valorilor sociale și morale. Fiecare stat are propriile caracteristici determinate de așezarea geografică, tradiții, religie, cultură dar și disponibilitatea drogurilor într-un anumit timp. Caracteristicile enunțate trebuie corelate cu activitățile de prevenire ale organelor competente în acest domeniu.

În opinia noastră, traficul de droguri reprezintă un fenomen social care generează imense sume de bani și rețele criminale care pot exista într-o țară, regiune, oraș sau continent, constituite structurat, în scopul săvârșirii de infracțiuni pentru crearea propriului sistem de apărare împotriva controlului social, prin acte criminale de intimidare, violență, corupție, etc. Toate aceste aspecte, ne îndreptătesc să afirmăm că apariția în societate a fenomenului traficului și consumului ilicit de droguri, constituie o formă a criminalității organizate transnaționale de tip mafiot.

Legea nr. 143 din 26 iulie 2000 sancționează următoarele fapte cu caracter penal ce pot fi comise de către grupările criminale organizate transnaționale:

- Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, cumpărarea, deținerea ori alte operațiuni privind circulația drogurilor de risc, fără drept;
- Introducerea sau scoaterea din țară, precum și importul ori exportul de droguri de risc, fără drept;
- Cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, cumpărarea sau deținerea de droguri pentru consum propriu, fără drept;

- Punerea la dispoziție, cu știință, cu orice titlu, a unui local, locuințe sau a oricărui alt loc amenajat, în care are acces publicul, pentru consumul ilicit de droguri ori tolerarea consumului ilicit în asemenea locuri;
- Prescrierea drogurilor de mare risc, cu intenție, de către medic, fără ca aceasta să fie necesară din punct de vedere medical;
- Eliberarea sau obținerea, cu intenție, de droguri de mare risc, pe baza unei rețete medicale fără ca aceasta să fie necesară din punct de vedere medical sau a unei rețete medicale falsificate;
- Administrarea de droguri de mare risc unei persoane, în afara condițiilor legale;
- Furnizarea, în vederea consumului, de inhalanți chimici toxici unui minor;
- Producerea, fabricarea, importul, exportul, oferirea, vânzarea, transportul, livrarea cu orice titlu, trimiterea, procurarea, cumpărarea sau deținerea de precursori, echipamente ori materiale, în scopul utilizării lor la cultivarea, producerea sau fabricarea ilicită de droguri de mare risc;
- Organizarea, conducerea sau finanțarea acestor fapte;
- Îndemnul la consumul ilicit de droguri, prin orice mijloace, dacă este urmat de executare;
- Dacă persoana care le-a săvârșit face parte dintr-o organizație sau asociație ori dintr-un grup de cel puțin 3 persoane, cu structuri determinate și care sunt constituite în scopul comiterii acelor fapte și al obținerii de beneficii materiale sau de alte foloase ilicite.

Într-un alt registru de idei, se poate menționa că dezvoltarea tehnologiei informației și continua globalizare a rețelelor informatice au condus la un progres de necontestat al societății și la asigurarea transparenței în viața publică, dar au determinat și apariția unei noi forme de criminalitate: ***criminalitatea informatică***.

Eforturile comunității internaționale de a stabili faptele care trebuie să fie incriminate în legislațiile naționale, normele procedurale aplicabile în domeniul criminalității informatice și mijloacele de cooperare internațională rapidă care sunt impuse de specificul infracțiunilor săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, au fost concretizate în Convenția europeană privind criminalitatea informatică, semnată de România la 23 noiembrie 2001. În vederea creării cadrului legal necesar pentru prevenirea și controlul criminalității informatice, precum și din perspectiva ratificării Convenției europene referitoare la acest domeniu, de către legiuitorul român a fost adoptată ***Legea nr. 161 din 19 aprilie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice*** [31], care cuprinde dispoziții generale care se referă la prevenirea și combaterea

criminalității informatice, infracțiuni și contravenții, dispoziții procedurale și dispoziții privind cooperarea internațională.

Dispozițiile referitoare la prevenirea criminalității informatice privesc cooperarea dintre autoritățile și instituțiile publice cu competențe în domeniu și furnizorii de servicii, organizațiile neguvernamentale și alți reprezentanți ai societății civile în elaborarea politicilor, practicilor, procedurilor și standardelor de securitate a sistemelor informatice, precum și organizarea campaniilor de informare privind criminalitatea informatică și riscurile la care sunt expuși utilizatorii de sisteme informatice.

De asemenea, dispozițiile referitoare la prevenirea criminalității informatice prevăd obligația Ministerului Justiției, a Ministerului Administrației și Internelor precum și a Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informației de a constitui și actualiza baze de date privind criminalitatea informatică.

Dispozițiile procedurale, din prezenta lege, reglementează măsurile și mijloacele de investigație specifice domeniului informatic, realizând totodată o adaptare a unor dispoziții din CPP la specificul acestui domeniu. Se reglementează, în principal, conservarea imediată a datelor informatice ori a datelor referitoare la traficul informațional, procedura ridicării obiectelor care conțin date informatice, cercetarea sistemelor informatice sau a suporturilor de stocare a datelor informatice.

Dispozițiile referitoare la cooperarea internațională cuprinse în lege, au ca obiect asistența judiciară internațională în materie penală, extrădarea, identificarea, blocarea, sechestrarea și confiscarea produselor și instrumentelor infracțiunii, desfășurarea anchetelor comune, schimbul de informații, asistența tehnică sau de altă natură pentru culegerea și analiza informațiilor, precum și formarea personalului de specialitate.

Este de menționat că actualmente răspunderea penală pentru crimele informatice nu mai este prevăzută în *Legea nr. 161 din 19 aprilie 2003*, ci în CP al României din 2009 fiind catalogate nu ca infracțiuni speciale, ci ca infracțiuni de drept comun. Această modificare a fost operată prin *Legea nr. 187 din 24 octombrie 2012* pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal (Monitorul Oficial nr. 757 din 12 noiembrie 2012).

Astfel, în conformitate cu art. 30 al prezentei legi: „La capitolul III „Infracțiuni și contravenții” al titlului III „Prevenirea și combaterea criminalității informatice” din cadrul cărții I „Reglementări generale pentru prevenirea și combaterea corupției”, secțiunea 1 „Infracțiuni contra confidențialității și integrității datelor și sistemelor informatice”, cuprinzând articolele 42-47, se abrogă [22].

Astfel, în titlul IV *Infrațiuni contra siguranței publice* la Capitolul VI din Partea specială a CP al României este prevăzută răspunderea penală pentru ***Infrațiuni contra siguranței și integrității sistemelor și datelor informatice.***

În total sunt stipulate un număr de șase infracțiuni de acest gen:

- **Accesul ilegal la un sistem informatic (art. 360 CP român).** Potrivit textului de lege accesul, fără drept, la un sistem informatic se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 3 ani sau cu amendă. În conformitate cu alin. (2) al aceluiași articol, fapta prevăzută în alin. (1), săvârșită în scopul obținerii de date informatice, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 5 ani. Dacă fapta prevăzută în alin. (1) a fost săvârșită cu privire la un sistem informatic la care, prin intermediul unor proceduri, dispozitive sau programe specializate, accesul este restricționat sau interzis pentru anumite categorii de utilizatori, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani.
- **Interceptarea ilegală a unei transmisii de date informatice (art. 361 CP român).** Potrivit textului incriminator, interceptarea fără drept, a unei transmisii de date informatice care nu este public și care este destinată unui sistem informatic, provine dintr-un asemenea sistem sau se efectuează în cadrul unui sistem informatic se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani. În conformitate cu alin. (2) cu aceeași pedeapsă se sancționează și interceptarea, fără drept, a unei emisii electromagnetice provenite dintr-un sistem informatic, ce conține date informatice care nu sunt publice.
- **Alterarea integrității datelor informatice (art. 362 CP român).** Fapta de a modifica, șterge sau deteriora date informatice ori de a restricționa accesul la aceste date, fără drept, se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
- **Perturbarea funcționării sistemelor informatice (art. 363 CP român).** Fapta de a perturba grav, fără drept funcționarea unui sistem informatic, prin introducerea, transmiterea, modificarea, ștergerea sau deteriorarea datelor informatice sau prin restricționarea accesului la date informatice, se pedepsește cu închisoarea de la 2 la 7 ani.
- **Transferul neautorizat de date informatice (art. 364 CP român).** Transferul neautorizat de date dintr-un sistem informatic sau dintr-un mijloc de stocare a datelor informatice se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.
- **Operațiuni ilegale cu dispozitive sau programe informatice (art. 365 CP român).** Fapta persoanei care, fără drept, produce, importă, distribuie sau pune la dispoziție sub orice formă: a) dispozitive sau programe informatice concepute sau adaptate în scopul comiterii uneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 360 - 364; b) parole, coduri de acces sau alte asemenea date informatice care permit accesul total sau parțial la un

sistem informatic, în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 360 - 364, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă. Potrivit alin. (2) deținerea, fără drept, a unui dispozitiv, a unui program informatic, a unei parole, a unui cod de acces sau a altor date informatice dintre cele prevăzute în alin. (1), în scopul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute în art. 360 -art 364, se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă [22].

Într-un alt aspect contextual, evoluțiile situației internaționale din ultima perioadă evidențiază o recrudescență a terorismului, dovedită atât de extinderea ariei geografice de manifestare, cât și de diversificarea obiectivelor promovate, a metodelor și mijloacelor folosite, precum și a gamei țintelor vizate de entități care inițiază, planifică, organizează, susțin ori înfăptuiesc acte teroriste.

Prin urmare, o importanță deosebită în materia prevenirii criminalității transnaționale o are **Legea nr. 535 din 25 noiembrie 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului** [33].

Astfel, pe lângă formele de manifestare ale fenomenului terorist, consacrate anterior, în ultima perioadă s-au înregistrat acțiuni de o violență și amploare extreme, care au avut ca ținte obiective civile de o largă diversitate și mari aglomerări umane, răspândite în diferite zone ale lumii. În aceste condiții, terorismul a depășit sfera de relativă predictibilitate în ceea ce privește motivațiile, modalitățile și obiectivele acționare, fapt care impune concluzia că promotorii acestuia „pot lovi” oriunde în lume.

Asemenea evoluții implică, cel puțin în plan potențial, *noi riscuri și amenințări* de factură teroristă la adresa României, cu atât mai mult cu cât factori favorizanți suplimentari în acest sens sunt asociați:

a) poziției geopolitice a României, determinată de: situarea în proximitatea unor zone de conflict și la intersecția unor rute predilecte ale fluxurilor migraționiste; statutul de membru al NATO, organizație care și-a asumat un rol esențial în prevenirea și combaterea terorismului; angajamentul ferm și implicarea nemijlocită a statului nostru în campania antiteroristă internațională; relațiile speciale dintre România și state predilect vizate de acțiuni teroriste;

b) persistenței unor vulnerabilități interne de natură să favorizeze organizarea și comiterea unor acte teroriste la adresa unor ținte autohtone sau străine de pe teritoriul național, anterior identificate și semnalate de instituțiile abilitate ale statului, inclusiv al Sistemului național de prevenire și combatere a terorismului.

În acest context internațional, putem afirma că România a devenit, în ultimul deceniu al secolului XX, un câmp fertil de acțiune pentru crima organizată și terorism, deși acestea se află într-o fază incipientă a evoluției lor. Printre amenințările majore la adresa siguranței naționale a

țării se numără și existența unor elemente aparținând organizațiilor teroriste internaționale, ca și amplificarea și profesionalizarea mediilor crimei organizate [112, p. 119].

Atitudinea fermă și activitățile constant derulate de statul român în planul contracarării terorismului s-au reflectat, în mod firesc, în angajarea fără rezerve a țării noastre în eforturile internaționale pe linia luptei antiteroriste. Pentru deplina adaptare la noile condiții instalate după 11 septembrie 2001 a acțiunii instituționale în domeniu, România a adoptat, între timp, măsuri care au condus la constituirea Sistemului Național de Prevenire și Combateră a Terorismului (SNPCT).

Pornind de la elementele anterior menționate, care impun, practic, tuturor statelor lumii readaptarea abordărilor de ordin conceptual, organizatoric și acțional în lupta antiteroristă apare ca absolut necesară, în cazul României, desăvârșirea procesului de consolidare și operaționalizare a mecanismului instituțional deja configurat.

În acest sens și în conformitate cu competența SNPCT, o importanță cu totul deosebită o are optimizarea cadrului normativ în vigoare, în special prin: consacrarea ca obligații legale a responsabilităților asumate de instituțiile semnatare ale Protocolului general de organizare și funcționare a SNPCT; incriminarea unitară a actelor teroriste precum și a celor de inițiere, planificare, susținere ori favorizare, prin orice mijloace, a acestora în România; stabilirea obligațiilor legale pe linia prevenirii și combaterii terorismului ce revin altor instituții și organisme publice care nu fac parte din SNPCT, precum și altor categorii de persoane juridice din România.

În sensul materializării acestor obiective, având în vedere aspectele prezentate, legea, reglementează: definirea, în termeni juridici, a terorismului, în conformitate cu specificitatea, pericolozitatea și consecințele actelor teroriste; incriminarea unitară a tuturor activităților subsumate terorismului; consacrarea juridică a organizării și funcționării SNPCT, precum și a atribuțiilor care revin instituțiilor din compunerea Sistemului; stabilirea, pe cale juridică, a obligațiilor care revin, în sensul prevenirii și combaterii terorismului, altor categorii de persoane juridice din România.

Legea urmărește să creeze premisele necesare derulării de acțiuni energice și eficiente din partea autorităților statale, de natură să asigure prevenirea și combaterea fenomenului terorist sub toate formele de manifestare. În acest sens, la elaborarea actului normativ au fost avute în vedere atât exigențele europene în domeniu, inclusiv ale Deciziei Consiliului UE nr. 475/JHA/2002 din 13 iunie 2002 cu privire la combatere terorismului și ale sistemului financiar în scopul spălării banilor și finanțării terorismului, cât și prevederile Convențiilor internaționale la care România este parte, dintre care menționăm Convenția internațională pentru reprimarea atentatelor teroriste cu bombe (explozivi), semnată la New York la 15 decembrie 1997.

Potrivit Legii nr. 535 din 25 noiembrie 2004 constituie acte de terorism săvârșirea uneia dintre faptele care prin natura, modul și contextul săvârșirii lor pot aduce atingere gravă unei țări sau organizații internaționale atunci când sunt comise în scopul intimidării populației sau de a constrânge o autoritate publică sau organizație internațională să îndeplinească, să nu îndeplinească sau să se abțină de la îndeplinirea unui anumit act ori pentru a destabiliza grav sau a distruge structurile politice fundamentale, constituționale, economice ori sociale ale unui stat sau organizații internaționale (exp: omor, omor calificat sau vătămare gravă, amenințare sau lipsire de libertate, distrugere, comunicarea de informații false, care pun în pericol siguranța zborului sau navigației unei nave sau aeronave etc.). Cu alte cuvinte, un ansamblul de acțiuni și/sau amenințări care prezintă pericol public și afectează securitatea națională, având următoarele caracteristici: sunt săvârșite premeditat de entități teroriste, motivate de concepții și atitudini extremiste, ostile față de alte entități, împotriva cărora acționează prin modalități violente și/sau distructive; au ca scop realizarea unor obiective specifice, de natură politică; vizează factori umani și/sau factori materiali din cadrul autorităților și instituțiilor publice, populației civile sau al oricărui alt segment aparținând acestora; produc stări cu un puternic impact psihologic asupra populației, menit să atragă atenția asupra scopurilor urmărite.

Faptele săvârșite de entitățile teroriste sunt sancționate potrivit prevederilor prezentei legi, dacă îndeplinesc una dintre următoarele condiții: sunt săvârșite, de regulă, cu violență și produc stări de neliniște, nesiguranță, teamă, panică sau teroare în rândul populației atentează grav asupra factorilor umani specifici și nespecfici, a factorilor materiali; urmăresc realizarea unor obiective specifice, de natură politică, prin determinarea autorităților statului sau a unei organizații internaționale să dispună, să renunțe sau să influențeze luarea unor decizii în favoarea entității teroriste.

Actele de terorism sunt de natură transnațională, dacă: sunt săvârșite pe teritoriul a cel puțin două state; sunt săvârșite pe teritoriul unui stat, dar o parte a planificării, pregătirii, conducerii sau a controlului acestora are loc pe teritoriul altui stat; sunt săvârșite pe teritoriul unui stat, dar implică o entitate teroristă care desfășoară activități pe teritoriul altui stat; sunt săvârșite pe teritoriul unui stat, dar au efecte substanțiale pe teritoriul altui stat.

Din punct de vedere juridic, faptele și misiunile terorismului sunt infracțiuni de drept comun (omor, răpiri, incendii, fals și uz de fals, furt calificat, piraterie, terorism) [124, p. 8].

Așadar, din punct de vedere criminalistic personalitatea teroristului este în fond, cea a criminalilor de drept comun și în final el devine o personalitate sinucigașă [124, p. 8].

Art. 4 pct. 1 definește entitatea teroristă ca fiind o persoană, grup, grup structurat, sau organizație care: comite sau participă la acte teroriste; se pregătește să comită acte teroriste; promovează sau încurajează terorismul; sprijină sub orice formă terorismul.

Considerăm că o entitate teroristă poate fi și un grup infracțional organizat, privit ca un grup structurat deoarece, conform definiției date de art. 367 alin.(6) CP al României., ne aflăm în prezența unui grup infracțional organizat dacă sunt îndeplinite în mod obligatoriu cumulativ, următoarele condiții: grupul să fie format din trei sau mai multe persoane care să fie reunite (asociate) pe o anumită perioadă de timp în mod coordonat; terorismul trebuie considerată o infracțiune gravă, așa cum ne-am referit anterior, sens în care recomandăm legiuitorului să includă această infracțiune în categoria infracțiunilor prevăzute de art. 2 lit. (b) din Legea 39/2003.

2.4. Norme speciale privind criminalitatea organizată transnațională în Republica Moldova

Actul legislativ de referință din Republica Moldova al cărui obiect de reglementare îl constituie prevenirea criminalității organizate transnaționale îl constituie **Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate** [28].

În mod prioritar, în conținutul legii sunt stabilite măsuri specifice de prevenire și combatere a criminalității organizate, aplicate de autoritățile cu atribuții în domeniu pentru a asigura protejarea persoanei, a societății și a statului împotriva acțiunilor ilegale ale grupurilor și organizațiilor criminale.

Potrivit legii, *criminalitatea organizată* constituie un fenomen social care cuprinde grupurile și organizațiile criminale, activitatea criminală a acestora, faptele infracționale comise de membrii grupurilor și organizațiilor criminale, actele preparatorii ale grupurilor și organizațiilor criminale și ale membrilor acestora în vederea comiterii de infracțiuni, precum și alte infracțiuni care, conform Codului penal al Republicii Moldova, se consideră comise de un grup sau o organizație criminală.

Legea definește drept *activitate criminală organizată* acțiunile/inacțiunile sau sistemul de acțiuni/inacțiuni orientate spre comiterea de către grupurile sau organizațiile criminale a unei sau mai multor infracțiuni prevăzute în Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova.

De asemenea, în conformitate cu art. 2 al Legii privind prevenirea și combaterea criminalității organizate, prin *infracțiune cu caracter transnațional* se subînțelege orice infracțiune care, după caz:

- a) este săvârșită pe teritoriile a două sau mai multor state;

- b) este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar pregătirea, planificarea, conducerea sau controlul său are loc, în tot sau în parte, pe teritoriul altui stat;
- c) este săvârșită pe teritoriul unui stat de un grup sau o organizație criminală care desfășoară activități criminale în două sau mai multe state;
- d) este săvârșită pe teritoriul unui stat, dar rezultatul acesteia se produce pe teritoriul altui stat [28].

De asemenea, prin legea sus-menționată sunt evidențiate și principiile în baza cărora se desfășoară activitatea de prevenire și combaterea a criminalității organizate:

- a) legalitatea;
- b) respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- c) operativitatea;
- d) inevitabilitatea pedepsei;
- e) confidențialitatea;
- f) profesionalizarea în toate domeniile de activitate;
- g) prioritatea măsurilor de prevenire a criminalității organizate;
- h) coordonarea și cooperarea unitară între toate instituțiile implicate;
- i) cooperarea cu organizațiile internaționale și cu societatea civilă [28].

Mai este de menționat că Legea privind prevenirea și combaterea criminalității organizate definește drept *activitate criminală organizată* acțiunile/inacțiunile sau sistemul de acțiuni/inacțiuni orientate spre comiterea de către grupurile sau organizațiile criminale a unei sau mai multor infracțiuni prevăzute în Partea specială a Codului penal al Republicii Moldova.

Astfel, sub incidența Legii Nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate cad infracțiunile care, conform Codului penal al Republicii Moldova, se consideră comise de un grup sau o organizație (asociație) criminală.

În urma unei examinări minuțioase a CP al Republicii Moldova se poate constata că în Partea Specială a acestuia sunt reglementate un număr de 49 de infracțiuni care au ca circumstanță agravantă săvârșirea faptei de către un grup criminal organizat sau organizație criminală. Sub acest aspect este de menționat că faptele ce pot fi comise de către un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală nu pot fi epuizate doar prin infracțiunile ce se caracterizează prin acest semn calificativ.

Totodată, considerăm că **legiuitorul moldovean la introducerea semnului calificativ în Partea specială a CP al R. Moldova săvârșirea infracțiunii de către un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală ori în interesul unei organizații criminale s-a ghidat cu prioritate de următorul criteriu: cointeresarea prioritară a grupurilor criminale sau a**

organizațiilor criminală, în direcția comiterii unor infracțiuni (cum ar fi, de exemplu sustragerile, traficul ilicit de droguri etc.), fie apărarea interesului organizației criminale în realizarea scopurilor criminale (cum ar fi, de exemplu, infracțiunile de corupție).

În acest sens, se poate menționa că în lista infracțiunilor ce sunt susceptibile de a fi comise de către o un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală nu este inclusă infracțiunea de omor intenționat, incriminată la art. 145 CP al R. Moldova. Practica judiciară internațională și națională ne demonstrează fără echivoc că de multe ori grupurile sau organizațiile criminale sunt implicate în comiterea omorurilor, mai ales a celor la comandă.

Dintr-o atare perspectivă, considerăm a fi oportună reformularea circumstanței agravante prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. i) din omorul săvârșit de „două sau mai multe persoane” în „două sau mai multe persoane ori de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală”.

Un alt act legislativ de referință care se preocupă de prevenirea crimelor transnaționale, inclusiv și a celor ce pot fi comise de către organizațiile sau alte grupări criminale **îl constituie Legea cu privire la combaterea traficului de ființe umane** [25].

Această lege reglementează raporturile juridice privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, cadrul de asistență la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, la protecția și acordarea de ajutor victimelor acestui trafic, colaborarea autorităților administrației publice cu organizațiile neguvernamentale și cu alți reprezentanți ai societății civile în activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, cooperarea cu alte state și cu organizații internaționale și regionale competente în domeniu.

În sensul acestei legi, se utilizează următoarele noțiuni principale:

➤ *Trafic de ființe umane* - recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței ori a altor mijloace de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen, pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane, în scopul exploatării acesteia.

➤ *Trafic de copii* - recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scop de exploatare, chiar dacă aceste acțiuni nu se realizează, prin amenințare cu forța sau prin folosirea forței ori folosirea unor alte mijloace de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de putere sau de situație de vulnerabilitate ori prin darea sau primirea de bani ori de beneficii de orice gen.

➤ *Exploatare a persoanei* - abuz față de o persoană pentru a obține un profit, și anume: obligarea de a executa anumite munci sau de a presta servicii prin recurgere la forță, amenințări

sau prin alte mijloace de constrângere, contrar dispozițiilor legale privind condițiile de muncă, salarizare, sănătate și securitate; ținerea în sclavie, aplicarea anumitor practici similare sclaviei sau recurgerea la alte procedee pentru privarea de libertate; obligarea la practicarea prostituției, la participarea la reprezentări pornografice în vederea producerii, difuzării și punerii în circulație a acestora pe orice cale, achiziționării, comercializării sau posedării de materiale pornografice, practicarea unor alte forme de exploatare sexuală; obligarea la prelevarea de organe sau țesuturi pentru transplant ori prelevarea de alte părți componente ale corpului uman; folosirea femeii în calitate de mamă-surogat ori în scop de reproducere; abuzarea de drepturile copilului în scop de adopție ilegală; folosirea în conflicte armate sau în formațiuni militare ilegale; folosirea în activități criminale; obligarea de a practica cerșetoria; vânzarea către o altă persoană; obligarea de a desfășura activități prin care se încalcă drepturile și libertățile fundamentale ale omului etc.

Combaterea traficului de ființe umane se efectuează în baza următoarelor *principii*: respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; declararea traficului de ființe umane ca fiind o infracțiune ce atentează la drepturile fundamentale ale omului, la demnitatea, libertatea și integritatea ființei umane; inevitabilitatea pedepsei pentru traficanții de ființe umane; legalitatea; accesul liber la justiție; siguranța victimelor traficului de ființe umane, atitudinea echitabilă față de ele; utilizarea complexă a măsurilor de profilaxie: juridice, politice, social-economice și informaționale; parteneriatul social, colaborarea autorităților administrației publice cu organizații internaționale, organizații neguvernamentale, cu alți reprezentanți ai societății civile; proporționalitatea între respectarea drepturilor fundamentale ale victimelor traficului de ființe umane și condițiile de urmărire penală, astfel încât să nu fie aduse prejudicii drepturilor părții apărării; abordarea egală a tuturor formelor și tipurilor de trafic național sau transnațional de ființe umane, legat sau nu de crima organizată etc.; colaborarea cu autoritățile administrației publice și cu organizațiile competente ale altor state, cu organizații internaționale în vederea realizării obiectivelor de combatere a traficului de ființe umane.

Din examinarea dispozițiilor art.30 alin. 2 al *Legii cu privire la combaterea traficului de ființe umane*, rezultă că infracțiunile privind traficul de ființe umane au nu numai un caracter național, ci și transnațional. În ipoteza în care infracțiunile sunt săvârșite în afara granițelor țării, se aplică formele și procedeele de investigare internațională și națională.

O altă lege consacrată domeniului de referință este **Legea cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului** [26].

Această lege instituie măsuri de prevenire și combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului având ca scop apărarea intereselor legitime ale persoanelor fizice și juridice, precum și ale statului. Sub incidența acestei legi cad acțiunile de spălare a banilor și de finanțare a

terrorismului săvârșite, direct sau indirect, de cetățeni ai Republicii Moldova, de cetățeni străini, de apatrizi, de persoane juridice rezidente sau nerezidente pe teritoriul Republicii Moldova, precum și, în conformitate cu tratatele internaționale, acțiunile săvârșite în afara teritoriului Republicii Moldova.

În sensul acestei legi, următoarele noțiuni principale semnifică:

➤ *Spălare a banilor* – acțiuni stabilite în CP Republicii Moldova la art. 243, orientate spre atribuirea unui aspect legal sursei și provenienței veniturilor ilicite ori spre tănuirea originii sau apartenenței unor astfel de venituri.

➤ *Finanțare a terorismului* - acțiuni stabilite în CP Republicii Moldova la art.279, orientate spre punerea la dispoziție ori spre colectarea intenționată, efectuată de orice persoană fizică sau persoană juridică prin orice metodă, direct sau indirect, a bunurilor de orice natură, dobândite prin orice mijloc, fie spre oferirea de suport material sau financiar de orice natură, în scopul utilizării /acestor bunuri ori servicii sau în cunoștința faptului că vor fi utilizate, parțial sau integral, în activități teroriste.

➤ *Bunuri* – mijloace materiale, orice categorie de valori (active) corporale sau incorporale, mobile sau imobile, tangibile sau intangibile, acte sau instrumente juridice în orice formă, inclusiv în formă electronică sau digitală, care atestă un titlu sau un drept, inclusiv orice cotă (interes) cu privire la aceste valori (active).

➤ *Venituri ilicite* – bunuri destinate, folosite sau rezultate, direct sau indirect, din săvârșirea infracțiunii, orice beneficiu obținut din aceste bunuri, precum și orice bunuri convertite sau transformate, parțial sau integral, din bunurile destinate, folosite sau rezultate din săvârșirea unei infracțiuni și din beneficiul obținut din aceste bunuri.

➤ *Beneficiar efectiv* – persoana fizică, ce controlează în ultimă instanță o persoană fizică sau juridică, ori persoană în al cărei nume se realizează o tranzacție sau se desfășoară o activitate, și/sau care deține direct sau indirect dreptul de proprietate sau controlul asupra cel puțin 25% din acțiuni sau din dreptul de vot al persoanei juridice.

➤ *Persoane expuse politic* – persoane fizice cărora li se încredințează sau li s-au încredințat funcții publice importante, precum și membrii lor de familie, fiind cel puțin persoane cu funcție de răspundere într-un stat, al căror mod de numire sau de alegere este reglementat de constituția lui sau care sunt investite în funcție, prin alegere sau numire, de către parlament, președinte sau guvern etc.

Prin *terorism* se înțelege ideologia violenței și practica de a influența prin violență luarea unor decizii de către autoritățile publice sau organizațiile internaționale, însoțite de intimidarea populației și/sau de alte acțiuni violente ilegale.

Prin *act terorist* se înțelege provocarea unei explozii, a unui incendiu sau săvârșirea altei fapte care creează pericolul de a cauza moartea sau vătămarea integrității corporale sau a sănătății, daune esențiale proprietății sau mediului ori alte urmări grave, dacă această faptă este săvârșită în scopul de a intimida populația ori parte din ea, da a atrage atenția societății asupra ideilor politice, religioase sau de altă natură ale făptuitorului sau de a sili statul, organizația internațională, persoana juridică sau fizică să săvârșescă sau să se abțină de la săvârșirea vreunei acțiuni, precum și amenințarea de a săvârși astfel de fapte în aceleași scopuri.

Prin *activitate teroristă* se înțelege: planificarea, pregătirea, tentativa de a săvârși și săvârșirea unui act terorist, instigarea la un act terorist, la violență împotriva unor persoane fizice și juridice, la distrugerea obiectelor materiale în scopuri teroriste, precum și justificarea publică a terorismului, constituirea unei formațiuni armate ilegale, a unei comunități (organizații) criminale, a unei grupe organizate în scopul săvârșirii unui act terorist, precum și participarea la un astfel de act, înrolarea, înarmarea, instruirea și folosirea teroriștilor, finanțarea pregătirii sau comiterii unui act terorist ori a unei alte infracțiuni cu caracter terorist, finanțarea unei organizații teroriste, a unei grupe teroriste sau a unui terorist, precum și acordarea de sprijin acestora pe alte căi.

Sub aspectul răspunderii penale, în cazul infracțiunii de spălare a banilor observăm că sunt susceptibile a fi trase la răspundere penală persoanele care spală orice fel de valori provenite din orice infracțiune, condiția esențială fiind existența unei infracțiuni grave. Această nouă formulă a fost însușită după Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale, care folosește expresia de „bunuri provenite din săvârșirea infracțiunii”, referindu-se la orice bun care provine direct sau indirect din săvârșirea infracțiunii ori care este obținut direct sau indirect prin săvârșirea ei [114, p. 29].

Combaterea terorismului în Republica Moldova se întemeiază pe următoarele principii: legalitate; prioritatea măsurilor de prevenire a terorismului; inevitabilitatea pedepsei pentru săvârșirea unui act terorist; îmbinarea metodelor publice și secrete de combatere a terorismului; folosirea măsurilor de profilaxie, juridice, politice și social-economice; prioritatea protejării drepturilor persoanelor puse în pericol de un act terorist, minimizarea pierderilor de vieți omenești; cedări minime în fața teroristului; dirijare unipersonală a forțelor și mijloacelor antrenate în desfășurarea operațiilor antiteroriste; publicitate minimă a procedeele tehnice, a tacticii de desfășurare a operațiilor antiteroriste și a componenței participanților la aceste operații.

O altă lege, ce poate fi atribuită, inclusiv, domeniului de prevenire a criminalității organizate transnaționale o constituie **Legea pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova** [23].

Concepția securității naționale a Republicii Moldova este un *document* care reflectă evaluarea generală a mediului de securitate pe plan național și internațional în care operează Republica Moldova și care definește **scopul securității naționale**, liniile directoare de bază pentru securitatea națională, valorile și principiile generale ce urmează a fi protejate de statul și de societatea moldovenească. Concepția securității naționale a Republicii Moldova este un *sistem de idei* care conturează prioritățile statului în domeniul securității naționale. Securitatea națională reprezintă condiția fundamentală a existenței poporului din Republica Moldova, a statului moldovenesc și este un obiectiv al țării.

Obiectivele securității naționale ale Republicii Moldova sunt: asigurarea și apărarea independenței, suveranității, integrității teritoriale, ordinii constituționale, dezvoltării democratice, securității interne, consolidarea statalității Republicii Moldova. Un loc aparte în acest sens, revine apărării și promovării valorilor, intereselor și obiectivelor naționale. Securitatea națională nu este numai securitatea statului, ci și securitatea societății și a cetățenilor moldoveni, atât pe teritoriul Republicii Moldova, cât și peste hotarele ei. Securitatea națională a Republicii Moldova se realizează prin măsuri adecvate de natură politică, economică, diplomatică, socială, juridică, educativă, administrativă și militară, prin activitate de informații, contrainformații, precum și prin depășirea eficientă a crizelor, în conformitate cu legislația în vigoare și cu dreptul internațional.

Calea de integrare a Republicii Moldova în UE, întreținerea bunelor relații pe plan bilateral, regional, participarea la cooperare multilaterală sunt factorii care fac posibilă apărarea intereselor Republicii Moldova și atingerea scopului securității naționale.

Pornind de la interesele sale naționale, precum și de la angajamentele pe care le impune procesul de integrare europeană, Republicii Moldova se ghidează după următoarele *linii directorii în politica sa de securitate națională*: asigurarea respectării statutului său de neutralitate permanentă; restabilirea integrității teritoriale a statului, eliminarea prezenței militare străine, consolidarea independenței și suveranității statului; menținerea proceselor de integrare europeană într-o stare dinamică avansată; asigurarea dezvoltării democratice a societății și consolidarea securității ei interne; dezvoltarea economică și socială ascendentă a țării prin accelerarea reformelor politice, economice și instituționale, în primul rând a celor care permit îndeplinirea criteriilor de aderare la UE; dezvoltarea și valorificarea cât mai plenară a potențialului uman, principală resursă a țării, apărarea cât mai eficientă a intereselor și

drepturilor cetățenilor săi în țară și peste hotare; consolidarea dimensiunii economice, sociale, energetice și ecologice a securității.

Pentru a atinge obiectivul securității naționale, Republica Moldova va asigura, de o manieră coordonată cu restul programelor și acțiunilor la nivel național, implementarea politicii sale externe, politicii de securitate și de apărare, va consolida ordinea constituțională, securitatea publică și securitatea domeniilor de importanță vitală pentru stat. Procesul de evaluare și de analiză a amenințărilor și a riscurilor cu impact asupra securității naționale constituie elementul esențial în activitatea autorităților publice și a instituțiilor competente, ceea ce determină politica statului în domeniul securității naționale.

Existența regimului separatist amplifică discrepanța din cadrul juridic unic al Republicii Moldova, condiționând imposibilitatea acordării de asistență juridică cetățenilor Republicii Moldova din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), periclitând totodată cooperarea internațională judiciară în acest segment. Vor fi intensificate eforturile în vederea soluționării problemei acordării de asistență juridică cetățenilor Republicii Moldova din localitățile din stânga Nistrului (Transnistria), în circumstanțele garantării drepturilor și libertăților fundamentale consacrate prin instrumente juridice cu conotație internațională și europeană la care Republica Moldova este parte. Căile de soluționare a conflictului transnistrean se vor baza pe Constituția Republica Moldova.

Criminalitatea organizată, inclusiv cea transnațională, se îmbină uneori cu activitatea organizațiilor teroriste și cu proliferarea armelor de distrugere în masă. Persistența factorului criminogen creează condiții pentru activitatea teroristă și proliferarea de armament. În absența unui control asupra localităților din stânga Nistrului (Transnistria) și a segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene, fenomenul crimei organizate devine o amenințare crescândă la adresa securității naționale a Republicii Moldova. Acest factor de risc poate produce, de asemenea, efecte negative la nivel subregional și regional. Fenomenul corupției afectează grav securitatea economică a statului, lezează drepturile omului, subminează structurile statale și realizarea progresului social.

Cooperarea internațională face parte din politica de securitate a Republicii Moldova, având drept scop influența asupra mediului internațional de securitate de o manieră care să corespundă intereselor naționale ale țării. Activitățile de politică externă, desfășurate în contextul implementării politicii de securitate națională, sunt orientate spre stabilirea și consolidarea unei rețele de relații internaționale și unei formule cooperative care să diminueze riscul de implicare în conflicte, fapt ce ar amenința interesele naționale, iar în cazul unui astfel de conflict, ar permite soluționarea lui prin eforturile comune cu partenerii externi.

Republica Moldova este obiectiv interesată în a susține activ inițiativele ONU, Consiliului Europei, OSCE, CSI și ale altor organizații internaționale orientate spre prevenirea și reglementarea conflictelor regionale și interne, spre combaterea terorismului internațional, contracararea criminalității transnaționale, prevenirea degradării mediului ambiant, prevenirea bolilor contagioase și a proliferării armelor de distrugere în masă, spre eliminarea sărăciei și promovarea dezvoltării etc.

În nomenclatorul actelor normative speciale care creează premisele unei preveniri eficiente a criminalității organizate transnaționale o constituie și **Legea cu privire la protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal.**

Această lege prevede asigurarea securității participanților la procesul penal a căror viață, integritate corporală, libertate ori proprietate este amenințată ca urmare a deținerii de către aceștia a unor date pe care au acceptat să le furnizeze și care constituie probe concludente cu privire la săvârșirea unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave.

Potrivit prevederilor legii în cauză *Persoana protejată* este persoana cu care s-a încheiat un acord de protecție în condițiile acestei legi și care are statut procesual de martor în cauza penală aflată în faza urmăririi penale sau a judecării, potrivit art. 90 CPP, parte vătămată în cauza penală aflată în faza urmăririi penale sau a judecării, potrivit art. 59 CPP, victimă în cauza penală aflată în faza urmăririi penale sau a judecării, care acceptă să coopereze până la începerea procesului penal, bănuit, învinuit, inculpat care acceptă să depună declarații ce pot constitui probe concludente cu privire la o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă ori să furnizeze informații privind pregătirea unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, condamnat în timpul executării unei pedepse privative de libertate, care acceptă să depună declarații ce pot constitui probe concludente cu privire la o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă ori să furnizeze informații privind pregătirea unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, persoană care nu are o calitate procesuală, dar acceptă să furnizeze informații privind pregătirea unor infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, la cererea persoanelor indicate mai sus, pot fi persoane protejate și rudele apropiate și membrii familiei acestora în condițiile acestei legi [23].

Starea de pericol reprezintă situația în care se află persoana, în sensul anterior enunțat, rudele apropiate și membrii familiei, a căror viață, integritate corporală, libertate sau proprietate este amenințată ca urmare a datelor furnizate ori a acceptului de cooperare în cadrul procesului penal.

Programul de protecție îl constituie ansamblul măsurilor de protecție aplicate de către Direcția pentru protecția martorilor, cu acordul persoanei protejate, în scopul protecției vieții,

integrității corporale și sănătății acesteia, în condițiile prevăzute de prezenta lege, luând în considerație personalitatea martorului, informația pe care o deține și pericol existent sau eventual.

Temeiurile pentru aplicarea protecției persoanei în procesul penal sunt următoarele: existența stării de pericol; depunerea ori acceptarea de a depune declarații despre infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, fie depunerea ori acceptarea de a depune o informație până la începerea procesului penal; declarațiile ce constituie probe concludente în descoperirea infracțiunilor sau judecarea obiectivă a cauzei penale.

Informația despre identitatea reală ori alte date privind persoana protejată se păstrează în condiții de maximă siguranță a confidențialității, în conformitate cu prezenta lege și cu articolul 215 CPP. Divulgarea informației despre persoana protejată se pedepsește potrivit legislației în vigoare. Persoanele care participă la programul de protecție semnează o declarație de confidențialitate în acest sens.

În cadrul efectuării urmăririi penale, organul de urmărire penală este abilitat cu atribuții de a aplica din oficiu măsurile urgente sau de asistență prevăzute în prezenta lege, cu informarea imediată, sau în cel mult 24 de ore, a procurorului și a organului abilitat. În cazul în care constată necesitatea aplicării măsurilor de protecție, organul de urmărire penală propune procurorului emiterea hotărârii privind aplicarea măsurilor de protecție.

Persoana protejată are dreptul să solicite protecție în cazul în care există temeiuri rezonabile de a considera că ea însăși ori membrii familiei ei sunt sau pot fi amenințați cu moartea, cu aplicarea violenței, cu deteriorarea sau distrugerea bunurilor ori cu alte acte ilegale, să propună reprezentatului organului abilitat aplicarea unei anumite măsuri de protecție, să refuze aplicarea unei măsuri de protecție în cazul în care aceasta contravine convingerilor sale morale și religioase sau normelor de etică, să semneze acordul de protecție, să fie informată cu privire la toate măsurile de protecție ce îi pot fi aplicate și cu privire la drepturile și obligațiile sale.

Măsurile urgente aplicate în privința persoanei protejate, de organul de urmărire penală constau în: asigurarea pazei personale, pazei locuinței, a reședinței ori a bunurilor; interceptarea comunicărilor ei în condițiile CPP; supravegherea prin intermediul mijloacelor audio/video în condițiile CPP; plasarea temporară într-un loc sigur; protejarea deplasării sau limitarea deplasării; eliberarea mijloacelor speciale active și pasive de protecție personală; instalarea tehnicii speciale de semnalizare în locurile de detenție.

Măsurile urgente aplicate în privința persoanei protejate, de administrația locului de detenție penală constau în: plasarea persoanei într-un loc special amenajat în acest scop;

transferul persoanei într-o altă instituție de detenție; transportarea persoanei cu aplicarea unor măsuri mai riguroase de protecție.

În cadrul procesului penal pot fi aplicate următoarele măsuri de protecție: protecția datelor de identitate ale persoanei protejate, audierea persoanei cu aplicarea modalităților speciale, schimbarea domiciliului sau locului de muncă ori de studii, schimbarea identității, schimbarea înfățișării, instalarea unui sistem de alarmă la locuința sau reședința persoanei, schimbarea numărului de telefon al persoanei protejate, asigurarea protecției bunurilor.

Protecția datelor de identitate ale persoanei protejate se asigură prin nedivulgarea informației referitoare la ea. În decizia de aplicare a măsurii respective de protecție și în acordul de protecție trebuie precizată proporția de nedivulgare a datelor de identitate, precum și, după caz, perioada de aplicare a măsurilor.

2.5. Concluzii la Capitolul 2

Studiul sediilor normativ-penale (Republica Moldova și România) de sancționare a criminalității organizate transnaționale a fundamentat următoarele concluzii cu caracter general:

1. În prezent, ***criminalitatea organizată transnațională este avantajată*** de existența următoarelor situații: libera circulație a cetățenilor și mărfurilor și a posibilităților reduse de control asupra acestui fenomen pe teritoriul unui stat; existența în unele țări a unor normative penale și politice diferite în domeniul comercial, bancar, fiscal, dar și a tratamentului jurisdicțional în materie; lipsa unei reglementări comune în domeniul penal la nivel european, precum și a unei voințe conjugate la nivelul fiecărui stat în eforturile de luptă organizată împotriva criminalității organizate transnaționale.

2. La abordarea conceptului de criminalitate organizată transnațională urmează a fi luate în considerație două premise obligatorii din care rezultă esența acestei forme de criminalitate și prin care aceasta poate fi definită

- a) noțiunea și trăsăturile generale ale criminalității organizate;
- b) noțiunea de activitate infracțională transnațională;

3. Criminalitatea organizată transnațională poate fi definită ca fiind o totalitate de infracțiuni, săvârșite de grupări criminale organizate la diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni ai unor state diferite, infracțiuni ce sunt comise prin folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional și care constau în răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale, în scopul obținerii unor profituri economice sau creării unor condiții

propice de majorare a acestora, prin recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic.

4. Criminalitatea organizată transnațională se caracterizează prin următoarele trăsături definitorii: existența unor grupări organizate criminale de diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni ai unor state diferite sau persoane fără cetățenie; presupune folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional; infracțiunile sunt săvârșite prin răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale; existența scopului de obținere a unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora; recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic, pentru realizarea scopurilor sale.

5. A fost identificată următoarea tipologie a infracțiunilor ce pot fi săvârșite de către o organizație criminală transnațională al căror scop principal îl constituie obținerea de profituri; infracțiuni prin săvârșirea cărora se urmărește înlăturarea concurenților, infracțiuni săvârșite cu scopul de a ascunde alte infracțiuni; infracțiuni săvârșite cu scopul păstrării capitalului; infracțiuni săvârșite pentru legalizarea veniturilor obținute în rezultatul desfășurării activităților infracționale.

6. Făcând o comparație dintre normele incriminatorii stipulate la art. 367 CP al României și la art. 284 CP al Republicii Moldova s-au făcut următoarele constatări cu caracter general:

- ambele norme penale incriminează fapta legată de constituirea unei pluralități de infractori și se pedepsesc indiferent de faptul dacă ulterior creării unei organizații criminale (art. 284 CP al Republicii Moldova) sau unui grup infracțional organizat (art. 367 CP al României) sunt sau nu săvârșite anumite fapte infracționale legate de activitatea acestor formațiuni criminale;
- norma specificată la art. 367 CP al României este mai abstractă decât cea formulată la art. 284 CP al Republicii Moldova. Ambele norme incriminează conduita de *creare, inițiere*, respectiv de *conducere* a unei entități sau formațiuni criminale organizată. În timp ce în CP al României se incriminează orice *formă de sprijinire a unui grup criminal organizat*, la nivel abstract aceasta presupune orice activitate de ajutorare, înzestrare materială etc., în CP al Republicii Moldova aceste activități sunt specificate, în sensul că legiuitorul enunță eventualele conduite prin care se pot manifesta: căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, ținerea de adunări ale membrilor ei, crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, organizarea culegerii de informații despre

potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori apartenând din țară și din străinătate;

- norma incriminatoare de la art. 367 CP al României are un caracter mai generalizat în raport cu conduita pe care o descrie, aceasta caracterizându-se printr-o arie mai mare de aplicabilitate decât art. 284 CP al Republicii Moldova.

7. În legătură cu încadrarea juridică a infracțiunii *de constituire a unui grup infracțional organizat* (art. 367 CP al României) s-a demonstrat că *în cazul aderării nu interesează activitatea depusă de făptuitor în cadrul grupului*, deoarece în opinia noastră simpla calitate de membru al grupului, dobândită prin voința expresă sau tacită a făptuitorului este de natură să atragă incidența art. 367 CP al României în măsura în care cel care aderă are o participare reală la activitățile acesteia.

8. Legiuitorul moldovean la introducerea semnului calificativ în Partea specială a CP al R. Moldova săvârșirea infracțiunii de către *un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală* ori *în interesul unei organizații criminale* s-a ghidat cu prioritate de următorul criteriu: cointerесarea prioritară a grupurilor criminale sau a organizațiilor criminale, în direcția comiterii unor infracțiuni (cum ar fi, de exemplu sustragerile, traficul ilicit de droguri etc.), fie apărarea interesului organizației criminale în realizarea scopurilor criminale (cum ar fi, de exemplu, infracțiunile de corupție).

9. De *lege-ferenda* ,s-a fundamentat necesitatea introducerii la art. 284 CP al R. Moldova a unui nou alineat, care ar avea următorul conținut: **alin. (3) Aderarea la una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin.(1) sau (2) al prezentului articol se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.**

10. De *lege-ferenda* ,propunem completarea art. 367 CP cu alin. (7) CP al României care va avea următoarea formulare normativă: **Prin organizator se are în vedere persoana care a constituit sau care dirijează activitatea unui grup criminal organizat.**

11. Considerăm a fi oportună reformularea circumstanței agravante prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. i) din omorul săvârșit de **două sau mai multe persoane** în *două sau mai multe persoane ori de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.*

3. POLITICI PENALE DE PREVENIRE ȘI COMBATERE A CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE TRANȘNAȚIONALE LA NIVEL EUROPEAN

3.1. Cadrul instituțional privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale la nivel european

Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE), semnat la 7 februarie 1992 la Maastricht și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993, a reprezentat „actul de naștere” al unei noi entități. După cum declară preambulul, cele douăsprezece state membre au decis să parcurgă o nouă etapă în procesul de integrare europeană inițiat prin constituirea Comunităților Europene. Obiectivele pe care și le propuneau erau: promovarea unui progres economic și social echilibrat și durabil, în special prin crearea unui spațiu fără frontiere interne, prin întărirea coeziunii economice și sociale și prin stabilirea unei uniuni economice și monetare incluzând, în perspectivă, o monedă unică; afirmarea identității sale pe scena internațională, în special prin punerea în aplicare a unei politici externe și de securitate comune, inclusiv prin stabilirea, în perspectivă, a unei politici de apărare comune, care ar putea conduce, la momentul potrivit, la o apărare comună; întărirea protecției drepturilor și intereselor resortisanților statelor membre prin instituirea unei cetățenii a Uniunii; dezvoltarea unei cooperări strânse în domeniul justiției și afacerilor interne.

Definiția Uniunii Europene este cuprinsă în art. A (3) din TUE: „Uniunea se întemeiază pe Comunitățile Europene, completate cu politicile și formele de cooperare instituite prin prezentul tratat”. Așadar, noul tratat nu numai că a modificat cele trei tratate constitutive ale Comunităților Economice, ci a creat o nouă structură (corespunzătoare noilor obiective), Uniunea Europeană, formată din cele trei Comunități (CEE, CECO și Euratom), la care au fost adăugate încă două forme de cooperare: politica externă și de securitate comună (PESC) și nu în ultimul rând, Justiția și Afacerile Interne (JAI).

Pentru a înțelege relevanța instituirii cooperării în cadrul instituțional comunitar în acest domeniu, trebuie să precizăm că încă din anii '80, în cadrul Uniunii Europene se deschisese o dezbatere privind conținutul principiului „libertății de circulație a persoanelor”. Se pune problema că o zonă cu adevărat liberă ar presupune, dincolo de accesul liber pe piața muncii, și lipsa frontierelor interne, adică a controalelor la granițele dintre statele membre. Deoarece inițial nu s-a ajuns la o înțelegere între toate statele membre cu privire la această noțiune (unele state membre doreau să se aplice numai cetățenilor statelor membre, iar altele nu doreau să se facă distincție între cetățenii UE și cei non-UE), Franța, Germania, Belgia, Luxemburg și Olanda au decis să creeze între ele un teritoriu fără frontiere interne, care a devenit cunoscut ca „spațiul Schengen”. Denumirea provine de la orașul din Luxemburg unde a fost semnat primul Acord în

acest domeniu, la 14 iunie 1985, urmat de Convenția de implementare a Acordului Schengen în 1990. Cooperarea interguvernamentală stabilită prin acest Acord s-a extins, astfel încât în anul 1997 includea 13 state din cele 15 membre ale UE (excepțiile sunt Marea Britanie și Irlanda).

Convenția a abolit frontierele interne aparținând statelor semnatare și a creat o frontieră externă unică, unde verificările privind intrările în spațiul Schengen sunt efectuate în conformitate cu un singur set de reguli. Au fost adoptate reguli comune pentru toate statele membre ale Spațiului Schengen privind vizele, dreptul de azil și verificările la frontiera externă, care să permită libertatea de circulație a persoanelor între statele semnatare, fără a fi afectată ordinea publică.

Pentru a concilia problemele generate de posibilul conflict între libertatea și siguranța cetățenilor, libertatea de circulație a fost însoțită de așa-numitele „măsuri de acompaniament”. Acestea includ o cooperare îmbunătățită între lucrătorii de poliție, vamali și organele judiciare ale statelor, precum și adoptarea de măsuri necesare pentru combaterea terorismului și criminalității organizate. Pentru a face toate acestea posibile, un sistem complex de informații, cunoscut sub denumirea de SIS (Schengen Information System), a fost creat pentru a face schimb de date privind identitatea persoanelor și descrieri ale obiectelor (de exemplu, autovehicule care au fost sustrase).

Un aspect interesant al spațiului Schengen este aplicabilitatea regulilor Acordului în Norvegia și Islanda, care nu sunt state membre ale UE [84, p. 22]. Împreună cu aceste țări, Suedia, Finlanda și Danemarca alcătuiau, înainte de aderarea la Uniunea Europeană, așa numita „Uniune Nordică a pașapoartelor”, în interiorul căreia erau abolite verificările la frontierele statelor. Urmare a dobândirii calității de membru al UE și al spațiului Schengen de către Suedia și Finlanda, Norvegia și Islanda au solicitat să fie asociate în eforturile de implementare și dezvoltare a Convenției Schengen, încă de la 19 decembrie 1996.

Tratatul de la Amsterdam aduce importante modificări care cad în sfera *pilonului III* (JAI). În scopul creării treptate a unui „spațiu de libertate, securitate și justiție”, competențele referitoare la vize, azil, imigrare și alte politici legate de libera circulație a persoanelor au fost transferate complet de sub pilonul III în cadrul pilonului I comunitar. De aceea, ne vom referi la vize, azil și imigrare mai jos, când vom discuta despre modificările aduse celor trei tratate care cad în sfera pilonului I.

Prevederile rămase sub pilonul III, acoperă numai cooperarea polițienească și judiciară în materie penală (CPJ). Obiectivul de a oferi cetățenilor un nivel ridicat de protecție într-un spațiu de libertate, securitate și justiție se realizează prin elaborarea unei acțiuni comune a statelor

membre în domeniul cooperării polițienești și judiciare în materie penală, prin prevenirea și combaterea criminalității, organizate sau de alt tip. Aceasta presupune:

- o mai strânsă cooperare între forțele de poliție, autoritățile vamale și alte autorități competente din statele membre, atât direct, cât și prin intermediul Oficiului European de Poliție (Europol);
- o mai strânsă cooperare între autoritățile judiciare și alte autorități competente din statele membre, și (noutate) uniformizarea, atât cât este necesar, a reglementărilor de drept penal ale statelor membre [16].

Cooperarea polițienească se referă la cooperare operativă pentru depistarea și cercetarea infracțiunilor, la colectarea și schimbul de informații relevante, la cooperarea în domeniul formării, al schimbului de ofițeri de legătură, al detașărilor, al utilizării echipamentelor și cercetării criminalistice și la evaluarea comună a tehnicilor de investigare a criminalității organizate.

Europol-ul are un rol proeminent în a facilita coordonarea și punerea în aplicare a acțiunilor operative. Este încurajată stabilirea de contacte între acei magistrați și investigatori specializați în combaterea criminalității organizate care colaborează strâns cu Europol și crearea unei rețele de cercetare, de documentare și de statistici privind criminalitatea transfrontalieră [16].

Cooperarea judiciară în materie penală presupune: facilitarea și accelerarea cooperării dintre autoritățile naționale în ceea ce privește procedura și executarea hotărârilor și procedura extrădării între statele membre; asigurarea, în măsura necesară pentru îmbunătățirea cooperării, a compatibilității între reglementările care se aplică în statele membre; prevenirea conflictelor de competență între statele membre; ajungerea la un numitor comun privind elementele constitutive ale infracțiunilor, precum și pedepsele aplicabile în domeniul criminalității organizate, al terorismului și al traficului de droguri [16].

Tratatul de la Lisabona constituie un pas înainte în transferul de suveranitate de la statele membre la Uniunea Europeană, dar este unul limitat. Au fost extinse puterile Comisiei, Parlamentului și Curții de Justiție în domeniul justiției și afacerilor interne. Tratatul de la Lisabona, a modificat Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul CE (fără a le înlocui). Astfel, „Tratatul de instituire a Comunității Europene” este redenumit „**Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene**” (în conformitate cu Tratatul de la Lisabona, articolul 2, alineatul 1), punând la dispoziția Uniunii Europene cadrul legal și instrumentele juridice necesare pentru a răspunde așteptărilor cetățenilor și a noilor provocări ale viitorului [17].

A fost înlăturată, de asemenea, din anumite domenii puterea de veto a statelor membre. Statele au putere de veto pe politicile care cer decizii unanime. Cel mai important domeniu scos

de sub incidența unanimității este Justiția și Afaceri Interne. UE va lua decizii cu majoritate simplă în ceea ce privește domeniul cooperării polițienești și al cooperării judiciare în materie penală. De asemenea, tot în domeniul Justiție și Afaceri Interne, noul Tratat conferă Curții de Justiție dreptul de a judeca cazuri pe baza legislației UE „JAI”, ca azilul, vizele, migrația ilegală sau cooperarea în materie judiciară.

Cooperarea în materie de justiție și afaceri interne la nivelul statelor membre UE a început încă din 1975 prin apariția unui cadru juridic care se referea la imigrație, la dreptul de azil, la cooperarea poliției și sistemului judiciar. Dacă la început libera circulație se referea doar la circulația liberă a persoanelor, în special la migranții care își caută loc de muncă în afara granițelor, această cooperare s-a extins începând cu anii șaptezeci la nivelul statelor membre către alte domenii importante precum: rețele ale crimei organizate transfrontaliere, traficul de droguri, imigrație ilegală și terorism.

Începând cu 1986 cooperarea interguvernamentală în domeniul justiției și afacerilor interne se află într-un moment crucial. Atunci se discuta deja despre crearea unei piețe unice care să fie guvernată de patru principii majore: libera circulație a capitalului, mărfurilor, serviciilor și persoanelor. Pentru că anumite state membre și-au exprimat reținerea față de libertatea de circulație a tuturor, a apărut prima dată ideea întăririi progresive a controlului de frontieră externă și formularea unor politici comune în domeniul azilului și imigrației, care să însoțească liberalizarea treptată a circulației.

După semnarea Acordului Schengen în 1990 între anumite state europene (Franța, Germania și țările din Benelux) s-a convenit asupra eliminării controalelor la frontierele interne și întărirea controlului la frontiera externă, precum și asupra armonizării reglementărilor în materie de vize, dreptul de azil, cooperarea în domeniul judiciar și polițienesc.

Cooperarea în acest sens s-a dovedit dificilă mai ales la nivel instituțional deoarece se baza în primul rând pe înțelegeri, rezoluții, concluzii și recomandări. Astfel, în 1993, Tratatul Uniunii Europene adaugă un „al treilea pilon” structurii comunitare: cooperarea în probleme de justiție și afaceri interne.

Trei noi instrumente au fost create pentru a fundamenta cooperarea în materie de justiție și afaceri interne: **pozițiile comune, acțiunile comune și convențiile.**

A. Pozițiile comune: prin acest tip de abordare se stabilesc răspunsuri la probleme sau întrebări punctuale. Exemplu: prima poziție comună a UE se referea la definiția termenului de refugiat, conform Convenției de la Geneva din 1951, și aplicarea unor criterii comune în toate statele membre.

B. Acțiunile comune: acest instrument este folosit atunci când printr-o acțiune a tuturor statelor membre sunt atinse obiective, care nu ar putea fi atinse de nici un stat care ar acționa pe cont propriu. Acest instrument a permis dezvoltarea unor programe comune de cooperare între departamentele de poliție naționale, ministerele justiției, departamentele de control vamal, dar și pentru adoptarea unor aranjamente anuale de preluare a cotelor de refugiați.

C. Convențiile: reprezintă un instrument clasic din dreptul internațional, dar adoptarea și implementarea convențiilor s-a dovedit destul de greoaie în practică. Spre exemplu, deși crearea Europol-ului (Oficiul European de Poliție) a fost inițiată în 1991, convenția privind crearea Europol a fost adoptată abia în 1995 de toate statele membre.

Obstacole pentru cooperarea instituțională în domeniul justiției și afacerilor interne:

- Limitele impuse Curții de Justiție pentru controlul legal, doar acolo unde reglementările prevăd în mod expres acest drept.
- Parlamentul este informat după ce evenimentul are loc, deși în principiu trebuie consultat înainte de Consiliu.
- Dreptul de inițiativă al Comisiei este restricționat doar la șase din cele nouă domenii de interes comun.

Tratatul de la Nisa, intrat în vigoare în anul 2003, a revizuit unele prevederi referitoare la cooperarea mai strânsă în domeniul justiției și afacerilor interne. Spre exemplu, a definit numărul minim de state membre care participă, a abolit dreptul de veto a oricărui membru. Tot atunci a fost adoptată Carta Drepturilor Fundamentale ale Uniunii Europene [18].

Atacurile teroriste de la 11 septembrie 2001 au grăbit deciziile legate de cooperarea interguvernamentală pentru combaterea oricăror forme de criminalitate transfrontalieră.

De asemenea, procesul de extindere a Uniunii Europene și primirea de noi membri, în special de la granița estică a Comunității, a dat o greutate și mai mare acestui capitol referitor la justiție și afaceri interne [122, p. 121].

În ceea ce privește *viitorul Europol-ului*, s-au purtat discuții cu privire la înlocuirea Convenției Europol cu o decizie a Consiliului, precum și cu elementele esențiale ale acestei Decizii. Referitor la conturarea politicilor europene în domeniul afacerilor interne după încheierea Programului Haga în anul 2010, în perioada președinției germane a Consiliului a fost prezentat un concept pentru crearea unui grup de consiliere la nivel înalt, din care să facă parte un vicepreședinte al Comisiei Europene și șase miniștri de interne din țările care dețin și care vor deține președinția UE (Germania, Portugalia, Slovenia, Franța, Cehia și Suedia), precum și experți din țările membre.

Grupul ar trebui să facă propuneri pentru configurarea politicii interne europene de după 2010, deci după încheierea Programului Haga, propuneri pentru eficientizare a muncii Consiliului și pentru îmbunătățirea sau simplificarea reglementărilor actuale din UE. Se prevede, de asemenea, ca grupul să descopere în ce domenii ale UE este necesară intensificarea cooperării.

Comparativ cu politica în domeniul migrației și azilului, care a înregistrat o serie de evoluții pozitive, cooperarea polițienească și judiciară în materie penală se află într-un relativ impas, datorită:

- *diferențelor tradiționale între sistemele de drept ale statelor membre* - în acest caz, se apelează la principiul recunoașterii reciproce, care susține conservarea diferențelor dintre sistemele de drept, evitând conformitatea, dar în același timp permițând un anumit grad de cooperare efectivă;

- *diferențelor instituționale ce derivă din structura bazată pe piloni a UE* - deficit democratic și control judiciar limitat în Pilonul III;

- *diferențelor conjuncturale cauzate de participarea fragmentată la sistemul Schengen* - este vorba despre diferențele de participare ale statelor membre în Sistemul Schengen: Marea Britanie și Irlanda, care participă parțial în unele aspecte legate de cooperarea polițienească și judiciară, combaterea drogurilor și Sistemul Informatic Schengen (SIS) sau cele 3 noi state membre care nu întrunesc, momentan, criteriile de aderare la Spațiul Schengen;

- *diferențelor conceptuale prin prisma eșecului, în unele cazuri, de a prioritiza nevoile cetățeanului, libertățile civile și drepturile fundamentale, precum și concentrarea excesivă asupra politicilor de securitate* - din păcate, în acest sens, sunt slabe speranțe ca lucrurile să se schimbe curând; cooperarea judiciară în materie penală gravitează excesiv în jurul conceptului de securitate. Însă un lucru este cert, aplicarea legii, libertățile civile și drepturile fundamentale sunt conexe conceptului de securitate. Securitatea trebuie tradusă ca măsură de garantare a libertăților civile, într-un stat de drept [122, p. 121].

Acquis-ul comunitar în domeniul cooperării polițienești și combaterii criminalității organizate include norme privind lupta împotriva crimei organizate și protecția martorilor, înființarea Europol, pedepsirea apartenenței la o organizație criminală, Convenția OCDE privind combaterea corupției în tranzacțiile comerciale internaționale: Acțiunea Comună din decembrie 1998 privind spălarea banilor, identificarea, urmărirea, blocarea, sechestrarea și confiscarea instrumentelor și rezultatelor infracțiunii, Directiva Consiliului legată de prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor etc.

EUROPOL este un organism creat la nivelul statelor membre, cu sediul la Haga, Olanda, care are ca misiune eficientizarea autorităților competente din statele membre și întărirea cooperării în următoarele domenii: prevenirea și combaterea terorismului, traficul ilegal de droguri, traficul de ființe umane, traficul clandestin de migranți, traficul ilegal de materiale radioactive și substanțe nucleare, traficul ilegal de vehicule, combaterea falsificării euro, spălarea de bani asociată cu activități criminale internaționale.

Principalele sarcini ale Europol: facilitarea schimbului de informații între statele membre; colectarea, colanționarea și analizarea informațiilor; informarea imediată a statelor membre despre conexiunile între diferite activități criminale; sprijinirea investigațiilor în statele membre; menținerea unui sistem computerizat de informații

Statele membre numesc ofițeri de legătură care acționează nu doar în alte state membre dar și în state din afara UE. Sarcina principală a ofițerilor de legătură este de facilita colectarea și schimbul de informații prin contact direct cu autoritățile competente din statele în care sunt găzduiți.

În cadrul cooperării pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate statele membre pot, la cererea unui alt stat membru, identifica, urmări, îngheța sau confisca instrumentele unei anumite infracțiuni sau rezultatele acesteia.

În prevenirea spălării banilor, statele membre trebuie să se asigure că această activitate este interzisă de lege și că instituțiile financiare cer identificarea clienților pe baza unor evidențe stricte. Cererea de identificare a clienților se aplică pentru orice tranzacție mai mare de 15.000 de euro.

Acquis-ul comunitar în domeniul cooperării judiciare în materie penală. În ce privește cooperarea în materie penală au fost adoptate convenții referitoare la asistența judiciară în materie penală, extrădarea, transferul persoanelor condamnate, mandatul european de arestare (MEA).

Recunoașterea pedepselor definitive în materie penală. Cadrul internațional presupune o procedură greoaie de cerere a unui stat suveran către alt stat suveran, care poate răspunde sau nu acestei cereri. Principiul recunoașterii reciproce se bazează pe încredere și echivalență. În acest fel o decizie care se ia de către autoritățile unui stat membru poate fi acceptată și executată pe teritoriul unui alt stat membru.

Extrădarea (procedură simplificată): un stat membru poate cere altui stat membru reținerea și extrădarea unei persoane, următoarele elemente fiind considerate suficiente pentru îndeplinirea cererii: identitatea persoanei urmărite, autoritatea competentă care emite cererea, un mandat de arestare sau document echivalent, descrierea naturii faptei pentru care persoana este

urmărită, descrierea circumstanțelor în care a fost comisă fapta, consecințele faptei, în măsura în care acestea pot fi determinate.

Rețeaua Judiciară Europeană [154]. Începând cu anul 1998, în UE funcționează o rețea de puncte naționale de contact pentru facilitarea cooperării judiciare în materie penală. A fost înființată prin Acțiunea Comună 98/428 JHA din data de 29 iunie 1998 pentru a îndeplini Recomandarea nr. 21 din Planul de Acțiune pentru Combaterea Criminalității Organizate, adoptat de Consiliu în anul 1997.

Punctele de contact sunt intermediari activi care au sarcina de a facilita cooperarea judiciară între statele membre, de a furniza informații practice și juridice autorităților locale competente, de a îmbunătăți coordonarea autorităților locale în cazul infracțiunilor care necesită o asemenea coordonare.

În esență, se poate defini Rețeaua Judiciară Europeană ca fiind o rețea de autorități centrale responsabile pentru cooperarea judiciară internațională, precum și de autorități judecătorești și alte autorități competente cu responsabilități specifice în contextul cooperării judiciare internaționale.

În opinia noastră, îmbunătățirea cooperării judiciare între statele membre ale UE, se poate realiza, în special în privința combaterii formelor grave ale criminalității, prin intermediul: facilitării și accelerării cooperării judiciare; furnizării de informații juridice și practice autorităților locale și sprijinirii soluționării cererilor de asistență.

Fiecare stat membru a desemnat unul sau mai multe **puncte de contact** în EJM care provin din rândurile autorităților centrale responsabile cu cooperarea judiciară internațională, precum și din cadrul autorităților judiciare care lucrează în acest domeniu. Aceste puncte de contact au rol de intermediere în lanțul de cooperare judiciară, și nu reprezintă un alt nivel birocratic. Activitatea lor se bazează pe schimbul de informații și contacte informale.

Punctele de contact promovează cooperarea judiciară între autoritățile locale competente având ca scop, de exemplu, coordonarea și executarea cererilor de asistență judiciară, precum și stabilirea celor mai adecvate contacte directe. În plus, punctele de contact pot ajuta la rezolvarea dificultăților apărute ca urmare a executării unor astfel de cereri. Punctele de contact se întâlnesc de trei ori pe an pentru a acumula cunoștințe privind diversele sisteme juridice din statele membre UE, pentru a discuta dificultățile întâmpinate în acordarea de asistență judiciară și pentru a propune soluții de rezolvare a conflictelor.

Rezoluția legislativă a Parlamentului European [161] din 2 septembrie 2008 referitoare la inițiativa celor 14 state membre ale UE (Slovenia, Franța, Cehia, Suedia, Spania, Belgia, Polonia, Italia, Luxemburg, Țările de Jos, Slovacia, Estonia, Austria și Portugalia) privind

Rețeaua Judiciară Europeană, fiind în concordanță cu practica de operare curentă, a înlocuit cadrul juridic preexistent, nuanțând următoarele aspecte principale:

- crearea de corespondenți naționali ai RJE, pentru a asigura funcționarea internă fluentă a punctelor de contact naționale. În acest sens este necesară numirea unui **punct de contact drept corespondent național** pentru a coordona activitățile RJE la nivel național;
- clarificarea relației cu Eurojust, propunându-se menținerea ambelor organisme – Eurojust, și RJE – întrucât acestea și-au dovedit rolul esențial în cooperarea judiciară.

EUROJUST. Eurojust este un nou organism al UE, înființat în 2002 [14] pentru a crește eficiența autorităților competente din statele membre în anchetarea și punerea sub urmărire penală a cazurilor de criminalitate transfrontalieră și crimă organizată [155].

Eurojust este agenția europeană pentru coordonarea acțiunilor de combatere a terorismului și a criminalității grave transfrontaliere în interiorul UE. Eurojust contribuie la îmbunătățirea cooperării între autoritățile competente ale statelor membre, în special prin facilitarea punerii în practică a solicitărilor de asistență juridică reciprocă la nivel internațional și a cererilor de extrădare.

Apariția Eurojust pe arena juridică europeană a reprezentat o măsură crucială pentru întărirea cooperării judiciare în spațiul de libertate, securitate și justiție. Până la apariția sa se afirma că: „Europa unităților de poliție a avansat mai repede decât cea a magistraților” [156].

Din motive istorice, ținând seama de imperative de eficacitate și mobilitate, polițiștii au cooperat mai natural, mai direct, pe când magistrații au fost supuși unor reguli de procedură stricte și complexe, ceea ce i-a împiedicat să obțină succese imediate. Fenomenul de coordonare a lipsit multă vreme autorităților judiciare competente cu efectuarea anchetelor și urmăririlor penale. Dacă acest lucru se făcea la nivelul Europol - ului, la nivelul magistraților el a lipsit cu desăvârșire.

Eurojust-ul a fost creat ca organ al Uniunii Europene prin decizia Consiliului Europei din 28.02.2002. Anterior, prin decizia Consiliului Europei din 14.12.2000, s-a înființat Unitatea provizorie de cooperare judiciară, introducându-se în locul noțiunii de articulare a anchetelor autorităților naționale, noțiunea de coordonare.

Acest organ al UE a fost înființat în scopul de a întări lupta împotriva formelor grave de crimă organizată. Încă din perioada 15-16.10.1999, Consiliul European de la Tampere a reținut la punctul 46 al Concluziilor sale necesitatea creării unei unități (Eurojust), alcătuită din procurori, judecători sau ofițeri de poliție, având prerogative echivalente.

Competența materială este acoperită de toate infracțiunile prevăzute în articolul 2 din Convenția EUROPOL din 26.07.1995: traficul de droguri; traficul de persoane; terorismul; traficul cu autovehicule furate; traficul cu substanțe radioactive și nucleare; falsificarea de bani și a altor mijloace de plată.

Dispozițiile privind competența se aplică în situația în care există structuri criminale organizate și sunt afectate două sau mai multe state (criminalitate transnațională).

În baza hotărârii Consiliului Europei din 6.12.2001 domeniul de activitate al Europol-ului (și, implicit, al Eurojust-ului) a fost extins și la alte forme ale criminalității internaționale enumerate în Convenția Europol, cum ar fi: delikte grave împotriva mediului; tâlhărie organizată; comerț ilicit cu bunuri culturale; piraterie de produse.

Competența Eurojust se mai aplică și altor tipuri de criminalitate, ca de exemplu: criminalitate informatică; fraudă și corupție; infracțiuni privind atingerea intereselor financiare ale Comunităților Europene; spălarea produselor provenite din infracțiune; criminalitate în detrimentul mediului înconjurător; alte tipuri de infracțiuni în legătură cu cele prezentate mai sus.

Alte situații care cad în competența Eurojust: un ucigaș în serie, care parcurge mai multe state europene; propaganda rasistă; hărțuire sexuală – pedofilă incluzând folosirea noilor tehnologii; secte periculoase pentru libertățile individuale și transnaționale.

Domenii de acțiune: stimulează și îmbunătățește cooperarea între autoritățile competente din statele membre atunci când au de-a face cu cazuri de crimă organizată și transfrontalieră; ia în considerare cererile autorităților competente din statele membre și informațiile furnizate de acestea; facilitează asistența legală mutuală la nivel internațional și implementarea cererilor de extrădare; asistă autoritățile competente în investigarea și urmărirea eficientă a cazurilor de criminalitate transfrontalieră.

Decizia – cadru nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 a Consiliului UE privind mandatul de arestare european și procedurile de predare între statele membre ale UE este prima măsură concretă în domeniul dreptului penal, care implementează principiul recunoașterii reciproce, pe care Consiliul European o aprecia ca fiind „cheia de boltă” a cooperării judiciare. Ea înlocuiește în relația dintre statele membre ale UE procedurile clasice de extrădare, cu excepția cazurilor pentru care unele state membre au declarat că vor continua să aplice tratatele de extrădare.

Mandatul european de arestare, instituție valabilă numai în interiorul UE, a înlocuit practic Convenția Europeană de extrădare, instrument internațional care rămâne totuși în vigoare fiind aplicabil în relațiile dintre un stat membru UE și alt stat care nu este membru, sau între două state care nu sunt membre UE, ci numai ale Consiliului Europei [155, p. 6].

Dacă din punct de vedere juridic mandatul european de arestare este definit ca o decizie judiciară emisă de autoritatea judiciară competentă a unui stat membru al UE, în vederea arestării și predării către un alt stat membru a unei persoane solicitate în vederea efectuării urmăririi penale, a judecării sau în scopul executării unei pedepse sau a unei măsuri privative de libertate, din punct de vedere practic, acesta poate fi găsit ca formular, în anexa la Legea nr. 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, astfel cum a fost modificată prin Legea nr. 300/2013.

Mandatul de arestare european propus de către Comisie, vizează înlocuirea sistemului actual de extrădare, impunând fiecărei autorități judiciare naționale (autoritatea judiciară de execuție) să recunoască (ipso facto) și cu un minimum de formalități, cererea de predare a unei persoane formulată de un alt Stat membru (autoritatea judiciară de emiterie). Acest sistem va înlocui sistemele tradiționale de extrădare care nu mai sunt adaptate la exigențele unui spațiu comun de libertate, de securitate și de justiție, în care frontierele naționale își pierd din importanță [67, p. 205].

Practic, în loc de întreaga documentație ce se anexează unei cereri de extradare, este suficient ca autoritatea judiciară română competentă să completeze, cu atenție, rubricile acestui formular, și să transmită mandatul european de arestare autorității judiciare de executare, pe una din căile admise de lege.

Statele membre vor executa orice mandat de arestare european pe baza principiului recunoașterii reciproce în conformitate cu prevederile Deciziei Cadru [13] cu respectarea drepturilor fundamentale și principiilor juridice fundamentale consfințite în articolul 6 al TUE.

Un mandat de arestare european poate fi emis: în vederea punerii în executare a unor hotărâri judecătorești definitive pronunțate în proceduri penale și a unor hotărâri date în lipsă, care implică o privare de libertate sau o măsură de siguranță de cel puțin patru luni în statul membru de emiterie; pentru alte decizii judiciare executorii pronunțate în cadrul urmăririlor penale, care implică o privare de libertate și poartă asupra unei infracțiuni pasibile de o pedeapsă privativă de libertate sau de o măsură de siguranță de o durată maximă de cel puțin douăsprezece luni în Statul membru de emiterie [67, p. 206].

Mandatul european de arestare va putea fi transmis de autoritățile judiciare ale statului membru emitent direct autorității judiciare de executare, prin orice mijloc de transmitere sigur, care lasă o urmă scrisă, cu condiția ca autoritatea judiciară de executare să poată verifica autenticitatea acestuia.

În cazul în care locul unde se află persoana urmărită nu este cunoscut, transmiterea unui mandat de arestare european se poate efectua prin Sistemul Informatic Schengen, prin intermediul

sistemului de telecomunicații securizat al Rețelei Judiciare Europene, prin Ministerul Justiției, pe calea Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol) sau prin orice alt mijloc care lasă o urmă scrisă, în condiții care permit ca autoritatea judiciară de executare să poată verifica autenticitatea. Dacă autoritatea judiciară emitentă nu cunoaște autoritatea judiciară de executare, se va efectua cercetarea necesară, inclusiv prin punctele de contact ale Rețelei Judiciare Europene sau prin direcția de specialitate a Ministerului Justiției (Direcția Drept Internațional și Tratatate), pentru a obține informațiile necesare de la statul membru de executare.

În cazul în care se cunoaște locul unde se află persoana urmărită, autoritatea judiciară a statului membru emitent poate transmite mandatul european de arestare direct autorității judiciare de executare. Autoritatea judiciară emitentă poate să solicite introducerea semnalmentelor persoanei în cauză în Sistemul de Informații Schengen (SIS), prin intermediul Sistemului Informatic Național de Semnalmente. Semnalmentul introdus în Sistemul Informatic Schengen echivalează cu un mandat european de arestare, dacă este însoțit de informațiile prevăzute în anexă. Cu titlu tranzitoriu, până la data la care Sistemul Informatic Schengen va avea capacitatea de a transmite toate informațiile menționate în anexă, semnalmentul echivalează cu un mandat de arestare european în așteptarea trimiterii originalului.

Dacă autoritatea judiciară emitentă nu cunoaște autoritatea judiciară de executare, se va efectua cercetarea necesară, inclusiv prin punctele de contact ale Rețelei Judiciare Europene sau prin direcția de specialitate a Ministerului Justiției, pentru a obține informațiile necesare de la statul membru de executare.

Ulterior transmiterii mandatului european de arestare, autoritatea judiciară româna emitentă poate transmite orice informații suplimentare necesare pentru executarea mandatului. Autoritățile judiciare emitente române transmit o copie a mandatului european de arestare Ministerului Justiției.

Atunci când s-a emis un mandat european de arestare, autoritatea judiciară emitentă va putea solicita autorității judiciare de executare, înainte ca aceasta să se fi pronunțat asupra predării definitive, predarea temporară a persoanei urmărite, în vederea audierii sale, sau va putea solicita să fie autorizată luarea declarației acestei persoane pe teritoriul statului membru de executare. Dacă autoritatea judiciară de executare, după ce a aprobat predarea persoanei urmărite, dispune suspendarea predării până la terminarea unui proces în curs sau până la executarea pedepsei aplicate în statul de executare a mandatului pentru o faptă diferită de cea care face obiectul mandatului european de arestare, autoritatea judiciară emitentă va putea solicita predarea temporară a persoanei în vederea audierii sale sau a judecății.

În termen de cel mult 24 de ore de la reținere persoana solicitată este prezentată instanței competente. Instanța informează persoana solicitată asupra existenței unui mandat european de arestare împotriva sa, asupra conținutului acestuia, asupra posibilității de a consimți la predarea către statul membru emitent, precum și cu privire la drepturile sale procesuale. Instanța dispune arestarea persoanei solicitate prin încheiere motivată. Persoana arestată este depusă în arestul poliției. Instanța comunică autorității judiciare emitente arestarea persoanei solicitate.

Instanța procedează la audierea persoanei solicitate în termen de cel mult 48 de ore de la arestarea acesteia. Persoana arestată va fi întrebată, mai întâi, asupra consimțământului la predare. Instanța se asigură că persoana arestată a consimțit voluntar și în deplină cunoștință de consecințele juridice ale consimțământului, în special asupra caracterului irevocabil al acestuia. În același fel procedează și în cazul renunțării la efectele regulii specialității.

Dacă persoana arestată consimte la predare se întocmește un proces-verbal care va fi semnat de persoana solicitată, membrii completului de judecată, reprezentantul Ministerului Public și de grefier. În același proces-verbal se consemnează, dacă este cazul, și renunțarea la drepturile conferite de regula specialității.

Dacă persoana arestată nu consimte la predare, instanța procedează la audierea acesteia. Opoziția persoanei solicitate la predare se poate baza numai pe existența unei erori cu privire la identitatea acesteia sau a unui motiv de refuz al executării mandatului european de arestare. Instanța poate fixa, un termen pentru administrarea probelor propuse de persoana arestată și de procuror sau pentru transmiterea unor informații suplimentare de către autoritatea judiciară emitentă, cu privire la cauzele de refuz sau de condiționare a predării.

În cursul procedurii, instanța, ascultând și concluziile procurorului dispune, la fiecare 30 de zile, prin încheiere, asupra menținerii măsurii arestării sau punerii în libertate a persoanei solicitate, în acest din urmă caz, luând toate măsurile necesare pentru a evita fuga persoanei solicitate.

Persoana arestată are dreptul de a fi informată cu privire la conținutul mandatului european de arestare. Persoana arestată are dreptul de a fi asistată de un apărător ales sau numit din oficiu de instanță. În situația în care aceasta nu înțelege sau nu vorbește limba română, are dreptul la interpret, asigurat gratuit de către instanță.

Mandatul de arestare european va conține următoarele informații: identitatea persoanei urmărite; autoritatea judiciară de emitere; faptul că există sau nu o sentință definitivă sau orice altă decizie judiciară; faptul că mandatul rezultă sau nu dintr-o hotărâre; natura și calificarea juridică a infracțiunii; descrierea circumstanțelor în care infracțiunea a fost comisă; inclusiv momentul și locul comiterii sale și gradul de participare la infracțiune a persoanei urmărite; pedeapsa, dacă e vorba de o hotărâre definitivă, sau, în absență, scara de sancțiuni prescrisă, în măsura posibilului;

celelalte consecințe ale infracțiunii, dacă persoana urmărită a fost deja arestată pentru aceeași infracțiune și a fost lăsată în libertate sau a fost pusă în libertate după o perioadă de detenție provizorie cu condiția de a se face reprezentată sau dacă persoana a scăpat din închisoare.

Mandatul de arestare european trebuie tradus în limba oficială sau în una din limbile oficiale ale statului membru executor.

Dacă persoana arestată consimte să se predea, consimțământul respectiv și, dacă este cazul, renunțarea expresă la dreptul derivat din “regula specialității”, se va da în fața autorității judiciare executoare, în conformitate cu legea internă a statului membru executor.

Fiecare stat membru va adopta măsurile necesare pentru a se asigura că, atât consimțământul și, dacă este cazul, renunțarea, sunt luate astfel încât să rezulte că persoana în cauză le-a dat voluntar și în deplină cunoștință a consecințelor. În acest scop, persoana solicitată va avea dreptul la avocat.

Consimțământul și, dacă este cazul, renunțarea, vor fi înregistrate formal în conformitate cu procedura prevăzută de legea internă a statului membru executor.

În principiu, consimțământul nu poate fi revocat. Fiecare stat membru poate prevedea că, consimțământul și, dacă este cazul, renunțarea pot fi revocate, în conformitate cu regulile aplicabile conform legii interne. Un stat membru care dorește să aibă recurs la această posibilitate va informa în consecință Secretariatul General al Consiliului la adoptarea prezentei Decizii Cadru și va specifica procedura prin care va fi posibilă revocarea consimțământului și orice modificare a acesteia.

Autoritatea judiciară executoare va decide, în limită de timp și în condițiile definite în Decizia Cadru [13], dacă persoana urmează să fie predată.

Autoritatea judiciară emitentă poate în orice moment să transmită autorității judiciare executoare orice informații suplimentare utile.

Un mandat de arestare european va fi tratat și va fi executat de urgență. În cazurile în care persoana solicitată consimte la predarea sa, decizia definitivă de executare a mandatului de arestare european va fi luată în termen de 10 zile după ce s-a dat consimțământul. În alte cazuri, decizia definitivă de executare a mandatului de arestare european va fi luată în termen de 60 zile după arestarea persoanei solicitate. Dacă în cazuri specifice mandatul de arestare european nu poate fi executat în limitele de timp precizate anterior, autoritatea judiciară executoare va informa imediat autoritatea judiciară emitentă despre aceasta, arătând motivele de întârziere.

3.2. Cooperarea internațională a României, ca stat membru al UE, în vederea prevenirii și combaterii criminalității organizate transnaționale

De la adoptarea Tratatului de la Amsterdam, unul dintre obiectivele esențiale ale UE 1-a constituit crearea unui spațiu al „*libertății, securității și justiției*” în acest sens, sintagmele menționate pot fi descrise astfel:

În materia dreptului penal, Tratatul UE stipulează faptul că trebuie să existe o cooperare, care să se desfășoare rapid, că trebuie evitat conflictul dintre jurisdicții și că este necesară adoptarea de măsuri pentru facilitarea extrădării inculpaților.

Spațiul justiției are ca fundament, în fiecare stat al UE, existența unei puteri judecătorești independente și magistrați bine pregătiți. Pe lângă aceasta, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și penală, precum și asigurarea acelorași garanții în cadrul procedurilor vor trebui să asigure același sens al justiției pentru toți cetățenii statelor membre.

În ceea ce privește România, schimbările politice importante intervenite în sud-estul Europei au produs modificări majore în sistemele sociale și economice ale statelor din regiune, fapt ce a dus la o reanalizare a măsurilor de combatere a criminalității transfrontaliere.

Criminalitatea organizată transnațională în sud-estul Europei a evoluat semnificativ, reușind să depășească granițele naționale ale statelor din regiune, iar lupta împotriva acestui fenomen numai la nivel național și-a dovedit limitele, fapt pentru care cooperarea internațională la nivelul agențiilor de aplicare a legii a devenit un element esențial.

Aceste caracteristici dominante ale climatului internațional au avut rolul de a favoriza și de a încuraja accelerarea și finalizarea proceselor interne de reformă atât de necesare pentru îndeplinirea criteriilor de integrare europeană și euroatlantică.

Accentuarea interdependențelor multiple dintre state, globalizarea și liberalizarea schimburilor de orice fel - de la cele comerciale la cele informaționale - au făcut tot mai dificilă o disociere într-un mediu globalizat, în care riscurile interne și externe se pot genera și potența în mod reciproc.

Cu toate că liberalizarea este un factor esențial pentru succesul tranziției, aceasta a creat, totodată, un climat fertil pentru activități economice ilicite. În acest sens, grupurile organizate criminale au speculat contextul nesigur al economiei în tranziție, iar granițele deschise, piețele în formare și noua tehnologie au facilitat extinderea sferei de activități ilegale, atât în ceea ce privește tipurile de activități în care sunt implicate, cât și profiturile uriașe.

Aceste organizații sunt îndrăznețe, energice și flexibile, profită de noile oportunități și îi întâmpină pe nou-veniți cu rețele eficiente, conferind fenomenului de crimă organizată transnațională o nouă dimensiune geopolitică, un caracter, o logică, o structură și sisteme de

sprijin proprii, în condițiile păstrării unor trăsături specifice interconexiunilor complementare politicii și economiei globale.

O parte a cetățenilor români, uzitând de dreptul la libera circulație, au săvârșit fapte penale în afara teritoriului național, pentru ca, ulterior, în baza „experienței” acumulate, să inițieze pe teritoriul României forme organizate de criminalitate deja existente în alte zone geografice [82, p. 216-217].

Conștientizarea fenomenului crimei organizate transnaționale, asemeni unei amenințări crescânde la adresa securității și ordinii generale, naționale și internaționale, reclamă atenția și efortul concertat al tuturor statelor, care trebuie să găsească soluțiile optime de cooperare și alocare a mijloacelor și resurselor necesare pentru a o putea preveni și combate eficient.

În acest scop, au fost încheiate acorduri și înțelegeri de cooperare, cu un accent deosebit pe realizarea unei colaborări cât mai operative, în principal, prin instituirea unor căi și canale de schimb de informații și de date operative, care să permită contracararea rapidă și eficientă a acestor activități ilicite.

Statele membre ale UE și cele candidate la aderare reprezintă principalii vectori ai luptei împotriva criminalității, fiind puternic angajate din punct de vedere logistic, operațional și financiar în combaterea acestui flagel.

Noțiunea de “Cooperare polițienească europeană” presupune: studii de identificare corectă a amenințărilor; coordonarea acțiunilor instituțiilor implicate; potențarea și creșterea eficienței schimbului de informații; armonizarea legislației penale și procedurale a statelor europene; asigurarea flexibilității și interoperabilității instituțiilor; asistență juridică în materie penală; derularea și executarea unor acte procedurale solicitate prin comisii rogatorii; schimbul de date și informații operative cu caracter polițienesc; cooperarea directă între polițiile diferitelor state europene.

Dezideratele cooperării judiciare și a celei polițienești se realizează, începând cu 1970, sub necesitatea cooperării în fața amenințărilor comune și capătă cadrul legal formal prin constituirea celui de-al treilea pilon Justiție și Afaceri Interne (JAI), care a fost adoptat prin Tratatul de la Maastricht ce a intrat în vigoare din 1993. În efortul de a asigura o singură piață europeană și o singură cetățenie europeană, sub JAI s-a dezvoltat o arhitectură instituțională complexă și o varietate de instrumente legale.

Primii pași către cooperarea polițienească s-au făcut datorită necesității cooperării în cadrul Comunității Europene împotriva amenințării terorismului. Astfel, în cadrul Consiliului European de la Roma, din 1 decembrie 1975, s-a hotărât constituirea Grupului TREVI, format din reprezentanți ministeriali.

Scopul Grupului era de a stabili modalități de cooperare și schimb de informații cu privire la amenințările teroriste și de a facilita dezvoltarea de strategii complementare ale statelor membre în lupta antiteroristă. Începând cu 1985, Grupului TREVI i s-a extins activitatea și asupra imigrației ilegale și combaterii criminalității organizate. Grupul TREVI a dezvoltat politica JAI, în special în probleme de contraterorism (TREVI I), cooperare polițienească (TREVI II), lupta împotriva criminalității internaționale (TREVI III) și eliminarea frontierelor (TREVI 1992).

Sistemul Schengen a introdus ofițerii de legătură între statele semnatare, care să coordoneze schimbul de informații cu privire la migrația ilegală, criminalitatea organizată, traficul de droguri și terorismul. A fost introdus dreptul de a urmări persoanele suspecte și pe teritoriul statelor membre.

În anul 1992, odată cu semnarea Tratatului de la Maastricht, JAI încorporează și organizează cooperarea privind nouă probleme de interes comun: azilul; trecerea frontierelor externe; imigrarea; politica privind naționalii din celelalte țări; lupta împotriva drogurilor și a consumului de droguri; lupta împotriva fraudelor internaționale; cooperarea judiciară în materie civilă; cooperarea judiciară în materie penală; cooperarea polițienească și vamală, inclusiv crearea Europol-ului.

Odată cu semnarea Tratatului de la Amsterdam, în 1997, au fost definite mai clar obiectivele fiecărui stat membru și ale autorităților implicate în dezvoltarea cooperării polițienești. De asemenea, politica Justiție și Afaceri Interne (JAI) a fost cristalizată într-un nou concept: „un spațiu al libertății, securității și justiției” care a fost implementat prin Programul de la Tampere, adoptat de Consiliul European, în 1999, pentru o perioadă de 5 ani. Prin concluziile de la Tampere se creează și EUROJUST (compus din procurori, magistrați și ofițeri de poliție) pentru a facilita coordonarea autorităților de urmărire penală și susținerea investigațiilor criminale în domeniul criminalității organizate.

La 5 noiembrie 2004, Consiliul a adoptat un nou program cunoscut ca „Programul de la Haga”, pentru realizarea în Uniunea Europeană a unui spațiu de justiție, securitate și libertate pentru următorii 5 ani.

În prezent, cadrul juridic european de cooperare polițienească este dat de articolele 29 și 30 (K.1 și K.2) ale Tratatului Uniunii Europene și de articolul 135 (116) al Tratatului privind Constituția Europeană, iar Comisia a stabilit următoarele priorități de acțiune:

- crearea de structuri de coordonare la nivel european, în domeniile: informației operative (Europol); comunicării interpersonale a top-managerilor (Task-Force-ul European al Șefilor de Poliție); pregătirii personalului (Colegiul European de Poliție); participării la eforturile de peacekeeping (Forța Europeană de Reacție Rapidă);

- prevenirea criminalității organizate transnaționale prin promovarea celor mai bune practici și suținerea Forum-ului de Prevenire a Criminalității;
- implementarea măsurilor prevăzute pentru poliție din Convenția Schengen, cu privire la Libertatea de Circulație;
- combaterea huliganismului la evenimentele sportive majore;
- combaterea terorismului.

EUROPOL-UL este organizația care se ocupă de aplicarea legii în cadrul Uniunii Europene și care operează cu informațiile referitoare la criminalitate. Obiectivul său este acela de a îmbunătăți eficacitatea și cooperarea autorităților competente din statele membre în ceea ce privește prevenirea și combaterea formelor grave de crimă transnațională organizată și de terorism. Europol-ul are misiunea de a-și aduce o contribuție semnificativă la acțiunea UE de aplicare a legii împotriva crimei organizate și a terorismului, concentrându-și eforturile asupra organizațiilor criminale [14].

Înființarea organizației EUROPOL a fost convenită prin Tratatul de la Maastricht privind UE din 7 februarie 1992. Având sediul la Haga, în Olanda, EUROPOL a început să-și desfășoare activitatea pe 3 ianuarie 1994 sub denumirea de Unitatea Droguri EUROPOL (EDU), acțiunile sale fiind limitate la lupta împotriva drogurilor. Treptat, s-au adăugat și alte domenii importante de criminalitate. Ulterior, mandatul EUROPOL-ului s-a extins pentru a cuprinde toate formele grave de criminalitate internațională, așa cum sunt enumerate în Anexa la Convenția EUROPOL. Convenția EUROPOL a fost ratificată de toate statele membre și a intrat în vigoare la 1 octombrie 1998. În urma adoptării mai multor hotărâri cu caracter juridic cu privire la Convenție, EUROPOL-ul a început să își desfășoare toate activitățile în data de 1 iulie 1999.

EUROPOL -ul sprijină activitățile de aplicare a legii desfășurate de statele membre, îndreptate în special împotriva: traficului ilegal de droguri; rețelelor ilegale de imigrație; terorismului; falsificării banilor (falsificarea monedei euro) și a altor mijloace de plată; traficului cu ființe umane, inclusiv pornografia infantilă; traficului ilegal cu vehicule; spălării banilor.

În plus, principalele priorități ale EUROPOL-ului includ infracțiunile împotriva persoanelor, infracțiunile financiare și infracțiunile cibernetice. Aceasta se aplică atunci când este implicată o structură de crimă organizată și sunt afectate două sau mai multe state membre.

EUROPOL-ul oferă sprijin prin:

- Facilitarea schimbului de informații, potrivit legii naționale, dintre ofițerii de legătură ai EUROPOL-ului. Ofițerii de legătură sunt detașați pe lângă EUROPOL de către statele membre ca reprezentanți ai agențiilor naționale ce se ocupă de aplicarea legii din aceste state.

- Oferirea de analize operative în vederea sprijinirii operațiunilor.
- Elaborarea de rapoarte strategice (de ex. evaluarea amenințării) și analiza activităților criminale pe baza informațiilor și a datelor oferite de statele membre și de terți.
- Oferirea de expertiză și sprijin tehnic pentru anchetele și operațiunile realizate în cadrul UE, sub supravegherea și cu răspunderea legală a statelor membre interesate.

EUROPOL-ul activează și în domeniul promovării analizei criminalistice și a armonizării tehnicilor de anchetă din cadrul statelor membre.

În Convenția EUROPOL se stipulează că EUROPOL-ul va înființa și păstra un sistem computerizat pentru a permite introducerea, accesul și analizarea datelor. Convenția prevede un cadru strict pentru a garanta protejarea drepturilor persoanelor și a datelor, precum și controlul, supravegherea și siguranța acestora din urmă.

Sistemul computerizat al EUROPOL-ului (TECS) are trei componente principale: un sistem informațional; un sistem de analiză; un sistem de index.

Dat fiind că activitățile ce țin de crima organizată la nivel internațional nu se opresc la granițele naționale, EUROPOL-ul și-a îmbunătățit cooperarea privind aplicarea legii internaționale prin negocierea de acorduri operative bilaterale sau strategice cu alte state și organizații internaționale, după cum urmează: Albania, Banca Centrală Europeană, Biroul ONU privind Drogurile și Criminalitatea, Bosnia-Herțegovina, Canada, Centrul European de Monitorizare a Drogurilor și Dependentei de Droguri, Columbia, Comisia Europeană, inclusiv Oficiul European Anti-Fraudă (OLAF), Croația, Elveția, EUROJUST, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei, INTERPOL, Islanda, Moldova, Norvegia, Organizația Mondială a Vămirilor, Rusia, Statele Unite ale Americii și Turcia.

O importanță covârșitoare în activitatea de prevenire și combaterea criminalității organizate transnaționale o are Cooperarea polițienească în cadrul Convenției de aplicare a acordului de la Schengen. Acordul privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune a fost încheiat la data de 14.06.1985, în localitatea Schengen (Luxemburg), de către cele cinci state membre fondatoare a spațiului de libertate, securitate și justiție, respectiv: Belgia, Franța, Luxemburg, Olanda și Germania.

Având în vedere avantajele deosebite aduse cetățenilor din cele cinci state semnatare și fondatoare ale Acordului de la Schengen, noi state s-au alăturat acestora, astfel: Spania și Portugalia - 1991; Italia și Grecia - 1992; Austria -1995; Danemarca, Suedia și Finlanda - 1996; Norvegia și Islanda - 2001; acestea din urmă au încheiat un acord de cooperare cu părțile contractante. Odată cu aderarea la Uniunea Europeană, în 2004, toate cele zece state membre și-au concentrat eforturile pentru îndeplinirea criteriilor de accedere la Spațiul Schengen. Nouă din

cele zece state membre, respectiv: Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia, Cehia, Ungaria au aderat la Acordul de la Schengen în anul 2007 - prin intermediul copiei naționale a Sistemului Informatic Schengen - Portugalia, în cadrul Proiectului SISone4all, fiind considerată o soluție temporară pentru ieșirea din impas. Astfel, începând cu decembrie 2007-până în prezent, Spațiul Schengen este alcătuit din 25 de state membre. Cipru a preferat să facă parte din Spațiul Schengen după operaționalizarea Sistemului Informatic Schengen II.

Convenția de Aplicare a Acordului de la Schengen reprezintă esența cadrului comunitar relevant pentru cooperarea polițienească internațională a statelor membre care presupune în special: asistență reciprocă în scopul prevenirii și descoperirii infracțiunilor; supraveghere transfrontalieră; urmărire transfrontalieră; comunicarea informațiilor în cazuri particulare în scopul prevenirii pe viitor a infracțiunilor împotriva ordinii și siguranței publice sau a amenințărilor la adresa acestora; schimb de informații în scopul efectuării eficiente a controalelor și supravegherii la frontierele externe; numirea de ofițeri de legătură; intensificarea cooperării polițienești în regiunile de frontieră prin încheierea de înțelegeri și acorduri bilaterale; crearea și întreținerea unui sistem informatic comun, SIS (conform Titlului IV din cadrul Convenției de aplicare a Acordului de la Schengen).

Cooperare în domeniul prevenirii criminalității organizate transnaționale se realizează în baza principiul asistenței reciproce între autoritățile de poliție în scopul prevenirii și descoperirii infracțiunilor. O astfel de cooperare între autoritățile de poliție, fără implicarea autorităților judiciare, când există motive de suspiciune sau apar pericole concrete, se va realiza, în principal, prin măsuri, precum cele enumerate în continuare: identificarea proprietarilor și șoferilor vehiculelor; investigații privind permisele de conducere; localizarea reședinței și a împrejurimilor; identificarea abonaților rețelelor de telecomunicații (telefon, fax și internet), dacă aceste informații sunt accesibile publicului; obținerea de informații de la persoanele care acordă sprijin poliției *în mod voluntar*; identificarea persoanelor; transmiterea de informații operative polițienești din bazele de date sau dosarele poliției, în conformitate cu prevederile legale relevante ce se aplică protecției datelor; pregătirea de planuri și coordonarea măsurilor de căutare, precum și inițierea de căutări în cazuri *urgente* (independent de căutările SIS); stabilirea originii bunurilor, în particular arme și vehicule; examinarea probelor (cum ar fi pagubele produse vehiculelor în accidente cu fuga de la locul faptei, corecturi în documente etc.). Acest principiu poate fi implementat prin acorduri bilaterale sau înțelegeri între statele vecine.

Solicitările de asistență trebuie să îndeplinească următoarele **condiții**: trebuie să fie autorizate de legislația națională a statului căruia îi sunt adresate; trebuie să se încadreze în limitele competențelor autorităților în cauză implicate; competența nu trebuie să fie limitată la

autoritățile judiciare sau să necesite aprobarea acestora; implementarea solicitării nu trebuie să implice aplicarea unor măsuri coercitive; informațiile scrise pot fi folosite ca probe doar cu consimțământul dinainte exprimat al autorităților judiciare ale statului căruia îi sunt adresate solicitările.

Ca regulă, cererile de asistență și răspunsurile la acestea trebuie schimbate între autoritățile centrale responsabile cu cooperarea polițienească internațională. În cazul României, autoritatea centrală responsabilă cu cooperarea polițienească internațională, conform OUG nr. 103/2006, aprobată prin Legea nr. 104/2007 [34], a fost desemnat Centrul de Cooperare Polițienească Internațională din cadrul Ministerului Administrației și Internelor. În cazurile urgente, cererile de asistență pot fi adresate direct autorităților competente ale statului implicat, care pot răspunde direct. În astfel de cazuri, autoritatea solicitantă trebuie să notifice imediat autoritatea centrală a statului căruia îi este adresată solicitarea cu privire la această cerere directă. Este recomandat ca propria autoritate centrală să fie notificată concomitent.

Conform art. 40 din Convenția Schengen [7], autoritățile de poliție și, pentru infracțiunile care le aduc atingere, autoritățile vamale ce acționează în limita atribuțiilor lor, pot continua o operațiune de supraveghere inițiată în propria țară și pe teritoriul altui stat Schengen, acțiune supusă unor condiții stricte și acordului statului pe teritoriul căruia se desfășoară supravegherea.

În România, conform art. 170², alin. 1 din Legea nr. 302/2004 cu modificările și completările ulterioare, autoritatea centrală competentă a primi cererile de supraveghere transfrontalieră este ***Parchetul de pe lângă înalta Curte de Casație și Justiție*** în faza de urmărire penală, iar Ministerul Justiției, în faza de judecată [34].

Conform art. 41 al Convenției Schengen ofițerii care efectuează urmărirea unei persoane pot continua această urmărire și pe teritoriul unui stat Schengen cu care statul lor are o frontieră terestră comună [7].

Această situație, pentru care nu se cere o autorizare anterioară, este supusă unor condiții foarte stricte și unor înțelegeri clar stabilite, care pot fi de natură generală, sau specifice pentru fiecare stat fiind prevăzute în declarații unilaterale. Conform Convenției Schengen, fiecare stat este liber să aleagă între două opțiuni privind infracțiunile care pot da naștere la urmărire și este liber să restricționeze atribuțiile ofițerilor care efectuează urmărirea (dacă au sau nu competența de a opri și interoga, restricții cu privire la scopul și durata urmăririi).

Totuși, există trei tipuri de restricții care pot fi impuse în ceea ce privește competența de a efectua urmărirea, fiecare stat fiind liber să aleagă:

➤ restricție *teritorială*: unele state *autorizează* urmărirea pe întregul teritoriu, altele o

autorizează doar pentru un anumit număr de km după trecerea frontierei;

➤ restricție *temporară*: se poate cere ca urmărirea să fie suspendată după ce a trecut o anumită perioadă de timp determinată;

➤ restricție referitoare la *atribuțiile ofițerilor* care efectuează urmărirea: unele state îi autorizează pe aceștia să oprească și să interogheze, altele nu. Acest lucru nu afectează dreptul de a efectua o arestare în statul pe al cărui teritoriu se desfășoară urmărirea, când infractorul este prins în flagrant delict. Diferitele situații legale și restricții impuse de fiecare stat sunt însă aduse la cunoștința tuturor statelor implicate.

Ordine și siguranță publică (*Convenția Schengen, art. 46*). Scopul este de a sprijini cooperarea în vederea menținerii ordinii și siguranței publice. Cooperarea se va aplica, *inter alia*, evenimentelor cu un număr mare de persoane, din mai multe țări, adunate într-unul sau mai multe state, în cazul în care principalul scop al prezenței poliției este de a menține ordinea și siguranța publică și de a preveni comiterea de infracțiuni. Astfel de exemple sunt evenimentele sportive, concertele rock, demonstrațiile și ambuteiajele rutiere. Acest tip de cooperare nu se va limita doar la evenimentele de mare anvergură, ci se poate aplica și în cazul deplasărilor și activităților care implică concentrarea de persoane, indiferent de numărul acestora, care ar putea reprezenta o amenințare la adresa ordinii și siguranței publice. Cooperarea *nu* se va limita la statele vecine, ci se poate realiza și între statele care nu au o frontieră comună, precum și între statele de tranzit.

Schimbul de informații va avea loc prin intermediul unei autorități centrale desemnate în acest scop. Autoritățile centrale își vor oferi reciproc informații, la cerere sau nu, dacă apar circumstanțe sau grupuri mari de persoane care se deplasează prin sau către alte state Schengen și pot amenința ordinea și siguranța publică. Pe cât posibil, informațiile vor fi furnizate *într-o fază* incipientă. De asemenea, cooperarea practică se poate realiza prin: numirea și schimbul de ofițeri de legătură ad-hoc; coordonarea ad-hoc a operațiunilor în cazuri specifice; crearea ad-hoc a unor centre comune de coordonare și comandă.

În cadrul Acordului de aplicare a Convenției de la Schengen se stabilește obligativitatea înființării unui sistem informatic centralizat, denumit SIS (Sistemul Informatic Schengen) care, pentru a fi eficient, trebuie susținut de copii naționale la nivelul fiecărei structuri naționale centrale de aplicare a legii. Sistemul central stabilit la Strasbourg a fost conectat simultan la sistemele naționale create în scopul de a evidenția, în orice moment, situația operativă a infracțiunilor de un anumit gen și de a oferi posibilitatea suplimentării cu informații operative relevante în momentul descoperirii unei noi alerte, indiferent de localizarea acesteia. Structura desemnată a oferi acest tip de informații suplimentare a fost denumită SIRENE, un acronim al

definiției activității pe care acesta o îndeplinea: „Supplementary Information Requested at the National Entries”- informații suplimentare solicitate la intrările naționale. Ideea creării unui sistem de mesagerie electronică în regim de funcționare permanentă, la nivelul fiecărui stat semnatar al Acordului de la Schengen și interconectarea acestuia la bazele de date naționale de interes polițienesc a reprezentat urmarea firească a creării unui sistem monitorizat de înregistrare a infracțiunilor semnalate de polițiile sau autoritățile vamale naționale, în condițiile impuse de ridicarea controalelor la frontierele interne ale statelor membre Schengen.

Biroul SIRENE reprezintă structura specializată în schimbul de informații suplimentare aferente semnalărilor privind persoanele și obiectele din Sistemul Informatic Schengen, conduita de urmat de către autoritățile naționale, în cazurile în care persoanele și obiectele respective sunt descoperite ca urmare a căutărilor automate efectuate în sistem, precum și cele necesare asigurării cooperării polițienești internaționale, în conformitate cu art. 39-41, 46 din CAAS, înființarea unui astfel de serviciu specializat este o condiție necesară și obligatorie pentru accederea, ca stat membru, la Convenția de aplicare a Acordului de la Schengen.

În ceea ce privește Biroul SIRENE România, acesta a fost înființat în 2004, regăsindu-se în cadrul Centrului de Cooperare Polițienească Internațională, platformă națională unică, specializată în schimbul de date și informații operative în domeniul prevenirii și combaterii criminalității transfrontaliere, care cuprinde toate canalele de cooperare polițienească internațională (INTERPOL, SECI, EUROPOL, SIRENE, atașatii de afaceri interne și ofițerii de legătură români și străini), cu respectarea principiului „o singură cale de intrare, o singură cale de ieșire a informației”.

România este membru cu drepturi depline al EUROPOL, organism prin care realizează un schimb de date și informații ce vizează infracțiuni financiare, trafic de droguri și de ființe umane, contrabandă, omoruri și răpiri. De asemenea colaborează și pentru rezolvarea unor infracțiuni grave asupra proprietății, trafic de materiale nucleare și radioactive, infracțiuni contra mediului, furturi și terorism, cu accent pe grupările infracționale implicate.

Unitatea Națională EUROPOL a fost înființată în cadrul unei convenții de twinning ce s-a derulat în perioada 1 ianuarie-22 iunie 2005, în urma semnării de către România, la data de 25 noiembrie 2003 a Acordului privind cooperarea României și Oficiul European de Poliție – EUROPOL.

Cooperarea mai vizează și schimbul de informații în vederea verificării, completării și valorificării pe căile cele mai adecvate a cunoștințelor de specialitate, a raportărilor de situații generale, proceduri de investigare, metode de prevenire a criminalității, consultanță și sprijin în investigațiile individuale.

Așadar, în Monitorul Oficial nr.498 din 2.06.2004 a fost publicată Legea nr.197/25.05.2004 pentru ratificarea Acordului privind cooperarea dintre România și Oficiul European de Poliție, semnat la București la 25 noiembrie 2003.

UE și România au lansat, în data de 3 septembrie 2004, un nou proiect de înfrățire instituțională, la eveniment au participat: Delegația Comisiei Europene, Punctul Național Focal, Centrul Olandez pentru Cooperare Internațională Polițienească, Ministerul Federal de Interne din Austria, Ministrul de Interne al României și ambasadorul Olandei la București.

Proiectul a avut la bază acordul de cooperare între Guvernul României și Biroul European de Poliție, semnat la București în 25 noiembrie 2003, ce a permis înființarea unei Unități Naționale EUROPOL și alinierea legislației române din domeniu aquis-ul comunitar.

Înțelegerea a mai vizat intensificarea – prin intermediul EUROPOL – a cooperării între statele membre ale UE și România în combaterea formelor grave ale infracționalității transfrontaliere. Punctul Național Focal va fi singura instituție din România care va comunica cu EUROPOL.

În perioada celor 12 luni de desfășurare a proiectului experți din statele membre ale UE au lucrat împreună cu partenerii români, pentru a întări structurile necesare și capacitatea operațională a Punctului Național Focal în domeniile cooperării internaționale polițienești.

România a desemnat Punctul național focal al Ministerului Administrației și Internelor (Punctul Național Focal) să acționeze ca punct național de contact între EUROPOL și alte autorități competente din România.

Întâlnirile la nivel înalt între EUROPOL și autoritățile competente din România se vor desfășura cel puțin o dată pe an și ori de câte ori este necesar să se discute probleme referitoare la prezentul acord și la cooperare, în general. Un reprezentant al Punctului național focal ar putea fi invitat să participe la întâlnirile șefilor unităților naționale EUROPOL.

Autoritățile competente de aplicare a legii din România, responsabile potrivit legislației naționale, pentru prevenirea și combaterea infracțiunilor sunt: Ministerul Administrației și Internelor, Inspectoratul General al Poliției Române, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, Direcția Generală de Informații și Protecție Internă, Comandamentul Național al Jandarmeriei, Ministerul Finanțelor Publice, Direcția Generală a Vămilei, Serviciul Român de Informații, Direcția pentru Prevenirea și Combaterea Terorismului, Ministerul Public, procurorii.

România va notifica EUROPOL despre orice schimbări operate în această listă, în termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a respectivelor modificări și va furniza EUROPOL, la cererea acestuia, prin intermediul Punctului național focal, toate informațiile referitoare la

organizarea internă, atribuțiile și sistemele de protecție a datelor personale ale autorităților competente.

Schimbul de informații dintre părțile contractante se va desfășura numai în scopul și în conformitate cu prevederile prezentului acord și va avea loc între EUROPOL și Punctul național focal. Părțile contractante vor lua măsurile necesare pentru ca schimbul de informații să se desfășoare în permanență. România va asigura existența unei legături directe între Punctul național focal și autoritățile competente. Toate comunicările dintre România și EUROPOL se vor face în limba engleză.

România va notifica EUROPOL, scopul pentru care a fost furnizată respectiva informație și orice restricții privind folosirea, ștergerea sau distrugerea acesteia, inclusiv posibilele restricții de acces, în termeni generali sau specifici. În cazul în care necesitatea unor astfel de restricții devine evidentă după furnizarea informației, România va informa ulterior EUROPOL în legătură cu astfel de restricții.

După primire, EUROPOL va stabili cât mai curând posibil, dar nu mai mult de 6 luni de la primire, dacă și în ce măsură datele personale furnizate pot fi incluse în bazele de date ale EUROPOL. EUROPOL va notifica României cât mai curând posibil după ce s-a hotărât că datele personale nu vor fi incluse. Datele personale care au fost transmise vor fi șterse, distruse sau returnate, în cazul în care aceste date nu sunt sau nu mai sunt necesare pentru sarcinile EUROPOL ori în cazul în care nu s-a luat nici o hotărâre privind includerea lor în bazele de date EUROPOL, în termen de 6 luni de la primirea lor.

EUROPOL va fi responsabil de asigurarea accesului la datele personale, înainte de includerea lor în bazele de date ale EUROPOL, numai pentru un funcționar EUROPOL autorizat corespunzător, în scopul de a hotărâ dacă aceste date personale pot sau nu pot să fie incluse în bazele de date ale EUROPOL.

În cazul în care datele personale sunt transmise la cererea României, acestea pot fi folosite numai în scopurile ce însoțesc solicitarea. Dacă datele personale sunt transmise fără o anume solicitare, se va indica scopul pentru care au fost transmise aceste date personale, precum și orice restricție privind folosirea, ștergerea sau distrugerea acestora, inclusiv eventuale restricții de accesare, în termeni generali sau specifici. În schimb, în situația în care necesitatea unor astfel de restricții devine evidentă după furnizare, EUROPOL va informa ulterior România despre aceste restricții.

Măsurile tehnice și organizatorice de protecție a datelor personale primite de la EUROPOL sunt: interzicerea accesului persoanelor neautorizate la aparatura de procesare a datelor; prevenirea citirii, copierii, modificării sau ștergerii neautorizate a mediilor de date; prevenirea

introducerii neautorizate de date personale și cercetării, modificări sau ștergeri neautorizate a datelor personale stocate; prevenirea folosirii sistemelor de procesare automată a datelor de către persoane neautorizate care folosesc aparatura de comunicare a datelor; să asigure faptul că persoanele autorizate să folosească un sistem automatizat de procesare a datelor au acces numai la datele personale pentru care li s-a dat autorizația de acces; să asigure faptul că sunt posibile verificarea și stabilirea organismelor cărora le pot fi transmise datele personale folosind echipamentul de comunicare a datelor; să asigure faptul că ulterior este posibil să se verifice și să se stabilească ce date personale au fost introduse în sistemele automatizate de date sau de procesare și când și de către cine au fost introduse datele personale; să prevină citirea, copierea, modificarea sau ștergerea neautorizată a datelor personale în timpul transferului acestora sau pe timpul transportării mediilor de date; să asigure faptul că sistemul instalat poate, în cazul unei întreruperi, să fie imediat repus în funcțiune; să asigure faptul că sistemul funcționează impecabil, că apariția unor erori intervenite în funcționarea sistemului este imediat raportată și că asupra datelor personale stocate nu pot interveni influențe ale funcționării defectuoase a sistemului. Datele personale care evidențiază originea rasială, opțiunile politice sau religioase ori alte credințe sau care se referă la sănătate și viață sexuală, vor fi furnizate numai în cazurile absolut necesare și numai în completarea altor informații.

În cazul în care nu se mai garantează un nivel adecvat de protecție a datelor, nu se vor mai furniza nici un fel de date personale. În cazul în care EUROPOL observă că datele personale transmise sunt incorecte, nu mai sunt valabile ori nu ar fi trebuit să fie transmise, va informa Punctul național focal despre aceasta, care va confirma că datele vor fi corectate sau șterse. Păstrarea datelor personale transmise de EUROPOL nu va depăși 3 ani. Fiecare limită de timp va începe de la data la care are loc un eveniment care conduce la stocarea acelor date.

Atunci când informația este furnizată de EUROPOL, acuratețea informației va fi indicată, cât mai exact posibil, pe baza următoarelor criterii: informații despre a căror acuratețe nu există nici o îndoială; informații cunoscute personal de către sursă, dar necunoscute personal de către oficialul care le transmite; informații pe care sursa nu le cunoaște personal, dar care se coroborează cu alte informații deja obținute; informații pe care sursa nu le cunoaște personal și care nu pot fi coroborate.

Punctul național focal va informa EUROPOL când informațiile transmise la EUROPOL sunt corectate sau șterse. Punctul național focal va informa, de asemenea, EUROPOL, pe cât posibil, atunci când are motive să presupună că informația furnizată nu este exactă sau nu mai este actuală.

Atunci când Punctul național focal informează EUROPOL că a corectat sau a șters informația transmisă acestuia, EUROPOL va corecta sau va șterge informația respectivă. EUROPOL poate decide să nu șteargă informația în cazul în care, pe baza unor informații mai cuprinzătoare decât cele deținute de România, are în continuare nevoie să proceseze acea informație anunțând Punctul național focal despre faptul că informația respectivă este păstrată în continuare.

Dacă EUROPOL are motive să presupună că informația furnizată nu este exactă sau nu mai este actuală, va informa Punctul național focal care va verifica datele și va informa EUROPOL despre rezultatul respectivelor verificări. În cazul în care informația este corectată sau ștearsă de către EUROPOL, acesta va informa Punctul național focal asupra corecturii sau ștergerii.

Toate informațiile procesate de sau prin EUROPOL, cu excepția informațiilor marcate în mod expres sau clar recunoscute a fi informații publice, fac obiectul unui nivel primar de securitate în cadrul organizației EUROPOL, precum și în statele membre ale Uniunii Europene. Informațiile care fac obiectul doar al nivelului primar de securitate nu necesită marcajul specific al unui nivel de securitate EUROPOL, ci vor fi considerate ca informații EUROPOL.

Informațiile care necesită măsuri suplimentare de securitate fac obiectul unui nivel de securitate al României sau EUROPOL, care este indicat printr-un marcaj specific. Informațiilor le este atribuit un astfel de nivel de securitate numai dacă este strict necesar și numai pentru perioada necesară. Nivelurile de securitate se referă la ansambluri specifice de securitate, care oferă diferite niveluri de protecție, în funcție de conținutul informației și luându-se în considerare prejudiciile ce pot fi aduse, prin accesul neautorizat al informațiilor asupra intereselor părților contractante. Părțile contractante se obligă să ofere protecție echivalentă informației marcate cu un nivel de securitate în conformitate cu tabelul de echivalență a nivelurilor de securitate. România va asigura faptul că autorizațiile de acces și protejarea informațiilor marcate să fie respectate de către toate autoritățile competente cărora le-ar putea fi transmise informațiile. Fiecare parte va fi responsabilă pentru alegerea nivelului corespunzător de securitate pentru informațiile furnizate celeilalte părți. La alegerea nivelului de securitate, fiecare parte va ține cont de clasificarea informației potrivit legislației naționale sau reglementărilor care se pot aplica, precum și de necesitatea flexibilității.

Dacă oricare parte contractantă - pe baza unor informații aflate deja în posesia sa - ajunge la concluzia că nivelul de securitate ales necesită modificări, va informa cealaltă parte contractantă și va încerca să convină cu aceasta nivelul de securitate adecvat. Nici una dintre părțile contractante nu va specifica sau nu va schimba nivelul de securitate a informației

furnizate de cealaltă parte contractantă, fără acordul respectivei părți. Fiecare parte poate cere, în orice moment, modificarea nivelului de securitate atribuit informației pe care a furnizat-o, inclusiv o posibilă eliminare a unui astfel de nivel. Fiecare parte poate specifica perioada de timp pentru care se va aplica nivelul de securitate ales, și orice eventuale modificări ale nivelului de securitate după această perioadă.

Dacă informațiile, pentru care nivelul de securitate este modificat, au fost deja furnizate către unul sau mai multe state membre ale UE, EUROPOL va informa destinatarii, la cererea Punctului național focal, despre schimbarea nivelului de securitate.

Părțile convin să intensifice cooperarea, prin instituirea unuia sau mai multor ofițeri de legătură români, reprezentând România la EUROPOL.

EUROPOL va lua măsuri pentru ca toate înlesnirile necesare, cum ar fi spațiul pentru birou și echipamentele de telecomunicații, să fie puse la dispoziția respectivilor ofițeri de legătură, în sediul EUROPOL, pe cheltuiala EUROPOL.

Arhivele ofițerului de legătură vor fi inviolabile față de orice ingerință a oficialilor EUROPOL. Aceste arhive vor include toate evidențele, corespondența, documentele, manuscrisele, evidențele computerizate, fotografiile, filmele și înregistrările aparținând ofițerului de legătură sau deținute de către acesta.

România va asigura ofițerilor săi de legătură accesul rapid și, acolo unde este tehnic posibil, direct, la bazele de date naționale necesare pentru ca aceștia să își îndeplinească sarcinile, pe durata misiunii lor la EUROPOL.

Părțile pot conveni instalarea unuia sau mai multor ofițeri de legătură ai EUROPOL la Punctul național focal ale căror sarcini, drepturi și obligații precum și detalii privind desfășurarea activității lor și costurile aferente vor fi stabilite într-un acord separat.

Punctul național focal va lua măsuri pentru ca toate înlesnirile necesare, cum sunt spațiul pentru birou și echipamentele de telecomunicații, să fie puse la dispoziția respectivilor ofițeri de legătură, în sediul Punctului național focal, pe cheltuiala acestuia.

Pe teritoriul României, ofițerul de legătură al EUROPOL se va bucura de aceleași privilegii și imunități ca și cele stabilite pentru ofițerul român de legătură care își desfășoară activitatea la EUROPOL.

Dat fiind că activitățile ce țin de crima organizată la nivel internațional nu se opresc la granițele naționale, EUROPOL și-a îmbunătățit cooperarea privind aplicarea legii internaționale prin negocierea de acorduri operative bilaterale sau strategice cu alte state și organizații internaționale, după cum urmează: Columbia, Banca Centrală Europeană, Comisia Europeană, inclusiv Oficiul European Anti-Fraudă(OLAF), EUROJUST, Centrul European de Monitorizare

a Drogurilor și Dependenței de Droguri, Islanda, INTERPOL, Norvegia, Elveția, Turcia, Statele Unite ale Americii, Biroul ONU privind Drogurile și Criminalitatea, Organizația Mondială a Vămirilor, și Rusia. La data de 15 aprilie 1998, la Geneva, Comitetul de Agendă al SECI a aprobat proiectul propus de delegația României, intitulat „Prevenirea și Combaterea Criminalității Transfrontaliere”, ca parte a Programului privind facilitățile de comerț și transport. Mai târziu, la data de 26 mai 1999, s-a încheiat la București Acordul de cooperare pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, ratificat de țara noastră prin Legea nr. 208/1999. Negocierile dintre state au fost asistate de experți din SUA, OIPC-INTERPOL, OMV și au durat peste un an. S-au finalizat prin încheierea unui acord-cadru intitulat „Acordul de prevenire și combatere a infracționalității transfrontaliere în sud-estul Europei”, cunoscut și sub numele de „Acordul SECI”, care a intrat în vigoare la 1 februarie 2000.

Task Force-urile.

► Sunt instrumente importante de cooperare înființate și organizate la inițiativa unora dintre statele membre sau cu statut de observator, în concordanță cu Regulamentul General al Operațiunilor de tip Task-force al Centrului Regional SECI [156].

► Activitatea acestora se bazează pe Planul de Acțiune Anual al Centrului SECI, aprobat de țările și organizațiile participante cu un important suport de pregătire și logistic din partea statelor observatoare - în principal Germania;

► Membrii lor, care sunt reprezentanți ai agențiilor de aplicare a legii din domeniul vamal sau polițienesc ai statelor membre, cooperează prin schimb de informații operative în domeniul specific operațiunii.

● Exemple de acțiuni de tip task-force:

◇ în domeniul combaterii traficului de carne vie - coordonat de România, țară inițitoare;

◇ în domeniul combaterii infracțiunilor de natură financiară și cibernetică - coordonat de Macedonia și sprijinit de U.S. Secret Service;

◇ în domeniul combaterii traficului de droguri - coordonat de Bulgaria;

◇ în domeniul combaterii traficului de autovehicule furate - coordonat de Ungaria;

◇ în domeniul combaterii contrabandei și a fraudelor vamale - coordonat de Albania și Croația;

◇ în domeniul combaterii terorismului - coordonat de Albania, România și Turcia.

În ceea ce privește *activitatea operativă*, în urma analizării datelor statistice ale CCPI în semestrul 1/2007, s-a constatat că majoritatea cererilor sosite pe canalul de cooperare SECI provin din statele învecinate, respectiv Moldova, Bulgaria și Ungaria și că celelalte țări

reprezentate în cadrul Centrului Regional SECI au transmis către CCPI un număr scăzut de cereri de asistență.

La data de 2 decembrie 2005, a fost semnat la Bruxelles, Acordul privind cooperarea între România și EUROJUST. Din partea română, Acordul a fost semnat de ministrul justiției în funcție la acel moment, doamna Monica Luisa Macovei, iar din partea EUROJUST, de către domnul Michael Kennedy, Președintele Colegiului acestei instituții a UE. Acesta va reprezenta un instrument care asigură pregătirea exercitării în cele mai bune condiții, mandatului membrului național în EUROJUST, desemnat în conformitate cu dispozițiile Deciziei Consiliului 2002/187/J AI din 28 februarie 2002 privind înființarea EUROJUST în vederea întăririi luptei împotriva formelor grave ale criminalității, așa cum a fost modificată prin Decizia Consiliului nr.2003/659/JAI din 18 iunie 2003. Scopul Acordului, îl constituie întărirea cooperării între România și EUROJUST, în vederea combaterii infracțiunilor grave cu caracter internațional. Potrivit înțelegerii, România și EUROJUST vor coopera în domeniile de activitate care intră în competența EUROJUST, țara noastră desemnând ca autoritate competentă Ministerul Public, prin Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție. În temeiul articolului 6 din Acord, România desemnează cel puțin un punct de contact din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, inclusiv pe probleme legate de terorism și criminalitate organizată. Acordul mai reglementează schimbul de informații între România și EUROJUST, precum și garanțiile legate de protecția datelor personale și securitatea datelor transmise în baza acestuia. Ratificarea Acordului privind cooperarea între România și EUROJUST nu are implicații asupra legislației române în vigoare sau altor obligații internaționale ale României, însă impune luarea unor măsuri conexe, menite a facilita aplicarea Acordului, după cum urmează: În exercitarea funcțiilor sale, membrul național român al EUROJUST poate:- să aibă acces la Registrul cazierului judiciar și la celelalte baze de date, în aceleași condiții cu celelalte organe judiciare;

- să solicite sau să schimbe cu autoritățile judiciare ori administrative romane orice informație necesară pentru îndeplinirea funcțiilor sale;

- să obțină de la organele de ordine publică și siguranță națională orice informație necesară pentru îndeplinirea funcțiilor sale, în aceleași condiții prevăzute pentru organele judiciare;

- să primească informații din partea Oficiului European de Luptă Anti-Fraudă (OLAF);

- să aibă acces la Sistemul de Informare Schengen în termenii stabiliți în Convenția din data de 19 iunie 1990, de aplicare a Acordului Schengen din data de 14 iunie 1985, sau în dispozițiile prin care se modifică, precum și la alte sisteme de informare ale UE, conform dispozițiilor specifice; să aibă acces la informația centralizată obținută de Rețeaua Judiciară Europeană.

Transmiterea de date personale ca o consecință a exercitării atribuțiilor membrului național al EUROJUST se face cu respectarea dispozițiilor legale în vigoare. Membrul național al EUROJUST are acces la datele cu caracter personal în condițiile prevăzute de lege pentru judecători și procurori.

Judecătorii și procurorii, organele de poliție, funcționarii publici și toate autoritățile și instituțiile publice au obligația de a colabora cu EUROJUST fie prin Colegiu, fie prin intermediul membrului național sau al asistentului acestuia, precum și prin corespondenții naționali, în zona competenței acestora, în condițiile legii.

De regulă, EUROJUST comunică în mod direct cu organul judiciar român competent. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție este competent să primească solicitările EUROJUST, atunci când se referă la: începerea urmăririi penale; constatarea faptului că autoritățile unui alt stat membru al UE sunt mai bine plasate pentru a urmări o anumită faptă penală pentru care ar fi fost competente și autoritățile române, potrivit regulilor de aplicare a legii penale în spațiu stabilite de CP român; constituirea unei echipe comune de anchetă. Dacă autoritățile române competente refuză să dea curs unei solicitări a EUROJUST, refuzul trebuie motivat. Dacă indicarea exactă a motivelor de respingere prejudiciază interesele naționale esențiale în materie de siguranță națională sau compromite desfășurarea corectă a unei anchete în curs ori siguranța persoanelor, este suficient să se indice existența unor asemenea circumstanțe.

Autoritățile judiciare române și Ministerul Justiției pot solicita intervenția EUROJUST, potrivit atribuțiilor acestuia, în condițiile legii. Procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție informează EUROJUST despre existența unor cauze penale aflate în faza de cercetare sau urmărire penală în România, care ar avea repercusiuni asupra UE sau ar putea afecta un alt stat membru al UE. Cu toate acestea, această informare poate să nu fie făcută atât timp cât este necesar pentru a nu compromite rezultatul acțiunilor organelor judiciare române. Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție informează EUROJUST despre crearea și funcționarea pe teritoriul României a unor echipe comune de anchetă. Solicitățile și informațiile se transmit prin intermediul membrului național al EUROJUST. Membrul național al EUROJUST comunică procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție orice informație pe care o deține și care poate fi de interes pentru cercetările ori pentru procedurile penale ce se pot desfășura de către autoritățile române sau pentru coordonarea cu cele ce se desfășoară în alt stat membru al UE.

În condițiile stabilite de normele UE relevante, ministrul justiției numește, prin ordin, punctele naționale de contact ale rețelelor judiciare europene existente sau care s-ar putea crea în

UE în domeniul cooperării judiciare în materie penală și civilă. La desemnarea punctelor naționale de contact se va ține seama de necesitatea reprezentării atât a autorității judecătorești, cât și a Ministerului Justiției. Judecătorii sau procurorii sunt numiți în calitatea *de punct național de contact al rețelelor judiciare europene* cu avizul conform al Consiliului Superior al Magistraturii.

3.3. Cooperarea internă și internațională în Republica Moldova privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale

Evoluția progresivă în domeniul dreptului internațional a demonstrat voința expresă a statelor, exprimată cu prilejul unor cooperări regionale, considerându-se că în ceea ce privește criminalitatea, dar mai ales criminalitatea organizată transnațională, colaborarea între state constituie elementul esențial.

În acest sens, cea mai semnificativă cooperare europeană a fost și este realizată în cadrul Consiliului Europei, organizație internațională pan-europeană, care reunește la Strasbourg guvernele a 47 de state membre inclusiv România și R. Moldova. Implicarea României și R. Moldova în lupta împotriva criminalității transnaționale presupune *adoptarea, ratificarea și punerea în practică a instrumentelor directe sau indirecte aplicabile fenomenului privind combaterea acestui gen de infracționalitate*, ca element esențial al colaborării internaționale în acest domeniu.

Consecvență acestor deziderate, R. Moldova a continuat și continuă să-și asume o serie de angajamente, sens în care a semnat mai multe acte normative vizând unele forme de manifestare a criminalității organizate transnaționale, respectiv Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului din 16 mai 2005 [5], Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică din 23 noiembrie 2001 [4], Convenția penală privind corupția din 27 ianuarie 1999 [12], precum și Protocolul adițional la Convenția penală asupra corupției din 15 mai 2003 [15].

În afară de actele normative enumerate mai sus, R. Moldova a ratificat o serie de convenții internaționale cum ar fi: Convenția europeană cu privire la asistența judiciară în materie penală din 24 aprilie 1959 [9], Convenția europeană asupra valorii internaționale a hotărârilor judecătorești represive din 28 mai 1970 [8], Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală din 15 mai 1972 [10], Convenția civilă asupra corupției din 4 noiembrie 1999 [3] și Convenția cu privire la lupta contra traficului cu ființe umane din 16 mai 2005 [6]. Nu trebuie să neglijăm importanța acordului pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, semnat la București la data de 26 mai 1999 [1] în cadrul relațiilor de colaborare

a Programului Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul (S.E.C.I), care a intrat în vigoare în R. Moldova la data de 1 februarie 2000.

În virtutea acestui acord statele - părți trebuie să-și acorde asistență juridică reciprocă în ceea ce privește prevenirea, descoperirea, investigarea și condamnarea faptelor privind infracționalitatea transfrontalieră. Asistența ce trebuie avută în vedere în cadrul acestui acord constă în furnizarea informațiilor privind metodele și mijloacele specifice de verificare și control ale mărfurilor și pasagerilor, încheierea convențiilor și acordurilor privind lupta împotriva criminalității internaționale, investigarea, cercetarea și sancționarea criminalității internaționale, elaborarea unor rezoluții și recomandări privind lupta împotriva criminalității organizate și acordarea de asistență judiciară reciprocă între state.

În acest context, Republicii Moldova îi revine obligația de a furniza informații privind importul mărfurilor pe teritoriul său provenite din statele părți ale acordului inclusiv în ce privește vămuirea mărfurilor, măsuri ce pot conduce la identificarea, prevenirea și sancționarea infracționalității transnaționale.

O importanță semnificativă o reprezintă și Acordul de cooperare dintre guvernele statelor participante la cooperarea economică a Mării Negre privind combaterea criminalității, în special a formelor sale organizate, adoptat la 20 octombrie 1998 la Kerkyra, Grecia. Potrivit acestui acord, statele-părți, inclusiv R. Moldova, sunt obligate să colaboreze pentru prevenirea, descoperirea și investigarea mai multor infracțiuni în domenii privind: activitățile economice internaționale ilegale (spălarea banilor, infracțiuni economico-financiare); contrabanda; falsificarea de bani, monede, documente, hârtii de valoare; traficul ilicit cu obiecte de artă, monede, metale și pietre prețioase; corupția; infracțiunile în domeniul computerelor.

Nu în ultimul rând, amintim importanța Proiectului Comun al Comisiei Europene și Consiliului Europei împotriva corupției, spălării banilor și finanțării terorismului în R. Moldova, proiect ce presupune realizarea și implementarea următoarelor obiective: asigurarea eficientă a monitorizării; coordonarea și administrarea strategiei anticorupției; îmbunătățirea cadrului legislativ privind prevenirea și combaterea corupției potrivit strategiei naționale anticorupție.

Avându-se în vedere recomandările ONU și standardele europene, se impune creșterea gradului de cooperare între organele statului responsabile de aplicarea legii, prin consolidarea relațiilor și conlucrarea în procedura de investigare, urmărire penală și judecarea cauzelor privind corupția. De asemenea se impun: intensificarea cooperării internaționale prin creșterea rolului activ al CNA privind prevenirea și sancționarea actelor de corupție prin luarea măsurilor necesare în scopul combaterii acesteia; punerea în aplicare a obiectivelor de prevenire și combatere a corupției; intensificarea controlului intern în cadrul organelor judiciare, de urmărire

penale și poliție; creșterea rolului activ al mass-media și societății civile în domeniul privind combaterea corupției; canalizarea eforturilor administrației locale spre prevenirea corupției și creșterea de moralitate publică; elaborarea legislației adecvate, în conformitate cu standardele internaționale.

Prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale constituie una din preocupările principale ale României și R. Moldova. Multe guverne și state ale lumii, sunt preocupate de propria supraviețuire, de întărirea securității la granițele țărilor lor precum și în toate sectoarele de activitate ale acesteia. Altele, pentru a facilita comerțul mondial și pentru a-i face față, unele state și-au cosmetizat instituțiile și structurile financiare, au relaxat restricțiile legate de procedurile vamale sau de acordare a vizelor, ceea ce a permis crimei organizate transnaționale să se infiltreze cu ușurință în structurile economiei licite.

În contextul actual, când globalizarea a cuprins peste jumătate din statele lumii, organizațiile situate în afara legii nu mai au nevoie de o bază teritorială de unde să-și coordoneze acțiunile. Revoluția tehnologică a creat posibilitatea șefilor de rețele să-și conducă afacerile, indiferent de locul unde se află. Multe dintre acțiunile lor pot fi duse la îndeplinire prin intermediul rețelei de calculatoare și telecomunicații. Utilizarea transferurilor electronice, accesul liber la Internet și tehnologia de comunicații soft, permit structurilor criminale intensificarea comiterii de infracțiuni cu autori neidentificați, erodându-se astfel autoritatea statelor. Aceasta nu înseamnă însă că s-a renunțat la corupție, mită, înțelegeri secrete sau extorcări, deoarece când toate acestea eșuează, se recurge la violență. Opinăm că atât România cât și Republica Moldova, trebuia să-și intensifice eforturile, în vederea cooperării și colaborării în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, proxenetismului și prostituției, ținând seama că multe prostituate și proxeneți din aceste țări exploatează „oferta” unor agenții și societăți comerciale din sfera serviciilor, acționând pe teritoriul altor state, cu precădere în Turcia, Grecia, Cipru, Austria, Germania, Franța, Spania, Italia etc.

Se cuvine să precizăm că s-a amplificat fenomenul de atragere a minorelor, a celor provenite din familii dezorganizate ori lipsite de mijloace materiale de subzistență, la practicarea prostituției în diverse locuri și modalități, în multe cazuri racolarea făcându-se prin șantaj și determinare forțată. Devine totuși evidentă creșterea activității infracționale a unor rețele de traficanți care se ocupă cu trecerea ilegală prin R. Moldova a unor grupuri de imigranți din Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, India, care sunt racolați din țările lor, pe ruta Singapore – Moscova – Chișinău și caută să ajungă în țările Europei de Vest.

Participanții la filiera de introducere în România și R. Moldova a cetățenilor asiatici și scoaterea lor către statele vecine înspre Vest, încasează sume mari în valută, care în unele cazuri sunt spălate prin intermediul unor firme și agenții particulare înființate pe teritoriul acestor țări.

Rețelele semnalate manifestă preocupări de a se organiza în mod clandestin și cât mai riguros posibil stabilind puncte de sprijin solide (imobile, firme, gazde și oameni de încredere) în mai multe țări aflate pe tronsonul de tranziție, în măsură să le asigure siguranța acestei activități în care se vehiculează sume enorme de bani în lei și valută. În afara acestora, pe teritoriul României se află un număr important de imigranți care sunt găzduiți la diverse adrese, mai cu seamă pe raza localităților vecine cu granița de Vest, stând în așteptare pentru a trece fraudulos frontiera în statele vecine.

Un alt domeniu de interes în care cele două țări trebuie să-și unească eforturile pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale este cel al corupției. Fenomenul corupției reprezintă ansamblul de acte și fapte ilicite care contravin normelor sociale, economice, juridice și morale existente în societate fiind determinat de un complex de cauze și condiții de natură socială, economico-financiară, politică, morală și culturală.

Unele țări și popoare cunosc o perpetuare a fenomenului corupției și a involuției economico - sociale. Corupția este strâns legată de coexistența sectorului privat și a celui public, de stat, într-o economie de piață, precum și de o economie slab dezvoltată. Cu cât întinderea sectorului public în această economie este mai mare, cu atât corupția este mai accentuată și mai importantă. Paradoxal, într-o economie fără sector privat (ceea ce este o utopie), corupția dispare (cel puțin teoretic). De asemenea, într-o economie de piață liberă atotcuprinzătoare (altă utopie), corupția dispare teoretic, dar și motivația existenței ei.

Raționamentul existenței activității de corupere constă în dorința de „profit” a participanților (corupători și corupți), dorință care este cu atât mai mare, cu cât discrepanța dintre veniturile funcționarilor (mai mici) și cele ale celor care recurg la corupere (mult mai mari) este mai importantă, dar și cu lipsa de educație și moralitate a societății.

În concluzie, corupția trebuie pusă în legătură cu imperfecțiunile economiei de piață, imperfecțiunea pieței fiind un factor care determină apariția și proliferarea acestui fenomen. Cu alte cuvinte, se precizează că o strânsă legătură cu activitatea de corupere a oficialităților publice o au membrii organizațiilor criminale care urmăresc un interes deosebit prin infiltrarea în interiorul instituțiilor statului a unor persoane care să le protejeze interesele și activitățile ilicite.

Coruperea și infiltrarea în sistemul autorităților de stat sunt în special favorizate de salariile mici ale funcționarilor publici, nivelul scăzut de trai, precum și de lipsa de transparență în domeniul economic și politic.

Infiltrarea organizațiilor criminale și coruperea oficialităților publice este cel mai ușor de realizat în țările cu mai puțină tradiție democratică, unde deținerea puterii politice de către demnitari este nesigură și astfel, ei au tendința de a abuza la maxim de avantajele și oportunitățile temporare pe care le au și de a acumula cu mai mult capital, indiferent de mijloacele folosite într-un timp cât mai scurt. Același efect de destabilizare a încrederii în instituțiile statului de drept îl au și cazurile de corupere de către organizațiile criminale a polițiștilor, procurorilor sau judecătorilor, care instrumentează afaceri ale organizațiilor criminale.

Coruperea oamenilor politici, a funcționarilor publici și determinarea acestora să încalce legea și să favorizeze activitățile ilicite ale criminalității organizate este cu atât mai la îndemână, cu cât birocrăția este mai mare, când regulamentele bancare, de schimb valutar sau competiția din cadrul economiilor de piață sunt neclar reglementate și ușor de manipulat sau, fiind la dispoziția celor ce aplică și interpretează în mod arbitrar legile și normele tehnice. Astfel, cu cât un sistem este mai vulnerabil și susceptibil la interferențele politicului, cu atât interesul organizațiilor criminale de a corupe oameni politici va fi mai mare, fenomenul corupției luând astfel proporții exponențiale. Deoarece, prin specificul ei, o organizație criminală desfășoară activități complexe, fiind împărțită pe diferite domenii ilicite, nu-și va neglija compartimentul de „relații publice”.

Prin intermediul acestuia, capii organizațiilor criminale, nu numai că au corupt pe unii reprezentanți ai autorităților publice, magistraturii și poliției, ci au desfășurat activități de inducere în eroare a acestora, prin publicarea unor articole care să combată diferite tipuri de infracțiuni (bancrută frauduloasă, subminarea economiei naționale) sau influențând adoptarea unor acte normative de care să profite în cursul activităților ilicite desfășurate.

O nouă caracteristică a organizațiilor criminale este reprezentarea din interior, care este o tendință tipică a familiilor importante de a avea proprii membrii care se prezintă drept candidați în campaniile electorale sau alegerea unor persoane bogate, prin vechi filiații de sânge cu conducătorul sau conducătorii familiilor.

Această soluție oferă un mare avantaj, acela al simplificării raporturilor și căilor de legătură cu puterea oficială, eliminând necesitatea de a purta tratative și a crea alianțe cu oamenii politici din exteriorul organizației. Analizând etiologia fenomenului corupției în România, în Programul național de prevenire a corupției reținem că fenomenul corupției este o disfuncție de sistem și deci își are proveniența și afectează cadrul normativ, sistemul instituțional și relațiile interumane specifice instituțiilor sociale. Astfel, cadrul normativ influențează în mod determinant fenomenele antisociale prin: excesul normativ și fetișizarea legislativă care

multiplică, datorită incoerenței și redundanței, oportunitățile pentru corupție; lipsa reglementărilor legale alimentează, într-un spațiu de vid normativ, factorii de risc pentru corupție; lipsa de eficiență a mecanismelor și instituțiilor puterii, incapabile să asigure cadrul politico-juridic adecvat realizării tranziției și reformei.

Pe măsură ce economia de piață a început să câștige teren în România după 1989, normele juridice au căpătat noi forme, adaptându-se din mers la noile cerințe. Odată cu acestea, autoritățile române s-au confruntat și cu noi tipuri de infracțiuni specifice economiei de piață, infracțiuni care în timpul celor 50 de ani de planificare socialistă nu erau specifice acestui sistem. Pe lângă acestea, constatăm și o complexitate a activităților infracționale care s-a datorat, în primul rând penetrării economiei de piață de către organizațiile criminale străine.

Reținem aici că sistemul democratic a adus cu sine și experiența în materie de corupție a țărilor care au investit în România, dar și posibilitatea creării și dezvoltării a criminalității și corupției proprii, adaptată condițiilor existente în țara noastră. După anul 1990, în România a coexistat o criminalitate de tip primitiv, manifestată prin furturi de autoturisme, jocuri de noroc, trafic de stupefiante, cu o criminalitate avansată care se manifesta prin săvârșirea infracțiunilor de bancrută frauduloasă, evaziune fiscală, fraude bancare, capabile să producă importante prejudicii economice, activități favorizate și de lipsa unei legislații în materie.

Corupția, favorizată într-un fel și de caracterul subteran și disimulat al activităților pe care le presupune, ca și de eforturile sterile, deși gălăgioase, depuse în vederea prevenirii și combaterii ei, a pătruns în structuri ale societății până la cel mai înalt nivel, măcinând astfel, din interior, sistemul nostru social, dar și climatul care trebuie să asigure construcția statului de drept.

Din această perspectivă, nu mai puțin favorizat acționează și multiplele interese (economice, sociale, politice, generale și particulare, principale și secundare, colective și individuale etc.) implicate în esența proceselor de reformă mascate de o complexă și veritabilă birocrație de piață, amplificată și complicată la rândul ei de ambiguitatea unor legi, încorsetate încă de spiritul vechilor structuri, conferind corupției toate formele sale de manifestare, semnificații profunde, iar fenomenului proporții din ce în ce mai profunde. Fiind rezultanta unei interacțiuni multiple de cauze și condiții, fenomenul de corupție din societatea noastră se caracterizează nu numai printr-o mare diversitate de forme de manifestare, ci și printr-o anumită coloratură specifică, făcând și mai dificilă explicația diferitelor acte sau fapte de corupție care se comit în diverse domenii de activitate economică, socială și politică.

Complexitatea cauzalității în domeniul delictelor comise prin corupție permite, astfel, identificarea, unei anumite trăsături, proprietăți sau caracteristici concrete, valabile pentru toate

categoriile de fapte ce presupun complicitatea fraudei și corupția. De aceea, interpretarea cauzalității în acest domeniu trebuie orientată, prioritar, asupra evidențierii cauzelor și condițiilor generale și particulare, principale și secundare, directe și indirecte, prin identificarea proceselor cu un rol determinant în producerea faptelor care împiedică desfășurarea adecvată a relațiilor dintre sfera publică și cea privată.

În opinia noastră, corupția face parte și este o *componentă a crimei organizate*, deoarece marile fenomene ale crimei organizate sunt favorizate și întreținute de corupție.

De asemenea, corupția nu trebuie extrasă din fenomenul globalizat al criminalității și nu trebuie tratată diferențiat față de celelalte fenomene, întrucât ea este cea care desăvârșește formele de manifestare ale criminalității organizate, pe care le alimentează și consolidează.

Corupția afectează din punct de vedere economic mediul de afaceri și populația, fiind un factor destabilizator asupra democrației și a securității naționale. Apreciem că, prin consolidarea unui mediu de afaceri privat sănătos și competitiv, se poate crea una din cele mai eficiente arme împotriva corupției.

Fenomenul globalizării constituie unul din factorii proliferării terorismului și crimei organizate. Globalizarea este un proces ireversibil prin care lumea devine treptat un sistem statal planetar, suveranitatea națională nefiind legată strict de configurația geografică a frontierelor, datorită modului de manifestare și acțiune a migrației populațiilor, pieței libere de capital, investițiilor străine, terorismului, crimei organizate transnaționale și fluxului rapid și bogat de date, știri, informații, idei, valori culturale, tranzacții financiare etc.

„Globalizarea a pus tehnologia aproape la îndemâna tuturor cetățenilor planetei. Tehnologia a fost dintotdeauna instrumentul economic preferat al statelor puternice, dar situația s-a generalizat. Datorită procesului globalizării a fost posibilă proliferarea acestora și transferarea lor la o scară globală. Prin *www* se pot obține legal sau ilegal tot felul de arme și tehnologii din ce în ce mai sofisticate, iar grupurile infracționale și teroriste nu pot să nu speculeze acest fenomen” [71].

Este important să subliniem faptul că există o diferență între grupările teroriste și rețelele crimei organizate, principala diferență *„constând în faptul că în timp ce grupările teroriste sunt implicate în acte de violență motivate în special politic și religios, cele mai multe rețele ale crimei organizate sunt interesate în relația cu puterea politică doar de obținerea, prin acte de corupție, a protecție necesare pentru activitatea propriei organizații, motivată în primul rând de obținerea de profit”* [118, p. 54]. Este foarte posibil ca în viitor, etapa convergenței dintre crima organizată și terorism să fie înlocuită definitiv de un nou stadiu și mai periculos, acela de conlucrare dintre aceste grupuri.

3.4. Măsuri de prevenire și combatere a criminalității organizate transnaționale

Elaborarea unui sistem eficient de prevenire a criminalității este indisolubil legată de corelația dintre sistemul economic și cel politic din cadrul societății, precum și de condiționarea reciprocă a fenomenelor (procesele) sociale și a celor juridice. Această premisă este obligatorie de urmat pentru prevenirea oricărui tip de criminalitate, indiferent de configurația calitativă a acesteia.

În afară de aceasta, alături de trăsăturile cu caracter general, activitatea de prevenire a unor genuri de infracțiuni sau a unor infracțiuni aparte, trebuie strict corelată cu specificul ce derivă din particularitățile caracteristicii criminologice ale acestora, precum și din natura factorilor care determină săvârșirea lor [103].

Ținem să menționăm că, criminologia, deși are legături strânse cu alte științe, nu are caracter auxiliar nici în raport cu științele penale și nici cu alte științe sociale. A o atașa numai uneia dintre acestea, implică inevitabil o alegere în defavoarea celorlalte, a o atașa tuturor înseamnă practic a o anula ca disciplină de sine stătătoare [113, p. 25].

În dependență de ierarhia cauzelor și condițiilor criminalității putem evidenția două nivele de bază privind prevenirea criminalității furturilor: general și special.

În opinia autorului O.Bejan, prevenirea generală are impact asupra întregii societăți; întrucât societatea poate exista în condiții în care majoritatea membrilor ei manifestă un comportament social, ea are nevoie de pârghii capabile să influențeze toți indivizii în sensul adoptării și menținerii unor astfel de conduite. Aceste pârghii sociale au efect general de prevenire a conduitelor criminale, adică sociale distructive pentru societate [41, p. 78].

Prin urmare *nivelul general* include în sine activitatea statului, societății și a instituțiilor ei, îndreptată asupra soluționării contradicțiilor din domeniul economic, social, politic etc. Aceasta se realizează de diferite organe statale sau formațiuni obștești, pentru care prevenirea criminalității nu este o funcție primordială ori profesională.

Prevenirea generală se realizează prin intermediul planurilor statale de dezvoltare economică și socială. Semnificația preventivă a planului constă în faptul, că în el este prevăzută strategia și tactica dezvoltării social-economice a țării sau a unui teritoriu administrativ concret, luându-se în considerație posibilele consecințe criminogene în urma realizării măsurilor planificate. Doar prin intermediul planului poate fi obținută solidaritatea influenței asupra cauzelor generale ale criminalității prin intermediul aplicării măsurilor preventive cu caracter economic, social, ideologic, cultural, tehnologic etc.

Prevenirea generală are un câmp larg de activitate, ea cuprinzând sectoare întregi din viața socială, începând cu cele economice, administrative, culturale și altele. În toate aceste sectoare de viață pot fi și sunt aspecte în care se pot manifesta deficiențe ce pot fi și cauze de criminalitate [78, p. 209].

În literatura criminologică se menționează, pe drept cuvânt, că *prevenirea generală* trebuie să aibă un caracter *de lungă durată*, să cuprindă *toate sferele* vieții umane. De exemplu, în sfera economică - redresarea economiei naționale; dezvoltarea producerii și utilizarea tehnologiilor performante; elaborarea și realizarea unei strategii de investiții progresive; consolidarea valutei naționale și a sistemului financiar-bancar; micșorarea inflației; crearea unor noi locuri de muncă; ridicarea nivelului salariilor la nivel european etc.; în sfera socială – crearea clasei sociale de mijloc; susținerea în toate aspectele a persoanelor social-vulnerabile; întărirea relațiilor de familie și îmbunătățirea climatului educațional; socializarea tuturor membrilor societății; limitarea urmărilor negative ale migrației, șomajului etc. [55].

Prevenirea criminalității organizate se realizează prin intermediul unor măsuri specifice întreprinse de către autoritățile și instituțiile publice, organizațiile neguvernamentale, precum și alți reprezentanți ai societății civile care desfășoară, separat sau în cooperare, activități susținute de prevenire a criminalității organizate, prin intermediul: Consiliului pentru coordonarea implementării Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2012 – 2015 [35] care ia măsurile necesare pentru elaborarea și actualizarea periodică a Planului național de acțiune pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate.

Prevenirea criminalității organizate transnaționale se realizează prin: activități informativ-operative; activități împotriva fluxurilor de alimentare cu resurse umane a entităților teroriste, desfășurate în interiorul și/sau exteriorul teritoriului național; activități împotriva fluxurilor de alimentare cu mijloace specifice de acțiune, precum și cu resurse financiare, logistice sau informaționale a entităților teroriste, desfășurate în interiorul și/sau exteriorul teritoriului național; activități de pază, protecție și alte forme speciale de descurajare realizate de către forțele unor autorități și instituții publice din componența SNPCT, pentru asigurarea securității principalelor categorii de factori umani și de obiective autohtone ori străine de pe teritoriul național, precum și a principalelor obiective românești din străinătate, potențial vizate de entități teroriste; activități de pregătire a intervenției în urgențe civile, generate de acțiuni teroriste, în vederea limitării și combaterii efectelor acestora; activități de informare și relații publice; activități de instruire și perfecționare profesională; activități destinate optimizării continue a cadrului legislativ aplicabil categoriilor de misiuni ce revin SNPCT, inclusiv sub aspect penal și procesual-penal.

Combaterea se realizează prin: activități de identificare și alte activități desfășurate, potrivit atribuțiilor autorităților și instituțiilor publice componente, în vederea tragerii la răspundere, potrivit legii, a persoanelor care inițiază, pregătesc, comit ori favorizează actele de terorism; intervenția antiteroristă, în situația iminenței producerii unui atac terorist și, respectiv, intervenția contrateroristă când se desfășoară ori s-au produs atacuri teroriste; participarea la operațiuni de combatere a terorismului, prin cooperare internațională.

Prevenirea finanțării actelor de terorism. Operațiuni financiar-bancare interzise: Operațiunile financiar-bancare între rezidenți și nerezidenți, precum și între nerezidenți, constând în operațiuni de cont curent sau de cont de capital, inclusiv operațiunile de schimb valutar, astfel cum sunt definite prin reglementările valutare emise de Banca Națională a României, efectuate pentru sau în contul persoanelor fizice ori juridice care sunt prevăzute într-o anexă (la **OUG nr. 159/2001 pentru prevenirea și combaterea utilizării sistemului financiar-bancar în scopul finanțării de acte de terorism, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 802 din 14 decembrie 2001**), anexă care se completează și se actualizează periodic cu date de identificare a persoanelor fizice și juridice, precum naționalitatea, cetățenia, data și locul nașterii, în cazul persoanelor fizice, și sediul, naționalitatea și numărul de înregistrare, în cazul persoanelor juridice.

Operațiuni financiar-bancare supuse autorizării. Operațiunile financiar-bancare între rezidenți și nerezidenți, precum și între nerezidenți, constând în operațiuni de cont curent sau de cont de capital, inclusiv operațiunile de schimb valutar, dacă sunt efectuate pentru sau în contul persoanelor înscrise în lista prevăzută de anexă, sunt supuse autorizării prealabile a Băncii Naționale a României, a Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare și a Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, după caz.

Acte incriminate: Sunt asimilate actelor de terorism următoarele fapte:

- procurarea, deținerea, confecționarea, fabricarea sau furnizarea, ori, după caz, producerea de mijloace distructive, substanțe toxice, materiale, microorganisme sau alte substanțe ori mijloace vătămătoare, de natură să pună în pericol sănătatea oamenilor sau a animalelor ori mediul înconjurător, în scop terorist;
- recrutarea, instruirea sau pregătirea entităților teroriste în vederea folosirii armelor de foc, munițiilor, explozivilor, armelor chimice, biologice, bacteriologice sau nucleare, precum și în scopul facilitării ori comiterii de acte de terorism;
- înlesnirea intrării/ieșirii, în/din țară, găzduirea ori facilitarea accesului în zona obiectivelor vizate a persoanei despre care se cunoaște că a sprijinit/săvârșit sau urmează să sprijine/săvârșască un act terorist;

- culegerea și deținerea în scopul transmiterii, ori punerea la dispoziție de date și informații despre obiective vizate de teroriști, fără drept;
- promovarea unor idei, concepții sau atitudini în scopul susținerii cauzei și/sau activității entității teroriste;
- spălarea de bani, bancruta frauduloasă, actele de corupție, șantajul, traficul de persoane, traficul ilicit de droguri și precursori, contrabanda, traficul cu autoturisme furate, falsificarea de monedă sau de alte valori precum și orice alte infracțiuni având ca finalitate realizarea unui profit în folosul entității teroriste;
- orice alte fapte comise cu intenția de a sprijini, înlesni, ascunde sau de a determina săvârșirea actelor de terorism.
- fapta persoanei, de a: pune stăpânire pe o navă ori pe o platformă fixă sau de a exercita controlul asupra acestora prin violență ori amenințare cu violență; comite un act de violență împotriva unei persoane aflate la bordul unei nave ori al unei platforme fixe, dacă aceste acte sunt de natură să compromită siguranța navei ori a platformei fixe; distruge o platformă fixă ori o navă sau de a cauza daune platformei fixe ori încărcăturii unei nave, de natură să compromită siguranța platformei ori a navigației navei; plasa sau face să se plaseze pe o navă ori pe o platformă fixă, prin orice mijloc, un dispozitiv ori o substanță aptă să le distrugă sau care să cauzeze platformei, navei ori încărcăturii sale daune ce compromit sau sunt de natură a compromite siguranța platformei sau a navigației navei; distruge sau avaria în mod grav o platformă fixă ori instalații sau servicii de navigație ori a le produce grave perturbații în funcționare, dacă unul dintre aceste acte este de natură să compromită siguranța platformei fixe sau a navigației unei nave; comunica o informație cunoscând că este falsă și, prin aceasta, compromite siguranța navigației unei nave; conduce o entitate teroristă; se asocia sau de a iniția constituirea unei asocieri în scopul săvârșirii de acte de terorism ori aderarea sau sprijinirea, sub orice formă, a unei astfel de asocieri;
- punerea la dispoziția unei entități teroriste de bunuri mobile sau imobile, cunoscând că acestea sunt folosite pentru sprijinirea sau săvârșirea actelor de terorism, precum și realizarea sau colectarea de fonduri, direct sau indirect, ori efectuarea de orice operațiuni financiar-bancare, în vederea finanțării actelor de terorism;
- amenințarea unei persoane sau a unei colectivități, prin orice mijloace, cu răspândirea sau folosirea de produse, substanțe, materiale, microorganisme sau toxine de natură să pună în pericol sănătatea oamenilor sau a animalelor ori mediul înconjurător;

➤ amenințarea adresată unui stat, unei organizații internaționale sau unei persoane fizice ori juridice cu folosirea armelor biologice, a materialelor nucleare, a altor materiale radioactive sau a materialelor explozive, în scop terorist;

➤ alarmarea, fără un motiv întemeiat, a unei persoane sau a publicului, a organelor specializate pentru a interveni în caz de pericol ori a organelor de menținere a ordinii publice, prin corespondență, telefon sau orice alte mijloace de transmitere la distanță cu privire la răspândirea sau folosirea de produse, substanțe, materiale, microorganisme sau toxine de natură să pună în pericol sănătatea oamenilor sau a animalelor ori mediul înconjurător;

➤ administrarea, cu știință de bunuri care aparțin unor entități teroriste, în nume propriu, prin tănuire sau prin transfer către alte persoane, ori care sprijină, în orice mod, astfel de fapte.

Legea privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Prevederile acesteia se aplică instituțiilor financiare, precum și următoarelor persoane juridice și fizice (denumite entități raportoare): unități de schimb valutar (altele decât băncile), fonduri de investiții, societăți de administrare a investițiilor, societăți de depozitare, administratori fiduciari, participanți profesioniști pe piața valorilor mobiliare, inclusiv bursele de valori, dealerii și brokerii, companii de asigurare sau reasigurare, instituții care legitimează ori înregistrează dreptul de proprietate, localuri de odihnă înzestrate cu aparate pentru jocuri de noroc, instituții care organizează și desfășoară loterii sau jocuri de noroc, cazinouri (inclusiv internet-cazinouri), agenți imobiliari, dealeri de metale prețioase ori pietre prețioase, avocați, notari și alți liberi profesioniști, în perioada pregătirii, efectuării sau realizării tranzacțiilor în numele persoanei fizice sau juridice, legate de vânzarea-cumpărarea de bunuri imobiliare, de gestiunea afacerilor persoanei fizice sau juridice, de crearea, funcționarea sau gestionarea persoanelor juridice, cu excepția cazurilor de evaluare a situației juridice a unui client sau îndeplinirii sarcinii de a apăra sau de a reprezenta clientul într-o procedură judiciară sau în legătură cu ea, auditori, contabili independenți și consultanți în domeniul financiar-bancar sau nonbancar, persoane care acordă asistență investițională sau fiduciară, organizații care, au dreptul de a presta servicii legate de schimbul mandatelor poștale și telegrafice sau de transferul de bunuri.

➤ *Cerințele identificării persoanelor fizice sau juridice și a beneficiarului efectiv.* Entitățile raportoare aplică măsurile de identificare a persoanelor fizice sau juridice, precum și a beneficiarului efectiv, până la stabilirea relațiilor de afaceri, sau până la deschiderea conturilor bancare, la efectuarea unor tranzacții ocazionale, în valoare de cel puțin 50 mii lei, precum și la efectuarea unor tranzacții electronice, în valoare de cel puțin 15 mii lei, indiferent de faptul că

tranzacția se efectuează printr-o operațiune sau prin mai multe operațiuni, dacă există o suspiciune de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, independent de derogări, scutiri sau limite stabilite, dacă există îndoieli privind veridicitatea și precizia datelor de identificare obținute.

➤ *Măsurile de identificare cuprind:* identificarea și verificarea identității persoanelor fizice sau juridice, a beneficiarului efectiv pe baza actelor de identitate, precum și a documentelor, datelor sau informațiilor obținute dintr-o sursă reală și independentă, pentru posibilitatea de raportare a activităților sau tranzacțiilor în modul stabilit de articolul 8 [26]. La deschiderea oricărui cont sau la stabilirea relațiilor de afaceri, se va solicita clientului să prezinte actul de identitate pentru a se constata dacă deschiderea contului sau tranzacția se efectuează de către persoana împuternicită sau are o procură legalizată în modul stabilit; identificarea, după caz, a beneficiarului efectiv și adoptarea unor măsuri adecvate și bazate pe risc, pentru a verifica identitatea acestuia, astfel încât entitatea raportoare să aibă certitudinea că știe cine este beneficiarul efectiv, inclusiv în ceea ce privește persoanele fizice sau juridice, pentru a înțelege structura proprietății și a controla aceste persoane; obținerea de informații privind scopul și natura relației de afaceri, tranzacțiilor complexe și neordinare; realizarea unei monitorizări continue a tranzacției sau relației de afaceri, inclusiv examinarea tranzacțiilor încheiate pe toată durata relației respective, pentru a se asigura că tranzacțiile realizate sunt conforme cu informațiile entității raportoare referitoare la persoanele fizice sau juridice, la profilul activității și profilul riscului, inclusiv, după caz, că sursa fondurilor și că documentele, datele sau informațiile deținute sunt actualizate.

➤ *Măsurile de precauție sporită.* Entitățile raportoare aplică măsurile de identificare, stabilind amploarea acestor măsuri în funcție de riscul asociat tipului de client, relației de afaceri, bunului sau tranzacției. Entitățile raportoare trebuie să poată demonstra autorităților competente, inclusiv organelor de supraveghere, că amploarea măsurilor de precauție este adecvată, având în vedere riscurile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului. Entitățile raportoare aplică măsurile de precauție sporită, pe lângă cele prevăzute anterior, în situațiile care, prin natura lor, pot prezenta un risc sporit de spălare a banilor sau de finanțare a terorismului, precum și în alte situații, conform criteriilor stabilite de organele de supraveghere.

În ipoteza în care persoana fizică sau juridică nu este prezentă personal la identificare, entitățile raportoare întreprind una sau mai multe dintre următoarele tipuri de măsuri: garantarea că identitatea persoanei este stabilită prin documente, date sau informații suplimentare; verificarea și certificarea suplimentară a documentelor furnizate sau confirmarea lor de către o

instituție financiară; garantarea că prima plată a operațiunilor se efectuează printr-un cont deschis în numele persoanei la o instituție financiară.

În relațiile bancare transfrontaliere, instituțiile financiare întreprind una sau mai multe dintre următoarele măsuri: acumularea de informații suficiente despre o instituție corespondentă pentru înțelegerea deplină a naturii activității acesteia și pentru a stabili, din informațiile disponibile public, a reputației sale instituției și a calității supravegherii; evaluarea politicilor de prevenire și de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului aplicate de instituția corespondentă; obținerea aprobării din partea conducerii superioare înainte de stabilirea unor relații cu bănci corespondente; stabilirea prin documente a responsabilităților fiecărei instituții; constatarea faptului, în privința conturilor corespondente, că instituția corespondentă a verificat identitatea clienților ale căror operațiuni se efectuează prin conturile sale, a aplicat măsuri de precauție permanentă și este în măsură să furnizeze, la cerere, date relevante privind precauția.

➤ *Păstrarea datelor despre activitățile și tranzacțiile persoanelor fizice sau juridice și beneficiarului efectiv.* Entitățile raportoare țin evidența informației și a documentelor persoanelor fizice și juridice, a beneficiarului efectiv, registrul persoanelor fizice și juridice identificate, arhiva conturilor și documentelor primare, inclusiv a corespondenței de afaceri, pe o perioadă de cel puțin șapte ani, după terminarea relațiilor de afaceri sau închiderea contului bancar. Entitățile raportoare țin evidența tuturor tranzacțiilor pe o perioadă de cel puțin șapte ani după finalizarea acestora. Entitățile raportoare răspund în mod complet și prompt la cererile parvenite din partea CNA și altor autorități abilitate, privind existența între aceste entități și anumite persoane fizice sau juridice în prezent și pe parcursul a șapte ani anteriori, a relațiilor de afaceri, privind natura lor.

➤ *Raportarea activităților sau tranzacțiilor care cad sub incidența acestei legi.*

Entitățile raportoare sunt obligate să informeze imediat CNA despre orice activitate sau tranzacție suspectă, în curs de pregătire, de realizare sau deja realizată. Datele privind tranzacția suspectă sunt reflectate într-un formular special, care se remite CNA în termen de cel mult 24 ore.

Tranzacțiile realizate sau în proces de realizare, printr-o operațiune cu o valoare ce depășește 500 mii lei, precum și cele realizate prin mai multe operațiuni, în decursul a 30 de zile calendaristice, în valoarea menționată, sunt reflectate în formularul special, care se remite CNA, cel târziu la data de 15 a lunii imediat următoare lunii de gestiune.

În formularul special cu privire la activitățile sau tranzacțiile care cad sub incidența acestei legi, conținând date despre acestea, confirmate prin semnătura persoanei care l-a completat sau printr-o altă modalitate de identificare, se indică cel puțin următoarele informații: seria, numărul

și data eliberării actului de identitate, adresa și alte date necesare identificării persoanei care a efectuat tranzacția; adresa și alte date necesare identificării persoanei în al cărei nume s-a efectuat tranzacția; adresa și alte date necesare pentru identificarea beneficiarului efectiv; datele de identificare juridică și conturile clienților participanți la tranzacție; tipul tranzacției; datele despre organizația care a efectuat tranzacția; data și timpul efectuării tranzacției, valoarea ei; numele și funcția persoanei care a înregistrat tranzacția; motivele suspiciunii. Ghidul activităților sau tranzacțiilor suspecte, modelul formularului special și modalitatea de transmitere a acestuia se aprobă de CNA și se publică în Monitorul Oficial al R. Moldova. Entitățile raportoare și angajații acestora sunt obligați să nu comunice persoanelor fizice sau juridice care efectuează activitatea sau tranzacția ori terțe despre transmiterea informațiilor către CNA. Entitățile raportoare asigură protecția angajaților săi contra oricăror amenințări sau acțiuni ostile în legătură cu raportarea tranzacțiilor și altor activități suspecte. Entitățile raportoare stabilesc politici și metode adecvate în materie de precauție privind clientela, în domeniul păstrării evidențelor, controlului intern, al evaluării și gestionării riscurilor, în managementul de conformitate și de comunicare, pentru a preîntâmpina și a împiedica activitățile și tranzacțiile legate de spălarea banilor sau finanțarea terorismului.

Entitățile raportoare desemnează persoanele investite cu atribuții de executare a acestei legi, ale căror nume vor fi comunicate CNA și organelor de supraveghere, împreună cu natura și limitele responsabilităților. Entitățile raportoare aprobă programe proprii pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, conform recomandărilor aprobate de organele de supraveghere, care vor include cel puțin următoarele: metodele, procedurile și măsurile de control intern, inclusiv programele proprii de primire a informațiilor de la organele abilitate, în scopul verificării persoanelor fizice sau juridice; numele salariaților cu funcții de conducere responsabili de asigurarea conformării politicilor și procedurilor cu cerințele legale contra spălării banilor și finanțării terorismului; regulile de cunoaștere a clientului, având drept scop promovarea normelor etice și profesionale în sectorul respectiv și prevenirea folosirii entității raportoare, în mod intenționat sau nu, de către grupuri criminale organizate sau asociațiile lor; un program continuu de instruire a angajaților, selecție riguroasă a cadrelor, pentru a se asigura profesionalismul lor înalt; auditul pentru exercitarea controlului asupra sistemului intern.

Competența autorităților abilitate cu executarea legii.

➤ *Organe cu funcții de supraveghere a entităților raportoare.*

Reglementarea și controlul modului de executare a acestei legi sunt asigurate de următoarele instituții cu funcții de supraveghere a entităților raportoare, conform competenței stabilite de

legislație: CNA, BNM, CNVM, MJ, MDI, MF, SV. Organele cu funcții de supraveghere a entităților raportoare în limitele competenței lor, aprobă modificări, verifică și monitorizează aplicarea acestei legi referitor la respectarea exigențelor față de culegerea, înregistrarea, păstrarea, identificarea și prezentarea de informații privind efectuarea tranzacțiilor, precum și la executarea măsurilor și procedurilor aferente controlului intern.

Pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, organele cu funcții de supraveghere a entităților raportoare sunt obligate: să constate că entitățile raportoare utilizează politici, practici și proceduri scrise, inclusiv reguli stricte cu privire la cunoașterea persoanelor fizice sau juridice, având drept scop promovarea normelor etice și profesionale în sectorul respectiv și prevenirea folosirii acestuia, în mod intenționat sau nu, de către grupuri criminale organizate sau de asociațiile lor; să determine că entitățile raportoare se conformează politicilor, practicilor și procedurilor proprii, orientate spre depistarea activității de spălare a banilor și de finanțare a terorismului; să informeze entitățile raportoare despre tranzacțiile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului, inclusiv despre noile metode și tendințe în acest domeniu; să identifice posibilitățile de spălare a banilor și de finanțare a terorismului ale entităților raportoare, să întreprindă, după caz, măsuri suplimentare pentru prevenirea folosirii ilegale a acestora și să informeze entitățile raportoare despre eventualele abuzuri.

➤ CNA este investit cu atribuții de prevenire și de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului având o subdiviziune specializată în ale cărei atribuții intră: colectarea (stocarea), analiza și prelucrarea informațiilor privind tranzacțiile și alte activități suspecte, prezentate de entitățile raportoare, conform prevederilor prezentei legi; luarea de măsuri operative de investigație, conform legislației în vigoare; colaborarea și schimbul de informații cu autoritățile administrației publice, sesizarea organelor competente despre cauzele și condițiile care favorizează comiterea acțiunilor ilicite, pentru luarea măsurilor stabilite de legislație; transmiterea de informații și documente organelor de urmărire penală și altor organe abilitate, după competență, de îndată ce s-au stabilit suspiciuni rezonabile cu privire la spălarea banilor, la finanțarea terorismului sau la alte infracțiuni ce generează venituri ilicite; cooperarea și schimbul de informații cu serviciile similare străine, cu organizații internaționale în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; elaborarea de propuneri pentru aducerea în concordanță a actelor normative cu reglementările internaționale în domeniu; participarea la realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului; crearea unui sistem informațional, în domeniul său de activitate și asigurarea funcționării lui; asigurarea metodologică a entităților raportoare în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului; solicitarea și primirea informațiilor și

documentelor necesare, de care dispun entitățile raportoare, autoritățile administrației publice, în vederea determinării caracterului suspect al tranzacțiilor; colectarea și analiza materialului statistic referitor la eficiența sistemului de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțării terorismului, inclusiv numărul declarărilor de tranzacții suspecte, numărul de cauze penale și de persoane condamnate, datele despre sistarea tranzacțiilor, despre sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din infracțiuni de spălare a banilor și de finanțare a terorismului;

CNA coordonează activitatea autorităților, abilitate cu executarea acestei legi, în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

➤ *Cooperarea și asistența internațională.* Cooperarea internațională în domeniile de contracarare a spălării banilor și finanțării terorismului se desfășoară în baza principiului asistenței reciproce, conform legislației R. Moldova și în baza tratatelor internaționale. CNA, poate efectua din oficiu sau la solicitare, expedierea, recepționarea ori schimbul de informații și documente cu servicii similare străine, pe principiul de reciprocitate, cu condiția conformării aceluiași exigențe privind confidențialitatea, în baza acordurilor de cooperare.

Combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Cooperarea internațională în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, acordării protecției și asistenței victimelor acestui trafic, inclusiv repatrierii lor, se realizează în baza tratatelor internaționale la care R. Moldova este parte.

➤ *Măsuri asiguratorii.* La decizia CNA, entitățile raportoare sunt obligate să sisteze, pe un termen indicat în decizie, dar nu mai mare de 5 zile lucrătoare, executarea tranzacțiilor suspecte. Dacă această perioadă este insuficientă, CNA poate solicita motivat, înainte de expirarea termenului, Procuraturii Generale sau instanței judecătorești prelungirea perioadei de sistare sau sechestrarea bunurilor. Entitățile raportoare sistează, pentru 2 zile lucrătoare, tranzacțiile cu bunuri, exceptând tranzacțiile de suplimentare a contului, ale persoanelor și entităților implicate în activități teroriste, în finanțarea și acordarea de sprijin acestora pe alte căi; ale persoanelor juridice dependente sau controlate direct ori indirect de astfel de persoane și entități; ale persoanelor fizice și juridice care acționează în numele sau la indicația unor asemenea persoane și entități, inclusiv mijloacele derivate sau generate de proprietatea care le aparține sau care este controlată, direct sau indirect, de persoanele și entitățile menționate, precum și de persoanele fizice și juridice asociate lor, informând imediat CNA dar nu mai târziu de 24 ore de la primirea cererii. Dacă în termenul de 2 zile menționat nu primesc decizia CNA de sistare a tranzacției, entitățile raportoare execută tranzacția.

Lista persoanelor și entităților implicate în activități teroriste se elaborează, se actualizează și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova de către SIS.

CNA, alte autorități abilitate cu executarea legii, persoanele cu funcții de răspundere din cadrul lor sunt obligate să asigure păstrarea secretului comercial, bancar sau profesional. Divulgarea unor astfel de secrete contrar prevederilor stabilite atrage răspundere, în conformitate cu legislația în vigoare, ca pentru prejudiciul cauzat prin divulgarea nelegitimă a datelor obținute în exercițiul funcțiunii. Transmiterea, în modul stabilit a informațiilor către servicii similare străine nu constituie divulgare a secretelor apărute de lege.

Bazele organizării activității de combatere a terorismului. Activitatea de combatere a terorismului are următoarele obiective: protecția persoanei, societății și statului împotriva terorismului; prevenirea, depistarea, curmarea activității teroriste și atenuarea urmărilor acesteia; depistarea și eliminarea cauzelor și condițiilor de desfășurare a activității teroriste.

Autoritățile care desfășoară activitate de combatere a terorismului sunt: Președintele Republicii Moldova, care coordonează întreaga activitate de combatere a terorismului; Guvernul ca principală autoritate responsabilă de organizarea activității de combatere a terorismului și de asigurarea acesteia cu forțele, mijloacele și resursele necesare; SIS ca autoritate națională care desfășoară nemijlocit activitatea de combatere a terorismului; Centrul antiterorist al SIS ca organ abilitat cu dirijarea, coordonarea și realizarea măsurilor de combatere a terorismului. Regulamentul, structura organizatorică și efectivul centrului, se aprobă de Guvern.

Autoritățile care desfășoară activitate de combatere a terorismului, în limitele împuternicirilor lor, sunt: *Procuratura Generală* desfășoară activitatea de combatere a terorismului prin conducerea și exercitarea urmăririi penale; *SIS* și organele sale teritoriale combat terorismul prin acțiunile de prevenire, depistare și curmare a infracțiunilor cu caracter terorist, inclusiv a celor care urmăresc scopuri politice, precum și a activității teroriste internaționale. În conformitate cu legislația de procedură penală, Serviciul desfășoară urmărirea penală în cauzele penale cu indicii de terorism, contribuie la asigurarea securității instituțiilor Republicii Moldova amplasate pe teritoriul altor state, a cetățenilor ei angajați în aceste instituții și a membrilor familiilor lor, culege date referitoare la organizațiile teroriste internaționale. *MAI* combate terorismul prin prevenirea, depistarea și curmarea infracțiunilor cu caracter terorist care urmăresc scopuri materiale. *MAI* asigură protecția armamentului, munițiilor, substanțelor explozive, obiectelor militare și a spațiului aerian al țării în caz de desfășurare a operațiilor antiteroriste. *DPF al MAI* și subdiviziunile sale teritoriale combat terorismul prin curmarea tentativelor teroriștilor de a trece frontiera de stat a Republicii Moldova. *SPCSB al MAI* desfășoară acțiuni de protecție civilă, organizează lucrări de salvare, înfăptuiește alte măsuri urgente de lichidare a urmărilor actelor teroriste. *SPPS* asigură securitatea persoanelor fizice și a obiectelor aflate în pază, acumulează, analizează și utilizează informații referitoare la activitatea teroristă în

scopul prevenirii, depistării și curmării tentativelor teroriste. Serviciul colaborează și își coordonează acțiunile cu toate autoritățile care desfășoară activitatea de combatere a terorismului, inclusiv cu serviciile similare din alte state. SV combate terorismul prin acțiunile de prevenire, depistare și curmare a tentativelor de trecere peste frontiera de stat a Republicii Moldova a armelor, a substanțelor explozive, toxice, radioactive și a altor obiecte care pot fi folosite pentru săvârșirea infracțiunilor cu caracter terorist. MDI asigură asistența informațională a autorităților care desfășoară activitatea de combatere a terorismului, punând la dispoziția acestora resurse informaționale, acordând asistență tehnică specializată, necesară la crearea băncilor de date și rețelelor informaționale. DIP al MJ va acorda suportul necesar la curmarea actului terorist, punând la dispoziția autorităților competente subdiviziunea cu destinație specială din subordine. Serviciul prevenirea și combaterea spălării banilor al CNA asigură prevenirea și combaterea finanțării terorismului în limitele competențelor stabilite de legislație.

➤ *Atribuțiile principale ale autorităților care desfășoară activitatea de combatere a terorismului.* Autoritățile administrației publice centrale și locale, participă, în modul stabilit, la combaterea terorismului prin elaborarea și înfăptuirea măsurilor preventive, speciale, organizatorice, educative și de altă natură, în scopul prevenirii, depistării și curmării activității teroriste, crearea sistemelor departamentale de contracarare a infracțiunilor cu caracter terorist și menținerea stării de pregătire a unor asemenea sisteme, punerea la dispoziție a informației, a mijloacelor materiale, tehnice și financiare, a mijloacelor de transport și a mijloacelor de telecomunicație, a utilajului medical și a medicamentelor, exercitarea altor atribuții, în funcție de cerințele activității de combatere a terorismului.

Autoritățile administrației publice centrale și locale, persoanele juridice, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, persoanele cu funcții de răspundere sunt obligate să acorde ajutor autorităților care desfășoară activitatea de combatere a terorismului.

De datoria fiecărui cetățean al Republicii Moldova este comunicarea oricărei informații aflate despre activitatea teroristă și despre împrejurările ce țin de aceasta organelor de drept, informație ce poate contribui la prevenirea, depistarea și curmarea activității teroriste, precum și la atenuarea urmărilor acesteia.

➤ *Repararea prejudiciilor cauzate de actul terorist.* Prejudiciile cauzate de un act terorist se repară din bugetele unităților administrativ-teritoriale pe al căror teritoriu a fost săvârșit actul terorist, cu perceperea ulterioară, în conformitate cu legislația, a sumelor corespunzătoare de la persoanele care au cauzat aceste prejudicii. Dacă volumul prejudiciilor cauzate de un act terorist săvârșit pe teritoriul unei sau a câtorva unități administrativ-teritoriale depășește posibilitățile de compensare a acestuia de la bugetele unităților administrativ-teritoriale respective, repararea se face din bugetul de

stat, cu perceperea ulterioară, în conformitate cu legislația, a sumelor corespunzătoare de la persoanele care au cauzat aceste prejudicii. Prejudiciile cauzate unor cetățeni străini în urma unui act terorist săvârșit pe teritoriul R. Moldova se repară din bugetul de stat, cu perceperea ulterioară a sumelor corespunzătoare de la persoanele care au cauzat aceste prejudicii.

➤ *Reabilitarea socială a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist.* Reabilitarea socială a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist are drept scop revenirea acestora la viața normală și prevede acordarea asistenței juridice persoanelor menționate, reabilitarea lor psihologică, medicală și profesională (inclusiv restabilirea capacității de muncă), plasarea în câmpul muncii, asigurarea cu spațiu locativ.

Reabilitarea socială a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist, se face din contul mijloacelor bugetului de stat și ale bugetului unității administrativ-teritoriale pe al cărei teritoriu a fost săvârșit actul terorist. Modul de reabilitare a persoanelor care au avut de suferit de pe urma unui act terorist este stabilit de Guvern.

Protecția juridică și socială a persoanelor care participă la combaterea terorismului. Persoanele care participă la combaterea terorismului sunt protejate de stat. Beneficiază de protecție juridică și socială: militarii, colaboratorii și specialiștii autorităților administrației publice care participă (au participat) nemijlocit la combaterea terorismului; persoanele care acordă ajutor permanent sau temporar autorităților care desfășoară activitatea de combatere a terorismului în prevenirea, depistarea și curmarea activității teroriste, precum și în atenuarea urmărilor acesteia; membrii familiilor persoanelor prevăzute mai sus, în legătură cu participarea acestora la combaterea terorismului.

Protecția juridică și socială a persoanelor care participă la combaterea terorismului este asigurată în conformitate cu legislația în vigoare. Prejudiciile cauzate sănătății sau bunurilor persoanelor prevăzute mai sus, în legătură cu participarea acestora la combaterea terorismului, sunt reparate în modul stabilit de legislație.

➤ *Răspunderea persoanei juridice pentru desfășurarea activității teroriste.* În Republica Moldova este interzisă crearea și activitatea persoanelor juridice ale căror scopuri sau acțiuni sunt îndreptate spre propagarea, justificarea, finanțarea ori susținerea terorismului sau spre comiterea infracțiunilor cu caracter terorist.

Persoana juridică se consideră de drept teroristă și este supusă lichidării, iar activitatea ei este interzisă, în temeiul hotărârii irevocabile a instanței de judecată, la cererea Procurorului General sau a procurorilor subordonați acesuia, în cazul în care, în numele sau în interesul persoanei juridice, se efectuează organizarea, pregătirea, finanțarea sau comiterea unei infracțiuni cu caracter terorist, precum și în cazul în care aceste acțiuni au fost admise, sancționate, aprobate sau utilizate

de organul sau persoana abilitată cu funcții de conducere a persoanei juridice. Hotărârea instanței de judecată privind lichidarea persoanei juridice (interzicerea activității) se extinde și asupra filialelor și reprezentanțelor acesteia. În cazul recunoașterii persoanei juridice drept teroristă, bunurile acesteia sunt supuse confiscării speciale, conform CP al Republicii Moldova. Aceste prevederi se extind și asupra persoanelor juridice străine și organizațiilor internaționale, precum și asupra oficiilor, filialelor și reprezentanțelor lor în Republicii Moldova. Controlul asupra activității de combatere a terorismului este exercitat de Parlament, de Președintele Republicii Moldova, de Guvern și de organele judiciare, în limitele împuternicirilor lor. Supravegherea respectării legislației în combaterea terorismului este exercitată de Procuratura Generală și de instanțele judecătorești în modul prevăzut de procedura penală. Procuratura Generală, în limitele împuternicirilor sale, înfăptuiește măsuri de prevenire a activității teroriste, conduce sau, după caz, efectuează urmărirea în cauzele penale de terorism.

Prevenirea și combaterea traficului de ființe umane. În aprilie 2008 a fost aprobat un Plan național de acțiune pentru prevenirea și combaterea traficului cu ființe umane pentru perioada 2008-2009. În același context, guvernul a creat Comitetul Național pentru Combaterea Traficului cu Ființe Umane, care și-a consolidat capacitatea sa operațională prin crearea progresivă a comitetelor locale. Tot în anul 2008 a fost adoptat noul regulament privind repatrierea victimelor traficului, concomitentă cu implementarea sistemului național de transmitere a jurisdicției pentru victime, creat în decembrie 2008. În plus, ceva mai devreme, în mai 2008, MAI, Oficiul Procurorului Public și Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului au semnat un memorandum de înțelegere cu Organizația Mondială a Migrației, Centrul pentru prevenirea traficului cu femei și Centrul internațional „La Strada” pentru crearea unui cadru de cooperare între instituțiile publice, agenția de aplicare a legii, societatea civilă și donatori pentru asistență victimelor și potențialelor victime și pentru a îmbunătăți accesul la îngrijire și protecție a victimelor. Ulterior, Centrul național pentru reabilitarea victimelor a fost transferat în iulie 2008 Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului. Cooperarea cu societatea civilă deopotrivă cu coordonarea cu țările vecine necesită totuși să fie consolidată. Convenția Consiliului Europei pentru Acțiuni împotriva Traficului cu Ființe Umane a intrat în vigoare în februarie 2008. Implementarea permanentă a acestuia necesită eforturi considerabile de consolidare a capacităților agențiilor de aplicare a legii. El prevede implementarea unor acțiuni complexe și realizarea de inițiative social-economice orientate spre prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, precum și spre protecția victimelor unui astfel de trafic, inclusiv colaborarea cu organizațiile internaționale, organizațiile neguvernamentale, cu alte instituții și reprezentanți ai societății civile. Autoritățile administrației publice centrale și locale cu atribuții în domeniul

prevenirii și combaterii traficului de ființe umane adoptă planuri de acțiuni proprii pentru realizarea Planului național în domeniile lor de activitate.

➤ *Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane.* Coordonarea activității de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, de cooperare a autorităților administrației publice cu organizații internaționale, organizații neguvernamentale, cu alte instituții și cu reprezentanți ai societății civile se realizează de către Comitetul național pentru combaterea traficului de ființe umane. Această entitate este un organ consultativ al Guvernului. Componenta nominală a Comitetului național și Regulamentul lui se aprobă prin hotărâre de Guvern. Procedura de numire și revocare a membrilor Comitetului național este reglementată de Regulamentul Comitetului național.

➤ *Comitetul național are următoarele atribuții:* prezintă Guvernului propuneri privind bazele politicii de stat în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane și recomandări orientate spre perfecționarea activității de depistare și lichidare a cauzelor și condițiilor care contribuie la apariția traficului de ființe umane și la activitățile de trafic de ființe umane; controlează realizarea Planului național și executarea legislației de prevenire și combatere a traficului de ființe umane de către organizațiile și instituțiile de stat, prezintă Guvernului informație despre modul de realizare a Planului național; colectează și analizează informații despre dimensiunile, starea și tendințele traficului de ființe umane la nivel național; înaintează propuneri de perfecționare a legislației de prevenire și combatere a traficului de ființe umane și de protecție a victimelor acestui trafic; organizează campanii de informare a populației despre problemele traficului de ființe umane și pericolul social al acestui fenomen; coordonează activitatea comisiilor teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane și a instituțiilor specializate privitor la realizarea Planului național și la îndeplinirea acțiunilor de prevenire și combatere a traficului de ființe umane; evaluează și monitorizează periodic procesul de realizare a Planului național, informează Guvernul și societatea civilă despre rezultatele obținute.

Comitetul național prezintă Guvernului periodic, dar nu mai rar de o dată în an, până la 1 februarie, și la solicitare, raport despre activitatea sa. Autoritățile administrației publice centrale pot solicita Comitetului național informații despre respectarea legislației de prevenire și combatere a traficului de ființe umane la orice altă dată.

➤ *Comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane.* Pentru coordonarea activității de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, în raioane, municipii și în unitatea teritorială autonomă Găgăuzia, pe lângă organele executive ale autorităților reprezentative respective, se creează comisii teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane. În mun. Chișinău, astfel de comisii se creează și în sectoare. Comisiile teritoriale pentru

combaterea traficului de ființe umane au următoarele atribuții: organizează și coordonează activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, de protecție și asistență a victimelor acestui trafic, de colaborare între autoritățile administrației publice locale, organele de drept, organizațiile neguvernamentale și alți reprezentanți ai societății civile care activează în teritoriu; întreprind la nivel local acțiunile stipulate în Planul național; evaluează și monitorizează periodic activitățile de prevenire și combatere a traficului de ființe umane în teritoriu, exercitate de organele statale, informând autoritățile reprezentative respective, Comitetul național și înaintând propuneri privind eficientizarea acestor activități; acordă asistență la elaborarea programelor de cercetare, analiză și colectare a datelor statistice privind traficul de ființe umane; implementează programe de instruire privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane pentru persoanele vulnerabile și pentru funcționarii antrenați în aceste activități.

➤ *Atribuțiile autorităților administrației publice în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane.*

- Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Serviciul de Informații și Securitate și Biroul Național Migrațiune întocmesc lista țărilor care reprezintă un risc sporit din punctul de vedere al traficului de ființe umane, listă care se aduce la cunoștință organelor interesate;
- Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Grăniceri întreprind acțiunile necesare pentru interzicerea accesului pe teritoriul Republicii Moldova al cetățenilor străini și al apatrizilor dacă dispun de informații veridice că aceștia sunt traficanți de ființe umane;
- DPF întreprinde acțiuni de prevenire și combatere a traficului de ființe umane prin prevenirea, depistarea și curmarea e trecere a frontierei de stat de către traficanții de ființe umane, precum și de trecere a frontierei de stat de către victimele traficului de ființe umane cu încălcarea legislației în vigoare;
- Ministerul Economiei, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului: cu concursul Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, desfășoară activități de informare despre situația de pe piața forței de muncă, de pregătire profesională, de stimulare a ocupării forței de muncă, prin prestarea serviciilor de mediere a muncii, de informare și consiliere profesională, de orientare și formare profesională, precum și de consultanță și asistență în inițierea într-o activitate de întreprinzător, iar prin intermediul organelor de asistență socială, asigură victimelor traficului de ființe umane informații și consiliere, acordându-le facilitățile prevăzute de lege pentru persoanele marginalizate social.

- Ministerul Sănătății elaborează programe de acordare a asistenței medicale, inclusiv psihiatrice, stabilește instituțiile medicale care vor acorda această asistență victimelor traficului de ființe umane;

- Ministerul Educației elaborează și desfășoară, în comun cu celelalte ministere interesate, cu autoritățile administrației publice locale și cu organizațiile neguvernamentale având atribuții în domeniu, programe educative și de instruire pentru pedagogi, părinți și copii, pentru grupurile de risc, orientate spre lichidarea cauzelor și condițiilor care favorizează traficul de ființe umane, în special de femei și copii;

- MAI eliberează, în conformitate cu legislația în vigoare, adeverințe de imigrant pe un anumit termen cetățenilor străini sau apatrizilor victime ale traficului de ființe umane;

- Ministerul Dezvoltării Informaționale asigură identificarea victimelor traficului de ființe umane și eliberează permise de ședere sau, după caz, buletine de identitate victimelor traficului de ființe umane cetățeni străini sau apatrizi, în cazul în care șederea acestora este necesară în legătură cu situația lor personală sau cu participarea lor la procedura penală de tragere a traficantului la răspundere;

- Ministerul Economiei, în comun cu alte ministere și departamente interesate, elaborează și implementează programe social-economice, orientate spre înlăturarea cauzelor și condițiilor de ordin economic ce favorizează migrațiunea ilegală, inclusiv traficul de ființe umane;

- Ministerul Justiției prezintă, o dată la 6 luni, lista organizațiilor neguvernamentale care practică activități legate de prevenirea și combaterea fenomenului de trafic, de acordare a protecției și asistenței victimelor traficului;

Autoritățile administrației publice centrale abilitate cu funcții de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, autoritățile administrației publice locale și comisiile teritoriale pentru combaterea traficului de ființe umane organizează sistematic campanii informaționale de sensibilizare a populației, realizează și difuzează, colaborând activ cu mass-media, materiale publicitare privind riscurile la care pot fi expuse potențialele victime ale traficului de ființe umane.

➤ *Atribuțiile organelor de drept în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane.*

- MAI și subdiviziunile lui centrale și teritoriale: desfășoară activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane prin intermediul profilaxiei, prevenirii, depistării și curmării infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, în conformitate cu legislația în vigoare, efectuând

urmărirea penală în cauzele penale de trafic și de alte acțiuni legate de acestea; asigură, la cerere, protecția fizică a victimei traficului de ființe umane pe perioada procesului penal, îi acordă altă protecție și asistență conform acestei legi, altor acte normative în domeniu.

- MAI prin organele sale specializate în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, desfășoară activități operative de investigație, de urmărire penală, de cooperare internațională, de identificare și protecție a victimelor traficului de ființe umane, de analiză și informație, stimulează crearea unor centre zonale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane.

- MAI, cu sprijinul unor alte ministere și departamente, elaborează, administrează și actualizează baza de date privind fenomenul traficului de ființe umane, cu respectarea confidențialității datelor personale ale victimelor acestui trafic, în conformitate cu respectarea confidențialității vieții private a victimei traficului de ființe umane.

- MAI, în comun cu Procuratura Generală, efectuează studii în vederea depistării și înlăturării cauzelor și condițiilor ce favorizează traficul de ființe umane și publică semestrial în mass-media informații statistice și rapoarte de analiză privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane și protecția victimelor lui.

- Procuratura Generală, în limitele competenței, desfășoară activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane în conformitate cu legislația în vigoare, coordonează, conduce și exercită urmărirea penală în cauze legate de acest trafic, reprezintă învinuirea, în numele statului, în instanță de judecată, supraveghează respectarea drepturilor omului, inclusiv ale victimelor traficului, întreprinde alte măsuri necesare în domeniu. În cadrul Procuraturii Generale, există o subdiviziune specializată în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

- SIS și organele lui teritoriale desfășoară activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane prin intermediul depistării legăturilor organizațiilor internaționale și ale grupurilor criminale organizate cu traficanții de ființe umane, prin alte activități desfășurate în limitele competenței sale.

- Pe lângă Procurorul General, se va crea un consiliu coordonator al organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

- Organele de drept prezintă anual, nu mai târziu de 10 ianuarie, consiliului coordonator de pe lângă Procurorul General rapoarte despre respectarea în țară a legislației privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, iar Procurorul General prezintă, până la 20 ianuarie, rapoartele respective Comitetului național.

➤ *Activitatea organizațiilor neguvernamentale în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane.* Pentru prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, pentru acordarea de protecție și asistență victimelor lui, pentru coordonarea activităților curente, organizațiile internaționale care au reprezentanțe în Republica Moldova și cele neguvernamentale cu atribuții în domeniu pot coopera cu autoritățile administrației publice și cu organele competente, în conformitate cu statutele și regulamentele lor, și pot organiza campanii informaționale despre traficul de ființe umane și riscurile la care sunt expuse victimele acestui trafic.

Organizațiile neguvernamentale pot crea centre de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane. De asemenea, aceste entități desfășoară activități de identificare a victimelor traficului de ființe umane, le acordă protecție și asistență juridică și de altă natură, întreprind alte acțiuni de prevenire și combatere a unui astfel de trafic, în conformitate cu statutul lor.

Protecția și asistența victimelor traficului de ființe umane. Identificarea victimelor traficului de ființe umane se efectuează de către autoritățile publice competente cu concursul organizațiilor neguvernamentale sau de către organizațiile neguvernamentale care au motive rezonabile să creadă că persoana este victimă a unui astfel de trafic.

➤ *Centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe* sînt instituții specializate care oferă condiții civilizate de cazare și de igienă personală, hrană, asistență juridică, socială, psihologică și medicală de urgență, pază și protecție, precum și asistență pentru contactarea rudelor.

Centrele pot fi create de: Guvern, la propunerea Comitetului național; autoritățile administrației publice locale, la propunerea comisiei teritoriale; organizațiile internaționale și organizațiile neguvernamentale, cu informarea Comitetului național; autoritățile administrației publice și organizațiile neguvernamentale sau private, în baza unui acord de activitate comună.

Centrele acordă cazare victimelor traficului de ființe umane la cererea lor personală, pe o perioadă de cel mult 30 de zile. Durata cazării poate fi prelungită la solicitarea medicului, pe perioada tratamentului, dar nu mai mult de 6 luni, la solicitarea organelor de urmărire penală sau a instanțelor judecătorești, pe perioada procesului penal, iar în cazul în care viața și sănătatea victimei sunt amenințate de un pericol real, durata cazării poate fi prelungită și după finalizarea procesului penal, pe o durată considerată necesară pentru protecția victimei, în baza unei sesizări din partea procurorului, la cererea victimei traficului de ființe umane, cu indicarea motivației argumentate, pe o perioadă de cel mult 30 de zile.

Femeile gravide victime ale traficului de ființe umane au dreptul de cazare în centru pentru o perioadă de până la un an.

➤ *Integrarea profesională a victimelor traficului de ființe umane* se realizează cu suportul agențiilor pentru ocuparea forței de muncă, în condițiile legislației în vigoare. Agențiile pentru ocuparea forței de muncă acordă victimelor traficului de ființe umane cu prioritate servicii gratuite de mediere a muncii, de informare și consiliere profesională, de orientare și formare profesională, precum și de consultanță și asistență în inițierea într-o activitate de întreprinzător. Victimele traficului de ființe umane sunt în drept să urmeze un curs de pregătire profesională, finanțat din mijloacele fondului de șomaj.

➤ *Repatrierea victimelor traficului de ființe umane.* Republica Moldova contribuie la repatrierea și primirea fără întârzieri nejustificate, ținând cont de necesitatea asigurării securității lor, a victimelor traficului de ființe umane cetățeni ai săi și apatrizi care aveau dreptul de a locui permanent în Republica Moldova la momentul intrării pe teritoriul unui alt stat.

La solicitarea unei țări de destinație, autoritățile competente ale Republicii Moldova verifică, fără întârzieri nejustificate, dacă victima traficului de ființe umane are cetățenia Republicii Moldova sau avea dreptul de a locui permanent pe teritoriul ei în momentul intrării în țara de destinație, despre acest fapt comunică țării solicitante, luând concomitent măsuri de repatriere a victimei.

În scopul facilitării repatrierii victimei traficului de ființe umane care are cetățenia R. Moldova sau care avea dreptul de a locui permanent în Republica Moldova la momentul intrării în țara de destinație, dar care nu posedă documentele necesare, autoritățile competente ale Republicii Moldova, la solicitarea țării de destinație, eliberează documentele de călătorie sau orice alt act necesar repatrierii.

➤ *Protecția și asistența victimelor traficului de ființe umane.* Victimelor traficului de ființe umane li se acordă asistență pentru recuperare fizică, psihologică și socială, prin acțiuni speciale medicale, psihologice, juridice și sociale. Persoana prezumată a fi victimă a traficului de ființe umane se consideră vulnerabilă, beneficiind de pachetul minim de asistență socială și medicală asigurat de instituțiile Ministerului Sănătății și Protecției Sociale și Familiei. Persoanele identificate drept victime ale acestui trafic sunt asigurate cu asistență gratuită în instituțiile medicale stabilite de Ministerul Sănătății și Protecției Sociale și Familiei. Statul, prin organele și organizațiile competente, întreprinde măsuri prompte și adecvate de identificare și referire a victimelor traficului de ființe umane la serviciile de protecție și asistență, acordându-le

un răgaz de reflecție de 30 de zile. În această perioadă, este interzisă punerea în executare a oricărui ordin de expulzare emis împotriva acestor persoane.

Acordarea serviciilor de protecție și asistență nu este condiționată de dorința victimelor de a face declarații și de a participa la procesul de urmărire a traficantilor. Autoritățile administrației publice competente sunt obligate să informeze victimele traficului de ființe umane despre drepturile lor, despre autoritățile, organizațiile și instituțiile cu funcții de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, de protecție a victimelor traficului. Victimelor traficului de ființe umane li se acordă protecție și asistență din partea autorităților administrației publice, Comitetului național, comisiilor teritoriale de combatere a traficului de ființe umane, în limitele competențelor acestora și în conformitate cu prezenta lege și cu alte acte normative.

➤ *Confidențialitatea vieții private a victimei traficului de ființe umane.* Viața privată și identitatea victimei traficului de ființe umane sunt protejate. Înregistrarea, păstrarea și utilizarea informațiilor cu caracter personal privind victima traficului de ființe umane se efectuează cu respectarea regulilor speciale de confidențialitate, în scopul exercitării justiției și protecției victimei doar în perioada procesului penal. Este interzisă răspândirea informațiilor despre viața privată și identitatea victimei traficului de ființe umane și despre condițiile în care a fost traficată. Este interzisă răspândirea informațiilor despre măsurile de protecție de stat a victimelor traficului de ființe umane, despre persoanele care acordă astfel de protecție, precum și despre persoanele care acordă ajutor în combaterea traficului de ființe umane. Respectarea confidențialității informației este o obligație a tuturor persoanelor, inclusiv a celor implicate în activități de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, de protecție și asistență a victimelor, din organele de drept, instanțele judecătorești, din centrele de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe, precum și a asistenților sociali. În cazul în care viața și sănătatea victimei traficului de ființe umane sunt amenințate de un pericol real, acestea i se asigură, la solicitarea sa, în temeiul unei hotărâri judecătorești, la demersul procurorului, al organului de urmărire penală, posibilitatea de a-și schimba numele, prenumele, data și locul nașterii, în condițiile Legii cu privire la actele stării civile și ale Legii privind protecția martorilor și a altor participanți la procesul penal care acordă ajutor în procesul penal. Divulgarea informațiilor despre măsurile de siguranță și a datelor confidențiale despre victimele traficului de ființe umane, precum și divulgarea informațiilor despre urmărirea penală și măsurile de asigurare a securității aplicate față de participanții la procesul penal se pedepsesc în conformitate cu legislația penală și cea contravențională.

➤ *Atribuțiile misiunilor diplomatice și ale oficiilor consulare ale R. Moldova în acordarea de protecție și asistență victimelor traficului de ființe umane.*

Misiunile diplomatice și oficiile consulare ale R. Moldova au următoarele atribuții: desfășoară activități de protecție a drepturilor și intereselor cetățenilor R. Moldova care au devenit victime ale traficului de ființe umane în țara de reședință sau în țările unde au misiuni acreditate, contribuie la repatrierea acestora în conformitate cu legislația R. Moldova și cu legislația țării de reședință; eliberează cu titlu gratuit, în termene restrânse, în comun cu subdiviziunile Ministerului Dezvoltării Informaționale, documente sau orice alte acte necesare repatrierii în Republica Moldova a cetățenilor R. Moldova care au devenit victime ale traficului de ființe umane, în cazul pierderii sau imposibilității ridicării de la traficanții de ființe umane a actelor de identitate; difuzează către cei interesați materiale informative privind drepturile victimelor traficului de ființe umane potrivit legislației R. Moldova și legislației statului de reședință; asigură autoritățile administrației publice și organele judiciare ale statului de reședință sau din țările unde au misiuni acreditate cu informații despre legislația R. Moldova în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane, privind drepturile victimelor, protecția și asistența acestora, inclusiv adresele centrelor de asistență și protecție a victimelor traficului de ființe umane.

➤ *Garanțiile de stat acordate victimelor traficului de ființe umane.* Instanțele judecătorești și organele de urmărire penală aplică în privința victimelor traficului de ființe umane măsurile de asigurare a securității fizice și a drepturilor prevăzute de CPP și de Legea privind protecția de stat a părții vătămate, a martorilor și a altor persoane care acordă ajutor în procesul penal. Victimele traficului de ființe umane au dreptul la reparația prejudiciului în condițiile legii.

➤ *Protecția și asistența cetățenilor străini și apatrizilor victime ale traficului de ființe umane.* Republica Moldova acordă protecție și asistență cetățenilor străini și apatrizilor victime ale traficului de ființe umane la repatrierea benevolă a acestora în țara de origine, în regim de urgență, și asigură transportarea în deplină securitate a acestora până la frontiera de stat a R. Moldova, dacă tratatele internaționale nu prevăd altfel. Victima traficului de ființe umane nu poate fi repatriată sau expulzată în țara de origine sau într-un stat terț dacă, în urma aprecierii riscului și securității, s-au constatat motive de a presupune că securitatea ei sau a familiei sale este în pericol.

În cazul în care cetățenii străini și apatrizii victime ale traficului de ființe umane nu dispun de acte de identitate din cauza pierderii, sustragerii sau distrugerii lor, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene le acordă, la solicitarea statului străin, asistență în primirea unor asemenea acte sau a unor permise, necesare întoarcerii în țara de reședință.

D. Prevenirea și combaterea traficului de copii. Prevenirea și combaterea traficului de copii, protecția și asistența copilului victimă a traficului de ființe umane constituie în Republica

Moldova o preocupare politică, socială și economică de ordin primordial. Activitatea autorităților administrației publice și organizațiilor cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane se va axa pe interesul superior al copilului.

Autoritățile administrației publice, agențiile sociale, de ocrotire a sănătății și de educație, precum și organizațiile neguvernamentale, alte instituții și alți reprezentanți ai societății civile vor contacta neîntârziat organele de drept în cazul în care se cunoaște ori se suspectează că un copil este exploatat sau traficat ori este expus riscului de a fi exploatat sau traficat.

➤ *Principiile speciale de combatere a traficului de copii.* În activitatea de prevenire și combatere a traficului de copii, de protecție și asistență a copiilor victime ale acestui trafic se va ține cont de următoarele principii speciale: respectarea strictă a drepturilor copilului, stipulate în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și în Legea Republicii Moldova cu privire la drepturile copilului; luarea de măsuri speciale de protecție și de asistență copilului victimă a traficului de ființe umane; respectarea opiniei copilului victimă a traficului de ființe umane cu vârsta mai mare de 10 ani în toate acțiunile care îl afectează, ținându-se cont de vârsta, gradul de maturitate și interesul lui superior; informarea copilului victimă a traficului de ființe umane despre situația și drepturile lui, despre măsurile de protecție și de asistență, despre serviciile disponibile, despre procedura de repatriere și procesul de reunificare a familiei; asigurarea nedivulgării în nici un caz a identității și a detaliilor care permit identificarea copilului victimă a traficului de ființe umane.

În cazul în care nu se cunoaște vârsta victimei traficului de ființe umane, dar există motive a se considera că victima nu a atins vârsta de 18 ani, se prezumă că victima este copil și, până la constatarea exactă a vârstei, ea va fi tratată drept copil, aplicându-i-se toate măsurile speciale de protecție prevăzute de prezenta lege și de alte acte normative.

➤ *Repatrierea copilului victimă a traficului de ființe umane.* Copilul victimă a traficului de ființe umane va fi repatriat în țara sa de origine dacă, anterior returnării, un părinte, o altă rudă sau un tutore au dat consimțământul să primească în îngrijire copilul ori dacă o agenție guvernamentală, o agenție de protecție a copiilor din țara de origine și-au dat consimțământul și sunt în stare să-și asume responsabilitatea pentru copil și să-i acorde protecție și asistență adecvată.

Luarea unei declarații de trafic de la copii de către organul de urmărire penală sau instanța de judecată nu va stopa sau tergiversa reunificarea familiei ori returnarea copilului victimă în țara de origine dacă aceasta este în interesul superior al copilului.

În situația în care returnarea copilului în țara de origine ori integrarea în țara de destinație nu sunt posibile, ori când aceste soluții nu sunt în interesul superior al copilului, autoritățile

ambelor țări, în baza unor tratate internaționale, vor asigura reșezarea copilului victimă într-o țară terță, obținând acordul acesteia din urmă. Opinia copilului victimă a traficului de ființe umane cu vârsta mai mare de 10 ani se va lua în considerare la adoptarea deciziei de repatriere sau de reșezare într-o țară terță. Copilul victimă a traficului de ființe umane nu poate fi returnat în țara sa de origine ori transferat într-o țară terță dacă, în urma evaluării riscurilor și a securității, se stabilesc motive de a considera că siguranța copilului sau cea a familiei lui este în pericol.

Copilul victimă a traficului de ființe umane care este cetățean străin sau apatrid are dreptul la o viză temporară, care îi garantează dreptul de ședere legală pe teritoriul Republicii Moldova până la momentul găsirii unei soluții durabile privind întoarcerea lui în țara de origine.

➤ *Acordarea de protecție și asistență copiilor victime ale traficului de ființe umane.* Statul asigură protecție și asistență copiilor victime ale traficului de ființe umane din momentul în care apar temeiuri de a crede că ei sunt victime ale traficului, până la identificarea, integrarea și recuperarea lor deplină, independent de cooperarea acestora cu autoritățile. După identificare ca victimă a traficului de ființe umane, copilul este referit de urgență serviciilor competente de protecție, asistență și reabilitare a copiilor. Comitetul național, autoritățile administrației publice, inclusiv organele de drept, comisiile teritoriale de combatere a traficului de ființe umane, centrele, organizațiile neguvernamentale și alte organizații competente, în cazul în care dispun de informații despre un copil victimă a traficului de ființe umane, sunt obligate să informeze imediat organele de tutelă și curatelă pentru a se asigura protecția drepturilor copilului. În situația în care copilul victimă a traficului de ființe umane este lipsit de îngrijire părintească, organele de tutelă și curatelă vor numi, în condițiile legii, un tutore, care va asigura ca toate deciziile luate să fie în interesul copilului, va face declarații în numele lui, va participa împreună cu el la toate acțiunile procesual-penale și judiciare, până la găsirea unei soluții conforme interesului superior al copilului. Copilului identificat drept victimă a traficului de ființe umane i se acordă un răgaz de reflecție de 30 de zile pentru a decide personal sau prin reprezentantul său legal ori tutore dacă va face declarație împotriva traficantului. În cazul cazării copiilor victime ale traficului de ființe umane în centre, aceștia trebuie să fie amplasați separat de adulți.

Copiii victime ale traficului de ființe umane au dreptul de cazare în centru pe o perioadă de până la 6 luni sau pe durata procesului judiciar. Toate agențiile și instituțiile a căror activitate vizează copiii victime ale traficului de ființe umane vor stabili practici și programe speciale de identificare, referire, protecție și asistență a acestora, respectând confidențialitatea informației personale și statutului de victimă al copilului. Copiilor victime ale traficului de ființe umane li se asigură dreptul de a frecventa instituțiile de învățământ de stat în condițiile Legii învățământului.

Copiilor victime ale traficului de ființe umane care au rămas fără îngrijirea părinților sau care nu cunosc locul unde se află părinții li se asigură posibilitatea căutării urgente a familiei ori li se instituie tutela sau curatela în condițiile legii. Aceiași copii care au suferit în urma traficului de ființe umane au dreptul de a primi îngrijire și protecție pe termen lung, până la recuperare deplină. Copiii privați de mediu familial au dreptul la o îngrijire de alternativă de tip familial sau comunitar.

Extrădarea. Poate fi extrădat din Republica Moldova, la cererea unui stat, cetățeanul străin sau apatridul urmărit penal sau condamnat în acel stat. Nu pot fi extrădați de pe teritoriul Republicii Moldova: cetățenii acesteia ; persoanele cărora li s-a acordat drept de azil; persoanele cărora li s-a acordat statutul de refugiat politic; persoanele străine care se bucură în Republica Moldova de imunitate de jurisdicție, în condițiile și în limitele stabilite în tratatele internaționale; persoanele străine citate din străinătate în vederea audierii ca părți, martori sau experți în fața unei autorități judecătorești sau unui organ de urmărire penală, în limitele imunităților conferite prin tratat internațional.

➤ *Refuzul extrădării.* La examinarea cererii de extrădare adresate Republicii Moldova, în sensul posibilului refuz, pe lângă condițiile de refuz specificate în CPP la art.546, se va ține cont și de următoarele situații procesuale: persoana a cărei extrădare este cerută urmează să fie judecată în statul solicitant de către o instanță extraordinară, instituită pentru un caz particular, precum și în cazul în care persoana a cărei extrădare se cere ar fi judecată în statul solicitant de o instanță judecătorească care nu asigură garanțiile fundamentale de procedură și de protecție a drepturilor la apărare; fapta penală pentru care se cere extrădarea este o încălcare a disciplinei militare și nu constituie infracțiune de drept comun; pedeapsa prevăzută pentru infracțiune de legislația părții solicitante este pedeapsă capitală. Prin derogare de la această regulă, extrădarea persoanei poate fi acordată numai în cazul în care statul solicitant dă asigurări, considerate ca suficiente de către Republica Moldova, că pedeapsa capitală nu se va executa, urmând să fie comutată.

Refuzul extrădării persoanei necondamnate din Republica Moldova se decide de Procurorul General, iar în privința persoanei condamnate, de ministrul justiției.

➤ *Transferul procedurii penale în caz de refuz al extrădării.* Refuzul extrădării propriului cetățean ori a refugiatului politic obligă Republica Moldova, la cererea statului solicitant, să înainteze cauza către autoritățile sale competente, astfel încât să se poată exercita urmărirea penală și judecata dacă este cazul. În acest scop, statul solicitant urmează să transmită gratuit Procuraturii Generale, în faza de urmărire penală sau Ministerului Justiției, în faza judiciară,

cauzele penale, informațiile și obiectele privind infracțiunea. Statul solicitant va fi informat despre rezultatul cererii sale.

Extrădarea poate fi admisă, potrivit CPP art.544 alin.(3), numai dacă fapta pentru care este învinuită sau a fost condamnată persoana a cărei extrădare se solicită este prevăzută ca infracțiune atât de legea statului solicitant, cât și de legea Republicii Moldova. Prin derogare de la dispozițiile alin.(1), extrădarea poate fi acordată și în cazul în care fapta nu este prevăzută de legislația Republicii Moldova dacă pentru această faptă este exclusă cerința dublei incriminări printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte. Diferențele existente între calificarea juridică și denumirea dată aceleiași infracțiuni de legile celor două state nu prezintă relevanță dacă prin tratatul internațional sau, în lipsa acestuia, prin declarație de reciprocitate nu se prevede altfel.

➤ *Gravitatea pedepsei.* Extrădarea este acordată de Republica Moldova în vederea urmăririi penale sau a judecării numai pentru fapte pasibile de pedeapsă privativă de libertate mai mare de 1 an, potrivit legislației Republicii Moldova și a statului solicitant. Extrădarea în vederea executării unei sancțiuni penale se acordă numai dacă este permisă extrădarea și dacă urmează a fi executată o pedeapsă privativă de libertate. În acest caz, extrădarea se va acorda în situația în care termenul de detenție ce urmează a fi executat sau cumulul termenelor de detenție ce urmează a fi executate este de cel puțin 6 luni dacă tratatul internațional la care Republica Moldova este parte nu prevede altfel. Persoana condamnată la o pedeapsă privativă de libertate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei poate fi extrădată în caz de anulare a condamnării, cu suspendarea condiționată și trimiterea condamnatului pentru a executa pedeapsa stabilită prin hotărâre judecătorească, dacă pedeapsa care a rămas să fie executată răspunde exigențelor de gravitate prevăzute și nu există alte impedimente legale la extrădare.

Dacă fapta pentru care se cere extrădarea este pedepsită cu moartea de către legea statului solicitant, extrădarea va putea fi acordată doar cu condiția ca acel stat să prezinte asigurări, considerate ca satisfăcătoare pentru Republica Moldova, că pedeapsa capitală nu se va executa, fiind comutată.

➤ *Infracțiunile comise într-un stat terț.* În cazul infracțiunilor comise pe teritoriul unui alt stat decât statul solicitant, extrădarea poate fi acordată atunci când legislația Republicii Moldova conferă competența de urmărire penală și de judecată organelor competente naționale pentru infracțiuni de același fel săvârșite în afara teritoriului Republicii Moldova sau atunci când statul solicitant face dovada faptului că statul terț pe al cărui teritoriu a fost săvârșită infracțiunea nu va cere extrădarea pentru fapta respectivă.

➤ *Judecarea în lipsa persoanei a cărei extrădare se cere.* În cazul în care se solicită

extrădarea unei persoane în vederea executării unei pedepse pronunțate, printr-o hotărâre judecătorească, împotriva sa în absență, Republica Moldova poate refuza extrădarea în acest scop dacă va considera că procedura de judecată nu a luat în vedere dreptul la apărare, recunoscut oricărei persoane învinuite de săvârșirea unei infracțiuni. Extrădarea se acordă totuși dacă statul solicitant dă asigurări apreciate ca fiind suficiente pentru a garanta persoanei a cărei extrădare se cere dreptul la o nouă procedură de judecată care să îi garanteze dreptul la apărare. În cazul în care Republica Moldova comunică persoanei a cărei extrădare se cere hotărârea judecătorească de condamnare pronunțată în lipsa ei, statul solicitant nu va considera această comunicare drept un act care atrage efecte față de procedura penală în acest stat.

➤ *Cererea de extrădare și actele anexate.* Cererea de extrădare, formulată în scris de autoritatea competentă a statului solicitant, se adresează Procuraturii Generale în cazul în care persoana a cărei extrădare se cere este urmărită penal sau Ministerului Justiției în cazul în care persoana a cărei extrădare se cere a fost condamnată. Dacă se adresează pe cale diplomatică, cererea se transmite neîntârziat Procuraturii Generale sau, după caz, Ministerului Justiției. O altă cale poate fi convenită prin înțelegere directă între statul solicitant și Republica Moldova. Cererea de extrădare se întocmește în temeiul tratatului internațional la care Republica Moldova și statul solicitant sunt părți sau în temeiul condițiilor de reciprocitate scrise.

Cererea va fi însoțită: în funcție de faza procesului penal, de originalele sau copiile autentificate ale hotărârii judecătorești de condamnare definitive, cu mențiunea rămânerei definitive, ale deciziilor pronunțate ca urmare a exercitării căilor legale de atac, de originalele sau copiile autentificate ale mandatului de arest preventiv, ale ordonanței de punere sub învinuire sau ale rechizitoriului, după caz, ori ale altor acte procedurale având putere egală. Autentificarea copiilor de pe aceste acte se face gratuit de instanța judecătorească sau de procuratura competentă, după caz; de expunerea faptelor pentru care se cere extrădarea, de indicarea, în modul cel mai exact posibil, a datei și locului săvârșirii lor, a calificării lor juridice, de referirile la dispozițiile legale aplicabile și, în mod obligatoriu, de indicarea sancțiunii aplicabile; de copia de pe dispozițiile legale aplicabile sau, dacă nu este posibil, de declarația asupra dreptului aplicabil, precum și de caracteristicile cele mai precise ale persoanei a cărei extrădare se cere și de orice alte informații care determină identitatea și cetățenia acesteia; de datele privind durata părții neexecutate din pedeapsă, în cazul cererii de extrădare a unei persoane condamnate care a executat numai o parte din pedeapsă. Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiției va face de urgență verificarea corespunderii cererii de extrădare cu prevederile tratatului internațional pentru a se constata dacă: există un tratat internațional la care Republica Moldova și statul solicitant sunt părți sau există obligații reciproce scrise; există vreun alt impediment legal, cum ar fi existența

unuia dintre cazurile de refuz al asistenței juridice internaționale sau neidentificarea persoanei pe teritoriul Republicii Moldova ori decesul persoanei a cărei extrădare se cere; cererea și actele privitoare la extrădare în vederea judecării sau executării pedepsei sunt însoțite de traduceri.

În cazul neîndeplinirii condiției de existență a unui tratat internațional, a unor obligații reciproce scrise sau a vreunui alt impediment legal, Procurorul General sau, după caz, ministrul justiției refuză extrădarea prin decizie motivată și restituie cererea și actele anexate. În situația în care cererea de extrădare și actele anexate nu sunt însoțite de traduceri în limba de stat, urmează să se ia măsuri pentru efectuarea cât mai urgentă a unei traduceri.

➤ *Procedura de extrădare din Republica Moldova.* Decizia privind extrădarea din Republica Moldova se ia de către instanța judecătorească competentă. Dacă Procurorul General sau, după caz, ministrul justiției consideră că cererea de extrădare a statului străin sau a instanței internaționale întrunește toate condițiile de admisibilitate și că nu există impedimente pentru extrădarea persoanei, înaintează în instanța judecătorească un demers, la care se anexează cererea și actele însoțitoare ale părții solicitante în condițiile CPP art.544 alin.(6). Încheierea judecătorului de instrucție, devenită definitivă, se expediază Procuraturii Generale sau Ministerului Justiției spre executare sau informare a statului solicitant. Procuratura Generală sau, după caz, Ministerul Justiției va comunica autorității centrale a statului solicitant soluția dispusă privind admisibilitatea cererii de extrădare sau a cererii de arest provizoriu în vederea extrădării, pronunțate de instanța de judecată competentă.

➤ *Reținerea în vederea extrădării.* Persoana care se află în urmărire interstatală (pentru țările membre ale C.S.I.) sau internațională, prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol), și a cărei arestare este cerută de autoritățile centrale ale statului solicitant în vederea extrădării va putea fi reținută de organele naționale de urmărire penală, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală, pentru cel mult 72 de ore. Organele de urmărire penală vor anunța de îndată procurorii teritoriali și pe cei ai procuraturilor specializate în a căror jurisdicție a fost reținută persoana și vor efectua verificările de rigoare referitoare la identitatea, cetățenia și domiciliul ei, la azilul politic, motivele urmăririi penale, circumstanțele care ar exclude, amâna sau ar condiționa extrădarea și care, la rândul lor, vor anunța de îndată Procuratura Generală în vederea luării măsurilor ce se impun.

Inițial, instanța judecătorească asigură luarea unei declarații de la persoana a cărei extrădare se cere și care va fi asistată gratuit de un interpret și de un avocat care acordă asistență juridică garantată de stat dacă nu există un avocat ales. Prezența procurorului este obligatorie. Procedura este publică dacă persoana a cărei extrădare se cere sau procurorul nu se opune sau dacă interesele justiției o cer, este orală și ținută în contradictoriu.

Persoana a cărei extrădare se cere sau procurorul poate cere instanței judecătorești un termen suplimentar, care nu va depăși 8 zile, pentru motive suficient de justificate. Procurorul este obligat să contribuie la prezentarea datelor și actelor necesare pentru a se stabili dacă sunt îndeplinite condițiile extrădării și să dispună ridicarea și depunerea la instanța judecătorească a obiectelor și valorilor ce trebuiesc remise. După interogatoriu, persoana a cărei extrădare se cere poate să opteze fie pentru extrădare voluntară, fie pentru continuarea procedurii în caz de opunere la extrădare.

➤ *Opunerea la extrădare a persoanei a cărei extrădare se cere.* Dacă se opune la extrădare, persoana a cărei extrădare se cere își va putea formula argumentele oral și în scris, totodată va putea propune probe. În urma audierii persoanei a cărei extrădare se cere, dosarul cauzei este pus la dispoziția apărătorului ei pentru a putea prezenta în scris, în termen de până la 8 zile, o opunere motivată la cererea de extrădare și a indica mijloacele de probă admise de legislația Republicii Moldova, numărul de martori fiind limitat la doi.

Opunerea nu poate fi întemeiată decât pe faptul că persoana arestată nu este cea urmărită sau că nu sunt îndeplinite condițiile pentru extrădare. Odată prezentată opunerea la extrădare sau odată expirat termenul de prezentare a opunerii, procurorul poate solicita un termen de până la 8 zile pentru a răspunde opunerii sau a administra probe. Mijloacele de probă acceptate de instanța judecătorească vor fi administrate în maximum 15 zile în prezența persoanei a cărei extrădare se cere, asistată de apărător și, dacă este nevoie, de interpret, precum și în prezența procurorului.

➤ *Soluționarea cauzei.* După examinarea cererii de extrădare, a materialului probator și a concluziilor prezentate de partea a cărei extrădare se cere și de procuror, instanța judecătorească: dispune, în cazul concursului de cereri, conexarea dosarelor, chiar dacă se referă la fapte diferite; dispune, în cazul necesității de a primi informații suplimentare de la statul solicitant, amânarea soluționării cererii de extrădare pentru un termen de 2 luni, cu posibilitatea reiterării cererii, și acordarea unui ultim termen de încă 2 luni; constată, prin încheiere, dacă sunt sau nu întrunite condițiile extrădării.

Instanța judecătorească nu este competentă să se pronunțe asupra temeiniciei urmăririi penale sau condamnării pentru care autoritatea centrală străină cere extrădarea, nici asupra oportunității extrădării. În cazul în care constată că sunt îndeplinite condițiile de extrădare, instanța judecătorească hotărăște admiterea cererii de extrădare, dispunând, totodată, menținerea stării de arest provizoriu în vederea extrădării, până la predarea persoanei extrădate.

Hotărârea prin care s-a dispus extrădarea se redactează în cel mult 5 zile de la data pronunțării. În cazul extrădării temporare sau extrădării sub condiție, instanța judecătorească va menționa în dispozitivul încheierii condițiile prevăzute pentru astfel de cazuri. În cazul admiterii

cererii de extrădare, dacă se remit și obiecte, se va face mențiune despre acestea în cuprinsul încheierii, anexându-se eventual un borderou.

Dacă instanța judecătorească constată că nu sunt îndeplinite condițiile pentru extrădare, respinge cererea și dispune punerea în libertate a persoanei a cărei extrădare se cere. Hotărârea se redactează în 24 de ore de la pronunțare și este transmisă Procurorului General sau ministrului justiției. În termen de 10 zile de la pronunțare, hotărârea judecătorească asupra extrădării poate fi atacată cu recurs la Curtea de Apel Chișinău de către Procurorul General, precum și de persoana a cărei extrădare se cere. Recursul declarat împotriva hotărârii judecătorești prin care s-a respins cererea de extrădare este suspensiv de executare. Recursul declarat împotriva hotărârii judecătorești prin care s-a dispus extrădarea este suspensiv de executare, cu excepția dispozițiilor referitoare la starea de arest provizoriu în vederea predării.

În mod similar se procedează și în cazurile în care instanța judecătorească se pronunță cu privire la amânarea extrădării, admiterea sub condiție a extrădării, consimțământul extinderii obiectului extrădării și reextrădarea către un stat terț.

➤ *Predarea persoanei extrădate.* Este considerat bază legală necesară și suficientă pentru predarea extrădatului un extras din hotărârea judecătorească rămasă definitivă prin care se dispune extrădarea. După intrarea în vigoare a hotărârii judecătorești de admitere a extrădării, instanța judecătorească informează Procurorul General sau, după caz, ministrul justiției, pentru informarea ulterioară a statului solicitant sau a instanței internaționale, despre locul și data predării persoanei extrădate, precum și despre durata detenției executate în legătură cu extrădarea. Data predării este fixată în termen de 15 zile de la data rămânerii definitive a hotărârii judecătorești de extrădare.

➤ *Termenele pentru predarea persoanei extrădate.* Procurorul General sau, după caz, ministrul justiției va face cunoscută de urgență autorității competente a statului solicitant soluția adoptată asupra extrădării, comunicându-i totodată un extras din hotărârea definitivă. Orice soluție de respingere totală sau parțială va fi motivată.

Locul predării va fi, de regulă, un punct de trecere a frontierei de stat a Republicii Moldova. MAI va asigura predarea, comunicând despre aceasta Procuraturii Generale sau, după caz, Ministerului Justiției. Persoana extrădată este predată și preluată sub escortă.

Dacă nu va fi preluată la data stabilită, persoana a cărei extrădare se cere va putea fi pusă în libertate la expirarea unui termen de 15 zile, calculat de la această dată, și, în orice caz, va fi pusă în libertate la expirarea unui termen de 30 de zile, calculat de la data stabilită pentru predare, dacă tratatul bilateral nu prevede condiții mai benefice pentru această persoană.

În caz de forță majoră care împiedică predarea sau primirea persoanei extrădate, statul interesat va informa despre aceasta celălalt stat. Ambele state se vor pune de acord asupra unei noi date de predare.

Transferul persoanelor condamnate. Persoana condamnată pe teritoriul Republicii Moldova poate fi transferată, în condițiile CPP PS titlul III cap. IX secțiunea a 3-a și ale prezentei legi, pe teritoriul unui alt stat pentru a executa pedeapsa aplicată prin hotărâre pronunțată de o instanță judecătorească a Republicii Moldova.

Persoana condamnată în alt stat poate fi transferată în mod corespunzător, în condițiile CPP PS titlul III cap. IX secțiunea a 3-a și ale prezentei legi, pe teritoriul R. Moldova.

Reepublica Moldova, fie ca stat de condamnare, fie ca stat de executare, poate declanșa procedura transferului persoanei condamnate atât la cererea acesteia, cât și la adresarea reprezentanților legali, avocatului, soțului, rudelor apropiate, fraților sau surorilor.

Cererea de transfer înaintată fie de statul de condamnare, fie de statul de executare va fi formulată cu indicarea tratatului internațional în al cărui temei se va efectua transferul solicitat ori cu solicitarea recurgerii la condiții de reciprocitate convenite și garantate între state.

Persoana condamnată, reprezentanții legali, avocatul, soțul, rudele apropiate, frații sau surorile pot adresa ministrului justiției solicitarea permisiunii de a transporta pe cont propriu persoana condamnată, suportând toate cheltuielile de transport fără dreptul de a pretinde statului rambursarea lor. Asemenea solicitări trebuie să fie motivate. Ministrul justiției poate accepta astfel de solicitări în situații în care se solicită transportul urgent al persoanei condamnate, determinat de starea nesatisfăcătoare a sănătății ei, de condițiile deplorabile de detenție în statul de condamnare, de pericolul pentru viață sau sănătate pe care îl prezintă întârzierea transportului, în alte cazuri similare. Refuzul ministrului justiției poate fi contestat.

Recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor judecătorești străine.

➤ *Condiții speciale de admisibilitate.* Pe teritoriul Republicii Moldova, executarea unei hotărâri străine are loc la cererea de recunoaștere și executare formulată de autoritățile competente ale statului de condamnare. Cererea de recunoaștere și executare este admisibilă atunci când, pe lângă condițiile generale stabilite în CPP la art.558 alin.(2), sunt întrunite următoarele condiții speciale: persoana condamnată este cetățean al Republicii Moldova ori este domiciliată permanent pe teritoriul acesteia, ori este cetățean străin sau apatrid cu permis de ședere în teritoriul ei; în privința faptei pentru care a fost pronunțată sentința de condamnare nu este pornită urmărire penală în Republica Moldova; executarea hotărârii în Republica Moldova poate favoriza reintegrarea socială a persoanei condamnate, după cum poate favoriza repararea pagubei provocate prin infracțiune; durata pedepsei sau a măsurilor de siguranță dispuse prin

hotărâre este mai mare de un an. Hotărârea străină, de asemenea, poate fi executată dacă persoana condamnată ispășește pe teritoriul Republicii Moldova o pedeapsă pentru o altă infracțiune decât cea stabilită prin sentința a cărei executare a fost cerută.

➤ *Executarea hotărârii străine se limitează la:* executarea unei pedepse privative de libertate sau a unei măsuri de siguranță privative de libertate; executarea unei amenzi dacă pe teritoriul Republicii Moldova există bunuri suficiente pentru a se garanta în întregime sau parțial această executare; executarea măsurii de siguranță a confiscării speciale; executarea decăderilor din drepturi așa cum sunt definite în Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive de la Haga din 28 mai 1970.

Republica Moldova poate refuza executarea în cazul în care: consideră că sancțiunea a fost pronunțată în privința unei infracțiuni de natură fiscală sau religioasă; sancțiunea a fost pronunțată pentru o faptă care, potrivit legislației acestei țări, ar fi de competența exclusivă a unei autorități administrative; hotărârea străină a fost pronunțată de autoritățile statului solicitant la o dată când acțiunea penală în privința infracțiunii a cărei săvârșire a fost sancționată ar fi fost prescrisă potrivit legislației Republicii Moldova; hotărârea a fost emisă în absență, persoana condamnată neavând posibilitatea să exercite o cale de atac în fața unei instanțe judecătorești; hotărârea străină este emisă sub forma unei ordonanțe penale, după cum este definită prin Convenția europeană privind valoarea internațională a hotărârilor represive de la Haga din 28 mai 1970.

Pedeapsa complementară pronunțată prin hotărâre străină, se execută în măsura în care este prevăzută de legislația Republicii Moldova și nu a fost executată în statul de condamnare. Cererea de recunoaștere a hotărârii străine a cărei executare se solicită se transmite Ministerului Justiției. În cerere se indică tratatul internațional în al cărui temei se solicită executarea. Cererea de recunoaștere este însoțită de o copie autentică de pe hotărâre și, dacă este prevăzut de tratatul internațional aplicabil, de o declarație prin care persoana condamnată își exprimă consimțământul, precum și de o informație privind durata arestului preventiv sau a părții de pedeapsă executate până la data prezentării cererii. Ministerul Justiției, prin subdiviziunea sa specializată, va efectua verificarea corespunderii cererii de recunoaștere a executării și actelor anexate cu dispozițiile tratatelor internaționale, potrivit CPP art.559 alin.(1), după care o va transmite instanței judecătorești competente sau o va remite Procuraturii Generale potrivit competenței.

➤ *Consecințele executării.*

• Executarea unei hotărâri penale străine are loc în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

- Hotărârile străine recunoscute și admise spre executare pe teritoriul Republicii Moldova au aceleași efecte juridice ca și hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești naționale.

- Doar statul străin care solicită executarea hotărârii proprii poate decide în privința declanșării unei căi extraordinare de atac împotriva acestei hotărâri.

- Amnistia și grațierea pot fi acordate atât de Republica Moldova, cât și de statul străin.

- Statul străin va informa autoritățile moldovene despre intervenția oricărei cauze, care ar determina schimbarea sau încetarea executării.

- Începutul executării pedepsei în Republica Moldova are ca efect renunțarea statului străin la această executare pe teritoriul propriu, cu excepția cazului când persoana condamnată se eschivează de la executarea pedepsei, situație în care statul străin redobândește dreptul la executare. În cazul pedepsei amenzii, statul străin redobândește dreptul la executare din data când este informat asupra neexecutării totale sau parțiale a acestei pedepse. Executarea pedepsei amenzii se face în lei, la cursul oficial de schimb al zilei. Sumele de bani rezultate din executarea amenzilor aplicate prin hotărâri străine de condamnare se varsă la bugetul de stat al Republicii Moldova. La cererea statului de condamnare, sumele de bani pot fi predate acestuia dacă în circumstanțe similare sumele de bani obținute din executarea amenzilor aplicate prin hotărâri pronunțate în Republica Moldova vor fi remise acesteia. Obiectele confiscate în temeiul unei hotărâri străine revin Republicii Moldova, dar la cererea statului de condamnare ele pot fi predate dacă prezintă un interes deosebit pentru acel stat și există garanția reciprocității.

Executarea hotărârilor penale naționale în străinătate.

➤ *Condițiile delegării executării.* Solicitarea executării în străinătate a unei hotărâri penale emise de instanța judecătorească a Republicii Moldova poate avea loc în cazul existenței uneia din următoarele condiții: persoana condamnată este cetățean al statului solicitat ori are domiciliu permanent pe teritoriul acestuia, ori este cetățean străin sau apatrid cu permis de ședere pe teritoriul lui; persoana condamnată este cetățean al Republicii Moldova cu domiciliu permanent pe teritoriul statului solicitat; persoana condamnată are și cetățenia statului solicitat; extrădarea persoanei condamnate în Republica Moldova în vederea executării pedepsei, nu este admisă potrivit legislației statului solicitat; există temeiuri a considera că executarea hotărârii în statul solicitat poate favoriza reintegrarea socială a persoanei condamnate; durata pedepsei aplicate este mai mare de un an; persoana condamnată își dă consimțământul după ce a fost informată în privința consecințelor executării în străinătate. De asemenea, executarea poate fi solicitată dacă: persoana condamnată execută în statul străin pedeapsă privativă de libertate stabilită pentru o altă faptă decât cea pentru care a fost condamnată în Republica Moldova, persoanei condamnate i s-a

aplicat măsura de siguranță a expulzării. Executarea în statul străin se solicită cu condiția neagrării în acel stat a pedepsei aplicate prin hotărâre pronunțată în Republica Moldova.

➤ *Procedura executării hotărârilor penale naționale în străinătate.* Cererea de încuviințare a executării pe teritoriul statului străin este formulată de organul responsabil pentru executare din oficiu sau la cererea procurorului competent sau a persoanei condamnate dacă sunt îndeplinite condițiile delegării executării. Cererea de încuviințare a executării, însoțită de actele indicate în cadrul procedurii recunoașterii [27], se înaintează autorităților străine prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova. Dacă este necesar consimțământul persoanei condamnate, deținute în Republica Moldova, DIP, prin intermediul administrației penitenciare, certifică voința exprimată a persoanei condamnate, care urmează a fi făcută de bunăvoie și în deplină cunoștință de consecințele juridice care decurg din aceasta. În cazul în care persoana condamnată se află în străinătate, consimțământul poate fi certificat de către un funcționar consular al Republicii Moldova sau prin orice altă modalitate prevăzută de legislația statului în care este deținută. În cazul în care persoana condamnată se află pe teritoriul Republicii Moldova și nu a formulat ea însăși cererea, organul care va înainta cererea de încuviințare a executării, notifică persoanei condamnate faptul formulării cererii. Lipsa unui răspuns din partea persoanei condamnate echivalează cu consimțământul la formularea cererii. Acceptarea de către statul străin a cererii de încuviințare a executării are ca efect renunțarea Republicii Moldova de a executa hotărârea pe teritoriul său. Republica Moldova poate redobândi dreptul la executarea hotărârii în cazul în care persoana condamnată se sustrage de la executare.

Asistența judiciară internațională în materie penală. În lipsa unui tratat internațional, poate fi acordată asistență juridică internațională pe principiul reciprocității prin canalele diplomatice. Asigurarea reciprocității pentru toate formele de asistență juridică internațională se face conform prevederilor CPP art.536 alin.(2) [27]. Lipsa reciprocității nu împiedică executarea pe teritoriul Republica Moldova a unei cereri de asistență juridică dacă: cererea de asistență juridică se dovedește necesară datorită naturii faptei sau caracterului imperios al luptei împotriva unor anumite forme grave de criminalitate; cererea de asistență juridică poate contribui la ameliorarea situației inculpatului ori a condamnatului sau la reintegrarea lui socială; cererea de asistență juridică poate servi la clarificarea situației juridice a unui cetățean al Republicii Moldova.

Prevederile legii se aplică următoarelor forme de cooperare juridică internațională în materie penală: transmiterea înscrisurilor, datelor și informațiilor, comunicarea actelor de procedură, citarea martorilor, experților și persoanelor urmărite, comisiile rogatorii, transferul, la

solicitare, de proceduri penale, extrădarea, transferul persoanelor condamnate, recunoașterea hotărârilor penale ale instanțelor judecătorești străine, comunicarea cazierului judiciar.

Termenii și expresiile utilizate în lege au următorul sens dacă nu există o mențiune deosebită: *cerere de asistență juridică internațională în materie penală* reprezintă cererea prin care se solicită asistență într-o cauză penală în una din formele cooperării juridice internaționale în materie penală; *autoritate centrală* este autoritatea competentă a *statului solicitant* sau a *statului solicitat* desemnată pentru transmiterea cererilor de asistență juridică; *autoritate judecătorească* este reprezentată de instanțele judecătorești și organele procuraturii stabilite potrivit legislației Republicii Moldova, precum și autoritățile care au această calitate în statul străin conform declarațiilor acestuia formulate în tratatele internaționale aplicabile; *arest provizoriu în vederea extrădării* constituie o formă de arest preventiv dispusă de instanța judecătorească competentă în vederea extrădării persoanei; *măsură preventivă* reprezintă orice măsură privativă de libertate dispusă prin hotărâre judecătorească pentru completarea sau înlocuirea unei pedepse; *stat de tranzit* - statul prin care se efectuează trecerea persoanei extrădate din statul solicitat în statul solicitant; *stat de condamnare* - statul în care este condamnată persoana pasibilă de transfer sau deja transferată; *stat de executare* - statul în care condamnatul poate fi transferat sau a fost deja transferat în vederea continuării executării condamnării sale; *persoană a cărei extrădare se cere* - persoana care formează obiectul unei proceduri de extrădare; *extrădat sau persoană extrădată* - persoana a cărei extrădare a fost admisă.

➤ *Motivele de refuz al asistenței juridice internaționale.* La examinarea cererii de asistență juridică adresate Republicii Moldova, se va ține cont și de următoarele situații, care, suplimentar la cele prevăzute în CPP la art.534, pot atrage refuzul în acordarea asistenței solicitate: procedura penală din statul solicitant nu îndeplinește sau nu respectă condițiile Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, încheiate la Roma la 4 noiembrie 1950, sau ale oricărui alt tratat internațional pertinent în domeniu ratificat de Republica Moldova; cererea de asistență juridică este formulată într-o cauză aflată pe rolul unor instanțe extraordinare, altele decât cele constituite prin tratatele internaționale pertinente, sau în vederea executării unei pedepse aplicate de o asemenea instanță; fapta care motivează cererea de asistență juridică face obiectul unei proceduri în curs sau această faptă trebuie sau poate face de asemenea obiectul unei urmăriri penale ce ține de competența organelor de urmărire penală ale Republicii Moldova; acceptarea cererii de asistență juridică poate antrena consecințe grave pentru persoana vizată din cauza vârstei, a stării de sănătate sau a oricărui alt motiv cu caracter personal.

➤ *Modul de transmitere a cererilor de asistență juridică.* Cererile de asistență juridică se adresează prin intermediul autorităților centrale, care sunt Ministerul Justiției și Procuratura Generală. Prin intermediul Ministerului Justiției se transmit cererile de asistență juridică formulate în fazele de judecată și de executare a pedepsei, iar prin intermediul Procuraturii Generale, cele formulate în faza de urmărire penală. Cererile de asistență juridică pot fi transmise fie direct, de către autoritățile străine, fie pe cale diplomatică sau prin intermediul Organizației Internaționale a Poliției Criminale (Interpol). În cazul în care cererile de asistență juridică se transmit direct organelor de urmărire penală ori autorităților judecătorești ale Republicii Moldova, acestea din urmă vor fi în drept să le execute numai după obținerea autorizației de executare din partea autorităților centrale.

În caz de urgență, cererea de asistență juridică poate fi transmisă prin poștă, inclusiv electronică, prin telegraf, telex, fax sau prin orice alt mijloc de comunicare adecvat care lasă urmă scrisă, cu garantarea transmiterii ulterioare pe cale oficială.

➤ *Competența națională în domeniul asistenței juridice internaționale în materie penală.* Competența autorităților moldovene pentru a formula o cerere de asistență juridică sau a executa o asemenea cerere adresată Republicii Moldova este stabilită în CPP, în prezenta lege, precum și în alte acte normative în vigoare.

➤ *Limbile utilizate.* Cererile de asistență juridică formulate de autoritățile Republicii Moldova și actele anexate vor fi însoțite de traduceri în una din limbile prevăzute în tratatul internațional aplicabil în relația cu statul solicitat. Traducerea cererilor de asistență juridică și a actelor anexate se realizează de Republica Moldova dacă prin prezenta lege nu este stabilit altfel. Răspunsul la cererile de asistență juridică formulate de autoritățile Republicii Moldova va fi redactat în limba moldovenească, cu traducerea acestuia în una din limbile prevăzute în tratatul internațional aplicabil în relația cu statul solicitant dacă prin prezenta lege nu este stabilit altfel.

➤ *Computarea duratei arestului.* Durata arestului efectuat în străinătate în îndeplinirea unei cereri de asistență juridică formulate de autoritatea R. Moldova în temeiul CPP și al prezentei legi este luată în calcul în cadrul procedurii penale a R. Moldova și se compută din durata pedepsei aplicate de instanța judecătorească națională.

Citarea martorilor. Dacă Republica Moldova, în calitate de stat solicitant, consideră că participarea în persoană a unui martor sau expert în fața organelor de urmărire penală sau a instanțelor sale judecătorești este absolut necesară, trebuie să menționeze acest fapt în cererea de asistență juridică privind înmânarea citației. Statul străin solicitat va comunica Republicii Moldova răspunsul martorului sau al expertului. În acest caz, în cererea de asistență juridică sau în citație se menționează cuantumul indemnizațiilor, precum și cel al cheltuielilor de călătorie și

de ședere rambursabile, sau garanțiile privind restituirea acestor cheltuieli. Cuantumul cheltuielilor rambursabile se stabilesc la niveluri cel puțin egale cu cele prevăzute de tarifele și regulamentele în vigoare în statul în care trebuie să aibă loc audierea. Dacă i se prezintă o cerere în acest sens, statul solicitat poate acorda martorului sau expertului un avans, care se va menționa în citație și va fi rambursat de Republica Moldova ca stat solicitant.

➤ *Neprezentarea martorului sau a expertului. Refuzul de a depune mărturii.* Martorul sau expertul care nu s-a prezentat la citație, a cărei comunicare a fost cerută, nu poate fi supus nici unei sancțiuni sau măsuri de constrângere, chiar dacă citația cuprinde un ordin categoric, în afară de cazul în care martorul sau expertul revine din proprie inițiativă pe teritoriul Republicii Moldova, ca stat solicitant, și dacă este citat din nou aici, în mod legal. Martorul citat care se prezintă în fața autorităților centrale ale Republicii Moldova, ca stat solicitant, și refuză a depune mărturie în totalitate sau în parte nu poate fi supus nici unei măsuri de restrângere a libertății și nici împiedicat în alt mod să părăsească Republica Moldova, chiar dacă, potrivit legislației naționale, un asemenea refuz ar constitui infracțiune sau ar putea atrage măsuri coercitive.

➤ *Imunități.* Martorului sau expertului care s-a prezentat în fața autorității centrale ale Republicii Moldova, ca stat solicitant, i se aplică imunitățile garantate prin legislație. Dacă în timpul procesului penal ar putea fi dispusă arestarea unui martor bănuit de săvârșirea, în legătură cu declarațiile sale făcute în fața organului de urmărire penală sau instanței judecătorești a Republicii Moldova ca stat solicitant, unei infracțiuni, alta decât refuzul de a depune mărturie, se va lua în considerare posibilitatea unei protecții mai bune a intereselor justiției prin încredințarea urmăririi către statul străin solicitat. Nici o persoană, indiferent de cetățenie, citată în fața autorităților centrale ale Republicii Moldova care desfășoară procesul penal în vederea executării anumitelor acțiuni procesuale pe teritoriul său, nu va putea fi nici urmărită, nici deținută, nici supusă vreunei alte măsuri de restrângere a libertății în Republica Moldova pentru fapte sau condamnări anterioare plecării sale de pe teritoriul statului străin solicitat nemenționate în citație. Imunitatea încetează în condițiile stabilite de legislație.

Comisiile rogatorii. Comisia rogatorie este o formă de asistență juridică internațională care constă în împuternicirea pe care un organ de urmărire penală sau o instanță judecătorească competentă dintr-un stat, sau o instanță internațională o acordă unor autorități similare din alt stat pentru a îndeplini în locul și în numele său activități procesuale referitoare la un anumit proces penal. Republica Moldova asigură îndeplinirea, în conformitate cu legislația sa, comisiilor rogatorii care îi sunt adresate de către autoritățile de drept competente ale statului solicitant.

➤ *Obiectivele cererii de comisie rogatorie sînt în special:* localizarea și identificarea persoanelor și obiectelor; audierea învinutului sau a inculpatului, ascultarea părții vătămate, a

celorlalte părți, a martorilor și experților, confruntarea; percheziția, ridicarea de obiecte sau documente, sechestrul și confiscarea specială; cercetarea la fața locului și reconstituirea; expertizele, constatarea tehnico-științifică și constatarea medico-legală; transmiterea de informații necesare într-un anumit proces; interceptările și înregistrările audio și video, examinarea documentelor de arhivă și a fișierelor specializate, alte acte de procedură similare; transmiterea probelor materiale; comunicarea de documente sau dosare. Dacă statul solicitant dorește ca martorii sau experții să depună jurământ, va cere aceasta în mod expres. Republica Moldova poate satisface această cerere dacă ea nu contravine legislației naționale. În acest sens, va transmite numai copii sau fotocopii autentificate de pe documentele sau dosarele cerute. Copiile de pe documente sau din dosare solicitate printr-o comisie rogatorie internațională se autentifică pentru conformitate de către organul de urmărire penală sau de autoritatea judecătorească, sau de orice altă autoritate care deține documentele și dosarele originale, prin semnătura persoanei împuternicite să efectueze copiile și să aplice ștampila instituției emitente. Dacă statul solicitant cere în mod expres transmiterea documentelor originale, o astfel de cerere se execută în măsura posibilității. Dacă statul solicitant cere în mod expres, autoritățile Republicii Moldova îl vor informa despre data și locul îndeplinirii comisiei rogatorii. Autoritățile și persoanele în cauză menționate de statul solicitant, vor putea să asiste și să colaboreze la efectuarea comisiei rogatorii în limitele permise de legislația națională. Comisiile rogatorii care au ca obiect perchezițiile, ridicarea de obiecte sau documente, sechestrul pot fi executate în următoarele condiții: pentru infracțiunea care motivează comisia rogatorie, urmează a fi acceptată extrădarea în Republica Moldova; îndeplinirea comisiei rogatorii trebuie să fie compatibilă cu legislația Republicii Moldova.

➤ *Audierile prin teleconferință.* În cazul în care o persoană care se află pe teritoriul Republicii Moldova trebuie să fie audiată ca martor sau expert de către organele de urmărire penală ori instanțele judecătorești ale unui stat străin, ori de către o instanță internațională și este inoportun sau imposibil pentru acea persoană să se prezinte personal pe teritoriul aceluia stat, statul străin poate solicita ca audierea să aibă loc prin teleconferință, potrivit prevederilor prezentei legi. Solicitarea prevăzută poate fi acceptată de Republica Moldova în condițiile prevăzute de CPP privind modalitățile speciale de audiere a martorului și protecția lui, cu condiția dispunerii de mijloace tehnice care să permită efectuarea audierii prin teleconferință.

În cererea de audiere prin teleconferință trebuie să se precizeze, în afară de informațiile prevăzute în CPP la art.537 alin.(1), motivul pentru care este inoportun sau imposibil ca martorul ori expertul să fie prezent la audiere, precum și denumirea instanței judecătorești sau a organului de urmărire penală, numele persoanelor care vor participa la audiere. Martorul sau expertul vor fi

citați potrivit procedurii prevăzute în CPP. Audierea prin teleconferință se desfășoară potrivit următoarelor reguli: audierea are loc în prezența unui judecător de instrucție competent, asistat, după caz, de un interpret; judecătorul de instrucție verifică identitatea persoanei audiate și este obligat să asigure respectarea principiilor fundamentale ale legislației procesual penale naționale. Dacă se constată încălcarea acestor principii, judecătorul de instrucție ia de îndată măsuri pentru a asigura desfășurarea audierii în conformitate cu legislația Republicii Moldova; autoritățile centrale competente ale Republicii Moldova și cele ale statului solicitant convin, după caz, asupra măsurilor de protecție a martorului sau expertului; audierea se efectuează direct de către autoritatea competentă a statului solicitant ori sub coordonarea acesteia, în conformitate cu legislația națională; martorul sau expertul are dreptul să fie asistat, după caz, de un interpret, potrivit legislației Republicii Moldova; persoana chemată ca martor sau expert poate invoca dreptul de a nu depune mărturie, conferit de legislația Republicii Moldova ori de legislația statului solicitat. Fără a aduce atingere măsurilor convenite pentru protecția martorilor, declarațiile martorului sau cele ale expertului, audiat în condițiile prezentului articol, se înregistrează prin mijloace tehnice video și se consemnează în procesul-verbal, încheiat în conformitate cu prevederile CPP. Procesul-verbal se transmite autorității competente a statului solicitant prin intermediul autorităților centrale, precum și prin canale diplomatice. Dispozițiile prezente se pot aplica și în cazul audierii învinuiților sau inculpaților dacă persoana în cauză consimte și dacă există un acord în acest sens între Republica Moldova și statul solicitant.

➤ *Supravegherea transfrontalieră.* Cu excepția cazurilor când există dispoziții contrare în tratatul internațional aplicabil în relația cu un stat străin, reprezentanții organului de urmărire penală al unui stat, care, în cadrul unei urmăriri penale, supraveghează pe teritoriul altui stat o persoană presupusă a fi participat la săvârșirea unei infracțiuni care permite extrădarea sau o persoană față de care există motive serioase a se crede că poate duce la identificarea sau localizarea presupusului participant la săvârșirea infracțiunii, sunt autorizați, în baza unei cereri prealabile de asistență juridică, să continue această supraveghere pe teritoriul Republicii Moldova. La cerere, supravegherea poate fi exercitată de autoritățile competente ale Republicii Moldova. Cererea de asistență juridică se adresează Procuraturii Generale.

În caz de urgență, dacă nu poate fi solicitată autorizarea prealabilă a Republicii Moldova, reprezentanții organelor de urmărire penală străine ce acționează în cadrul urmăririi penale sunt autorizați să continue pe teritoriul Republicii Moldova supravegherea unei persoane bănuite că a comis una din infracțiunile considerate drept fapte grave, deosebit de grave și excepțional de grave, conform CP al Republicii Moldova, în următoarele condiții: trecerea frontierei va fi comunicată imediat, în timpul supravegherii, Procuraturii Generale prin intermediul Ministerului

Afacerilor Interne și al DPF al MAI; cererea de asistență juridică, în care sunt expuse motivele ce justifică trecerea frontierei fără autorizație prealabilă va fi transmisă fără întârziere.

Supravegherea poate fi efectuată în următoarele condiții: reprezentanții observatori ai organelor de urmărire penală străine trebuie să respecte dispozițiile legislației din Republica Moldova; în timpul supravegherii, reprezentanții observatori ai organelor de urmărire penală străine vor avea asupra lor un document care să ateste că le-a fost acordată permisiunea, excepție făcând cazul de urgență; reprezentanții observatori ai organelor de urmărire penală străine trebuie să justifice calitatea lor oficială; reprezentanții observatori ai organelor de urmărire penală străine pot purta, în timpul supravegherii, armă de serviciu, a cărei utilizare este interzisă, cu excepția cazului de legitimă apărare; pătrunderea în domiciliul unei persoane și în alte locuri inaccesibile publicului este interzisă; reprezentanții observatori ai organelor de urmărire penală străine nu pot reține sau aresta persoana supravegheată; orice operațiune va face obiectul unui raport, care va fi prezentat organelor competente ale Republicii Moldova; autoritățile statului căruia îi aparțin reprezentanții observatori ai organelor de urmărire penală ale acestui stat, la cererea autorităților Republicii Moldova, contribuie la desfășurarea în bune condiții a urmăririi penale ce urmează operațiunii la care au participat.

3.5. Concluzii la Capitolul 3

Studiul conținutului politicilor penale privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale relevă următoarele concluzii și recomandări cu caracter general, care în viziunea noastră ar eficientiza în mod considerabil o asemenea activitate:

1. Schimbările survenite în plan socio-economic și politic la nivel mondial au generat importante evoluții în ce privește criminalitatea organizată de mare anvergură dar și posibilitatea asocierii cu terorismul internațional. În contextul actual, liderii grupărilor criminale transnaționale exploatează avantajele globalizării manifestate îndeosebi în domeniul tehnologiei, finanțelor, comunicațiilor și transporturilor. Dimensiunea „afacerilor” pe care le administrează precum și metodele și mijloacele pe care le utilizează în dezvoltarea acestora îi transformă în veritabili antreprenori ai crimei organizate.

2. Procurarea fondurilor indispensabile inițierii, organizării și finalizării activităților infracționale constituie vectorul principal, care apropie cel mai mult terorismul de crima organizată. Fondurile pot fi obținute prin: traficul de droguri, de arme, spălare de bani, traficul de persoane, traficul ilegal de migrații, deturnarea de avioane pentru răscumpărare, asasinate, răpiri, furturi, criminalitatea economico-financiară sau infracțiuni în dauna sectorului public sau privat

dintr-un stat prin operațiuni ilicite în sistemul financiar-bancar, falsificarea de monede, contrabandă sau fonduri comunitare.

3. Având în vedere preocuparea permanentă a României și Republicii Moldova pentru prevenirea și combaterea criminalității, constituind o amenințare serioasă la adresa securității și stabilității acestor țări, considerăm că este necesară **intensificarea cooperării** în continuare între România și Republica Moldova în ceea ce privește combaterea acestui flagel. De aceea, subliniem importanța *simplificării cooperării în domeniul criminalității organizate transnaționale între România și Republica Moldova*, ținând seama de legislațiile lor naționale, în scopul prevenirii combaterii, descoperirii și investigării criminalității, în special a criminalității organizate transnaționale, a actelor de terorism, traficului ilegal de arme, materiale radioactive, a infracțiunilor economico-financiare ilegale, a spălării banilor, contrabandei, traficului ilegal de ființe umane, precum și cu organe umane, trecerii ilegale a frontierei, migrației ilegale, a cybercriminalității, contrafacerii sau falsificării bancnotelor, cărților de credite, precum și a altor tipuri de documente de identitate, etc.

4. Colaborarea organelor vamale ale Republicii Moldova și România dar și cu alte state prin îmbunătățirea schimbului de informații, pentru a crea posibilitatea ca prin procedurile vamale, o marfă să poată fi verificată în țara de origine, respectiv dacă într-adevăr a fost exportată, care este valoare ei, cantitatea, destinația etc.

5. Creșterea gradului de intensificare a controlului la frontiera de stat prin: a) armonizarea și compatibilizarea sistemelor informaționale vamale utilizate de România și Republica Moldova; b) organizarea periodică a schimbului de informații referitoare la comerțul exterior. Ambele acțiuni ar determina o impulsivitate a cooperării vamale, cu păstrarea caracterului operațional; c) sprijinirea activității transnaționale comune ale organizațiilor nonguvernamentale în diferite domenii de intervenție.

6. Crearea unui centru operațional de investigații și cercetare specializată în domeniul drogurilor, a infracțiunilor conexe, spălare de bani, trafic de ființe umane, trafic de arme și muniții, care să preia informațiile în imediată apropiere a granițelor țării, care să fie constituit din polițiști de frontieră, procurori, un judecător delegat, astfel încât toate investigațiile derulate de instituțiile cu atribuții specifice în aplicarea legii să stabilească prioritățile corecte și să asigure coerență și eficiență în aplicarea legii.

7. Elaborarea unei *Strategii anticorupție în domeniul justiției*, în scopul asigurării integrității în sistemul judiciar din Republica Moldova, ca o condiție esențială a unei justiții independente și eficiente ca serviciu public în beneficiul cetățenilor.

8. Evaluarea la un alt nivel a **tehnicilor de investigare a infracțiunilor privind criminalitatea organizată**, de așa manieră încât măsurile speciale de investigații să fie evaluate ca acte premergătoare acțiunilor de urmărire penală ale căror rezultate să se consemneze în procese verbale în temeiul cărora în cazul identificării datelor respective să se permită percheziția și arestul preventiv.

9. Ridicarea așa numitelor „**imunități juridice**”, instituite de anumite categorii de persoane (senatori, deputați, judecători, procurori) care nu permit reținerea acestora și percheziționarea lor (cu excepția infracțiunilor flagrante), nici trimiterea în judecată fără încuviințarea organelor superioare ale puterii de stat). În accepțiunea autorului, aceste *imunități contravin* dispozițiilor constituționale, potrivit cărora nimeni nu este mai presus de lege. Înlăturarea acestor imunități judiciare ar consolida eforturile celor trei puteri legislative, executivă și judecătorească în realizarea măsurilor de combatere a criminalității organizate, așa încât nu ar mai oferi prilejul nimănui să se ascundă în spatele acestor imunități speculând și denaturând realitatea chiar și pentru o perioadă scurtă de timp, până se trece la ridicarea efectivă a acestora.

10. Intensificarea măsurilor de prevenire și combatere a evaziunii fiscale, fraudei vamale, spălării banilor și contrabandei, scopul fiind ca *recuperarea prejudiciilor* să fie realizată în cel mai scurt timp, cât mai aproape de comiterea faptelor ilicite și, pe cale de consecință, creșterea gradului de colectare a veniturilor la bugetul statului.

11. Înființarea unui Institut Național de Criminologie în România și în Republica Moldova în vederea stabilirii indicatorilor statistici referitori la dinamica și starea criminalității, deoarece, în prezent asistăm la o lipsă a centralizării unitare a datelor privind evoluția criminalității organizate, în scopul evaluării acestora și elaborării unei metodologii de studiere structurată a acestui fenomen.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în determinarea dimensiunilor conceptuale ale criminalității organizate transnaționale și a trăsăturilor definitorii ale acesteia reușindu-se din realitățile actuale caracteristice societăților contemporane. Ca o inovație absolută, pentru ridicarea nivelului de prevenire a criminalității organizate transnaționale s-a propus revizuirea unor reglementări juridico-penale în legislația de referință a Republicii Moldova și României.

Cercetarea problemelor teoretice și practice ale criminalității organizate transnaționale, a condiționat necesitatea evidențierii următoarelor concluzii generale:

1. Schimbările survenite în plan socio-economic și politic la nivel mondial au generat importante evoluții în ce privește criminalitatea organizată de mare anvergură dar și posibilitatea asocierii cu terorismul internațional. În contextul actual, liderii grupărilor criminale transnaționale exploatează avantajele globalizării manifestate îndeosebi în domeniul tehnologiei, finanțelor, comunicațiilor și transporturilor. Dimensiunea „afacerilor” pe care le administrează precum și metodele și mijloacele pe care le utilizează în dezvoltarea acestora îi transformă în veritabili antreprenori ai crimei organizate.

2. La abordarea conceptului de criminalitate organizată transnațională urmează a fi luate în considerație două premise obligatorii din care rezultă esența acestei forme de criminalitate și prin care aceasta poate fi definită:

- a) noțiunea și trăsăturile generale ale criminalității organizate;
- b) noțiunea de activitate infracțională transnațională;

3. *Criminalitatea organizată transnațională* poate fi definită ca fiind o totalitate de infracțiuni, săvârșite de grupări criminale organizate la diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni ai unor state diferite, infracțiuni ce sunt comise prin folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional și care constau în răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale, în scopul obținerii unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora, prin recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic.

4. *Criminalitatea organizată transnațională* se caracterizează prin următoarele trăsături definitorii: existența unor grupări organizate criminale de diferite nivele, formate, de regulă, din cetățeni ai unor state diferite sau persoane fără cetățenie; presupune folosirea pe scară largă a coordonării activității criminale la nivel transnațional; infracțiunile sunt săvârșite prin

răspândirea pe teritoriul a două sau a mai multor state a activității de pregătire, organizare, săvârșire și de survenire a consecințelor criminale; existența scopului de obținere a unor profituri economice sau creării unor condiții propice de majorare a acestora; recurgerea la utilizarea violenței sau a legăturilor corupționale, inclusiv la nivel politic, pentru realizarea scopurilor sale.

5. Făcând o comparație între normele incriminatorii stipulate la art. 367 CP al României și la art. 284 CP al Republicii Moldova s-au făcut următoarele constatări cu caracter general:

- ambele norme penale incriminează fapta legată de constituirea unei pluralități de infractori și se pedepsesc indiferent de faptul dacă ulterior creării unei organizații criminale (art. 284 CP al Republicii Moldova) sau unui grup infracțional organizat (art. 367 CP al României), sunt sau nu săvârșite unele fapte infracționale legate de activitatea acestor formațiuni criminale;
- norma specificată la art. 367 CP al României este mai abstractă decât cea formulată la art. 284 CP al Republicii Moldova. Ambele norme incriminează conduita de *creare, inițiere*, respectiv de *conducere* a unei entități sau formațiuni criminale organizată. În timp ce în CP al României se incriminează orice *formă de sprijinire a unui grup criminal organizat*, la nivel abstract aceasta presupune orice activitate de ajutorare, înzestrare materială etc., în CP al Republicii Moldova aceste activități sunt specificate, în sensul că legiuitorul enunță eventualele conduite prin care se pot manifesta: căutarea și angajarea de membri în organizația criminală, ținerea de adunări ale membrilor ei, crearea de fonduri bănești și de altă natură pentru susținerea lor financiară și a activității criminale a organizației, înzestrarea organizației criminale cu arme și instrumente pentru săvârșirea de infracțiuni, organizarea culegerii de informații despre potențialele victime și despre activitatea organelor de drept, fie coordonarea planurilor și acțiunilor criminale cu alte organizații și grupuri criminale sau infractori aparte din țară și din străinătate;
- norma incriminatoare de la art. 367 CP al României are un caracter mai generalizat în raport cu conduita pe care o descrie, aceasta caracterizându-se printr-o arie mai mare de aplicabilitate decât art. 284 CP al Republicii Moldova.

6. În legătură cu încadrarea juridică a infracțiunii *de constituire a unui grup infracțional organizat* (art. 367 CP al României) s-a demonstrat că *în cazul aderării nu interesează activitatea depusă de făptuitor în cadrul grupului*, deoarece în opinia noastră simpla calitate de membru al grupului, dobândită prin voința expresă sau tacită a făptuitorului este de natură să atragă incidența art. 367 CP al României, în măsura în care cel care aderă are o participare reală la activitățile acesteia.

7. Legiuitorului moldovean la introducerea semnului calificativ în Partea specială a CP al R. Moldova săvârșirea infracțiunii de către *un grup criminal organizat sau de către o organizație criminală* ori în *interesul unei organizații criminale* s-a ghidat cu prioritate după următorul criteriu: cointeresarea prioritară a grupurilor criminale sau a organizațiilor criminale, în direcția comiterii unor infracțiuni (cum ar fi, de exemplu sustragerile, traficul ilicit de droguri etc.), fie apărarea interesului organizației criminale în realizarea scopurilor criminale (cum ar fi, de exemplu, infracțiunile de corupție etc.).

Problema științifică actuală, de importanță majoră, care a fost soluționată rezidă în abordarea multiaspectuală a politicilor penale privind fenomenul criminalității organizate transnaționale, analiza și reevaluarea cadrului legislativ de prevenire și de combatere a fenomenului în cauză, fapt de natură să contribuie la perfecționarea și eficientizarea normativului penal în acest domeniu.

Totodată, studiul conținutului politicilor penale privind prevenirea și combaterea criminalității organizate transnaționale relevă următoarele **recomandări** cu caracter general și propunei de lege-ferenda:

1. Eficientizarea cooperării în domeniul criminalității organizate transnaționale între România și Republica Moldova, ținând seama de legislațiile lor naționale, în scopul prevenirii combaterii, descoperirii și investigării acestui tip de criminalitate.

2. Colaborarea organelor vamale ale Republicii Moldova și România, dar și cu alte state, prin îmbunătățirea schimbului de informații, pentru a crea posibilitatea ca prin procedurile vamale, o marfă să poată fi verificată în țara de origine, respectiv dacă într-adevăr a fost exportată, care este valoarea ei, cantitatea, destinația etc.

3. Creșterea gradului de intensificare a controlului la frontiera de stat prin: a) armonizarea și compatibilizarea sistemelor informaționale vamale utilizate de România și Republica Moldova; b) organizarea periodică a schimbului de informații referitoare la comerțul exterior. Ambele acțiuni ar determina o impulsivitate a cooperării vamale, cu păstrarea caracterului operațional; c) sprijinirea activității transnaționale comune ale organizațiilor nonguvernamentale în diferite domenii de intervenție.

4. Crearea unui centru operațional de investigații și cercetare specializată în domeniul drogurilor, a infracțiunilor conexe, spălare de bani, trafic de ființe umane, trafic de arme și muniții, care să preia informațiile în imediata apropiere a granițelor țării, care să fie constituit din polițiști de frontieră, procurori, un judecător delegat, astfel încât toate investigațiile derulate de instituțiile cu atribuții specifice în domeniul de aplicare, să stabilească prioritățile corecte și să asigure coerență și eficiență în aplicarea legii.

5. Elaborarea unei *Strategii anticorupție în domeniul justiției*, în scopul asigurării integrității în sistemul judiciar din Republica Moldova, ca o precondiție esențială a unei justiții independente și eficiente ca serviciu public în beneficiul cetățenilor.

6. Ridicarea așa numitelor „**imunități judiciare**”, instituite de anumite categorii de persoane (senatori, deputați, judecători, procurori) care nu permit reținerea acestora și percheziționarea lor (cu excepția infracțiunilor flagrante), nici trimiterea în judecată fără încuviințarea organelor superioare ale puterii de stat. În accepțiunea autorului aceste *imunități contravin* dispozițiilor constituționale, potrivit cărora nimeni nu este mai presus de lege. Înlăturarea acestor imunități judiciare ar consolida eforturile celor trei puteri legislative, executivă și judecătorească în realizarea măsurilor de combatere a criminalității organizate, așa încât nu ar mai oferi prilejul nimănui să se ascundă în spatele acestor imunități speculând și denaturând realitatea chiar și pentru o perioadă scurtă de timp, până se trece la ridicarea efectivă a acestora.

7. Intensificarea măsurilor de prevenire și combatere a evaziunii fiscale, fraudei vamale, spălării banilor și contrabandei, scopul fiind ca recuperarea prejudiciilor să fie realizată în cel mai scurt timp, respectiv cât mai aproape de comiterea faptelor ilicite și creșterea gradului de colectare a veniturilor la bugetul statului.

8. Înființarea unui Institut Național de Criminologie în România și în Republica Moldova în vederea stabilirii indicatorilor statistici referitori la dinamica și starea criminalității, deoarece, în prezent asistăm la o lipsă a centralizării unitare a datelor privind evoluția criminalității organizate, în scopul evaluării acestora și elaborării unei metodologii de studiere structurată a acestui fenomen.

9. De *lege-ferenda* s-a fundamentat necesitatea introducerii la art. 284 CP al Republicii Moldova a unui nou alineat, care ar avea următorul conținut: **alin. (3) Aderarea la una dintre organizațiile criminale sau grupurile criminale organizate prevăzute de alin.(1) sau (2) al prezentului articol se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.**

10. De *lege-ferenda* propunem completarea art. 367 CP cu alin. (7) CP al României care va avea următoarea formulare normativă: **Prin organizator se are în vedere persoana care a constituit sau care dirijează activitatea unui grup criminal organizat.**

11. De *lege-ferenda* considerăm a fi oportună reformularea circumstanței agravante prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. i) CP al R. Moldova din omorul săvârșit **de două sau mai multe persoane în de două sau mai multe persoane ori de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală.**

Avantajele recomandărilor constau în:

- a) Evidențierea lacunelor legislative și elaborarea propunerilor de lege ferenda privind perfecționarea normativului de sancționare a manifestărilor de crimă organizată adecvat condițiilor actuale socio-politice;
- b) Fundamentarea conceptului de criminalitate organizată transnațională prin două premise obligatorii din care rezultă esența acestei forme de criminalitate:
 - noțiunea și trăsăturile generale ale criminalității organizate;
 - noțiunea de activitate infracțională transnațională;
- c) eficientizarea încadrării juridice a faptelor săvârșite de un grup infracțional organizat.

Subiecte pentru cercetare științifică de perspectivă:

- Caracteristica criminalistică a crimei organizate;
- Investigatorul sub acoperire-mijloc modern de contracarare a crimei organizate;
- Personalitatea participanților formațiunilor criminale organizate.

BIBLIOGRAFIE

Acte normative:

1. Acordul pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere, semnat la București la 26.05.1999. Ratificat prin Hotărârea Parlamentului R. Moldova nr.670-XIV din 11.11.99. În vigoare pentru RM din 01.02.2000. În: „Tratate internaționale”, volumul 27, anul. 2001, p. 91.
2. Convenția Consiliului Europei din 8.11.1990 cu privire la spălarea banilor, depistarea, sechestrarea și confiscarea veniturilor provenite din activități infracționale. În: Tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, Vol. 35, 2006, MoldLex, p. 107.
3. Convenția civilă asupra corupției adoptată la Strasbourg din 04.11. 1999. Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 542 din 19.12.2003. În: Monitorul oficial nr. 006 din 01.01.2004.
4. Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică din 23.11. 2001. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 6 din 02.02.2009. În: Monitorul oficial nr. 37-40 din 20.02.2009.
5. Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului din 16.05.2005. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr.165-XVI din 13.07.07. În: Monitorul oficial nr.117-126, 2007, art. 532.
6. Convenția cu privire la lupta contra traficului cu ființe umane adoptată la Varșovia din 16.05. 2005. Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 67 din 30.03.2006. În: Monitorul oficial nr. 66-69 din 28.04.2006.
7. Convenția de aplicare a Acordului Schengen. <http://www.schengen.mai.gov.ro> (accesat la 15.04.08).
8. Convenția europeană asupra valorii internaționale a hotărârilor judecătorești repressive adoptată la Haga la 28.05.1970. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 19 din 10.02.2006. În: Monitorul oficial nr. 035 din 03.03.2006.
9. Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală din 24.04.1959. Ratificată prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 1332 din 26.09.1997. În: Monitorul oficial nr. 71 din 30.10.1997.
10. Convenția Europeană privind transferul de proceduri în materie penală adoptată la Strasbourg din 15.05.1972. Ratificată de R. Moldova prin Legea nr. 320-XVI din 03.11.2006. În: Monitorul oficial nr. 181 din 24.11.2006.

11. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000. În: Tratatate internaționale nr.35, 2006, p. 333.
12. Convenția penală privind corupția din 27.01.1999, adoptată la Strasbourg. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 428 din 30.10.2003. În: Monitorul oficial nr. 229 din 21.11.2003.
13. Decizia – Cadru a Consiliului Uniunii Europene nr. 2002/584/JAI din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=uriserv:l33167> (accesat la 17.07.2014).
14. Decizia Consiliului 2002/187/JAI din 28.02.2002 privind înființarea Eurojust în vederea întăririi luptei împotriva formelor grave ale criminalității. <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs;www.referatefree.ro> (accesat la 28.11.2008)
15. Protocolului adițional la Convenția penală privind corupția din 15.05.2003. Ratificată de Republica Moldova prin Legea nr. 157, din 06.07.2007. În: Monitorul oficial nr. 103-106 din 20.07.2007.
16. Tratatul de la Amsterdam de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană, a tratatelor de instituire a comunităților europene și a altor acte conexe. <http://cursdeguvernare.ro/wp-content/uploads/2014/07/amsterdam-1997.pdf>. (accesat la 14.07.2015).
17. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene. <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/cg00014.ro07.pdf> (accesat la 16.07.2014).
18. Tratatul de la Nisa și Convenția privind viitorul Europei. <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro> (accesat la 07.07.2014)
19. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.128-129 din 13.09.2002.
20. Codul penal al României din 2009. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24.07.2009.
21. Codul penal al României din 21 iunie 1968, cu modificări aduse prin Legea nr. 278/2006 pentru modificarea și completarea Codului penal. București: C.H. Beck, 2006.
22. Codul penal al României nr. 286/2009. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24.07.2009.

23. Legea Republicii Moldova nr. 112–XVI din 12.10.2001 pentru aprobarea Concepției securității naționale a Republicii Moldova. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 97 – 98/357 din 03.06.2008.
24. Legea Republicii Moldova nr. 633-XV din 15.11.2001 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2001, nr. 139-140/1084 – cu modificările Legii nr. 436-XV din 24.12.2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 1-4/1012 (1600-1603).
25. Legea Republicii Moldova nr.241/2005 cu privire la combaterea traficului de ființe umane. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 164 – 167/812 din 09.12.2005.
26. Legea Republicii Moldova nr. 190 – XVI din 26.07.2007 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 141 – 145/597 din 07.09.2007.
27. Legea Republicii Moldova nr. 371–XVI din 01.12.2008 cu privire la asistența juridică internațională în materie penală. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 14 – 17/42 din 02.02.2007.
28. Legea Republicii Moldova nr. 50 din 22.03.2012 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 103 din 29.05.2012.
29. Legea României nr. 143 din 26 iulie 2000 privind combaterea traficului și consumului ilicit de droguri. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 362 din 3 august 2000.
30. Legea României nr. 678 din 21 noiembrie 2001 privind prevenirea și combaterea traficului de persoane. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.783 din 11 decembrie 2001, cu modificările aduse prin Legea nr.255/2013.
31. Legea României nr. 161 din 19 aprilie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității informatice. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 279 din 21 aprilie 2003.
32. Legea României nr. 39 din 21 ianuarie 2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 50 din 29 ianuarie 2003, modificată și completată prin Ordonanța de urgență a Guvernului, nr 54/2010.
33. Legea României nr. 535 din 25 noiembrie 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.1161 din 8 decembrie 2004.

34. Legea României nr. 104/2007 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 103/2006 privind unele măsuri pentru facilitarea cooperării polițienești internaționale. În: Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1019 din 21 decembrie 2006.
35. Hotărârea nr. 215 din 20 martie 2012 privind aprobarea Strategiei Naționale Anticorupție pe perioada 2012- 2015 (SNA), Inventarul măsurilor preventive anticorupție și indicatorii de evaluare, precum și Planul național de acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale Anticorupție.
36. Закон Российской Федерации №. 2446-I от 5 марта 1992 г „О безопасности”. Опубликовано в "РГ" - Федеральный выпуск №. 5374, 29 декабря 2010 г.

Manuale și monografii:

37. Abadinsky H. Organized Crime. Fourth. Ed. Nelson-Hall, Chicago, 1994.
38. Adamoli Sabrina, Andrea Di Nicola, Ernesto U. Savona, Paola Zoffi. Organised crime around the world. Helsinki: Criminal Justice Press, 1998. 177 p.
39. Anna Alvazzi del Frate. International statistics on crime and justice. Complex crimes. Helsinki: HEUNI (UNODOC), 2010. 178 p.
40. Arquilla John, Ronfeldt David. In Athena's Camp: Preparing for Conflict in the Information Age. SAIS Review of International Affairs, Washington, 1997. 439 p.
41. Bejan O. Dicționar de criminologie. Chișinău: Ed.Ericon SRL, 2009. 104 p.
42. Bîrgău M., Ursu V. Criminalitatea organizată – Aspecte criminologice și juridico-penale. Studiu monografic. Chișinău: Academia „Ștefan cel Mare” a MAI al Republicii Moldova, 2004. 177 p.
43. Bogdan C. Incriminarea, prevenirea și combaterea spălării banilor provenind din activități de crimă organizată potrivit reglementărilor interne și internaționale. București: 2009. 303 p.
44. Bogdan S. Criminologie. Curs. București: Univers Juridic, 2009. 137 p.
45. Bogdan Sergiu, Șerban Doris Alina, Zlati Goerge. Noul Cod Penal. Partea specială. Analize, explicații, comentarii. Cluj: Universul Juridic, mai 2014, p. 705. 880 p.
46. Borodac A. Manual de drept penal. Partea generală. Chișinău: Ed. Tipografia centrală. 516 p.
47. Botnaru S., Șavga A. ș.a. Drept penal. Partea Generală. Ediția a-II-a. Chișinău: Ed. Cartier juridic, 2005. 327 p.

48. Brînză S. Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Chișinău: Tiografia Centrală, 2015. 1300 p.
49. Bujor V., Bejan O. Criminalitatea recidiviștilor. Chișinău: Lyceum, 1998.
50. Bulai C. Manual de drept penal. Partea generală. București: Ed. ALL EDUCAȚIONAL, 1997. 647 p.
51. Butnaru Gh. Caracteristica criminologică și juridico-penală a traficului de ființe umane. Chișinău: Centru de prevenire și asistență criminologică. Univ. De Stat „Alecă Ruso”, 2008. 160 p.
52. Chiriac M. D. Crima organizată – factor de risc la adresa securității naționale, Sesiunea de comunicări Științifice, 14 – 15 aprilie 2005, București: Ed. Universității Naționale de Apărare, 2005.
53. Ciobanu I. Criminologie. Vol. III. Chișinău: Cartea juridică, 2006. 296 p.
54. Ciobanu I. Criminalitatea organizată la nivel transnațional și unele forme de manifestare în Republica Moldova. Editura: Museum, 2001. 160 p.
55. Ciobanu I.A. Criminologie, vol.III. Chișinău: Ed. Cartea juridică, 2006. 226p.
56. Cojocaru R. Infrațiuni privind traficul de substanțe narcotice, psihotrope sau de analoage ale acestora (Teorie și practică judiciară). Chișinău: Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”, 2014. 146 p.
57. Cressey D. R. Theft Of Nation, New York: Garden City, 1969.
58. Cucoș A. Cadrul metodologic al investigării infracțiunilor din domeniul criminalității organizate și a actelor de terorism. Rezumatul tezei de doctorat. www.unibuc.ro/...%20Cadrul%20Metodologic (accesat la data de 14.08.2015)
59. Cușnir Valeriu, Berliba Viorel. Aspecte juridico-penale ale evaziunii fiscale a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. Studiu monografic. Chișinău: Tipografia „Elan Poligraf”, 2002. 208 p.
60. Dobrinioiu V. Drept penal parte specială. București: Ed. Europa Nova, 1997.
61. Dongoroz V. ș.a. Explicații teoretice ale Codului penal român. Vol-I. Ed. a II-a. București, 2003. 408 p.
62. Dungan Petre. Participația improprie în dreptul penal românesc. București: Ed. Lumina Lex, 2001. 158 p.
63. Gheorghiuță M. Interpretarea contemporană a criminalității organizate. Investigarea criminalistică a infracțiunilor în domeniul crimei organizate. București: Asociația Criminaliștilor din România, 2010. 250 p.

64. Gheorghiuță M. Организованная преступность: проблемы теории и практики расследования. Chișinău: Universitatea de Stat din Moldova, Institutul de Științe Reale, Chișinău, 1998. 296 p.
65. Giurgiu N. Doctrină, legislație, practică judiciară. Iași: Ed. GAMA, 1992. p. 436.
66. Gladchi Gh. Criminologie generală. Chișinău: Museum, 2001. 312 p.
67. Hurdubaie I. Cooperarea judiciară europeană, Cadrul convențional penal, vol.II. București: Ed. M.A.I., 2003.
68. Jura Cristian. Terorismul internațional. București: ALL BECK, 2004. 416 p.
69. Lazăr A., Deppert-Lippitz B. ș.a . Combaterea criminalității contra patrimoniului arheologic european. București: Ed. Lumina Lex, 2007. 404 p.
70. Loghin O., Toader T. Drept penal român. Parte specială. București: Ed. Casa de presă Șansa, 2001. 663 p.
71. Lupulescu N. Spălarea banilor și finanțarea terorismului. http://www.inm-lex.ro/fisiere/pag_34/det_415/1380.doc (accesat la 17.12.2008)
72. Margaret E. Beare. Critical reflections on transnational organized crime, money laundering, and corruption. Toronto (Canada): University of Toronto Press, Scholarlz Publishing Division, 2003. 352 p.
73. Miclea Damian. Cunoașterea Crimei Organizate. Ploiești: Editura Pygmalion, 2001. 178 p.
74. Mocuța Gh. Criminalitatea organizată și spălarea banilor. București: Editura „Noul Orfeu”, 2004. 338 p.
75. Moldoveanu Nicolae. Criminalitatea economico-financiară în societățile comerciale. București: Global Print, 1997. 266 p.
76. Năstase A. Bătălia pentru viitor. București: New Open Media, 2000.
77. Negrescu M., Negrescu M. Terorism și antiterorism în epoca modernă. București : Editura A.N.I., 2008. 261 p.
78. Oancea I. Probleme de criminologie. București: Ed.ALL, 1998. 240 p.
79. Phil Williams. Transnational criminal Organisations and international security. Survival. Vol. 36, No- 1. London: Oxford Universitz Press. Spring, 1994. 337 p.
80. Phil Williams. Transnational Organised Crime and National and International Security: A Global Assessment. TCP Series. Vol. I. 41 p.
81. Pitulescu I. Al treilea război mondial. Crima organizată. București: Editura Național, 1996. 210 p.

82. Stoica M., Neacșu Robert. Forme ale cooperării polițienești internaționale. București: Ed. MAI, 2007.
83. Tical George-Marius. Crima organizată și terorismul. Galați: Ed. Fundației Universitare „Dunărea de Jos”, 2006. 207 p.
84. Tudorel Ștefan, Beatrice Andreșan-Grigoriu. Tratatule Uniunii Europene. București: Ed. Hamangiu, 2013. p. 304.
85. Ulianovschi X. Participația penală. Chișinău, Asociația Judecătorilor din Republica Moldova și Centrul de Drept. 2000. 239 p.
86. Ulianovschi X. În: Cod penal al R. Moldova. Comentariu. Chișinău: Centrul de drept al Avocaților, 2009. 860 p.
87. Untilă V. Crima organizată, Contrasens bussines auto ilicit: aspecte sociale, penale și criminologice. Chișinău: Litera, 1999. 158 p.
88. Ursu V. Criminalitatea organizată – Aspecte criminologice și juridico-penale. Teză de doctor. Chișinău, 2003. 165 p.
89. Voicu C. Spălarea banilor murdari. București: Editura SYLVI, 1999. 370 p.
90. Voicu Costică, Boro Alexandru, Sandu Florin, Molnar Ioan. Drept Penal al Afacerilor. București: ALL BECK, 2003. 432 p.
91. Voicu Costică, ș.a. Investigarea criminalității financiar bancare. București: Polipress, 2003. 347 p.
92. Баранник Игорь. Транснациональная организованная преступность и сотрудничество правоохранительных органов российского Дальнего Востока и стран АТР в борьбе с ней. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Владивосток, 2006. 234 с.
93. Басецкий, И. И. Легенченко Н. А. Организованная преступность. 2-е изд., испр. и доп. Минск: Акад. МВД Респ. Беларусь, 2002. 551 с.
94. Валеев Р.М., Курдюков Г.И. Международное право. Особенная часть: Учебник для вузов. Москва: Статут, 2010. 624 с.
95. Воронин Ю.А. Транснациональная организованная преступность. Екатеринбург, 1997.
96. Годунов Игорь. Транснациональная организованная преступность в России: пути и формы противодействия. Диссертация на соискания ученой степени доктора юридических наук. Рязань, 2002. 518 с.

97. Денисович В. В. Соотношение понятий «организованная преступность», «транснациональная организованная преступность» и «международная преступность». <http://www.law.edu.ru/doc/document> (accesat la 18.04.2015).
98. Коротков Ю.В. Уголовно-правовые и криминологические аспекты борьбы с легализацией (отмыванием) незаконных доходов. Автореферат дис. канд. юрид. наук, Москва, 1998. 26 с.
99. Логвин В. Понятие и признаки транснациональной организованной преступности. <http://www.law.edu.ru/doc/document.asp> (accesat la 26.07.2015)
100. Лунеев В.В. Организованная преступность: проблемы, дискуссии, предложения. Москва, 1989.
101. Лунеев В.В. Преступность XX века. Мировой криминологический анализ. Москва, 1999. 912 с.
102. Макаров Д.Г. Основания и пределы криминализации общественно опасных деяний, составляющих теневую экономику (по материалам федеральных органов налоговой полиции). Автореферат дисс. канд. юрид. наук, Москва: Московский институт МВД России, 2002. 27 с.
103. Модель региональной программы борьбы с преступностью, под. общей ред. Алексеев А.И. Москва: Изд. Академии Управления МВД РФ, 1994. 56 с.
104. Никулина А. Отмывание «грязных денег». Уголовно-правовая характеристика и проблемы соучастия. Москва: Изд-во «Юрлитинформ», 2001. 158 с.
105. Политова А.С. Международное Сотрудничество Государств в Борьбе с Транснациональной Организованной Преступностью. В: Порівняльно-аналітичне право № 3-1, Украина, 2013.
106. Родионова Т. А. Проблемы транснациональной организованной преступности в доктрине уголовного права России. Вестник Челябинского государственного университета № 11 (302), 2013 г.
107. Танкевич Олег. Криминалистическая характеристика и стратегия раскрытия транснациональных престкплений. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Гродно (Р. Беларусь) 1997. 19 с.
108. Яковлев А.М. Социология экономической преступности. Москва, 1988. 45 с.

Ediții periodice:

109. Bujor V. Referințe vizînd esența criminalității organizate. În: *Legea și viața*, nr. 2, 2008, p. 8.
110. Catan Victor. Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova – flagele destabilizatoare ale statalității. În: „Conferința științifico-practică republicană din 26 februarie 1999 cu genericul: Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova”, Chișinău: Editura ARC, 1999, p. 6-10.
111. Ciobanu I., Ce este crima organizată? În: *Revista Națională de Drept*, nr. 6, 2002, p. 34.
112. F. Marin. Crima organizată și terorismul internațional. În: „*Revista de drept penal*”, Anul XVI, nr. 4, București, octombrie – decembrie 2009, p. 115-120.
113. F. Marin. Criminologia în sistemul științelor. Autonomia criminologiei. În: „*Legea și viața*”, mai 2009, p. 25-30.
114. F. Marin. Delimitări între infracțiunea de spălare a banilor prevăzută de art. 23 din *Legea nr. 656/2002* și infracțiunea de tănuire prevăzută de art. 221 C.P. În: „*Legea și viața*”, aprilie 2009. p. 29-31.
115. F. Marin. Mandatul european de arestare fundamentul cooperării judiciare în materie penală în interiorul uniunii europene. În: „*Doctrină și jurisprudență*”, nr. 2 din 2010, p. 5-13. 118 p.
116. Gheorghiuță M. Noțiunea și indicii criminalității organizate. În: *Legea și Viața*, nr.5, 1997, p. 15.
117. Grupul Ad-hoc pentru Crima Organizată. În: Raport cu privire la situația crimei organizate prezentat Consiliului Europei, 1993.
118. Makarenko T. Conexiunile între terorism și criminalitate. În: „*Jane's Intelligence Review*”, UK, 2004, p. 54.
119. Ninth United Nations Congress on the Prevention of Crime and Treatment of Offenders, Cairo, Egypt, 29 April-8 May 1995, UN doc. A/CONF. p. 169.
120. Păun C. Crima organizată sau organizarea crimei? În: *Analele Academiei de Poliție “Alexandru Ioan Cuza”*, București, 1993, p. 55.
121. Pop O. Aspecte generale privitoare la înțelesul de criminalitate organizată. În: *Legea și viața* nr. 6, 2007, p. 14.
122. Radu Andreea Florina. Justiție și afaceri interne. Evoluții în spațiul european. *Buletin de Informare și Documentare*, nr.1(84), 2008, Ed. MAI, București, p. 121.
123. Raportul ONU privind starea mondială a crimei organizate. În: “*Sinteze documentare*”, nr.3, București: Editura Ministerului de Interne, 1999, p. 24.

124. Voinea Dan, F. Marin. Drumul lung și greu al teroristului. În: „Revista de criminologie, de criminalistică și de penologie”, nr. 1 din 2007, p. 8-13.
125. Агильдин В. Организованная преступность: понятие, признаки, вопросы. В: Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права, 2013, №. 3, стр. 34.
126. Антонян Ю.М. Пахомов В.Д. În: Организованная преступность: проблемы, дискуссии, предложения, Москва, 1989, стр. 67-68.
127. Байков Д. М. Экспансия организованной преступности как угроза национальной безопасности России. В: «Молодой ученый» №. 8, 2014 г., стр. 651-655.
128. Васильева Л. Н. Транснациональные преступления как угроза национальной безопасности России (конвенционные механизмы противодействия). В: "Журнал российского права", 2005, №. 10, стр. 113 – 121.
129. Волубуев А.Н. Организованная преступность в СССР: проблемы и перспективы. В: Проблема борьбы с организованной преступностью, Москва, 1990, стр. 8; Волубуев А., Галкин Е. Организованная преступность и ее сущность. В: Советская юстиция, 1989, № 21, стр. 9.
130. Давидов О.В. Транснациональные преступления экстремистского характера как объект криминалистического исследования. В журнале: «Известия Тульского государственного университета. Экономические и юридические науки», №. 1-2, 2015 г.
131. Долгова А.И. и др. Региональные различия преступности и их причи. Власть: криминологические и правовые проблемы. Российская криминологическая ассоциация, Москва, 2002, с. 236-238.
132. Кубов Р. Х., Спиридонов А. П. Транснациональные преступления и национальная безопасность. В: "Российский следователь", 2007, №. 14.
133. Макаров Д.Г. Экономические и правовые аспекты теневой экономики в России. В: «Вопросы экономики», №. 3, 1998, с. 14-22.
134. Меркушин В. Синько О. Организационно-правовые формы участия Республики Беларусь в борьбе с транснациональной организованной преступностью. Журнал международного права и международных отношений 2006, № 3, с. 119.
135. Проблемы борьбы с организованной преступностью. Материалы научно-практической конференции (29 ноября 1995), Москва, 1996, стр. 143.

136. Серова Е. Б. Транснациональная организованная преступная группа: криминалистическое понятие и признаки. В: «КриминалистЪ», №. 1(12), 2013 г., стр. 55-60.
137. Филимонов С. А. Некоторые проблемы борьбы с киберпреступностью как самых опасных транснациональных преступлений. В журнале: «APRIORI» №. 1, 2014 г.
138. Хараберюш Александр. Основные направления противодействия контрабанде как транснациональному экономическому преступлению. În: „Legea și viața”, aprilie 2014, p. 147-148. 164 p.
139. Щеблыкина И.В. Транснациональная организованная преступность в пограничной сфере Российской Федерации в условиях глобализации преступности. În: Научные основы уголовного права и процессы глобализации: Материалы V Российского Конгресса уголовного права (27-28 мая 2010 г.). Москва: МГУ, 2010 г., стр. 593-594.

Practica judiciară:

140. Arhiva I.P. Taraclia. Dosar penal nr. 2005/460/147.
141. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 07.11.2005 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre șantaj. În: Buletinul CSJ a R. Moldova nr.4, 2006, p.7.
142. Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 28.06.2004, nr.23, cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor. În: Buletinul CSJ a R. Moldova, nr. 8, 2004, p. 5.
143. Decizia Colegiului penal al CSJ a R. Moldova din 21.02.2012. Dosarul nr.1ra152/2012.
144. Decizia Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 13.03.2014. Dosar nr. 4-1re-133/2014.
145. Decizia Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 25.06.2014. Dosarul nr. 1ra-1110/2014.
146. Decizia Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 08.07.2014. Dosar l nr. 1ra-954/2014.
147. Decizia Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 22.05.2014. Dosar nr. 4-1re-172/2014.

148. Decizia Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 23.05.2013. Dosar nr. 4-1re-109/2013.
149. Decizia Curții Supreme de Justiție a R. Moldova din 27.11.2014. Dosar nr. 4-1re-367/2014.
150. Decizia Înaltei Curți de Casație și Justiție nr.12/2014. În Monitorul Oficial al României nr.507 din 08.07.2014.
151. Decizia penală Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 3834 din 21.11. 2012. Dosarul nr. 398/103/2012.
152. Decizia penală Înaltei Curți de Casație și Justiție a României nr. 3111 din 5.12.2014, dosarul nr. 2026/121/2011.
153. Sentință din 12.11.2005. Dosar pen. nr.1-68/2005.

Referințe internet:

154. http://www.ejn-crimjust.europa.eu/publications/brochures/EJN_ro.pdf (accesat la 05.08.2008).
155. EUROJUST, Dicționar juridic. <http://www.euroavocatura.ro/dictionar/484/EUROJUST> (accesat la 28.11.2008).
156. Istoric Uniunea Europeană și instituții. <http://www.mpublic.ro/EUROJUST.html>; www.ugb.ro (accesat la 28.11.2008).
157. Trends in Organized Crime [Electronic resource]. Ed.-in-Chief K. von Lampe. <http://link.springer.com/journal/12117> (accesat la 19.11.2015).
158. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2008-0292&language=RO&mode=XML#title1> (accesat la 25.07.2015)
159. http://www.inm-lex.ro/fisiere/pag_34/det_415/1380.doc (accesat la 13.09.2015)
160. <http://www.financiarul.ro/2007/06/07/retele-invizibile-de-transfer-al-fondurilor-hawala> (accesat la 25.07.2015)
161. http://www.europarl.europa.eu/sides/get_ (accesat la 15.01.2009)

DECLARAȚIA PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata Sterschi Florena Esther, declar pe propria răspundere că materialele prezentate în teza de doctorat se referă la propriile activități și realizări, în caz contrar urmând să suport consecințele, în conformitate cu legislația în vigoare.

Sterschi Florena Esther

02 aprilie 2015

CV AL AUTORULUI

Date personale: STERSCHI Florena Esther

Data și locul nașterii: 9 martie, 1968, m. București, România.

Studii:

1987 – absolvent al Liceului Economic și de Drept Administrativ;

1989-1994 – Facultatea de Drept din cadrul Universității București

Activitatea profesională:

- 1995-1997 – procuror Parchetul de pe lângă Judecătoria sectorului 6 București;
- 1997-1998 – procuror Parchetul de pe lângă Tribunalul București
- 1998- 2015 –procuror Parchetul de lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.
- 2009 - până în prezent îmi desfășor activitatea în calitate de procuror detașat succesiv la Ministerul Justiției, unde am exercitat funcția de director /inspector la Corpul de Control al Ministrului Justiției.

Participări la foruri științifice internaționale: 2

Lucrări științifice publicate: 10 articole.

Date de contact: mun.București, Apolodor nr.17, sector 5;

Telefon: mobil:0769275405; E-mail m.florena@yahoo.com